

stêrka rizgârî

KOVARA SİYASÎ ÜÇANDA MEHÎ

/Sal:3 Sayı/Hejmar:16 Çirîya Pêşîn/Ekim 1997 Fiat/Buha: 250.000-TL

can erzin

kıbrıs'ın geleceğini
kıbrıs halkları
belirleyebilecekler
mi?

12 eylül ve cezaevleri gerçekliği

g. brûsk

h. ismail aslan

bolşevikler ve biz
kürdistanlı
"bolşevikler"

nevzat sağrıç

girtîgeh; yekîti
berxwedan, serkevtin

b. hazar

örgütsel işlerlikte
denetimin yeri

**militarist-bürokrasinin
"çözümü" yoktur,
çünkü o kendi kendini
yokedemez**

Sayı: 3 Hâjmar/Sayı: 16 Gîriya Pêşîn/ Ekim 1997 250.000 TL

Xwedî bi navê

adina
Rîza dînc

Berpîrsiyara Nîvîsaran/Sorumlu
Yazîşleri Mûdürü
Neşe Mine Sağnîç

Adres/Navnîşan
Merkez Bûro

Namîk Kemal Caddesi. Saydan Palas Ap.
21-23 Kat 5, Daire 19
Aksaray/Istanbul
Tel/fax: (0212) 585 32 94

Ankara: Sakarya Cad. İnkilap Sok. Örmek
İşhanî Kat: 3/ 8/71 Kızılay/Ankara
Telfax: (0312) 432 53 14

Izmir: İkbâl İşmerkezi 1367. Sok. NO: 2
Kat: 8/ 803 Basmane/Izmir
Telfax: (0232) 425 68 19

Adana: Alimünif Cad. Büyükdakana İşhanî
Kat: 4 NO:30 Seyhan/Adana
Telfax:(0322) 352 17 92

Avrupa Merkez Bûro
Wrangel Str. 21-100 97 BERLIN
Telfax: 0049-30-6188989

Almanya: Erdem Beyazsahin
Allen Str. 37 47 166 Hamborn/DÜİSBURG
Tel: 0049-203-557524
Fax: 0049-203-548553

Balkanlar, Kıbrıs, Yunanistan Merkez Bûro:
Stadiou 5 Bûro: 608 10 557 Athens/GREECE
Telfax: 0030-1-3240375

Fransa: 7 Av. du pove neuf 93 160 Nois Le
Grand/PARIS

İngiltere: 137 B Stroudgreen road Finsbury
Park N4 3 PX/LONDON

Danimarka: Bramslkkevej 35 St. Th 2500
Valb/KOPENHAGEN

Hollanda: Alexander Str. 97 BD. 6812
Arnhem

İsveç: Ekholmsu 235 Bv.127 46
Skärholmenv/STOCKHOLM

İsviçre: Loosli Strase 41-3027 Bern/SUISSE

Çap/Baskı: Ceylan Matbaası
Belavkirin/Dağıtım: KOMAL
Şerên Abonetiya-Abone Koşulları:
Türkiye/Türkiye
6 Mehî-6 Aylık: 900.000 TL-
Safek/1 Yıllık: 1.800.000TL-
Ewrûpa/Avrupa
6 Mehî-6 Aylık: 50 DM
Safek/1 Yıllık: 100 DM

editörden

gotîne/grafi

temel demirer

can erzin

b.hazar

a.çiya

j.jêhat

can erzin

g.brûsk

h.ismail aslan

t.çelêng

h.kaya

g.brûsk

nevzat sağnîç

askeri rejimin üslubu

"durun çocuklar yapmayın"....

roje/gündem

militarist-bürokrasinin

"çözümü" yoktur, çünkü o kendi
kendini yokedemez

şirove/yorum

kürt ulusu nasıl bir barış istiyor

barış yoksa ?

nuçe/haberler

İzmir PRK-Rizgari ve

YRNK davasında 4 idam

gengeşi/tartışma

kıbrıs'ın geleceğini kıbrıs

halkları belirleyebilecekler mi?

örgütsel işlerlikte denetimin yeri

dore bajara de ra

kar rengi bir örgüt

"laiklik ve kemalizm"

feminizm

bolşevikler ve biz

kürdistanlı "bolşevikler"

said-i kurdi'den said-i nursi'ye

ulusal mücadele

kürt aydınlanması ve alevilik

dosya girtîgehê/cezaevi dosyası

12 eylül ve

cezaevleri gerçekliği

girtîgeh; yekitî

berxwedan, serkevîtin

bir direnişin anatomisi

1

2

3-

8-

45-48

71

10-13

14-16

17

17-21

22-25

28-36

39-44

51-53

49-50

55-59

60-62

63-70

abone formu / forma aboneti

3 mehî ● 3 aylık

6 mehî ● 6 aylık

safek ● yıllık

Nav/Pasnav

Ad/Soyad

Navnîşan

Adres

Hûn dikarin hege aboneti li ser hesaba Türkiye İş Bankası/Çağaloğlu
Şubesi 300 427348 razînin 0 sûretek jê ji Namîk Kemal Cad. Saydan
Palas Apî NO: 21-23 Kat 5, Daire 19 Aksaray/Istanbul ra garta abone
rêkin.

Abone ücretine Türkiye İş Bankası/Çağaloğlu Şubesi 300 427348
no'lu kontosuna yatırarak bir kopmasını Namîk Kemal Cad. Saydan
Palas Apî NO: 21-23 Kat 5, Daire 19 Aksaray/Istanbul adresine abone
kartıyla birlikte postalayarak abone olunabilir.

ASKERİ REJİMİN ÜSLUBU

Değerli Okurlar;

Stërka Rizgarî'nin 16. sayısını yayına hazırlarken TSK'nın Güney Kürdistan'a doğru yeni bir operasyon yapmakta olduğu; burada yuvalanmış olan PKK kamplarının "temizlendikten sonra" operasyonun biteceği haberleri yer alıyordu basında. Ne varki bu yılın bahar aylarında gerçekleştirilen operasyonun amacının da "PKK kamplarını temizlemek" olduğu açıklanmış ve geri çekilirken de "hedeflerin tümüyle imha edildiği, çok sayıda teröristin etkisiz hale getirildiği" iddia edilmişti.

Bu ne biçim "başarıya ulaşmaksa" daha bu sözün üzerinden iki-üç ay geçmeden yeniden aynı bölgede "PKK kamplarının temizlenmekte" olduğu haberleri ve hemen hemen aynı görüntü ve ifadelerle operasyon haberleri yer alıyor. Acaba bu söylenenler kimi ne kadar inandırıyor? Üstelik "teröristlerin kökünün dışarda" olduğu iddiasıyla dumadan seferler düzenlendiği bir anda -aynı anda!- bir de bakıyorsunuz ki PKK'nın Hakkari il merkezine, Çatak ilçe merkezlerine gerilla baskınları düzenlediği haberleri geliyor. Kürdistan'ın diğer yerlerini bir yana bırakalım, Karadeniz'de de PKK gerillalarının faaliyet gösterdiklerinden bahisle, buralarda da köy koruculuğu, Özel Tim, gıda ambargosu, tutuklamalar, infazlar gündeme geliyor. "Zap'a gerilla avlamaya giderken Karadeniz'de Tokatlanmak!" diye buna denir. Acaba "sorunun dışarıda" olduğuna gerçekten inanan kimse var mı? Yoksa bu, iki yüzlülük ve aldatmacalar daha nereye kadar işe yarayacak!?

Geçen sayımızda yayınlanan "Askeri Çözumsuzlük Batağı" yazımızda operasyonun olası sonuçlarına işaret etmiştik. "Askeri çözümün" nasıl tıkandığı, aynı gerekçelerle -daha üç ay önce Zafer! ilan edilen bölgeye yeniden asker sokup, aynı şeyleri yinelemekle; birbirini tekzip eden politikalar kitlelerin bilincine elbette yansıyor.

Kuşkusuz içeriğini dikkatle ve devrimci bir tarzda doldurulması gereken "BARİŞ" talebine karşı, -ki çoğu kimse nin bunu sadece mevcut statükonun kansız devam etmesi olarak algıladığı biliniyor- gösterilen tahammülsüzlük, bu çözümsüzlüğün yarattığı bir hırçınlaşmadan başka bir şey değildir. Özel savaş aygıtının, sömürgeci militarist-bürokrasinin "soğukkanlılığını kaybettiğine" dikkat çekmek yerinde olacaktır. Gözden kaçırılmaması gereken bir nokta da TC egemen bloku içindeki iç çelişme ve çatışmaların yani "Milli Mutabakat"ın bozulmuş olduğu gerçeğidir. Elbette dengelerin kurulması güç olmayacaktır; dengelerin yeniden kurulmasında kimlerin ağırlığının ne kadar artacağı veya birilerinin tasfiye olup olmayacağı belli değildir. Ne ki hem KUKM hem de Türkiye'nin devrimci demokrat sosyalist güçlerinin bu süreçteki rolleri etkili olmazsa sonuçta konjonktürde önemli bir değişiklik de olmayacaktır.

"Militarist-Bürokrasinin çözümü yoktur, çünkü o kendi kendini yokedemez" yazımızda bu konu üzerinde biraz fikir yürütmeye çalıştık.

Yayına ara verdiğimiz iki ay içerisinde en önemli gelişme hiç kuşkusuz REFAHYOL hükümetinin entrikacı bir tarzda ve açık bir zorlamayla işbaşından uzaklaştırılması ve MGK programını olduğu gibi uygulamaya programlanmış ANASOL-D hükümetinin işbaşına getirilmesiydi. Bu hükümetin de yine kuşkusuz büyük ortağı TSK'dır. Dergimizin geçen sayılarında okurlarımız hatırlayacaklardır; Türkiye'de zaten bir "Askeri Rejim" olduğunu ve bu rejimin üslubunun "Yönetime el koymadan yönetmek!" olduğunu belirtmiştik. Yani militarist-bürokrasi kestaneleri ateşten "maşa" tutarak çıkarmak konusunda akılcı davranıyor. Refahiyol hükümetinin açık "darbe" tehdidi ile uzaklaştırıldığı ve bu darbe tehdidinin "30 Ağustos emekliliklerine rağmen" sürekli olduğu da görülmektedir.

Refahiyol'un da, ondan önceki DYP-CHP "milli mutabakat" hükümetlerinin de MGK güdümünde ve sömürgeci savaş politikasına uygun işlev gördükleri ama militarist-bürokrasinin "yeni meşruiyet arayışı" ve "konsept" ihtiyacına binaen böyle bir manevraya gerek gördüğü daha bir açıklık kazanıyor.

Tıpkı 12 Eylül'de birden bire kesilen "anarşi ve terör" gibi, irtica tehlikesi ve rejimin ne denli büyük bir tehlikede olduğu konusunda her gün felaket haberleri üreten politikacılar ve Medya ekibi, yeni hükümetin kurulduğu gün ortalgı "güllük gülistanlık!" ilan ettiler. 8 Yıllık Kesintisiz Eğitim Yasası, MGK'nın öngörüsü gibi Parlamentodan rahatlıkla geçirildi ve herkes gönül rahatlığıyla sahil kenarlarına/tatil beldelerine üşüştü. Doğrusu rejimi "İslami Tehdit" altında olan bir ülke için "ucuz bir kurtuluşu" bu...

Anasol-D hükümetinin de kendinden öncekilerden bir farkı olmayacaktır. Çünkü o da diğerleri gibi sonuçta rejimin hükümetidir; MGK'nın, Genelkurmayın emir-komutası altındadır. Ama hiç bir ciddi programları da yoktur. Kendi neden oldukları sorunları çözmek için yine kendilerini önemekten, kendilerini "içeriye" ve "dışarıya" dayatmaktan başka çözümleri yoktur. Geçmişten farklı olarak ne yapacakları, nasıl yapacakları belli değildir.

Kıbrıs ve Yunanistan ilişkilerinin "gerginlik konuları" olarak iç kamuoyunu oyalaması herhalde uzun vadeli bir "demagoji" yürütmeye yetmeyecektir.

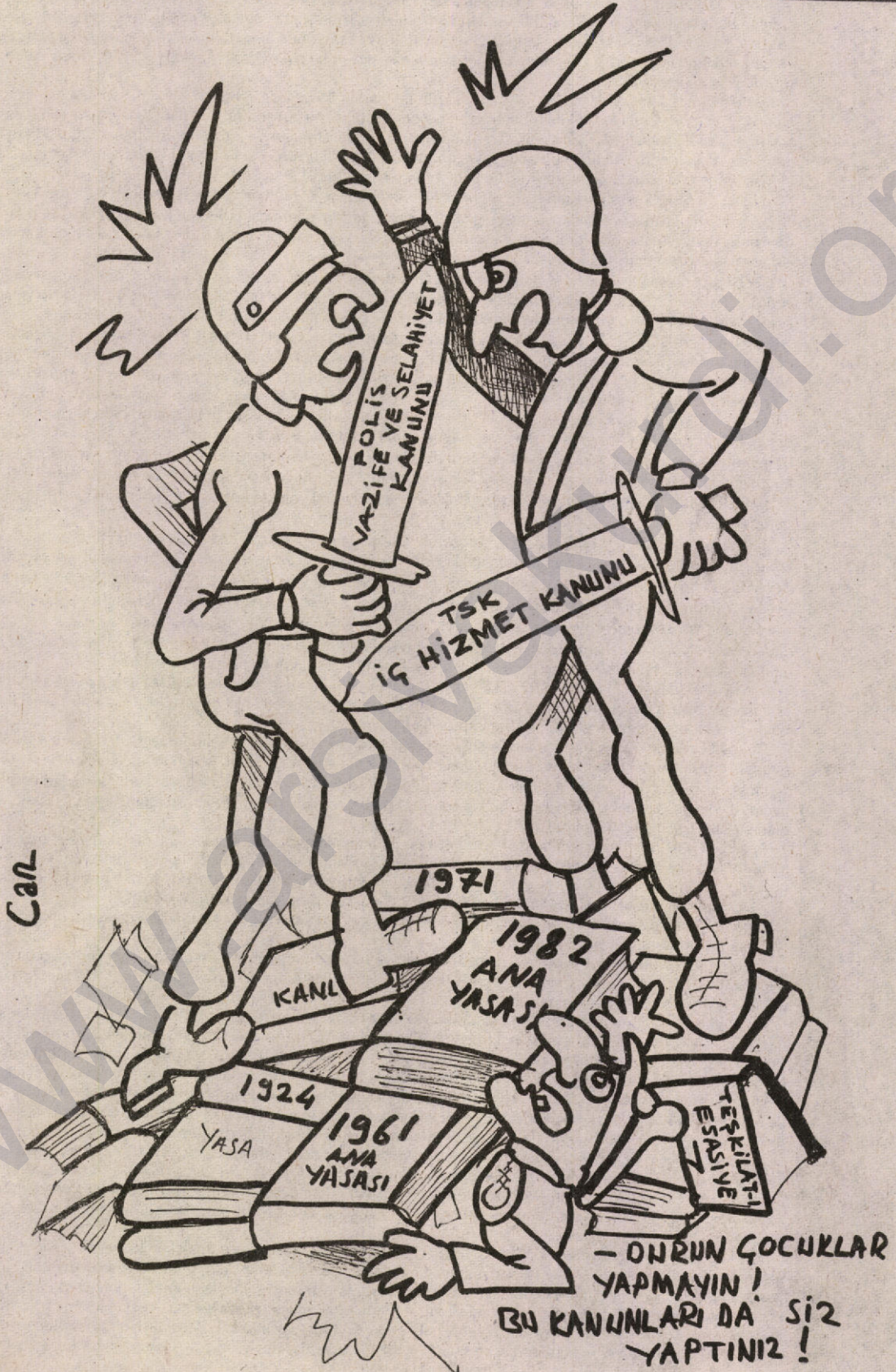
Evet sonuç olarak Türkiye bir askeri rejim altındadır ve bu askeri rejimin siyaset üslubu öncellerinden biraz farklıdır o kadar. Ülkemizin kurtuluşu, özgürlüğü ve Türkiye'nin demokratikleşmesinin anahtarı da militarist bürokrasinin politikadaki tahakkümünün kırılmasıdır.

MGK gündemli konuları birer-birer uygulama kararlılığı gösteren hükümetin, bir yandan da "kemer sıkma", "acı ilaç", "zam", "istikrar paketi" gibi yönelimlerle halkın cebine, kursağındaki ekmeğe el atmayı sürdürceği açıktır. Rejim kendisine yeni müttefik güçler kazanmış, özellikle DİSK-TÜRK-İŞ, TUSİAD, TOBB ve en önemlisi Basın'ın büyük bir bölümünün desteğini kazanmışken, yelkenlerine dolan bu rüzgarla ukdesinde kalan kimi işleri göreceği de beklenebilir. Bunlar; devrimciler, sivil toplum örgütleri, Demokratik Kitle Hareketleri'nin ulusal demokratik mücadele ile olan ittifaklarını ve ortak hareket zeminlerini kırmaya yönelik operasyonlar olmaktadır. Bunu cezaevlerine "hücre tipi" dayatması ile yeni bir saldırı dalgası, yeni yasalar çıkararak "boşlukları doldurma" girişimleri izleyebilir. Yapılacak şey, kitle muhalefetine devrimci-demokratik bir zeminde seferber edecek, ona bilinçli bir içerik kazandırmaktır. Kitle muhalefetine hedefi egemen sınıfın, militarist sömürgeci bürokrasinin gündem çarpıtmalarına, demagojilerine uyanık olarak ittifaklar perspektifinde ters kutuplara düşmemektir. Çünkü görüldüğü kadarıyla iç zaaflar taşıyan rejim, saldırılarını muhalefeti bölerek, "tek-tek avlamaya çalışarak" yürütmek eğilimindedir.

Değerli Dostlar

Bilindiği gibi devlet bir süre önce "hücre tipi" cezaevlerinin bitimini hızlandırmak için bütçeden yüklü bir para aktarımı yaptı. Bedenlerini ölüme yatıran onbinlerce tutsağın elde ettikleri haklar, bütün insanlığın gözünün içine baka baka yeniden gaspediliyor, yeni katliamlar için provakasyonlar yaratılıyor. Devletin zindan politikasını boşa çıkarmada en önemli gücün; duyarlı insanların kurum ve kuruluşların ortak mücadelesinden geçeceğine inanıyoruz. Bu nedenle bu sayımızın Ayın Dosyasını Cezaevleri olarak belirledik. İlerideki sayfalarda konuya ilişkin çağrı metnimizde de görüleceği gibi bütün okuyucularımızı ve siyasi çevreleri cezaevlerine ilişkin görüşlerini açıklayan yazılar göndererek bu tartışma platformuna katılmalarını bekliyoruz.

Bir daha ki sayıda buluşmak dileğiyle...

Militarist- Bürokrasinin "Çözümü" Yoktur Çünkü O Kendi Kendini Yokedemez!

12 Eylül Cuntasının 17. yılında, o yönetimin inşaa ettiği bütün siyasal-idari kurumlar, Anayasal-yasal düzenlemelerin hepsi yürürlükte... Sadece askeri rejimin vitrini değişti; "asker kafalı sivil bürokratlar" çalışıyor. MGK siyasetin tek belirleyici kurumu olmaya devam ediyor. Devletin resmi politikaları da, resmi söylemi de yine Genelkurmay Karargahında belirleniyor ve "brifinglerle" tebliğ ediliyor.

Üstelik Cunta'nın yıldönümünde "12 Eylül karşıtı" söylemleri desteklemek üzere verilen bilançolar, sadece 90'dan

bu yana olan bilançolarla bile karşılaştırıldığında çok "masumane" kalıyor... En son idam 1984'de gerçekleşti ama, devlet bu "resmi infaz"ın yerine, çok daha kapsamlı ve sistemli bir siyasi cinayetler sistematiği oturttu; sayısı binlere varıyor bu cinayetlerin...

Son iki yıldaki zindanlarda yaşanan saldırı ve ölüm olayları, neredeyse 12 Eylül sürecinin toplamına eşit... Kürdistan'da yaşanan savaşın dökümünü ise bir başka boyutta değerlendirmek gerekiyor.

Özcesi militarist-bürokratik rejim, /adına ister faşizm deyin, ister Kemalizm deyin, isterse burjuva diktatörlüğü deyin/ tüm yapısallığı ve dinamizmi ile sürüyor.

1980'den bu yana dünya dengelerinde önemli değişiklikler olduğunu; Berlin duvarının yıkılıp iki Almanya'nın birleştiğini, SSCB'nin dağılarak BDT'ye dönüştüğünü; Doğu Bloku'nun çöktüğünü düşünürsek, Türkiye'deki rejimin kendi temellerini nasıl olup da koruduğunu irdelemek daha bir önem kazanır.

Bir şartlaki, militarist-bürokrat Kemalist rejimin karşısına dikilen ve büyüyen tek muhalefet

Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi olmuştur. 14 yıldır ayakta duran ve Ortadoğu dengelerini sarsan bir gerilla mücadelesi karşılamıştır sömürgeci rejimi. Kürdistan devrimi, Ortadoğu düzeyinde devrimci depremler yaratan ve Türkiye dahil pek çok ulusal toplumsal kurtuluş hareketine ilham veren bir çekim merkezi haline gelmiştir.

Türkiye'de bu gerici rejimin yaşayakalmasının en önemli etkenlerinden birisi, onun askercil karakterini ve bunun özgünlüklerini kavrayamayan Türkiye sosyalist ve

12 Eylül Cuntasının 17. yılında, o yönetimin inşaa ettiği bütün siyasal-idari kurumlar, Anayasal-yasal düzenlemelerin hepsi yürürlükte... Sadece askeri rejimin vitrini değişti; "asker kafalı sivil bürokratlar" çalışıyor. MGK siyasetin tek belirleyici kurumu olmaya devam ediyor. Devletin resmi politikaları da, resmi söylemi de yine Genelkurmay Karargahında belirleniyor ve "brifinglerle" tebliğ ediliyor.

Üstelik Cunta'nın yıldönümünde "12 Eylül karşıtı" söylemleri desteklemek üzere verilen bilançolar, sadece 90'dan bu yana olan bilançolarla bile karşılaştırıldığında çok "masumane" kalıyor... En son idam 1984'de gerçekleşti ama, devlet bu "resmi infaz"ın yerine, çok daha kapsamlı ve sistemli bir siyasi cinayetler sistematiği oturttu; sayısı binlere varıyor bu cinayetlerin...

demokratik hareketlerinin zaafıdır. Çünkü hem rejimin askeri karakteri, hem de Kemalizm, bu sistemin temel taşları oldukları halde, sık sık, "ilerici-devrimci-bağımsızlıkçı" nitelendirmeleriyle müttefik kabul edilmişlerdir. Bugün bile "Laik-anti laik" ekseninde militarist-bürokrasinin bu kesimleri nasıl yeniden avlayabildiğini görebiliyoruz.

Genel-geçer olduğu düşünülen şablonlar ve devlet tahlilleri, rejimin kendini yeniden üretmesinde dayandığı dinamiklerinde görülmesini engellemiştir. Türkiye'de her yönden radikal bir değişim ve dönüşüm isteyenlerin, bu değişimin militarist bürokrasinin dayandığı temeller kaldırılmadan sağlanamayacağını bilmeleri gerekir.

Hele bir takım değişim ve hatta "çözüm"lerin militarist-bürokrasinin bizzat kendisi tarafından yapılabileceğini düşünmek ise son derece yanlıştır. O militarist-bürokrasinin çözümü yoktur, çünkü o kendi kendini yokedemez.

Kemalist Eğitim 8 Yıl Değil 80 Yıl Olsa Ne Olacak?

Militarist-bürokrasi kendisine sık sık yeni meşruiyet eksenleri bularak, kendi varoluş zeminini sağlamlaştırmaktan da geri durmuyor. 28 Şubat tarihinde yapılan "ince ayar" aslında yeni bir duruş imkanı yaratmıştır kendine. Varoluşuna her zaman yeni ve tehlikeli "iç düşmanlar" yaratması gereken bu bürokratik kast, bu kez "radikal İslam"ı gerekçe göstermektedir. Buna göre hem içerdeki, hem dışardaki ittifaklarını yeniden biçimlendirmek ya da güçlendirmeyi ummaktadır.

Demokratik kitle örgütlerinin ve toplumun geniş kesimlerinin "Çete-Devlet" ilişkilerinin artık her yanından patlak vermesiyle göstermeye başladığı kitlesel tepki; militarist bürokrasi tarafından usta bir kurmay manevrası ile "polis-asker" çatışmasında asker lehine ve Anayol Hükümetine "laik-Kemalist" direnişe çevrildi. Böylece "susurluk" muhalefeti bile, içine girilerek düzen-içi hesaplaşmanın ve yeni uzlaşma konseptlerinin aleti olarak kullanılmaya çalışıldı.

Zaten kontr-gerilla ilişkilerinin asker boyutunun hiç eşelenmemesi, diğerlerinin ise bazılarının tutuklanıp gözdağı verildikten sonra bırakılmaları "devlet" içindeki anlaşmazlığın uzlaşma ile çözüldüğüne tanıklık etmektedir.

Beri yandan çok yakın bir "irtica" tehlikesinin, sonuçları ancak yıllar sonra alınabilecek bir "8 yıl kesintisiz eğitim"

programı ile radikal biçimde çözüleceği gibi bir saçmalığa toplumun inanması bekleniyor. 8 yıllık eğitim hem "irtica tehlikesi"nin dermanı, hem de toplumun ilerlemesinin yolu gibi gösteriliyor. Bu ucuz polemikğin diğer ucunda ise somutta İmam Hatip'lerin Orta kısımlarının kapatılması anlamına da gelen bu uygulamayı ana hesaplaşma noktası olarak gören gruplar duruyor.

İslami muhalefet, rejimin ana kurumlarını katışına almadan, onların içine girerek sonuca varabileceği gibi son derece paradoksal bir tutum izliyor. Kendi kurumlarını ve araçlarını yaratmayan bir "karşı akım"ın, içine girmeyi hedeflediği kurumlarla uyumlulaşmaktan başka şansı olmadığı açıktır. "İslami guruplar" henüz gösterilerde Türk bayrağı sallayarak taleplerini meşrulaştıracaklarını sanmak gibi, "sosyalist"lerin 50 yıl önce bıraktıkları bir çocukluk hastalığı ve romantizm içindeler.

Yine de cuma meaatine dayalı eylemlerin bir okul olduğu düşünülürse, bu eylemlerin kendi içindeki eğitici-örgütleyici niteliği gerçekten de "radikal bir İslami muhalefet" yaratabilir.

Beri yandan işine geldiği zaman dini en bayağı biçimde politika aracı olarak kullanmaktan geri durmamış, çoğu zaman da kendisi bizzat örgütlemiş olan Laik Kemalist ya da milliyetçi-liberallerin "8 yıllık kesintisiz eğitime" yükledikleri mistik görevin de hiç bir anlamı yoktur. Zaten Kürt ulusu ve kardeş halklar için ırçı-şöven asimilasyoncu bir karakter taşıyan, gençleri rejimin piyonları olarak şartlandırmayı amaçlayan eğitimin, 8 yıl ya da 80 yıl olmasında bir fark yoktur. 12 kanal TV, onlarca Radyo, yüzlerce gazete ile resmi ideolojinin bombardımanı her gün kitleleri sersemletmek için faaliyet gösteriyor zaten.

Eğitimin "din" temeli üzerinde olup olmaması tartışılırken, onun ırçı-şöven karakterinin tartışılmaması bir başka garipliklerdir. Üstelik yeni zam ve vergiler için "kutsal bir gerekçe" gibi sunulan bu eğitim programı fiyasko ortaya çıktıkça daha büyük tepki toplayacaktır. Ülkenin gündemi için de tamamen "yapay" bu tartışma konusunda söylenecek en anlamlı şey sömürgeci eğitim sisteminin 8 yılını da, 8 gününü de kabul etmediğimizdir.

Zaten bunun içindir ki 55. MGK hükümeti, gösteri olsun diye Şiir'te topladığı Bakanlar Kurulu toplantısı açıklamasında, sanki çok matah birşey gibi "uygulama içinde Şiir'te 8 yıllık eğitime geçmemiş hiç bir alan kalmayacağını" açıklıyorlar. İşte bu, Özel Savaş hükümetlerinin Kürdistan'da

eğitimi nasıl bir "savaş aracı", "ulusal kültürel soykırım yöntemi" olarak kullandıklarını ve bunu nasıl kararlılıkla kullanacaklarını çok iyi açıklamış oluyor.

Eğitimin niteliği ve içeriği sorunu, kimin için ve nasıl bir eğitim olduğu sorunlarından bağımsız bir süre

1997 yılında yaşanan siyasi gelişmeler, Türkiye'de rejimin iç çelişkilerinin keskinleştiği, "Milli Mütabakat"ın çözüldüğü, Ordunun kendine yeni bir siyasal-ideolojik meşruiyet zemini yaratma çabasına girdiği, Kürdistan'daki sömürge savaşından beslenen rantiyer, kontra güçlerin paylaşım ve iç iktidar mücadelesinde birbirlerine girdiklerini, bunların açık ve gizli hesaplaşmalarla toplumun bütün kesimlerine yansıdığını gösterdi.

Türkiye'deki işçi sınıfı hareketi, sosyalist ve demokratik güçler bu iç zaaftan kendi hesaplarına güçlenerek, bundan yararlanarak çıkmış değiller. KUKM'nin yarattığı devrimci olanaklardan yararlanılmadığı gibi rejimin içi çelişmelerinden de yararlanılamıyor.

tartışması elbette ki abesle iştigaldir.

Rejim İç Çelişkilerini Uzlaşarak Çözecektir

1997 yılında yaşanan siyasi gelişmeler, Türkiye'de rejimin iç çelişkilerinin keskinleştiği, "Milli Mütabakat"ın çözüldüğü, Ordunun kendine yeni bir siyasal-ideolojik meşruiyet zemini yaratma çabasına girdiği, Kürdistan'daki sömürge savaşından beslenen rantiyer, kontra güçlerin paylaşım ve iç iktidar mücadelesinde birbirlerine girdiklerini, bunların açık ve gizli hesaplaşmalarla toplumun bütün kesimlerine yansıdığını gösterdi.

Türkiye'deki işçi sınıfı hareketi, sosyalist ve demokratik güçler bu iç zaaftan kendi hesaplarına güçlenerek, bundan yararlanarak çıkmış değiller. KUKM'nin yarattığı devrimci olanaklardan yararlanılmadığı gibi rejimin içi çelişmelerinden de yararlanılamıyor.

"Laik, anti-laik" çelişmesinde taraf, "darbe mi-refahiyol mu?" çelişmesinde tarafsız kılınabilen ve kendi bağımsız politik mihrerini oluşturamayan demokrasi ve sosyalizm güçleri için henüz bu olanaklar tükenmiş değildir. Ne ki, özellikle legal-açık alandaki politik reflekslerin radikal bir tarzda açığa çıkması bu yolda çok da umutlu olmamızı engelliyor.

Rejimin iç çelişmelerinin keskinlik derecesini gösteren olaylardan biri de, Refah Partisi'nin kapatılması olgusudur. RP'nin "düzen-dışı" bir parti olmadığı, aksine islami muhalefeti sistem içinde tutmanın sigortası olduğunu, temsil ettiği Anadolu sermayesi ve orta burjuvazinin pazardan daha çok pay istemesi ile belirlenen bir gelişme gösterdiğini saptamak gerekir. Kent varoşlarında kümelenen yoksulların sistem dışına taşınma eğilimlerini de temsil etmede başarılı olan RP, tüm bu niteliklerine karşın sistem içi çelişme odaklarından biridir.

"Susurluk"la anılan çelişmelerin bir iç uzlaşma ile çözüldüğü, hükümet sorununun yine belli bir uzlaşma temeline dayandığı; kimi polis şeflerinin tutuklanıp bırakılması, yolsuzluk-dokunulmazlık dosyaları gibi şantaj unsurlarının henüz karşılıklı restleşmelerde kullanılmakta olduğu düşünülürse, Refah Partisi'ni kapatmanın da büyük bir şantaj unsuru olma özelliğini koruduğunu kabul etmek gerekecektir.

Fakat sistem içi bu çelişmelerin yapısal bir değişikliğe, kabuk

değiştirmeye doğru evrilmeyeceği, gerici iç uzlaşmalarla erteleneceği belli olmuştur. Bu bağlamda da Refah Partisi'nin kapatılmasının da bu partinin hissedilir biçimde geri adım atmasına karşılık "tatlıya" bağlanabileceğini söyleyebiliriz. Eğer taraflar gerginliği sürdürmek isterlerse (özellikle Refah) sonucun Parti'nin kapatılması ile biteceği de kesindir. İşaretler ise uzlaşma olacağını RP'nin kapatılmayacağı gösteriyor. Çünkü hem Refah, sistem içinde çelişen güç odaklarından birini oluştursa da sistem dışına atılarak marjinalleşmeyi göze almamaktadır, hem de militarist-bürokratik kanat biraz daha terbiye edilip törpülenmiş "sınırları kendine hatırlatılmış bir.RP"nin sistem içinde tutulmasının daha uygun olacağını görüyorlar. Üstelik şu çok belliki, RP kapatıldığının ikinci günü aynı kitlelilikle başka bir partiye hayat verebilecek güce sahiptir. Bir farkla ki, bu partiye oy veren seçmen kitlesi kendilerine haksızlık yapıldığı duygusuyla daha çok yaralanmış, özellikle "seçim yolu ve parlamenter sistemle" amaçlarına ulaşabilecekleri kanısında biraz daha uzaklaşmış olacaktırlar. Bu siyasal duygunun her iki tarafında işine gelmeyeceği açıktır. Yine de "burası TC, olmaz olmaz" diyebiliriz. Siyasetin tarafları her zaman "akli" davranırlar diye bir kural yoktur...

Kürdistan Sorununda Washington İnsiyatifi

Mayıs ayında TC'nin KDP ile işbirliği halinde geliştirdiği Güney operasyonu sonrasında dikkate değer gelişmeler de yaşandı. Bunların başında Washington'un yeniden devreye girerek KDP ve YNK liderleri ile ayrı ayrı görüşmeleri oldu. Gerek Talabani ve gerekse Barzani bu görüşmelerde, kendilerine ABD tarafından PKK'ye yardım etmemeleri yolunda telkinde bulunduğu açıklamaktan çekinmediler. Beri yandan konuşulan tek şeyin PKK olmayıp, aynı zamanda iki Güneyli grubun iktidar mücadelesi ve Güney Kürdistan'ın olası statüleri hakkında durum değerlendirmeleri içerdiği açık.

Bu görüşmelerden ABD'nin "Kürt politikasını"da yeniden insiyatif almak istediği sonucunu çıkarmak yanlış olmayacaktır. Çünkü ABD çok uzun zamandır TC'nin politikasını geriden desteklemekle yetiniyordu. Fakat bu politika hem Güneyli güçlerin sağa sola savrulmalarına, hem de TC'nin askeri güç kullanımından başka hiçbir siyasi manevra yeteneğinin bulunmadığının

Mayıs ayında Güney Kürdistan'a gerçekleştirilen geniş çaplı operasyon, bütün diğerleri gibi PKK'nin kökünü kazımak, gerillanın belini kırmak iddiası taşıyordu. Çünkü, onlara göre Kuzey'de (yani TC sınırlarında) PKK barınmıyor, ancak Güney'deki otorite zaafından yararlanarak yuvalanabiliyor ve sınırı geçerek eylem yapıyordu. Onlara göre PKK artık bir "iç sorun" değil, "dış sorun"du, içeride hemen hemen bitirilmişler, sıra dışarıdaki kaynaklarını kurutmaya gelmişti.

İnsan bu haberleri dinleyince kulaklarına inanmıyor. Sen "kökünü kazıdım, sınırlarımın dışına çıkardım, bu yüzden de gidip Zap'taki son yuvalarını başlarına yıkacağım" diye ala ü vala ile büyük bir askeri sefer düzenliyorsun. Sonra PKK'nin hem Zap'ta, hem de Ankara'nın burnunun dibinde bile gerilla faaliyetine giriştiği gerçeğini anlatırken de bunu bile "sıkışıp dağıldığı" biçimiyle sunacaksın. Bu nasıl "sıkışıp", "dağılmaksa"...

anlaşılması ve bunun da bölgede sistem aleyhine işleyen istikrarsızlığı daha da azdırdığı gözlemlendiğinde ABD'yi bir adım daha atarak öne çıkmasına neden oldu.

Zaten AB çözümü, 1992'den beri rafa kalkmış bulunuyor. Deyim yerindeyse Avrupa'nın yaşlı kurtları önerdikleri çözüme gelinmesi için diğer çözümsüzlüklerin yaşanmasını avcı sabırla beklemeyi yeğliyorlar. Bunun için yaptıkları tek şey konuyu TC'yi belli platformlarda sıkıştırmak için argüman olarak kullanmaktan ibaret.

ABD'nin insiyatif almak ve TC'yi de bu yönde hareketlendirmek için yaptığı klasik diplomasi yöntemlerinden biri de; stratejik araştırma kurumlarına hazırlattığı "gayri-resmi raporlar".... Geçtiğimiz aylarda ortalıkta bu tür CIA uzmanlarıca hazırlanmış "Kürt raporları" dolaştı. Bu raporlar Beyaz Saray'ın resmi politikasını yansıtmaya da hem, yakın bir gelecek için kendi tutumuna ilişkin ipuçları veriyor hem de, TC'ye mesaj niteliği taşıyor. Bu mesajın ana fikri; Türkiye'nin üniter yapısı ve çıkarlarını korumanın en rasyonel yolunun, sorunu tümden "terör konusu" olarak ele almak, siyasi görüşmelerden kaçınmak değil, tersine askeri caydırıcılıkla beraber diyalog ve sisteme kazandırma yollarının da denenmesi olduğudur.

Zap'a Gerilla Avına Giderken, Karadeniz'de Tokatlanmakta !

TC resmi sözcülerinin ve burjuva medyasının en traji-komik söylemi herhalde her açıklamalarının başına "sıkışmakta ve dağılmakta olan bölücü örgüt" belirlemeleri getirmeleriyle oluşuyor.

Mayıs ayında Güney Kürdistan'a gerçekleştirilen geniş çaplı operasyon, bütün diğerleri gibi PKK'nin kökünü kazımak, gerillanın belini kırmak iddiası taşıyordu. Çünkü, onlara göre Kuzey'de (yani TC sınırlarında) PKK barınmıyor, ancak Güney'deki otorite zaafından yararlanarak yuvalanabiliyor ve sınırı geçerek eylem yapıyordu. Onlara göre PKK artık bir "iç sorun" değil, "dış sorun"du, içeride hemen hemen bitirilmişler, sıra dışarıdaki kaynaklarını kurutmaya gelmişti.

Özel savaş basını, bilinçli olarak Güney operasyonu sırasında Kürdistan'ın diğer bölgelerinde gelişen çatışmaları, Dersim, Botan, Amed ve Serhat'taki eylemleri vermedi. Çünkü bu gerillanın "dışarıdan geldiği" tezi ile geliyordu. Ama tutarlı olmak gereği çoğu zaman unutulduğu için, kimi olayları yansıtmak gereği ortaya

çıktığında, her haberin başına "gittikçe sıkışan, dağılan örgüt" belirlemesi ile durum idare edilmeye çalışılıyordu. Bu da birbirleriyle çelişen traji-komik bir anlatım ortaya çıkarıyor.

İşte gerillanın Karadeniz'e açıldığı, Tokat/Ordu/Sivas üçgeninde yerleşmeye çalıştığı haberleri de böyle veriliyor. Deniyor ki, "mayıs operasyonunda güvenlik güçlerinden büyük bir darbe alan ve gücünü kaybeden örgüt, Karadeniz'de yerleşmeye çalışıyor."

İnsan bu haberleri dinleyince kulaklarına inanmıyor. Sen "kökünü kazıdım, sınırlarımın dışına çıkardım, bu yüzden de gidip Zap'taki son yuvalarını başlarına yıkacağım" diye ala ü vala ile büyük bir askeri sefer düzenliyorsun. Sonra PKK'nin hem Zap'ta, hem de Ankara'nın burnunun dibinde bile gerilla faaliyetine giriştiği gerçeğini anlatırken de bunu bile "sıkışıp dağıldığı" biçimiyle sunacaksın. Bu nasıl "sıkışıp", "dağılmaksa"...

1995 yılında da "gerillanın arkasına bakmadan kaçmakta olduğu, operasyonun ne kadar başarılı olduğu" vb. anlatılırken, operasyon bölgesinin en az üçyüz kilometre gerisinde Dersim'de eylemler olduğunda, akıllı "sözcüler" olayı şöyle izah etmişlerdi: "Güvenlik güçleri karşısında tutunamayıp kaçan örgüt, sıkıştığı için eylem yapıyor !" Birazcık coğrafya ve fizik bilgisi olan herkes bunun ne kadar saçma olduğunu bilir. Ama sömürgecilerin halkı "ahmak" yerine koyma, kendi yüzlerini gizlemek için takındıkları yüzsüzlük sınırı tanımayan elbettekiler.

Gerilla hareketinin Karadeniz'e açılmakta olduğu bir gerçek. Bu da, TC'nin sorunu "dış" a atma, kökünü kazıdık vb. söylemlerinin hepsini çürütmektedir. Gerillanın Karadeniz'e açılma süreci henüz başlangıç dönemini yaşıyor olsa da iki önemli gelişmeye işaret etmektedir. İlki, sözü edilen bölgenin 1980 öncesi devrimci kitleleşmeye, sol hareketlere açık olmasıdır. (Ordu-Fatsa kitleleşmesini hatırlayalım...) gerilla hareketinin toplumsal muhalefetle buluşma konseptini işaret ediyor.

Diğeri ise, bu alanın etnik-kültürel özelliklerinin en az Kürdistan sorunu kadar tarihsel bir geçmişe, siyasal bir girişliğe sahip olmasıdır. Dolayısıyla Kürt gerillalarının aynı zamanda diğer ezilen ulusal topluluklar, dışlanan azınlıklar için de bir çekim merkezi olmaya başladığına işaret etmesidir. Türk Aleviler, Lazlar, Gürcüler, Pontus kökenliler vd...

Bölgedeki gerilla faaliyetlerinin, silahlı mücadele geleneğine sahip TKP/ML TKKO ve DHKP-C gibi örgütlerin

Gerilla hareketinin Karadeniz'e açılmakta olduğu bir gerçek. Bu da, TC'nin sorunu "dış"a atma, kökünü kazıdık vb. söylemlerinin hepsini çürütmektedir. Gerillanın Karadeniz'e açılma süreci henüz başlangıç dönemini yaşıyor olsa da iki önemli gelişmeye işaret etmektedir. İlki, sözü edilen bölgenin 1980 öncesi devrimci kitleleşmeye, sol hareketlere açık olmasıdır. (Ordu-Fatsa kitleleşmesini hatırlayalım...) gerilla hareketinin toplumsal muhalefetle buluşma konseptini işaret ediyor. Diğeri ise, bu alanın etnik-kültürel özelliklerinin en az Kürdistan sorunu kadar tarihsel bir geçmişe, siyasal bir girifliğe sahip olmasıdır. Dolayısıyla Kürt gerillalarının aynı zamanda diğer ezilen ulusal topluluklar, dışlanan azınlıklar için de bir çekim merkezi olmaya başladığına işaret etmesidir. Türk Aleviler, Lazlar, Gürcüler, Pontus kökenliler vd...

işbirliğine dayalı olması (bilgiler eğer doğrusya) bir başka olumluluktur.

Olayın bir başka boyutu da büyük tirajlı gazetelerin (Hürriyet, Sabah, Milliyet) ve TV kanallarının (atv, Star gibi) "PKK'nin Karadeniz'e sızdığı" yolundaki haberlere verdiği önem ve yaklaşımdır. Bu yaklaşımın Genelkurmay ve özel savaş aygıtından habersiz, hele onların çizgisi hilafına olacağını düşünmek bile söz konusu değil.

Ne bu medya tekellerinin ne de ordunun, PKK'nin reklamını yapmak gibi bir isteklerinin düşüncelerinin olamayacağını düşünürsek, o halde bu olguyu neden bu kadar genişçe işlemektedirler? Neden bu konuda kamuoyu oluşturmak ihtiyacı duymaktadırlar.

Bu sorunun da iki cevabı olabilir: Birincisi; (belki de en yakın olanı), Karadeniz bölgesinde henüz başlangıç aşamasında olan bu faaliyete projektörleri tutarak, burada yerleştirmeye çalışacakları koruculuk sistemine ve İller Yasası ile Valilere tanınan yetkilerin kullanım alanlarına meşruluk vermek. Gerilla hareketine karşı "kontra" güçlerini siyasal ve ideolojik olarak donatmak, harekete geçirmek...

İkincisi ise; (zayıf bir olasık da olsa) "gerilla faaliyetlerine karşı yalnızca askeri önlemlerin yeterli olmayacağı, bu nedenle daralmak bir yana Karadeniz'e kadar genişleyebildiklerini; 1984'deki yanlışların tekrarlanarak olayın büyütülmesi ihtimaline dikkat çekmek"... Yani Karadeniz olgusunu daha sert askeri önlemler veya siyasal açılımlar için bir argüman olarak kullanmak...

OHAL'den BU HAL'e Geçiş: "Koruculuktan Bekçi'lige...."

Bu yılın başlarında Genelkurmay yetkililerinin bir kaç kez vurguladıkları "biz askeri olarak yapabileceğimizin hepsini yaptık, sıra siyasilerde, sosyal önlemler alınmasında" (Çevik Bir) militarist-bürokrasinin resmi görüşü olma niteliğini koruyor.

ANASOL-D hükümetinin Başbakan Yardımcısı Ecevit, Kürdistan'a ilişkin programlarının gerekçelerini açıklarken de ayn. tezi kullandı. Bu programda "Olağanüstü Hal uygulaması ve Koruculuğun" kaldırılması var. Gerçekte ise, kaldırmak değil, artık hiçbir biçimde savunulamaz hale gelen bu uygulamaların ismini ve makyajını tazeleyerek bir süre daha sürdürülmesini sağlamak. Yine

görünüşte bu girişime "anti-feodal" bir kılıf da hazırlamaya çalışarak "sol" tabana göz kırpmayı da ihmal etmemek.

Ecevit'e göre "terör olabildiğince geriletildi ve 1985'ler düzeyine çekildi. /Oysa aynı gün yayınlanan bir istatistiğe göre 1985'de öldürülen güvenlik güçleri elemanı 147 iken, 1997'de 500'ün üzerindedir./ Yani beş katı.. Diğer karşılaştırmalara girmek gereksiz.../ Koruculuk sistemi bölgede feodal güçleri, ağalığı destekledi güçlendirdi. Suistimal edilmeye başlandı./ Ve tabii gerekçelerde ifade edilmese bile 1978'den bu yana Sıkıyönetim ve Olağanüstü Hal uygulanan iller tablosunun Kürdistan siyasal coğrafyasını ele vermesi; TC'nin Kürdistan'a özel bir sömürge yönetimi uygulamakta olduğunun belirlenmesi...

İşte bu nedenle olağanüstü hali "Olağanlaştırmak", koruculuğu biraz revize ederek "ihya" etmek ve bunlardan da "Kürt sorununa yaklaşım" adıyla içte ve dışta yararlanmak fırsatı yaratmak. Kısaca Osmanlı oyunu...

Ne ANASOL-D hükümetinin ne de onun arkasındaki askeri rejimin bu soruna karşı yeni bir yaklaşım, daha da ötesi "çözüm" üretebileceğini düşünmek mümkün değil. Fakat ortada olan bir gerçek varki, o da hem askeri rejimin hem de onların vitrini olan "hükümetlerin", içerde "Milli Mutabakat"ın dağıldığı bu koşullarda radikal hiçbir tedbire yönelemeyecekleridir.

Yarım ağızla da olsa yapılacak söylenen girişimlerin, gerçekte hiçbir şey demek olmadığını en iyi, onu bizzat yaşayan Kürdistan halkı biliyor. Bu gerçeği diplomasi yoluyla dünya demokratik kamuoyuna, Türk halkına da anlatmak, bu aldatmacanın arkasına saklanarak boyutlandırılacak eylemleri ve niyetleri deşifre etmek bir görevdir.

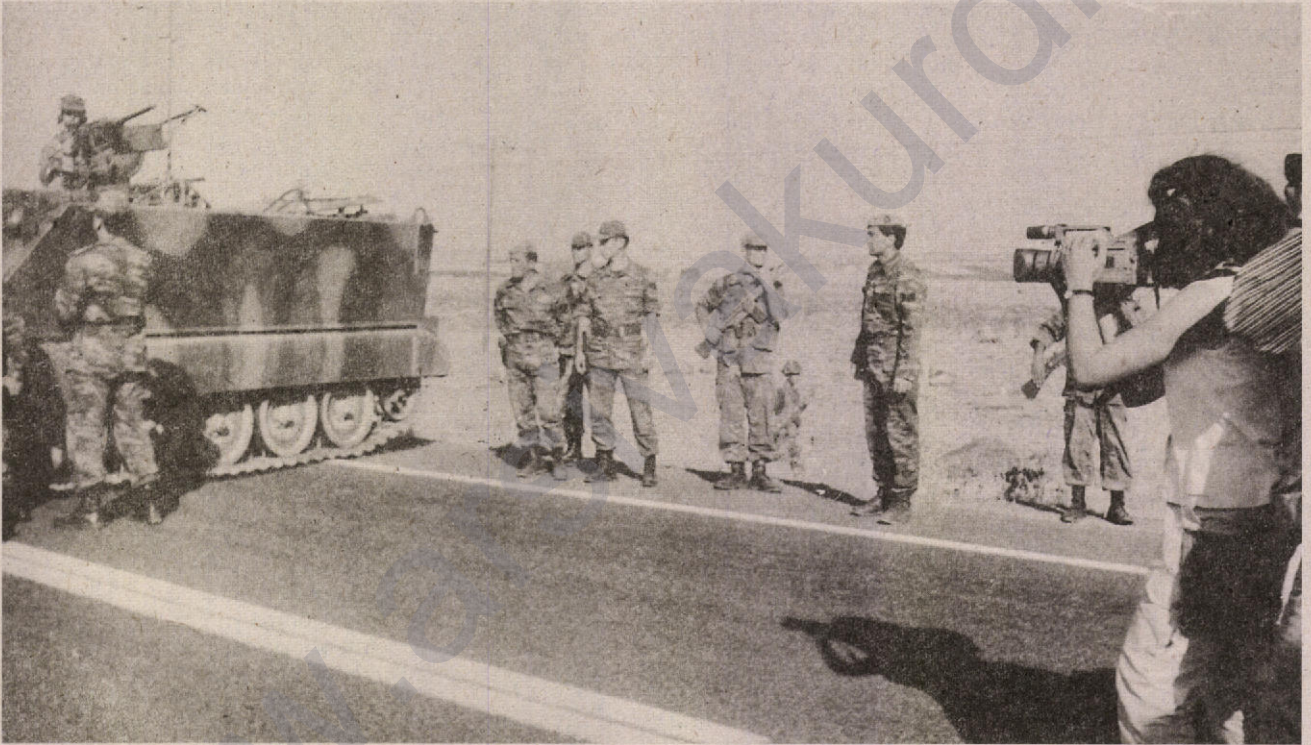
EM NAXWAZIN BIN-POSTAL !

ASKERİ İŞGALE SON !

"Musa Anter Barış Treni"ni savaş aygıtı karşıladı

Kürt Ulusu nasıl bir barış istiyor?

Ünlü bir sözdür: *"Savaş siyasetin devamıdır"* denir. Eğer böyle ise "Barış" da bir siyasettir, siyasetin başka araçlarla yürütülmesidir. Şu halde "Neden savaş?" ve "Nasıl bir barış?" sorularının arkasındaki cevap, hep bunları vareden siyasetin sorgulanması ile cevaplanacaktır.

Ülkemizde yıllardır halkımıza zorla dayatılmış yokedicici bir savaş yaşanıyor. Savaş durduk yerde varolan bir olgu değildir, bir adaletsizliğin, bir zulmün, bir esaretin üzerinde yükselmektedir. Bu haksız bir savaştır. "Savaş"ın haklılığı olur mu? Eğer size özgürlüğünüzü, temel haklarınızı kazanmak veya savunmak için başkaca bir yol, başka bir biçim bırakılmamışsa bu savaş "tarafardan biri için haklı, diğeri için haksızdır."

Bu savaş eşitsiz bir savaştır aynı zamanda. Bir yanda Ortadoğu'nun, NATO'nun en güçlü ordularından biri, elinde yüksek ateş gücü, donanımı, uluslararası diplomasiden,

kurumlardan aldığı siyasi gücü ile; diğeryanda onuru, yüreği ve bilincinden başka silahı kalmayan yoksul bir ulusun üzerine, hergün bomba yağdırmaktadır. Bu savaş halka karşı yapılan bir savaştır.

Savaşı dayatan taraf "barış" sözcüğünden neden bu denli korkuyor. Çünkü bütün askeri ve politik gücüne, kural ve ölçü tanımayan kıyıcılığına, kendine iç ve dış kamuoyunda gösterilen bunca desteğe rağmen Kürt ulusunu bir türlü sindirememiş, baş eğdirememiştir. Bu yüzden Kürt ulusu namına yükseltilen "barış" talebi, teslim olmayı, kendisine dayatılan kölelik koşullarını şartsız tercihsiz kabul içermediği sürece, savaş patronları "barış" sözcüğünden cin görmüş gibi korkacaktır. Korkuları bu yüzdendir zaten.

Dostlar ikirciliğe düşmesin, düşmanlar sevinmesin! (zaten onlar sevinmiyorlar ya!) Kürt ulusunun "Barış" isteği, karşı tarafa teslim bayrağı göstermesi değildir. Eğer böyle olsaydı

onlar, "Musa Anter Barış Treni"ni belki de güle oynaya kendileri karşılayacaklardı. Ama istenen şeyin, yani "Barış" kavramının somutlandığı şeyin; Kürt ulusunun temel hak ve özgürlüklerinin tanınması, "savaşılan tarafın tanınması", siyasal temsil ve kimliğin tanınması anlamına geldiğini/geleceğini çok iyi biliyorlar.

Bizim dilimizdeki "barış" sözcüğü Özel Savaş aygıtı için "yenilgilerinin kabul edilmesi" anlamına geliyor.

Yine de bizim cephemizden de "barış" sözcüğüne kuşku gözetle bakanlar yok değil. Nasıl bir barış bu? Bu kadar çok "barış" diye haykıranlar arasında, savaşın da barışın da arkasında duran sömürge siyasetinin devamını isteyenler yok mu? Elbette var... "Barış"tan sadece silahların sustuğu ama köleliğin, boyun eğişin, adaletsizliğin, zulmün sürdüğü bir "sükuneti" anlayanlar hiç de az değil.

Fakat Kürt ulusu emperyalizmin-sömürgeciliğin halklara "haksız savaşlar" gibi "haksız barışlar" da dayattığını biliyor. Ama hiçbir barış adaletsizliğin, haksızlığın üzerine oturamaz. Tarih de bize bunu öğretiyor.

Biz "barış" derken; sömürge zulmünün olduğu yerde değil barış, "ot" bile yeşermeyeceğini biliyoruz. Biz "barış" derken bunun aynı zamanda "özgürlük" demek olduğunu biliyoruz.

"Barış" demek, sömürge politikalarının kayıtsız şartsız bitmesi demektir.

"Barış" demek, adalet demektir; ulusumuzun, insanımızın tüm temel haklarının bulunmadığı yerde "barış" olabilir mi?

"Barış" demek, onur demektir. Kölece bir boyun eğişi, bin yılların zulmünü, susuşu kabul etmek "barış" değil teslim olmaktır. Teslim olmak, köle olmaktır. Kürt ulusu zaten teslim olmayı kabul etmiş olsaydı, kendisine dayatılan savaşa da direnmeye cevap vermeyecekti...

Evet Kürt ulusu barış isterken tam tamına bunları istiyor. Hiç kimsenin ne Kürt, ne Türk kanı akmasın, hiç bir ana ağlamasın, hiç bir çocuk öksüz-yetim kalmamasın. İnsanlar evsiz, yersiz, geleceksiz kalmamasın.

Ne evimiz, ormanımız, hayvanlarımız yansın, ne toprak gençcik bedenleri kabul etsin!

Bütün bunların bedeli elbetteki bir ulusun özgürlük ve bağımsızlık davasından vazgeçmesi değildir. Zaten dünyadaki savaşların nedeni özgürlükler değil kölelik, sömürgeleştirme politikalarıdır. O halde barışın temeli de böyle bir sistem olamaz.

Kürt ulusu "barış" istiyor ama bu "hak, adalet, özgürlük" demektir.

Gelin "barış"ın anlamı üzerinde, hiç olmazsa bizim "nasıl bir barış" istediğimiz üzerinde anlaşalım.

"Barış" ancak savaşın tarafları arasında yapılır. Kendi kendisine ya da görünmez ruhlarla "barış" olmaz. Bir başkasıyla savaşıp, diğer biriyle "barışamaz"sınız...

Her barış, kaçınılmaz olarak siyasetin kanlı aletlerini bırakıp, görüşmeyi, konuşmayı, birbirinin haklı ve meşru taleplerini kabul etmeyi, bunları tartışmayı içerir. Sömürgeciler henüz buna hazır değildirler, çünkü başaşağı gitmektedirler ve siyasetlerinin sonu yoktur. Savaştan

geçinenler ve bunu varlık nedeni sayanlar, bu politikanın devamı için ulusumuza her zaman olduğu gibi yeni kölelik biçimleri dayatmayı benimsemektedirler.

Zaten "Barış"ın olabilmesi için Türk emekçilerinin, Anadolu halklarının, özgürlük ve demokrasiden yana tüm güçlerin bu "ağaları" bir an önce tasfiye etmesi gereklidir. Ve gerçekte bir "barış"ın olabilmesi için bunun ne anlama geldiği

konusunda tarafların hemfikir olması gerekir.

Galiba Kürt ulusu "barış" derken neyi kastettiğini "karşı tarafa" iyi anlattı. Bu önemli bir adımdır. Birbirinin dilini bilmek önemlidir. Bu yüzdendir ki, Kürt "tarafı", "barış" dedikçe berikiler, silaha sarılıyorlar!

Doğru yoldayız demektir...

Kürt ulusu özgürlüğü için savaşmayı öğrendikçe; "onurlu, adil, kalıcı bir barış" yapmayı da başaracaktır.

**"Barış" demek,
sömürge politikalarının kayıtsız
şartsız bitmesi demektir.
"Barış" demek,
adalet demektir; ulusumuzun,
insanımızın tüm temel haklarının
bulunmadığı yerde
"barış" olabilir mi?**

Ecevit Kıbrıs'a "HATAY MODELİ" düşünüyor
ABD yeni bir "DAYTON ANLAŞMASI" peşinde

Kıbrıs'ın geleceğini Kıbrıs halkları belirleyebilecekler mi?

Can Erzin

ABD geçtiğimiz temmuz ayından itibaren "Kıbrıs Sorunu" nun çözümü için hareketlendi. Tabii neredeyse ABD'nin "Dışişleri Bakanlığı"na dönüşen **Birleşmiş Milletler** de aynı anda "Barış Görüşmeleri" için harekete geçti. Karşılıklı iyi niyet jestlerinden sonra iki toplum temsilcileri arasındaki Washington'da Denktaş-Klerides görüşmeleri çözümde hiçbir yol alınmadığını da gösterdi.

Dünya dengeleri, TC'nin yayılcı politikasına askeri işgal ve sonunda siyasi ilhakla Kıbrıs'ı sınırlarına katmasına imkan verecek mi? Yoksa Kıbrıs'taki Türk halkının ulusal hakları veya kendi geleceğini belirleme hakkı, Rum ve Türk halklarının Kıbrıs'ta hangi model altında birlikte yaşayacakları TC'yi çok fazla ilgilendirmemektedir. Eğer Ecevit'in dile getirdiği bu plan işlerse, TC'nin yayılcı politikaları bir kez daha başarılı olmuş olacak; güç yoluyla toprak kazanma bir kez daha sonuç almış olacak.

TC, 1974'de Kuzey Kıbrıs'ı işgal ederken ileri sürdüğü "iki toplumlu, iki bölgeci coğrafi federasyon" tezinden de vazgeçmiş, adada Türk askeri bulundurulması, "garantörlük" vb. gibi konularda yeni tezler ve dayatmalarla bir kaç adım daha atmış bulunuyor. Giderek "entegrasyon" adıyla kamufler ettikleri Kuzey Kıbrıs'ın ilhak'ını meşrulaştırmaya yönelik manevralara girişiyorlar. Nitekim Kuzey Kıbrıs'ın işgalinin 23. yıldönümünde şatafatlı bir gösteriyle Kıbrıs'ı ziyaret eden Ecevit, Türk Hükümetiyle kukla KKTC yönetimi arasında "entegrasyonu"

hedefleyen bir "deklarasyon" imzaladılar.

Her ne kadar bu deklarasyonun dile getirdiği "ilhak tehdidi", barış görüşmelerinde Türkiye'nin elini güçlendirmek için diplomatik bir manevra gibi algılsa da aslında TC'nin Kuzey Kıbrıs'a ilişkin uzun vadeli niyetlerini ifade etmektedir.

Bunun için TC tarihinin ilhaklarından biri olan "Hatay" modelini hatırlamak yeterlidir.

Hatay Modeli veya KKTC, "Kuzey Kıbrıs Valiliği" Olacak mı?

1. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonucunda Osmanlı mirasçısı Kemalist Ankara Hükümeti, Kürdistan ve Ermenistan'ı kısmen işgali altında bulunduruyordu. 1924 Lozan; Kürdistan ve Ermenistan'ı, Pontus'u tamamen TC'ye bırakınca buralar aynı zamanda siyasetten de "ilhak" edilmiş oldu. Pontus ve Ermenistan'ı zaten tümüyle işgali altında tutan TC, daha sonraki süreçte Kürdistan'ın denetleyemediği bölgelerini de parça parça işgal etti.

Fransızlar 1918'den sonra Suriye'de Manda yönetimi kurmuşlardı. Kilikya'daki (Adana-Maraş-Hatay) işgali kaldırdıktan sonra, Ankara anlaşması uyarınca Suriye hükümetine bağlı olarak bir İskenderun Sancağı kurulmuştu. Bölgenin etnik dengeleri Türk, Arap, Ermeni ve Rum nüfus üzerinde oynamaktaydı. İç huzursuzluklar sonucu Milletler Cemiyeti önce İskenderun merkezli özerk bir yönetim kurmaya ikna etti Fransızları. Yapılan seçimlerde Arap ve Ermenilerin etkin oldukları bir Meclis oluştu ve "Bağımsız İskenderun Hükümeti" kuruldu. Ancak Suriye buna itiraz edince yönetimin adı "Kuzey Suriye Hükümeti" olarak değiştirildi.

Tıpkı bugün Kıbrıs üzerinde Yunanistan'la olduğu gibi İskenderun üzerinde de Suriye ile geçen çekişmeler sonucunda, 1936 yılında sorun yeniden Milletler Cemiyeti gündemine geldi. Fransa ve TC'nin garantörlüğünde bölgede "özerk bir cumhuriyet" kurulması kararlaştırıldı. Özerk Cumhuriyet Dışişlerinde ise Suriye'ye bağlı olacaktı. 1937'de yapılan seçimler sonucunda Arap ve Ermeni etkinliği kırılarak Meclise 22 Türk, 9 Alevi Arap, 2 Sünni Arap, 5 Ermeni ve 2 Ortodoks Rum milletvekilinin girmesi kararlaştırıldı. 1938'de toplanan Meclis "Hatay Cumhuriyeti"ni ilan etti. Hatay Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı Tayfur Sökmen, daha sonra TBMM'de sürekli Hatay mebusu olarak boy

gösterecektir.

Bu tarihten sonra TC, Hatay'da diğer ulusal toplulukların etkinliklerini kırmak için yoğun bir çabaya girişti. Türkiye ile ekonomik ve siyasal entegrasyon için birbirini ardına yeni düzenlemeler yapıldı. Hatay yönetiminin aldığı kararlar ilhak'ın bütün koşullarını hazırlamaya yönelikti. Nihayet II.Paylaşım savaşı arifesinde 1939'da Fransa-TC arasındaki anlaşma ve ardından Hatay Meclisinin aldığı "Türkiye'ye katılma kararı" ile Suriye'nin tüm itirazlarına karşın TC'nin Hatay'ı ilhak süreci tamamlanmış oldu. Aynı yıl Türk orduları yine bir Temmuz günü Hatay'a girdiler...

Kuzey Kıbrıs'ın 1960 garantörlük anlaşmasına uyarak 20 Temmuz 1974'te işgal edilmesinden beri aslında TC'nin düşündüğü plan da "Hatay Modeli"nin işletilmesinden ibarettir. Ancak uluslararası konjonktürün buna izin vermediği ve Yunanistan'ın direnişi bu süreci geciktirmektedir. Dikkat edilirse TC'nin adım adım izlediği yolların tümü Kuzey Kıbrıs'ın ilhakına çıkmaktadır. Yani ömrü yeterse KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ı Kıbrıs ya da Girne Valisi, ya da milletvekili olarak görebileceğiz...

Soru şudur: Dünya dengeleri, TC'nin yayımlı politikasına askeri işgal ve sonunda siyasi ilhakla Kıbrıs'ı sınırlarına katmasına irakan verecek mi? Yoksa Kıbrıs'taki Türk halkının ulusal hakları veya kendi geleceğini belirleme hakkı, Rum ve Türk halklarının Kıbrıs'ta hangi model altında birlikte yaşayacakları TC'yi çok fazla ilgilendirmektedir.

Eğer Ecevit'in dile getirdiği bu plan işlerse, TC'nin yayımlı politikaları bir kez daha başarılı olmuş olacak; güç yoluyla toprak kazanma bir kez daha sonuç almış olacak.

TC'nin aynı modeli Güney Kürdistan içinde düşünmekte olduğunu, her yıl mutad haline getirilen Güney operasyonları; Güney'in "arka bahçe" ilan edilmesi; Güneyli Kürt örgütlerinin ve Türkmenlerin TC politikasına uyarlanmaya çalışılması vb.den kolaylıkla çıkarmak mümkündür. Ne varki, Güney Kürdistan'ı ilhak edeceğim derken kendi elindeki Kuzey Kürdistan'dan da olma tehlikesi TC'yi bu konuda çekingen davranmaya itmektir. Çünkü, Güney'de üzerinde "oynayabileceği" etnik olgu, bizzat kendisi TC'den siyasi haklar talep eden Kürtlerdir. Ufak ufak ısıtılan "Türkmen olgusu" nun ise siyaseten fazla bir kıymeti harbiyesi bulunmamaktadır.

KKTC: Kontr-gerilla Üssü ve Kara Para Cenneti

Kıbrıs elbette Akdeniz'deki konumu, doğal güzellikleri ve ekonomik potansiyelleri ile bütün sömürgecilerin iştahını kabartan bir ada. Buna karşılık Kıbrıs, TC için beklediğinin tersine hem siyasal, hem ekonomik açıdan bedelleri ağır ağır ödenen bir fatura getirdi. 1974'den sonra uğradığı "askeri ambargo" nun yanı sıra, Yunanistan ve Avrupa Birliği ilişkilerinde de önünü tıkayan bir olgu oldu. Ekonomik açıdan da Kuzey Kıbrıs, TC ekonomisine katkı getirmek bir yana bir yük oluşturuyor.

Buna karşılık TC, bu pahalı lüksünden vazgeçmek istemiyor? Neden? Çünkü, geçen bu kadar yıl için Kıbrıs, TC için getirdiği bunca "eksi"ye karşılık, özellikle militarist-bürokrasi için "derin devlet" tabir edilen rejim için vazgeçilmez bir "üs" haline geldi. Kuzey Kıbrıs bu niteliğiyle, kontr-gerilla ve özel savaş aygıtının karargahı durumundadır. Kürdistan'daki kirliliğin bütün gözde elemanları, rejimin bütün kontr-gerilla kurmaylarının yolu mutlaka Kıbrıs'tan geçer. Ya orada eğitim görerek alana çıkarlar, ya da icraatları sonrasında Kıbrıs'ta pusuya yatarlar. Aralarında, Esat Oktay Yıldırım gibi işkencecilerin, Orhan Kilercioğlu gibi "bakan"ların eğitim alanı Kıbrıs olmuştur.

Susurluk sonrası ortaya çıkan bir yığın ilişkide Kıbrıs'ın kilit isim olması bir rastlantı olmasa gerek.

MHP'nin Faşist hareketin Kuzey'deki yuvalanması ve buraya gösterilen özel ilginin arkasında, hem ada'nın geleceğine ilişkin şöven amaçlar gizlidir, hem de Türkiye ve Kürdistan'da çevrilen dolapların serbest bölgesi olması yatar. MİT'in, Faşist hareketin gözde bir ismi olan ve karanlık kişiliğiyle tanınan Ümit Utku'nun Kıbrıs Havayollarındaki işlevi geçtiğimiz aylarda ayyuka çıkan yolsuzluk ve kaçakçılık olayları ile sorunun boyutlarını bir kez daha ortaya koydu.

Öte yandan Kıbrıs, özel savaşı finanse eden uyuşturucu kaçakçılığı ve kumar paralarının aklandığı, sahte bankacılık, finans, şirketleri ve paravan firmalarla tam bir "kara para cenneti"dir. İşte tüm bu nedenler Kuzey Kıbrıs'ta "çözümüzlüğün" dayatılması özellikle "Bağımsız Federatif Kıbrıs"ta, Kıbrıs halklarının kendi geleceklerini belirlemeleri olgusuna karşı konulmasını getirmektedir.

Bu yüzdendir ki, Kıbrıs'daki "çözümü" de Kürdistan'daki savaşın sona ermesini de aynı güçler provake etmektedirler.

ABD ve AB Kıbrıs'ta Ne İstiyor?

Kıbrıs'ın sıcak bir konu olarak yeniden gündeme gelmesini ivmelendiren iki olay oldu. Birincisi; Kıbrıs hükümetinin Avrupa Birliği'ne tam üyelik başvurusunun görüşmeye alınması ve üyelik koşullarının kabul edilmesidir. Bu durum, AB kapsamında

Buna karşılık TC, bu pahalı lüksünden vazgeçmek istemiyor? Neden? Çünkü, geçen bu kadar yıl için Kıbrıs, TC için getirdiği bunca "eksi"ye karşılık, özellikle militarist-bürokrasi için "derin devlet" tabir edilen rejim için vazgeçilmez bir "üs" haline geldi. Kuzey Kıbrıs bu niteliğiyle, kontr-gerilla ve özel savaş aygıtının karargahı durumundadır. Kürdistan'daki kirliliğin bütün gözde elemanları, rejimin bütün kontr-gerilla kurmaylarının yolu mutlaka Kıbrıs'tan geçer. Ya orada eğitim görerek alana çıkarlar, ya da icraatları sonrasında Kıbrıs'ta pusuya yatarlar. Aralarında, Esat Oktay Yıldırım gibi işkencecilerin, Orhan Kilercioğlu gibi "bakan"ların eğitim alanı Kıbrıs olmuştur.

Susurluk sonrası ortaya çıkan bir yığın ilişkide Kıbrıs'ın kilit isim olması bir rastlantı olmasa gerek.

MHP'nin Faşist hareketin Kuzey'deki yuvalanması ve buraya gösterilen özel ilginin arkasında, hem ada'nın geleceğine ilişkin şöven amaçlar gizlidir, hem de Türkiye ve Kürdistan'da çevrilen dolapların serbest bölgesi olması yatar.

Kıbrıs'ta birbiriyle eşit haklara sahip iki halkın bulunduğu, Kıbrıs Türklerinin kendi geleceklerini kendilerinin belirleme hakkı bulunduğu, Kıbrıs'ta bir federatif çözüm olabileceği, iki halk arasında "güven" sorunu bulunduğu, Kuzey Kıbrıs yönetiminin bu nedenle meşru olduğu vb. gibi tezler, TC'nin Kürdistan'a yaklaşımındaki "çifte standardını" hemen ilk bakışta bile ele vermektedir. Kıbrıs'ta en fazla 100 (şimdi 200-250 binlik) bir nüfus istenen hakların neden 15 milyonluk Kürt ulusu için yok sayıldığı bütün Kürtlerin, aydınlarımızın bilincine hergün çarpmaktadır. Onun için çoğu Kürt aydını "TC Kıbrıs'ta Türkler için istediğinin aynısını neden Türkiye de Kürtler için istemiyor?" diye sorabiliyorlar.

Kuşkusuz Kıbrıs ve Kürdistan'ın koşulları birbirinden oldukça farklıdır. Burada gösterilmek istenen şey sömürgecilerin UKKTH hakkındaki iki yüzlülükleridir.

bekleyen ve henüz üyelik görüşmelerine bile dahil edilmeyen TC'yi telaşlandırdığı gibi, Kuzey Kıbrıs'taki iddiaları bakımından da ciddi bir darbe yemesi anlamına geliyordu. İkincisi; ABD, Kıbrıs sorununun çözümü için Richard Holbrooke'ı özel temsilci olarak atadı. Holbrooke'un Clinton yönetimi tarafından atanmasının özel bir anlamı da "Bosna Barışının Mimarı" olarak ünlenen temsilcinin şahsında konuya verdiği önemi vurgulamış olması. Çünkü, "Bosna'daki zoraki barışın simgelediği Dayton, Kıbrıs'daki taraflara artık, kendi şartlarını dayatıp çözümü uzatacakları bir süreç değil, ABD tarafından kendilerine dayatılan koşullar altında bir "barış" yapmak zorunda olduklarını hatırlatıyor. Bilindiği gibi Bosna'da savaşılan tarafların temsilcileri 1995'de ABD'de Dayton Hava Üssü'nde "adeta tutuklanak", dünyadan yalıtılarak görüşmelere mecbur tutulmuş ve neredeyse kendilerine dikte edilen anlaşma

koşullarını rotüşleyerek Askeri Üs'ten ayrılabilmişlerdi.

İşte diplomasideki bu "zoraki tarz", Kıbrıs taraflarının da gözünü yıldırmaya yetiyor. Buna rağmen TC "entegrasyon" anlaşması yaparak, Kıbrıs hükümeti Rusya'dan alacağı S.300 füzelerini koz olarak kullanarak, Yunanistan ise AB üyeliğini, Gümrük Birliği koşullarını "Kıbrıs'ta çözüm" şartlarına bağlayarak masadaki ellerini güçlendirmeye çalışıyorlar.

Yunanistan'ın Kıbrıs'ın tarihsel yapısı ve nüfusun ağırlıklı olarak Yunanlılardan oluşması nedeniyle Adayı Yunanistan'ın doğal bir parçası olarak gördüğü biliniyor. Bu nedenle de politikasının temelinde "Enosis-Birlik" oturmuş bulunuyor.

TC'nin niyetlerine değindik. Öyle ise, bugünkü konjonktürde ABD'nin, Avrupa'nın veya diğer "taraf"ların niyeti nedir?

1878'den 1960'a kadar Adayı sömürgesi olarak tutan İngiltere halen Kıbrıs'ta askeri üs bulunduruyor ve siyaseten ekonomik ve kültürel olarak Kıbrıs üzerindeki ayrıcalıklarını koruyor. Fakat tüm tartışmalarda İngiltere'nin "pay"ı tartışma konusu yapılmaması ilginç bir nokta olarak altı çizilmeli.

Kıbrıs'ta İngiliz sömürgecilğine karşı mücadelede sömürge yönetiminin savcısı olan Denктаş bugün "bağımsızlık" havarisi gibi görünsé de bu doğru değil. Yakın Kıbrıs tarihi kabaca incelendiğinde bile Ada'daki bağımsızlıkçı, özgürlükçü ve sosyalist eğilimin, ırkçı-şöven düşüncelere karşı her zaman ağırlıkta olduğunu göstermiştir. Şövenlerin kışkırtma ve kötü niyetlerine karşı Kıbrıs'taki yerli Türk halkının da federatif bir çözümden yana olduğunu, TC'nin adadaki askeri varlığı ve hele son 20 yılda uygulanan politikalarından derece rahatsız olduğu bilinmektedir.

1970'li yıllarda Kıbrıs'ta "sosyalist" ve "komünist" partilerin iktidara yaklaşmış olmaları, Akdeniz'de Sovyet nüfuzuna açık bir büyük "üs" kaptırma kaygısı taşıyan emperyalistleri iki koldan harekete geçirdi. İkili, Yunanistan'daki faşist askeri cunta Kıbrıs'taki devrimci-sosyalist gelişmeyi durdurmak için askeri bir darbe tezgahlayarak Makarios'u devirdi. TC ise, bu darbeyi bahane ederek Kuzey Kıbrıs'ı işgal etti. Böylece her iki yanılla da Kıbrıs "Sovyet nüfuzuna girmekten" daha doğrusu, "bağımsız sosyalist bir yönetim"den alıkoymuş oldu. Güney'de Yunan Cuntası adına Kuzey'de TC adına NATO askerleri adaya egemen oldular. ABD ve İngiltere "ortaya çıkan sorun" hem Yunanistan hem Türkiye üzerinde yeni baskı unsurları olarak kullanmak gibi bir imkan daha kazanırken, aslında sonuçtan da son derece memnundular.

Günümüzün değişen konseptinde ise, emperyalistler için Ada'da böylesi düzen dışı bir "tehlike" söz konusu değildir. Oraya daha çok birbirleriyle ekonomik rekabet ve siyasette manevra alanı olarak bakılıyor. ABD temsilcisi Holbrooke "Kıbrıs, Akdeniz'in Singapur'u olma potansiyellerine sahip. Bu potansiyelleri, fırsatı iyi değerlendirmek gerekir" derken, bir yandan tarafları heveslendirmekte, bir yandan da ABD politikasının temel niyetini ortaya koymaktadır. ABD, Kıbrıs'ı daha çok ileri bir ekonomik üs, serbest pazar olarak görmek istiyor.

Aynı yaklaşım, kendi ekonomik hinterlandı içindeki AB için de geçerlidir. Kıbrıs ekonomisi, AB'ye yük olmak bir yana yeni imkanlar yaratacaktır. Zaten bugün için de en iyi partnerlerinden biri..... Tek sorun ada'daki etnik sorunlar ve siyasal anlaşmazlıklar oluşturuyor onlar için.

Öte yandan Kıbrıs sorununda "perde arkası" bir taraf daha vardır ki, o da İsrail'dir. Yunanistan ve Kıbrıs yönetimlerinin Arap dostu politikaları özellikle Kıbrıs hükümetlerinin Filistin ve Kürt örgütlerine tanıdıkları olanaklar, İsrail'in sürekli olarak Kıbrıs'a karşı "kırmızı alarmda" olmasını gerektirmektedir. İsrail, Kıbrıs politikalarında TC'nin en iyi partneri durumundadır. Yine 1997 yılındaki TC-İsrail askeri işbirliği anlaşmalarının, ortak Akdeniz tatbikatı vb.lerin bir yüzü

Ortadoğu'ya İran-Suriye'ye dönükse, öbür yüzü de Kıbrıs ve bağlaşıklarına yöneliktir. ABD'deki İsrail Lobisinin bu konuda TC tezlerinin lehine tavır takınması da sürpriz değildir.

Kıbrıs Türk toplumu, Ada'nın yönetimine katılma, ulusal haklarını güvenceye alma koşullarına sahip olmalıdır. Kıbrıs'ta İngilizler dahil tüm yabancı üs ve askeri birlikler çekilmelidir. ABD, AB, TC ve Yunanistan'ın dayatmaları veya belirledikleri biçimde değil, Ada'da yaşayan halklar "barış"ı kurmalıdırlar.

Şu da bir gerçektir ki, "Kıbrıs" sorununun kökeninde TC'nin sömürgeci yayılmacı politikalarından vazgeçmesi, Türk ve Yunan halkları arasında çelişmelerin her iki halkın, /halkların/ yararına çözülmesi yatar.

Kıbrıs'ı bölen sınır Ege'den geçmektedir. Bu nedenle gerçek çözüm Ege'yi bölen sınırların kalkmasındadır.

Kıbrıs'la Kürdistan'ın Arası...

Kuzey Kıbrıs'ın TC sömürgeciliğinin yayılmacılığına bir örnek daha oluşturması, Kuzey Kıbrıs'ın kontr-gerilla üssü, özel savaş karargahı olması Kıbrıs hükümetlerinin ve halkının KUKM'ye duydukları sempati ve destek olması gibi olguların yanı sıra Kürdistan açısından oluşturduğu başka bağlantıları da var. Bunların başında da TC'nin kendi yayılmacı emelleri için kullandığı Kıbrıs tezlerinin "iki yüzlü" politikasını ele vermesi gelmektedir. Kıbrıs'ta birbiriyle eşit haklara sahip iki halkın bulunduğu, Kıbrıs Türklerinin kendi geleceklerini kendilerinin belirleme hakkı bulunduğu, Kıbrıs'ta bir federatif çözüm olabileceği, iki halk arasında "güven" sorunu bulunduğu, Kuzey Kıbrıs yönetiminin bu nedenle meşru olduğu vb. gibi tezler, TC'nin Kürdistan'a yaklaşımındaki "çifte standardını" hemen ilk bakışta bile ele vermektedir. Kıbrıs'ta en fazla 100 (şimdi 200-250 binlik) bir nüfus istenen hakların neden 35 milyonluk Kürt ulusu için yok sayıldığı bütün Kürtlerin, aydınlarımızın bilincine hergün çarpmaktadır. Onun için çoğu Kürt aydını "TC Kıbrıs'ta Türkler için istediğinin aynısını neden Türkiye de Kürtler için istemiyor?" diye sorabiliyorlar. Kuşkusuz Kıbrıs ve Kürdistan'ın koşulları birbirinden oldukça farklıdır. Burada gösterilmek istenen şey sömürgecilerin UKKTH hakkındaki iki yüzlülükleridir. Beri yandan Türkiye sosyalist hareketinde Kıbrıs konusunda somut çözüm

önerilerine çok fazla rastlanmamaktadır. (Temmuz 97'de Kızıl Bayrak Dergisinin 17. sayısında konuya özel bir yer ayrılıp olumlu yaklaşımlar sergilendiğini belirtelim.) Bu konu üzerine daha çok burjuva medyasının dış politika "uzmanı" yazarlar kalem oynatmaktalar. "Bizimkiler" çoğu önemli sorun gibi Kıbrıs için de "sosyalizm gelecek sorun bitecek" türünden yuvarlak bir geçiştirmeyi yeğliyorlar.

Oysa Kıbrıs üzerine somut siyasi talepler ortaya koymak gereklidir. Üstelik Türk-Kürt kardeşliği, "ortak örgütlenme/ortak mücadele" üzerinde duran sosyalist grupların Türk-Yunan (Rum) kardeşliği ortak örgütlenmesi, ortak mücadelesi üzerinde de önemle durmaları gerekmez mi? Örneğin; Dersim'de örgütlenme eğilimi gibi Kıbrıs'ta örgütlenme eğilimi neden yoktur? Zaten bu soruya tutarlı bir cevap verilebildiği zaman "sosyal-şovenizm" de o oranda gerilemiş olacaktır. Türk ve Kürk ulusları için en iyi yolun "federasyon" olacağını söyleyenlerin, neden Türk ve Yunan ulusları için "federasyon" önermedikleri, bunun için mücadele etmedikleri sorusu çok önemlidir. Türk ve Kürtleri ayıracak bütün sınırlar "yapay" olacaktır da, Ege denizi çok mu doğal bir sınırdır? Hayır, bugün Ege'nin üzerinden geçen sınır bilinir ki, tarihi bin yıllara uzanan bir uygarlığın ve coğrafi bütünlüğün tam kalbinden geçmektedir.

Siyasal Gerçeklikler ve "Çözüm"

Kıbrıs'ın siyasal gerçekliklerinin başında Kuzey Kıbrıs'ın TC tarafından 23 yıldır askeri işgal altında tutulduğu, niyet olarak da ilhaka doğru gidildiği gelmektedir. Kuzey Kıbrıs kontr-gerilla ve özel savaş aygıtınının karargahı, uyuşturucu kaçakçılığı, kara para cenneti konumuyla, Kürdistan'da yürütülen kirli sömürge savaşının önemli cephe gerilerinden biridir. Bu durumuyla Kıbrıs Türk halkı içinde ekonomik ve sosyal gerilemenin, çürümenin bir kaynağıdır.

Herşeyden önce Kıbrıs'taki TC işgaline derhal ve koşulsuz son verilmeli, Kuzey Kıbrıs'taki uyulanan faşist, özel hareket ve çete karargahları dağıtılmalıdır.

Kıbrıs'ın geleceğine Kıbrıs'ta yaşayan halklar "Yunan ve Türk" halkları birlikte karar vermelidirler.

Kıbrıs halkı ve demokratik hükümetlerinin KUKM'nin dost ve müttefiki olduklarını, UKM'yi aynı işgalci ve sömürgeci güce karşı mücadelelerinde içtenlikle desteklediklerini biliyoruz. Buna karşı Kıbrıs'ta yaşayan Türk toplumunun ulusal haklarını da görmezden gelemeyiz. Bu en başta kendi kendimizi, özgürlük mücadelemizi yadsımak olur. Kıbrıs'ta halklar arasında önemli bir "güven bunalımı" olduğu ve özellikle TC'nin, Yunan şovenistlerinin kışkırtmalarıyla birlikte yaşama koşullarının önemli oranda provake edildiği de açıktır.

Bu durumda Kıbrıs Türk toplumu, Ada'nın yönetimine katılma, ulusal haklarını güvenceye alma koşullarına sahip olmalıdır. Kıbrıs'ta İngilizler dahil tüm yabancı üs ve askeri birlikler çekilmelidir. ABD, AB, TC ve Yunanistan'ın dayatmaları veya belirledikleri biçimde değil, Ada'da yaşayan halklar "barış"ı kurmalıdırlar.

Şu da bir gerçektir ki, "Kıbrıs" sorununun kökeninde TC'nin sömürgeci yayılmacı politikalarından vazgeçmesi, Türk ve Yunan halkları arasında çelişmelerin her iki halkın, /halkların/ yararına çözülmesi yatar.

Kıbrıs'ı bölen sınır Ege'den geçmektedir. Bu nedenle gerçek çözüm Ege'yi bölen sınırların kalkmasındadır.

Örgütsel İşlerlikte Denetimin Yeri

B.Hazar

Gerek kitle ilişkilerinde, gerekse iç ilişkilerde sağlıklı bir denetim mekanizması oluşturmak, her siyasal partinin kendisini varedebilmesinin temel koşullarından biridir. Bu gereği yerine getirmeyen/getiremeyen partilerde ciddi sorunların çıkması, hatta bir süre sonra bu aygıtların yozlaşarak tarihe karışmaları kaçınılmazdır.

Tarihin tozlu raflarına bakıldığında, bunun pek çok örneğini görmek mümkün.

Örgütsel mücadelede, çok iyi bilinir ki, bir parti şayet kitleler nezdinde nasıl karşılandığını, yürüttüğü politikalarına ve her bir eylemine ne tür tepkiler verildiğini denetleyip öğrenecek mekanizmalar oluşturmamışsa, bu parti hiçbir zaman kitlelerle kaynaşıp onlara öncülük etme şansı elde edemez. Zira parti aygıtı, politikalarının ve pratikte gerçekleştirdiği eylemlerinin yansımalarını sıcağı sıcağına denetleyip merkezileştirebildiği ölçüde; ancak bu koşulla, pratiğini doğru analiz ederek, sağlam bir zemin üzerinde yeni ve daha güçlü adımlar atabilir. Bunu yapmaksızın gelişmelere yerinde ve zamanında müdahale etme olanağı

olmayacağı gibi, öncü rolü oynamaktan, kitle insiyatifi yakalamaktan vs. söz etmesi sadece boş bir lakırdı olur. Bundan ötürü, parti aygıtının yukarıdan aşağıya doğru dal budak salmış bütün birim, organ ve hücreleri vasıtasıyla kitlelerle canlı ve akışkan bağlar kurarak, onlar üzerinde denetim ağı oluşturmaları son derece yaşamsal bir yerde durmaktadır. Unutmamak gerekir ki, kitlelerin tepkilerini önemsemeyen, hafife alan ve kitlelere rağmen aynı kısır döngü içinde, hep bildiğini

okumakta direnen partilerin marjinallikten kurtulup kiteselleşebileceği olanakları yoktur. Bu nedenle örgütsel mücadelede kadroların sadece öğrenen, yol gösteren değil, aynı zamanda kitlelerden öğrenmesini de bilen iyi öğrenciler olmaları gerekir.

Örgütsel mücadelede parti aygıtı, gelişiminin önünde engel teşkil eden etmenleri geciktirmeksizin ayıklayabildiği ve yine gelişme dinamiklerinin önünü hızla açabildiği oranda gelişip güçlenebilir. Bu ise, dış denetim kadar sıkı bir iç denetimi de gerektirir. Denetimsiz ve herkesin başına buyruk olduğu bir yapıda, böyle bir dinamizmi yakalamanın mümkün olmayacağı açıktır. Bundan dolayı partinin tüm kadro ve kurumlarından taraftar kitlesine kadar, kendisini pratikte vareden bütün öğeler üzerinde sıkı bir denetim geliştirmesi şarttır. Hangi organ ne oranda çalışıyor, organlar arasındaki uyum/uyumsuzluk sorunları nelerdir; tek tek herbir kadro hangi alanda daha verimli çalışıyor, gelişme dinamikleri nelerdir; taraftar kitle hangi siyasal argümanlar üzerinde biçimleniyor... vb. bütün gelişmelerin ayrıntılarıyla bilinmesi, sıkı ve sistemli

bir şekilde denetlenmesi gerekiyor. Başka türlü parti birliğini, kolektif önderliği, disiplini vs. tesis ederek, bir savaş örgütüne ulaşmak mümkün değildir.

Parti içi denetim dendiğinde bunu yer yer merkezin ve daha sonra da sırasıyla her bir organ ya da sorumlunun kendi "altındakiler" üzerindeki teftişçi kaba idareciliği olarak algılayan sakat bir yaklaşımla karşılaşıyoruz ki, her şeyden önce bunun düzeltilmesi gerekiyor. Zira Leninist örgüt formasyonuna sahip bir partide denetim olgusu ne böyle kaba bir idarecilik derekesine düşürülebilir, ne de bunu salt yukarıdan aşağıya doğru işleyen bir mekanizma olarak görmek doğrudur. Demokratik merkezîyetçi işleyişi esas alan bir yapıda bu mekanizma yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya doğru olmak üzere, birbirini bütünlüyor tamamlayan iki yönlü bir süreç izler.

Örgütsel mücadelede çok iyi bilinir ki, bir parti şayet kitleler nezdinde nasıl karşılandığını, yürüttüğü politikalarına ve her bir eylemine ne tür tepkiler verildiğini denetleyip öğrenecek mekanizmalar oluşturmamışsa, bu parti hiçbir zaman kitlelerle kaynaşıp onlara öncülük etme şansı elde edemez. Zira parti aygıtı, politikalarının ve pratikte gerçekleştirdiği eylemlerinin yansımalarını sıcağı sıcağına denetleyip merkezileştirebildiği ölçüde; ancak bu koşulla, pratiğini doğru analiz ederek, sağlam bir zemin üzerinde yeni ve daha güçlü adımlar atabilir.

Yukarıdan aşağıya doğru

Yukarıdan aşağıya doğru denetimin temel unsurları, rapor sistemi ve fiili görüşmelerdir. İlkini ele aldığımızda, iki tür rapordan söz edebiliriz. Bunlardan birincisi, bireysel raporlardır. Demokratik işleyişe sahip partilerde doğal olarak bütün partililerin görüş, öneri ve eleştirileri hakkında, gerek bağlı buldukları organa, gerekse en üst yönetici organa bireysel rapor sunma ve bu raporlarına yanıt alma hakları vardır. Bu, bütün partililer için ertelenemez, engellenemez bir haktır. Bu hakkın kullanımı dışında, üst organların, kendilerine bağlı faaliyet yürüten kadrolardan gerek çalışmaları hakkında, gerekse daha değişik bağlamlarda ortaya çıkan sorunlarla ilgili olarak rapor isteme hakkı vardır ki, kadrolar örgütsel işlerlik açısından bu ihtiyacı en iyi şekilde karşılamakla yükümlüdürler.

İkinci tür raporlar, ast-üst ilişkisi içinde gerçekleşen organ raporlarıdır. Bu raporlar örgütlenme hiyerarşisi içinde aşağıdan yukarıya doğru belirli periyotlar dahilinde, artı ihtiyaç duyuldukça alınan-verilen raporlar olmaları itibariyle, partideki kan dolaşımını ve merkezileşmeyi sağlarlar. Organlar gerek faaliyetlerini, gerekse her türlü görüş, öneri ve eleştirilerini bu raporlar aracılığıyla merkezileştirirler. Bu anlamda raporlar bir yarıyla kadro ve organların, parti faaliyetlerine müdahale etmelerinin ve kollektif üretime katılımlarının araçları olurlarken, diğer yandan merkezin, kadro ve organların faaliyetlerini doğru değerlendirip denetleyebilmesine, yol göstericiliğine ve en önemlisi parti faaliyetlerini merkezileştirebilmesine olanak sağlarlar.

Bütün bunlardan ötürü raporların, kendisini sürekli yenileyip aşan, canlı ve dinamik bir parti aygıtına ulaşabilme açısından son derece kritik rolü vardır. Hele mücadele koşullarının alabildiğine merkezileşmeyi dayattığı koşullarda bu raporların önemi daha da artmaktadır. Dolayısıyla kadroların örgüte ve davaya bağlılıklarının ve görevlerini yerine getirip getirmediklerinin en önemli göstergelerinden biri raporlarıdır diyebiliriz. Raporlarını belirlenen zamanlarda vermeyen yada yazdıkları raporlara gerekli önemi vermeyip rapor diye teferruatsız, geliş güzel çiziktirilmiş, ilgisiz alakasız metinler veren kadro ve organlar görev ve sorumluluklarını yerine getirmiyorlar demektir.

Bu noktada da sorumluluk sadece raporu veren organın değil, aynı zamanda bu raporu alan organındır da.

Örneğin, herhangi bir alt birim çalışmaları hakkında belirlenen süreler içinde rapor sunmuyor olabilir, ya da yazdığı raporda önüne koyduğu çalışma programı çerçevesinde karşılaştığı sorunlara yer vermişken, bu sorunları nasıl aşacağını koymamış, eksik bırakmış olabilir. Bütün bu ve benzeri durumlarda alt organların sorumluluğu kadar, üst organlara da büyük sorumluluklar düşmektedir. Açıktır ki astın sorumsuzluğu kadar, üstün astı denetlemeyip örgütsel işlerliği kural ve kaideleri içinde gereğince sağlamama sorumsuzluğu da affedilemez.

Raporların hazırlanmasında son derece önemsenmesi gereken bir diğer şeyde, bunların kollektif bir çalışmanın ürünü olmalarıdır. Çoğu zaman yapıldığı gibi, bir kişinin yazıp çizdiği, diğerlerinin sadece "mühür bastığı" rapor verme alışkanlığından mutlak suretle kaçınılması gerekiyor. Kaldı ki bu raporlar sadece organdaki çoğunluğun görüşünü değil, gerektiğinde azınlığın görüşlerini de kapsmalıdır. Bunun bazen son derece yararlı olacağı açıktır.

Kuşkusuz salt raporlarla sağlıklı bir parti içi denetim mekanizması sağlamak mümkün değildir. Bunun, yerinde denetleme ve bir fiil görüşmeler yoluyla pekiştirilmesi gerekiyor. Aksi takdirde gerçek bir denetimden söz etmek mümkün değildir. Gerek tek tek kadroların, gerekse organların parti tempo ve normlarına uygun faaliyet yürütüp yürütmediklerinin denetiminden tutalım, görevden alma, atama gibi pek çok parti içi işlerlik sorunları sadece raporlarla değil, bir fiil görüşmeler yoluyla halledilebilecek sorunlardır. Keza, örgütsel işleyişte temel alınması gereken, yoldaşça ikna ve eleştiri-özeleştir mekanizmasının, karşılıklı görüşmeler yoluyla daha sağlıklı bir zeminde işlevsel kılınacağı açıktır. Dolayısıyla denetimi asla mekanik bir işleyiş olarak algılamamak gerekiyor. Zira, günün mücadele koşulları bir dönem denetim bu iki temel unsurundan birini ön plana çıkarabileceği gibi, bir dönem sonra şartlar değiştiğinde diğeri daha baskın hale gelebilir.

Aşağıdan yukarıya doğru

Diğer yandan, yukarıda da belirttiğimiz gibi, denetim olayı salt yukarıdan aşağıya doğru işleyen bir mekanizma değildir. Bunun bir de aşağıdan yukarıya doğru işleyen bir ayağı vardır. O nedenle, her şeyden önce bütün organlar, en üst yönetici organ da dahil olmak üzere, verilen bütün raporları zamanında ve ihtiyacı

Gerek tek tek kadroların, gerekse organların parti tempo ve normlarına uygun faaliyet yürütüp yürütmediklerinin denetiminden tutalım, görevden alma, atama gibi pek çok parti içi işlerlik sorunları sadece raporlarla değil, bir fiil görüşmeler yoluyla halledilebilecek sorunlardır. Keza, örgütsel işleyişte temel alınması gereken, yoldaşça ikna ve eleştiri-özeleştir mekanizmasının, karşılıklı görüşmeler yoluyla daha sağlıklı bir zeminde işlevsel kılınacağı açıktır.

karşılıyacak kapsamda yanıtlamakla yükümlüdürler. Alt organların rapor işini savsaklaması ya da eksik-aksak, laletayn yapılan bir iş derekesine düşürmesi ne denli kabul edilemez bir olaysa, üst organların bu raporlara yanıt vermemesi, ya da verdikleri yanıtların karşılığını bulmaması da kabul edilemez. Çünkü bu, üst organların görev ve sorumluluklarını yerine getirmeyip aynı zamanda kendilerini denetimden kaçırmaları anlamına gelir. Diğer organların yanısıra, özellikle yönetici organın tüm sorunlarda olduğu gibi, bu sorunda da son derece titiz olması ve bütün aksaklıklara zamanında ve yerinde müdahalelerde bulunması bu organın asal görevlerindedir.

Devrimci bir partide bütün üyeler eşit hak ve yetkilere sahiptirler. Dolayısıyla, "kıdemli-kıdemsiz", "eski-yeni" ayırmsız herkes, partinin birinci derecede sahibi ve sorumlusudur. Parti üyelerinin kendilerini böyle görmesi, böyle tanımlaması gerekiyor.

Parti hukuku bu temelde

Kadroların sorumluluk ve müdahale alanı sadece bağlı buldukları organ ya da ünite ile de sınırlı değildir. Bir bütün olarak partinin genel durumundan sorumludurlar. Bir kadro kendi alanında ne kadar yetkin ve başarılı olursa olsun, partinin genel gidişatını sorgulamıyor, yanlışlara müdahale etmiyor, eksikliklerine kafa yormuyorsa, üzerine düşen sorumlulukları tam olarak yerine getirmiyor demektir. Kaldı ki, bir parti ona kanı ve canıyla hayat veren kadroların emeklerinin ürünü ise, bu emeklerine her alanda sahip çıkmaları, her şeyden önce kadroların kendilerine olan saygılarının gereğidir.

belirlendiğinde astların üstü denetleme hak ve yetkileri de kendiliğinden ortaya çıkar. Astar gibi üstlerinde yer yer yanlış yapmaları, görev zaafiyeti göstermeleri, ya da çeşitli konularda yetersizlik içine düşmeleri olmayacak iş değildir. Bu noktada alt kadrolara büyük sorumluluklar düşüyor. Şayet kadrolar bu sorumluluklarının bilinciyle hareket ederek; uyarıcı, eleştirici ve müdahale edici olur, eksikliklerin giderilmesi yönünde gerekli çabayı gösterirlerse sorunların altından kalkılabilir. Aksi takdirde bu türden sorunların süreci içinde hareketi kötürümleştirip felç edeceği açıktır.

Kimi alanlarda, yönetim kademesinde bulunanlar yüzünden yıllar boyunca bir arpa boyu yol alınmadığı çok görülmüştür. Fakat bu alanlarda kaybedilmiş olan yıllardan sadece kötü

yöneticileri ya da partiyi sorumlu tutmak çok da hakaniyetli bir tutum olmaz. Buralarda, alt kadroların gidişata ne oranda müdahale ettikleri, en basitinden, bu yöneticileri görevlerinden el çektilmesi yönünde bir çaba içine girip girmediklerini de sorgulamak gerekiyor. Bu kötü gidişat, bu kötü yönetim karşısında alt kadrolar şayet sessiz kalmış, müdahaleci olmamışlarsa, bu kadrolar denetleme görevlerini yerine getirmemiş ve mevcut tablonun sorumluluğuna birinci dereceden ortak olmuşlardır demektir. Bunu böyle kabul etmek gerekiyor.

Kadroların sorumluluk ve müdahale alanı sadece bağlı buldukları organ ya da ünite ile de sınırlı değildir. Bir bütün olarak partinin genel durumundan sorumludurlar. Bir kadro kendi alanında ne kadar yetkin ve başarılı olursa olsun, partinin genel gidişatını sorgulamıyor, yanlışlara müdahale etmiyor, eksikliklerine kafa yormuyorsa, üzerine düşen sorumlulukları tam olarak yerine getirmiyor demektir. Kaldı ki, bir parti ona kanı ve canıyla hayat veren kadroların emeklerinin ürünü ise, bu emeklerine her alanda sahip çıkmaları, her şeyden önce kadroların kendilerine olan saygılarının gereğidir.

Bu noktada, kadroların gerek partinin genel politikalarına ve gidişatına, gerekse ilişki içinde buldukları organların çalışmalarına ilişkin sözlü ya da yazılı değerlendirmelerinin seri bir şekilde ilgili yerlere ulaştırılması bir diğer sorundur. Bu ilişkiyi engellemek ya da savsaklayıp geciktirmek hiçbir şekilde kabul edilemez. O nedenle bu konuda da ciddi tedbirlerin alınması ve hiç birşeyin keyfiyete bırakılmaması gerekmektedir.

Örgütsel mücadelede amaç-araç ilişkisi doğru temeller üzerine oturtulmadığında bu alanda pek çok sorunun yaşanması kaçınılmaz oluyor. Örneğin, pek çok yapıda sürekli merkezîyetçilikten dem vurularak, alt kadro ve birimlerin üstün talimatlarına kayıtsız şartsız uymalarından vs. söz edilir, ama her nedense üstün asta karşı sorumlulukları pek fazla hatırlanmaz. Bu, son derece sakat bir kavrayıştır. Bir savaş örgütünde çelikten bir disipline dayanan merkezîyetçiliğin önemi elbette yadsınamaz. Fakat bu, hiçbir zaman demokratik işleyişi ve üstün asta karşı sorumluluklarını rafa kaldırıcı bir muhtevada olamaz, olmamalıdır. Nasıl ki bütün alt birimler kendi faaliyetleri ile ilgili merkezi bilgilendirmekle yükümlüseler, merkezin de faaliyetleri, partinin gidişatı, sorunları vb. konularda alt

birimleri bilgilendirme yükümlülüğü vardır. Bu, demokrasiyi içselleştirmiş bir partide karşılıklı bir sorumluluk tur ve biri diğerinden önemli değildir.

Aşağının yukarıyı denetlediği ve bir bütün olarak parti içi denetimin işlevsel kılındığı en temel mekanizmalar hiç şüphesiz parti konferansları ve Genel Kurullardır. Özellikle Genel Kurullar o partiyi vareden ideolojik, politik ve örgütsel bütün temel unsurların belirlendiği ve faaliyetleri paralelinde başta yönetici organ olmak üzere, bütün organların gözden geçirildiği, parti içi muhasebenin yapıldığı platformlar olmaları itibarıyla, denetim mekanizması içinde son derece önemli bir role sahiptirler. Özellikle de aşağının yukarıyı denetlemesi bakımından.

Çünkü, kadrolar açısından o güne kadar iradelerini teslim ederek kendilerini denetimine verdikleri yönetici organı, eleştiri-özeleştiri, seçim sistemi gibi mekanizmaları da işleterek doğrudan denetleyip hesap sorabildikleri bir platformdur burası. Sözümlü ettiğimiz bu mekanizmanın işlemediği yapılarda belki yukarıdan aşağıya doğru yapılan bir denetimden söz edilebilir, ancak aşağının yukarıyı denetlemesinden söz etmek mümkün değildir. Bu ise, herşeyden önce o partide kendinden menkul bir yönetim anlayışının egemen kılınması demek olacaktır ki, böyle bir partinin demokratikliğinden söz etmek mümkün değildir.

Özetle ve sonuç olarak; devrimci bir partide denetimi, aşağıdan yukarıya ve yukarıdan aşağıya doğru olmak üzere demokratik bir işleyiş içinde, son derece dinamik ve tutarlı bir tarzda yapılanan bir mekanizma olarak kavramak gerekiyor. Bir parti, denetim mekanizmasını böylesine sağlıklı bir temel üzerinde işlevselleştirebildiği oranda gelişip güçlenebilir. Aksi takdirde bu partinin ne gelişip adına layık bir parti olabilmesi, ne de onu vareden amaca ulaşması mümkün olmayacaktır.

Bu bilinçten hareketle, denetim mekanizmasının her bir dişlisine gereken önemi vererek doğru temeller üzerinde işlerlik kazandırmak, devrimci partinin varlık koşuludur. Devrimci parti; açıklık, samimiyet ve yoldaşça güven ilişkileri üzerinde bunu gerçekleştirebildiği oranda, önüne koyduğu hedeflere doğru daha emin adımlarla yürüme şansına sahip olacaktır. Parti yaşamında bilince çıkarılması gereken temel olgulardan biri de budur.

DORE BAJARA DE RA

A.Çiya

Şarê ma hawtayê serî yo, çi waxt ke seba heqanê xo yo demoqratîk û şarîtiyê/netewî ûştora xoser, her dolime hemverê xo de hîrê bingê politîqê TC diyê: Qirkerdene, sûrgin û asîmîle kerdene. Ma Koçgîrî ra bicême, Şêx Seîd ra hata mucadelê Sey Rizay her dolime nîya bîyo. TC, nê sare wederdayanê şarê ma de, jû het ra hebi top û tîfanganê xo şarê ma qirkerdo, heto bîn ra politîqê xo yê sûrgin û asîmîle kerdene ardê ra ca.

Ewro kî çiyê nêvuriyo. Hatta TC na dolime, nê politîqanê xo dayîna qatmerlî ama ca. Çend serî yo adir vareno şarê ma ser. Koyî, birî, dew û bajarê ma ênê bomba kerdene, kemer bi serê kemera ra nêverdanê. Hinî ke, no des-des û hîrê ser yo bilanço ke vejîyo wertê, belka ne Koçgîrî, ne Dêrsim, ne kî sare wedardayêna Şêx Seîd de nîyamo diwayene. TC na konjonkturê dinya de zê verî jû dolime de qetlîamanê gîrsa nêşîkîna bikero, hama na dolime kî qirkerdena şarê ma hêdî hêdî êna ca. Nika ra bilanço ke vejîyo wertê, ma şîkîme ke vajîme ê sare wedardayanê bînan ra şenik nîyo. Teyna wertê nê des-des û hîrê sera de hîris hazar ra zaf mordem amo kîştene.

Lê na qirkerdene de ewro, goç/koç û sûrginê de giranî kî esto. Gore DİE serra 1980 de şarê ma zaferî (% 64) dew û mezra de bî. Nayêra des serî tepîya, mordîşê 1990 de nêmu jû dew û mezra de, nêmu bîn kî bajara de mendêne. 1990 ra tepîya mordena nûfîsî nêbîya. Sebetê naye ra, ma ewro zaf rind nêzaneme ke çiqasê şarê ma dew û mezra de, çiqas kî bajara de maneno. Hama hîn zanîno ke, ewro şarê ma wo ke dew û mezra de maneno qasê hîrê de jû ya mendo ya nêmendo. Çike, dewleta Tirkî '84 ra nat hemverê şerê gerillay de honde kota/kewta zorî ke, pêynîye de çarê xo tal kerdene dew û mezra de diya.

Qolonyalistî na politîka ra "zûwa kerdene hezoke" vanê. Seke êno zanayene TC na politîka xo dayîna zêderî serra 1992 ra tepîya -en zafî kî serra 1994 de- ardê ra ca. Virinde dew û mezrê ke serê sîndor ra yê ê kerdî tal. Na game ra tepîya xelexa tal kerdene pede pede kerde hîra û pêynîye de reştî ra her cayê welatî. Ewro kamjî dewe nîyamê hesabê dewlete, a roje şonê a dewe serê şarê ma de veşnenê, kenê wele ênê. Tîmanê xûsîsîya û eskera hebi no şekil bi hazara dew û mezrê kerdê tal. Ê dew û mezrê ke nêbîyê tal, tayîne dîna kî teyna hîrê-çar xanê ya mendê ya nêmendê. İna de kî

teyna qal û kokimî mendê.

Teyna wertê nê çar-ponc sera de di milyon ra zede mordem şîyo bajarê Tirka. Tabî teyna dew û mezra ra nê, bajarê ma ra kî goç esto.

Gecekondiyê bajarê Tirka bîyê pirê şarê ma. Edena, Mêrsin, Estambol, İzmîr ra bicême hatanî Antalya, Bursa şîyê her ca. Hona kî şonê. No goç kotî birîno, ya kî se birîno, o kî hona nêno zanayene. Helbet nê dew û mezra ra teyna nêşîyê hetê Tirkîye, tayê kî xo erzenê bajarê welatî. No sebet ra ewro bajarê ma ra nûfîsê Diyarbekîr, Urfa, Batman, Entep û tayîne bîna bîyo di-hîrê qatî. Yanê bi kilmîye, şarê ma ewro zê verî dew û mezra de nêmendo; mal û mülkê xo caverdo kotiv ra bajara, nê caya de îdarê xo keno.

Mana û peynîya nê halî çika? Her çî ra ver şarê ma wo ke şîyo bajara ewro dayîna zaf koto verê çarxanê asîmîle kerdene. Çike, şarê ma dev û mezranê xo de zaferî zonê xo qesêkerdene, hama nika, ewro nêbo meşte, mecbûr gere Tirkî qesebikerê ke kar û gurê xo bîyarê ca. Peyco, edat û toranê xo kî bajara de endî zaf neşîkîne bîyarê ca. Nê caya de jûmîn ra kî, xo bi xo ra kî benê xerîb.

Eşkera wo ke, zon û kulturê jû miletî her çîye ê miletî yo. Eke jû milet nê vînd kero, her çiyê xo keno vîndî. Qolonyalistî nê zaf rind zanenê û armanca qolonyalîstanê Tirka kî na wa. Wazehe kê, şare ma zon û kulturê xo jû het de caverdo, vîrakero bêro bibo Tirk. Hawtayê serî yo seba naye xebebinê. Qaytkerê ewro nême şarê ma welat de nêmendo. Raştîye a wa ke, ewro dewanê ma teyna seba teynerdayêna gerillayî nêkenê tal; armanca xo ya bîne kî, asîmîle kerdene a.

Heto bîn ra, şarê ma nê welatanê xerîba de jîyanê de zaf perîşan ravenero. Ha wo onciya zimînan êno, şarê ma, zere çadîranê naylona de veşan-teşan jîyanê de senêne ravenero, her çî verê çîmanê ma de ro. Ma veşanîyê, bêçaretiye jû het de caverdîme; zorbazîye, zilûm, îşkence nê caya de kî yaxê şarê ma nêverdana. Coka gere çîqa ke destê ma ra êno ortaxe derdê nê şarê ma bibîme û nê welatanê xerîba de teyna meverdîme. Eke partîyê ma wayîr ci vejîye, bîyarê pêser, şarê ma nê caya dewleterê keno teng. Bêguman o waxt TC "zuwa kerdene hezoke" çika vînena!

Gere ma çiyê zaf rind bizanîme. Eke dest merziyo ser, bajara ra veng mevejîyo, kar û barê gerillayî taye heta ra hêdî hêdî dayîna beno zor. Teyna karê gerillayî nêbeno zor, heto bîn ra virinîya şoreşî kî nêbena ya. Her kes zano ke, gerillayî şoreşê ma ardo caye de rind, no eşkera wo, hama nayera tepîya gere barê gerillayî tayê bero sivik kerdene. No kî ancax şer biresîyo bajara mumkun beno. Teyna bajarê ma nê, gere biresîyo bajarê Tirkîye kî. Eke bajara de şer berz bo, hem barê gerillayî beno sivik, hemî kî virinîya şoreşê ma bena ya. Sebetayê naye ra ewro teyna gerillayê koa nê, gere gerilla û mîlîsê bajara kî şer berz bikerê. Dore bajara de ra!

Bi kilmîye ewro kotî ra qaytkeme bikeme, çîyo ke aseno o wo ke, bajarî pêder pê dayîna benê muhim. Naye ra gere virinîya xo biçarnîme bajara. Eke şarê ma, eke partîye ma zixm vînderê, bêre pêser û tede heta ra mucadeley berz bikerê, îndî ne qirkerdene, ne sûrgin, ne kî politîqa asîmîle kerdene verê na xoserdana şarê ma de kar kena.

DÜZELTME

Dergimizin 15. sayısında yer alan A.Çiya'ya ait yazının başlığı yanlış yazılmıştır. Doğrusu; "Zazakî (kirmanckî-kirdkî-dimilkî) kî zonê ma kurdan o!" olacak. Düzeltir özür dileriz.

Büyük bir kum fırtınası esiyor ulusal kurtuluşun politika bahçesinde...Öyle bir fırtına ki, her türlü değerlendirmeyi, tartışma perspektifini, ulusal kurtuluşu mobilize edebilecek gündemleri tikiyor, alabora ediyor... Tam da amaç bu değil mi? Demokrasi ile sulanan, saf, şeffaf bir muhalefete çamurlu sular pompalamak, ifade etme, özgürlüklerini daraltma giderek köreltmek..Vur kaç taktığı ile değil, açık ve seçik hatlarda tam da bir cephe savaşını gerekli kılan ideolojik farklılıkları güdümlenmek, gündem kaydırarak zemini sulandırmak ve giderek, ciddi bir sanat olan siyaseti çocuksu bir evcilik oyununa çevirmek..

Elbette ki, her çürüme kendini yadsıyarak, yeni bir filizlenmeye de neden olmaktadır. Bu hay-huy içinde, ulusal namusu korumak da ısrarlı filizlenmeler de cılız da olsa boy verecektir, veriyor da!

Kişilikli siyasete, katılımcılığa ve insiyatife fırsat tanıyan çok sesliliğe dayanan ve demokrasiyi iliklerine kadar yaşayan bir ulusal kurtuluşçu kumanda merkezi, kum fırtınasının beyinleri köreltme teyakuzuna pencerelerini kapatacak ve mutlaka nefes boruları açacaktır...

Katılımcılık, siyasal diyalog, çok sesliliği hazım, ideolojide kabızlık yaratan donukluk yerine, hayatın her anını cıvı cıvı yaşayan yemyeşil bir canlılık elbette ki, en önemli çıkış yollarından olacaktır.

Partileşmekten kasıt, bir yönetim biçiminin mikro tipini yaratmaksa ve bu mikro tip demokrasi bilinci ile mayalanacaksa, bu mayalanmanın ön şartı kurumlara, kalıcı olan yığınsal hareketlenmeye, bireyin kendi kendini alternatif toplum projesinin içinde hissedebileceği mantık, tavır, davranış mekanizmasına acil ihtiyaç var demektir. Kadrolar kolay yetişmiyor, kurumlar raya kolay oturmuyor, kalıcılık, uzun vadeli programlanma yerini günlük geçici davranış bozukluklarına terk ediyorsa acil bir rehabilitasyona ihtiyaç var demektir.

Öyleyse, siyasal mücadelenin namlusunu, sömürgecilere ve onların işbirlikçilerine değil de, dört sömürgeci canavara karşı ölümü göze alarak yan yana gelmiş kendi insanlarımıza çeviren; üstadlığı kendine bağlı tekiler ordusu yaratma sayan, kadro irade ve insiyatifini

kar rengi bir örgüt

J.Jêhat

*“Bilge, gökyüzünü,
ay’ı yıldızı işaret etmiş;
ahmaklar parmağa
bak demişler...”*

kollektif bir bilinçle teçhizatlandırma yerine “aşiretin” ya da şehir aristokrasisinin çılınlığına endeksleyen yerkürenin temel maddesi insanoğlunu şartlandırma, yönlendirme giderek kişiliksizleştirme ile mayalayan; yönetim mekanizmalarındaki sallantılarda, koltuk zelzelelerinde ise kafaları “fukara edebiyatı” ile allak bullak eden, dikkati ve gündemi saptırarak dikkatleri “kişisel”, “iç” çatışmalara çeken, örgütsel yapı içerisinde “dostlar”, “düşmanlar” ya da “melekler” ile “şeytanlar” yaratan, sosyalist siyasal ahlâki, donuk dini versiyonlara çeviren, fanatikleşmeyi maharet sayan anlayışların ve mantık silsilelerinin kesin kes elektrikli sandalyeye oturtulması şarttır.

Ferman artık padişahın değil, ulusal kurtuluşa gönül verenlerindir. Artık çağ atlamaya ramak kaldı. 2000’li yılların eşiğindedeyiz. Böylesi bir aşamada kitlelere tepeden bakan, Hakkari’den, Mehabat’tan, Kamuşlu ve Erbil’den yükselen toplumsal dinamikleri

programlama yerine kendi haklarını, halkın haklarının üstünde gören anlayışlara prim verilemez. On yıldır direnen, böylesi bir vahşetle karşı karşıya kalan ender uluslardan biri olan Kürt ulusu, tarihsel evrimleşmesinin hiç bir aşamasında haklarını kullanamadı. Bu konuda büyükçe bir deneyimi de yok... Kendi bağrından yükselen her isyankâr harekete destek verdi, yılmadı, yıkılmadı. Fakat, her zaman yalnız kaldı, korunmasız ve savunmasız düşürüldü.... Fakat “öncülerine” her zaman saygı duydu. Yenilgide de, zaferle dolu yıllarda da. Böylesi bir dirence sahip bir potansiyele sahip bir ulusun siyasal kadrolarının böbürlenmeye hiç ama hiç hakkı yoktur. Hiç bir siyasal örgütlenme, kendisi ile kitleler arasında Çin sedleri örme hakkı tanıyamaz. Toplumsal kurtuluşu, eğer soyut bir korunak olarak

algılamıyorsak, haklara ve özgürlüklere, burjuva demokrasisinin sınırlarını parçalayacak düzeyde saygı esastır, kadrolarda kişilik, siyasette karekter, alternatif demokratik bilincin gelişimine katkı şarttır. Bu konuda “demokratizm”, “liberalizm” böbürlenmesini yapıyorsak da, karnelerde sıfırlar giderek artmaktadır.

Örgütün, tek renk olması ahmakça bir avunma. Tek renk psikolojik bir saplantı. Üçüncü dünya her ne kadar kaba yöntemlerle ıslah yollarını zorluyorsa da, burjuva modernizminde tek renge mahkumiyet psikolojik imhayı oldukça rahatlatıyor. Avrupa hapishanelerinde tek renkle çıldırmaların sayısı azımsanmayacak ölçüde...

Çok renkli olmak ulusal kurtuluşa zorunluluk, ancak, renkler arasında uyum sağlamak da gerekmektedir. İşte siyasetin sanat vasfı, hak ettiği noktada burada başlıyor. Sorun insanları bir tokmakla hareket ettirmekte durmuyor, sorun profesyonel bir orkestra şefi gibi binlerce çalgıyı sopa ve notaya mecbur olmadan, mimiklerle mobilize etmekte duruyor.

O halde toplumsal dönüşümün temel aracı siyaseti, entellektüel vasfına uygun olarak konumlandırmak için, örgütün

temel unsuru bireylere karşı yöntem ve motif konusunda kesin tedbirlere yönelmemiz şarttır. Güpegündüz, gece dürbünüyle bireylerde kusur aramak yerine, kadroları yeteneklerine uygun olarak basabilecekleri verimli topraklar hazırlamak bir siyasetçinin düşüneneği ilklerden olmak zorundadır. Ölçü, bağı yanıkların feryatları gibi kavramlara tekel koymak değildir. Yurtsever olmak, sosyalist olmak, dinci, tarikatçı olmak ulusal kurtuluş yürüngesinde göreceli kavramlardır ve kimsenin tekel yaratmasına izin vermez. Kültürel birikimin yükselmesi, modern sosyalist dünyanın pencerelerini açacaksa, ağırlığın kültür birikimi üzerinde tutulmasında yarar vardır diyoruz... Eğer kavramlar üzerinde tekeller yaratılırsa, gün gelir KDP geleneğine dolar üzerinden fiyat biçersiniz, gün gelir Türk Lirası olarak dahi anmazsınız. Aynı değerlendirme bazı PKK için ya da kendi aracımız içinde geçerli olur...

Kini ve nefreti değil, sevgi, dostluk, paylaşım ve geleceğin yeniden üretimini örgütlüyoruz. O zaman farklı düşüncelerin demokratik prensipler ekseninde kıyasıya mücadelesine son derece tahammüllü olmak gerekmektedir. Sosyalist siyasal mücadelede mutlaklar yoktur, tabuların, dogmaların kesin bir reddi söz konusudur. Zaten mevcut ideolojilerin durağan, katı, gri tonlardan kesin hatlarla ayrıldığı nokta, doğanın yemyeşil, capcanlı, üretkenliğine hayranlığımız, değişim ve dönüşüme, gelişime olan inancımız durmaktadır. Yoksa, her zaman şeytan ve meleklerden kurulu, kastaşmış örgütsel motiflere takılıp kalacağız. Dinlerde, her zaman melekler vardır. Tanrının (doğal-değişmez yönetici) sadık kullarıdır. İnsanları iyi yapmaya, doğru yapmaya teşvik ederler. Doğru yapmanın ölçütü ise tanrıya tam bir bağlılıktır. Bir de şeytanlar vardır. Sürekli muhalefetirler. İnsanlığı afete, Korkunç bir felakete götürür, sürüklerler... Bunun ölçütü ise, kurulu ideolojiye sürekli isyan etmektir.

İnsanlar omuzlarında her zaman bu ikilemi taşırlar ve sürekli baskı altındadırlar, günahlarını ne kadar kısa sürede sevaba çevirebileceklerinin yolları ile meşguldürlər. Dış dünya onları pek ilgilendirmemektedir. Sonuç ise malumdur; üreten beyinler değil, köleliği baştan kabullenen, sorgulama yetenekleri donma noktasına ulaşmış küteller... Özcesi toplumsal dönüşümü sonuna kadar frenleyebilecek bir insan malzemesi...

Oysa sermaye kendini yenilemektedir. Kendi yarattığı canavarıyla mücadelesinde yenilenmeye, yöntem

Başarının kesin güvencesi yok. Biliniyor... Ancak, kökleri 80'li yıllarda duran ve yaşadığımız günleri bir ahtopot gibi saran bu keşmekeşe, bu kaosa, bu demoralizasyon sürecine tek yanıt, güçlü bir politik çıkışı yakalamaktır...

değiştirmeye, mantığı hayatın canlı dinamizminden yükseltmeye ihtiyaç duymaktadır. Yarım asırlık bir deneyim üzerine oturan uluslararası sermaye karşısında, ortadoks sosyalist siyasal değerleri toplun bilinci içinde canlı tutabilmek için, şeytan-melek ikileminden çıkarak dış dünya ile bağları canlı tutabilmek gerekmektedir. Ne saksılara sığabiliriz ve ne de tariksal adacıklar yaratarak mücadeleimiz yürüngesine oturtabiliriz... Güçlü bir kadro potansiyeli, istikrarlı bir siyasal mücadelenin garantisi olacaktır. O halde kadrolara, kitlelere güven duyarak, onları kendi hataları üzerinde eğitmek, mahkum etmek, cezalandırmak ya da mükafatlandırma yerine, "kendi kurtuluşlarının kendi eserleri olacağı" bilincini hakim kılmak gerekiyor.

Rekâbetin yeni anahtarı, öğrenme... İlk edinilmesi gereken bilgi ise, köleliğin bir kader olmadığıdır. Ve en önemlisi kölelik zincirinin kırılacağı ilk alanın insanın kendi iç dünyasındaki devrimidir. Kendi hayatında çocuğuyla, ailesiyle, yakın akrabaları ile ilişkilerinde dönüşümü temel almayanlar ve sansuz özgürlükler kullananlar, başkalarından özgürlüklerinin, iradelerinin teslimini isteyemezler...

Pratik eylem adamlarının, mızızlanmaya, böbürlenmeye hakları yok... Bir kaşık suda, fırtınalar koparmak, lafazanlık, kibir ve ekâbir tutumlarla muhtevayı gizlemek, kavramları lastik yığınına çevirmek, çamurlar atarak caka satmak, sosyalizm maskesi altında, acizmendileri aratacak tutuculuğu yaygınlaştırmak belki de kolaydır. Mesele bu değil. Mesele, köleliği iliklerine, bütün hücrelerine kadar yaşayan bir ulusun evladı olma utancını, militanca, yürekllice yıkabilme, dönüşüm sahasında, köle bir melek

olma yerine, isyankâr bir şeytan olma cesaretini gösterebilmektir. Bu aykırı olmayı da beraberinde getirecektir. Aykırı olabilmenin bedellerini de ligme ligme ödemeyi de ...

Aykırı olabilmek... Hayatın her döneminde bir yazgıdır artık, "alışılmışlara" alışılmadık reaksiyonlar göstermek, alışılmadık olmak, aykırı olmak... Bu durum, gölgesine dahi muhalefet etmek, anarşizan bir ruhla her olguyu isyanla karşılamak gibi bir şey değildir tabii...

Sorun boyun eğmeme, her türlü dayatılan otoriteye sorgulayıcı bir bakış açısıyla yanasmadır.. Böylesi bir seçim sahiplerini belki özgürleştirir, tabulardan, gri tonlu yaşamlardan arındırır, ancak, bu özgürlüğün bedelleri azımsanmayacak ölçüde ağırdır.

İlk ödenecek bedel ise hiç şüphe yok ki, bünyesel sürekli huzursuz yaşama sahip olmaktadır. Tedirginlik ve sürekli anlaşılama ya da yanlış anlaşılma duygusu yaşamın vazgeçilmez temeli olurverir...

İkinci aşama ise daha da ağırdır. Yalnızlığa itilmek ve bir sessizlik çemberi ile kuşatılmak... "isyankâr şeytan" vasfını bir kere haketmeye görün, uçurumdan yuvarlanma artık an meselesidir. Ancak bu eğer bilinçli bir seçimse, kimsenin yakınmaya, sızlanmaya hakkı yoktur. Aykırılık, eleştirel bir bakış açısını doğurur. Yaşamdaki tüm yanlışlar iğreni, bulantı yaratırken, kazara insanlığı hizmet edecek bir takım filizlenmeler ise müthiş bir haz verir aykırı düşünceye. Çünkü her aykırı, negatif üretilen ilişkilerden yana değildir, her zaman sevecem şeyler arayan bir ütöpic optimisttir, kendi içinde bir "idealist" mükemmelliyetçidir...

Bilinmelidir ki, çağ atlanacak bir eşikte, artık mükemmeli düşleyenler kalıcılışıyor. İşi idare edenler ya da "iyi" yapmaya çalışılan gidici... En büyük sermaye bilgiye dayalı organizasyon ve her şeyden önemlisi rekâbetin ana silahı öğrenme... Donuk küteller yerine, dinamik kitlelere ulaşabilmenin en önemli aracı neyi niçin yaptığını karar vermiş bireyler toplamına ulaşmak gereğiçtir.

Başarının kesin güvencesi yok. Biliniyor... Ancak, kökleri 80'li yıllarda duran ve yaşadığımız günleri bir ahtopot gibi saran bu keşmekeşe, bu kaosa, bu demoralizasyon sürecine tek yanıt, güçlü bir politik çıkışı yakalamaktır...

Kitlelere güven verebilme, kadroları güvenle besleyebilme, söylediğini yapan, yaptığını savunabilen bir aygıtla

ulaşabilmekten geçiyor. Sormak gerekir, neden başarısız, yaptırım güçleri olmayanların peşinden yürünecektir? Çağımızda güç belirleyici... Ekonomide, siyasette güç olabilir. Güç ise, çok tehlikeli mihrakların tekelinde, ipin ucunda ise uluslararası sermayenin bekçileri, istihbarat şebekeleri duruyor...

Bu nedenle, "ben yaptım, sen yaptın" saplantılarıyla şizofren reaksiyonlar gösteremeyiz, bununla zaman öldüremeyiz. Soğukkanlı olmak, ciddi olmak, kalıcı bir planlama ile sahaya inmek, asla ve asla tekerleği geriye çevirmemek zorundayız.

Burjuvazi örgütlü. Krizlerini aşmada eski tezlerle oyalanmıyor. Evet, bizlerin geçmişimizi unutma diye bir lüksümüz elbette olamaz. Ancak, geçmişin girdaplarında da kendi kendimizi boğamayız. Burjuvazi örgütlü, alternatifinin ise daha örgütlü olması, çekim alanını genişletmesi gerekiyor. Çekim alanını daraltan, hedefi küçülten, kitlelere güvensiz bakan her türlü saplantı saflardan temizlenmek zorundayız...

KUKM'ni yanlış bir yatakta akıtmayı önlerine koyanlar da maalesef kurumlaştılar, organizeli hareket etmektedirler. Doğru tezlerin, doğru teorinin ve ideolojinin sahipleri tribünlerde dahi oturmuyor, pratikte boy verilecek partileşme sahası ise hastalıklı, tıkanık, uyuşuk...

Kitleler bekleyecek mi? Hayat bekleyecek mi? Dikey ya da yatay Kürdistan' da uçan bir kuşu dahi örgütleyecek bir ulusal kurtuluşu, bağımsızlıkçı alternatifi zembille yikanarak inişi mi beklenecek?

Parti aygıtı kurumlara dayanıyor. Kurumlaşma partileşmenin ön şartı.

Kurumlar ise elitlere dayanmak zorundadır. Elitler de saksıda yetişemeyeceklerine göre, görev siyasi pratikte, mücadele alanında katıksız bir cesareti örmek te duruyor. Yoksa, doğru tezler üretilir, ama aile çevresi tatmin olur, başka da bir şey olmaz. Suya yazı yazma hafifliğinden süratli bir kopuş gerekiyor.

Merkez suçlu ya da "ben" haklı! Biliniyor ki, sonuçta herkes haklı... Tekerlek eğer dönmüyor, döndürülemezse, artık yönetenler, eskisi gibi yönetemiyorlar demektir. Öyleyse, çağı yakalayan halkaya ulaşabilmek için, yenilenmeye, kitlelere güven şırınga edilebilecek çıkışlara acilen ihtiyaç var demektir. Eski, çağın dışladığı yöntemlerde inat, eskiyi ısıtıp baştan sunma cüceliğinden kurtulmak gerekiyor. Kendi kendini küçümsemeden, uğruna yıllar boyu mücadele verilen programatik

hedeflerden dönmeden, modernize olmuş bir bilinç ve kararlılıkla boy verip filizlenmek için beklemek niye ?

Geline, geline içeriği hiç kimse tarafından telaffuz edilmeyen "siyasi çözüm" daraltılmasına gelinmiştir. Onbinlerce savaş esiri, barış ve kardeşlik sloganları ile açlık grevlerine yatıyor. Yüzbinler "şeflerinin" ardından yürüyor, günlük TV ve gazete yayını yapıyor, akla gelebilecek her türlü "ulusal" kurum oluşturuluyor ve silahlar patlatılıyor. Ancak, "düşürülen" Kürt ulusu bir türlü metrekare de olsa, kurtarılmış bir alana "düşemiyor". Kitleler edilgin tutulduğu sürece, perspektif ulusal kaygılara göre biçimlendirilemediği sürece, ameleler de, hammallar da artık yönetebilme mantığına ulaşılmadıkça, siyasal kadrolara geleceğin yönetim mekanizmalarına terk edebilecek düzeyde güvenilmedikçe, hasıl ulusal kurtuluşa yaraşır bir perspektife ulaşıma zorluğu çekildikçe, bir metrekare nefes alınabilecek alan bulmak olanaklı hale gelmeyecektir...

Öyleyse ilk elde güven tohumlarını ekebilmek için kadrolarda hasıl olan demoralizasyon süreci kırılmalıdır. Umutsuzlarla dolu bir kara trenin yolcusu olmak gerekmiyor.

Kürt ulusunun özgürlüğüne, ahirete inanır gibi mi inanıyoruz? Toplumsal kurtuluş olarak ifade etmeye çalıştığımız, sosyal dönüşümleri tabular yığını olarak mı görüyoruz? Eğer Lenin, hataları sevapları ile tarihte yerini almışsa, bizlere düşen sevapları çoğaltmak, hatalarda inat değil! "Ne yapmalı?"yı hafızlamak gerekmiyor, ne yapmamız gerektiğini bilince çıkarmak gerekiyor...

Toplumsal dinamikler de dönüşüm, nicel olarak ifadelendirilen birikimlerin bir patlaması ise, sosyalizmin ülke topraklarına basabilmesini takvime bağlayamayız. Ayrıca sosyal topluma inanç, dikensiz bir gül bahçesi hayallemek ya da öbür dünyada vaad edilen bir cennete ulaşmak değil, tam tersine ulus dinamiklerinin evrimleşmesinde duruyor...

"Proletaryanın çelik kaleleri" özünde sırça köşkler üzerine yükseldiği ayyuka çıktığı gibi, "emperyalizmin kağıttan kaplan" olmadığıda bir o kadar berraklaştı. Ajitatif söylemlerin, bilgi birikimine dayanmayan yamalı teorik perspektiflerin insanlığı asır gibi korkunç bir zaman dilimini hovardaca harcattığı gibi, insanlığın kurtuluşu adına yürütülen mücadeleden de bir o kadar zaman çaldı. Görev, artık ulus temelinde süregiden bu haksızlıklara, bu emek sömürüsüne bir avuç insanın

Yenilginin, yıkıntının, yığınlığın bir salgın olarak ortalığı kasıp kavurduğu bir aşamada, devrimci morali alevlendirmek tam da görev olsa gerek. Nice kanserli yaralar vardır ki, ışıldayan, canlı ve dimdik bir duruş gösteren optimist bir duygu ahengiyle yenilgiye uğramıştır.

Tıbbi müdahale kapsamı çizili ve sınırlıdır. Maddidir. Kazanım da en önemli pay ruhsal dirençte duruyor. Yani yaşama dopdolu bakabilmekte...

totaliter baskılarına alternatif örgütlenme yumaklarını pratik hayat içinde işler hale getirmek olarak belirginleşmektedir... Totaliter uygulamalara karşı insanın sömürsü, doğanın zehirlenmesi, dünyanın yaşanılır olmaktan çıkarılmasına karşı alınacak tedbirlerin başında da kendi yarattığımız saracın belirli bir evrimleşme sonucu "kendi yaratıcılarını, kendi evlatlarını" yemesinin önüne geçmek gelmektedir. Alternatifin alternatifi, alternatif kadar vahşi, darbeci, baskıcı, zulümcü olmamak zorundadır !...

Bu olanaklı mıdır? Zor ama, imkansız değil. Dikey örgütlenme çizgisinde kararlılık ve netlik, politika sahnesinde katılımcı ve insiyatifi yaygınlaştırıcı tutumlar ve her şeyden önce hiyerarşi adı altında hesap vermeme alışkanlığından süratli bir kopuş gerekiyor. Düzenli kongrelerin, konferansların aşığıdakilerin, yukarıdakileri tanımalarına, hesap sorabilmelerine en iyi zemin. Bu nedenle, eziliyoruz, sömürülüyoruz, köylerimiz yakılıyor, halkımızın ırzına geçiliyor söylemlerini bir siper yaparak, yarattığımız araçta kastaşmayı kurumlaştırma alışkanlığından vazgeçmemiz hayati bir önem

taşımaktadır. Sömürge olmak, kanla sulanan topraklar üzerinde siyaset yapmak, kapitalist toplumun alternatifi olma gibi bir hayalimizi teorize edemez. Bu iç terörün önü mutlaka alınmalıdır... Bu mücadelede en önemli araç düşüncelerde inat, hayallerde inat, doğrudan, güzelden yana inat edebilmektir...

Optimizm, bir bakış açısı, bir düşünce yoğunlaşması... İçinde yaşadığımız gezegende pozitif, olumluyu yakalayan ya da tazeye, yeniyi, doğruya yönelebilen bir anlayışı yakalamak oldukça zor... Haksızlıklar, eşitsizlikler, dengesizliklerle 21.yy'ın eşğine dayanan insanlığın yarınını hayallemek dahi ürküntü yaratıyor...

Toplumsal yıkım, ahlâki çöküntü, yığınlaşan ve giderek teslim olan vicdan, karanlığa doğru koşar adımlarla ilerleyen insanlık, teknolojik çıldırmanın tehdidi altında bocalıyor, sendeliyor...

Düşüncelerde pozitif bir bakış moral kazanımının ilk basamağı... Yenilginin, yıkıntının, yığınlaşmanın bir salgın olarak ortalığı kasıp kavurduğu bir aşamada, devrimci morali alevlendirmek tam da görev olsa gerek. Nice kanserli yaralar vardır ki, ışıldayan, canlı ve dimdik bir duruş gösteren optimist bir duygu ahengiyle yenilgiye uğramıştır.

Tıbbi müdahale kapsamı çizili ve sınırlıdır. Maddidir. Kazanım da en önemli pay ruhsal dirençten duruyor. Yani yaşama dopdolu bakabilmekte...

Hayal, küçük burjuvaziye özgü değil... Yarın gerçekleşebilecek planın düşünüy, bugün görebilmek ve bunu kitlelere aşılabilir devrimci dönüşümlüğün ilk basamağı. Elbette hayal, objektif şartlardan soyutlanamaz. Onun için mümkün olandan değil, gerçek olandan hareketi esas alıyoruz.

Evet, inat edebilmek... Doğrudan yana öznel düşüncelerden kalkış yaparak değil, ulus geçişimizden, ulusal kurtuluşçu bir boyutu yakalamada inat çok ama çok önemli... Tıpkı ayran sürahisine düşen iki farenin hikâyesinde olduğu gibi... Yağlı ayranın yarattığı kayganlıktan dolayı, sürahinin ağzına tırmanmaktan vazgeçip boğularak ölümü tercih eden bir fare ile çırpınmaktan vazgeçmeyerek, her çırpınıştta ayran kütesini koyulaştırarak, sonuçta katılaştıran ve bu katılıktan yararlanarak sürahinin ağzına ulaşarak yaşama devam eden öteki farenin arasındaki mücadelenin nasıl da imkansız olanaklı hale getirdiğini anımsayarak inat etmesini becerebilmek gerekiyor...

Devam edelim...

11. Tez, tek yol devrim diyor...

Toplumda, teoride, politikada,

Mücadelemizi 35 milyonluk bir ulusun dinamikleri üzerinde şekillendirirken çözüm yollarını ertelemek, belirsiz tarihsel süreçlere havale etme lüksünden vazgeçebilmeliyiz. Kafa-kol, yöneten-yönetilen çelişkilerini yaşayacaksak eğer, çözüm için işin başında önlemlere yönelmek zorundayız. Muhtarlarla mı yoksa, kolektif üretimin canlı doğasında mı? mayalanacağız. Kararımızı yarın değil, bugün vermek zorundayız...

ideolojide, kültürde, sanatta, hasılı her alanda devrim... Sosyalizmden anlaşılması gereken de budur. Çünkü, sosyalizm tutucu değerlerin bir tekrarı değildir. Değişimdir, dönüşümdür, emekten yana, emekçiden yana, ezilenden yana, horlanandan yana...

Sosyalizm bir alamet- i farika değil. Bir toplumsal üretim tarzının iflası, bir politik üst-yapı kurumunun kördüğüne uğramasından sonra insanlığa önerilen alternatif bir üretim, yaşam ve politika biçimi. Ulaşılabilmesi için gerekli objektif şartların yanısıra subjektif şartlarında olgunlaşmasını gerekli kılıyor. Bu nedenle, iflas eden bir sosyalizm ortada olmadığı gibi, kağıttan kaplan bir kapitalizmde mevcut değil.

Sosyalizm, 70 yıllık bir pratik içinde objektif şartlar olgunlaşmadan denendi. Yarım asırlık bir birikim üzerine şekillenen sermaye karşısında bocalamaması, sendelememesi mümkün değildi. Bir süreç yaşandı. Tüketildi... Yeniden üretilmek zorundadır. Eğer tarih bir tekrardan ibaret değilse...

Önümüzde kocaman bir laboratuvar var. Bu yanıyla Marks'tan da, Lenin'den de şanslıyız. Çünkü, uluslararası sermaye karşısında yaşanan yenilgiyi iliklerimize kadar yaşıyoruz. Ağıtlar yakmaya, intikam nararalı atmaya gerek yok! İrin tutan bu yarıya cesaretili bir neşter atmaya ihtiyaç var.

İlk elde kavramamız gereken de,

sosyalizm inşaatının sadece bilinçli mütahitlerle atılamayacağı gerçeğidir. Muş'un taşeronları, Bitlis'in mütahitleri ile bu inşaatın değil temeli, harcı bile karıştırılmaz. Alışkanlıklarımız da köklü dönüşüm gerekiyor. Mütahitler, mühendisler amelelik yaptıklarında ve ameleler, mühendisleşebildikleri oranda temelin harcı karıştırılabilecek kıvama gelebilir...

Bu yanıyla yakalayacağımız ilk halkardan belki de en önemlisi, "proletarya" ya da "proletarya diktatörlüğünden" ne kavrandığıdır. Acaba kasıt, proleterler üzerinde bir diktatörlük müdür? O zaman mevcut sisteme alternatif nasıl olunacaktır? Hele hele uluslaşma sürecinde olan bir halkın taleplerini sistemleştirecek bir politikada söylemlerimiz nasıl olacaktır. Tarihsel dönüşümü, bir başka deyişle hayatın ısrarlı akışının önünde gerici engeller dikme niyetinde değilsek eğer, söylemlerimizi netleştirmek, kavramlardaki lastik özünü, çelikleştirmek durumundayız.

Mücadelemizi 35 milyonluk bir ulusun dinamikleri üzerinde şekillendirirken çözüm yollarını ertelemek, belirsiz tarihsel süreçlere havale etme lüksünden vazgeçebilmeliyiz. Kafa-kol, yöneten-yönetilen çelişkilerini yaşayacaksak eğer, çözüm için işin başında önlemlere yönelmek zorundayız. Muhtarlarla mı yoksa, kolektif üretimin canlı doğasında mı? mayalanacağız. Kararımızı yarın değil, bugün vermek zorundayız...

O halde, Aristo mantığına kapılmadan sürece ilişkin bazı sloganlarımızı sadeleştirelim:

Sosyalizm, toplumun bilinçli değişimidir. Bilincin sürekli değişimidir! İktidarın devrimci zaptı değil, şimdiden bu iktidarın zaptına hazırlanılabilen bir süreçtir. Bir yaşam tarzı, bir hayat anlayışıdır. Proletarya diktatörlüğü, proleterler adına kastlaşma, emekçiler üzerinde bir diktatörlük değildir. Özcesi 70 yıllık deneyimin enkazları arasında ya da Kürdistan'daki 20-30 yıllık birikimin enkazları arasında bocalanma değil, geline sürecin somut hedeflerle saptanmasıdır!

"Bilinen" örgüt modelinde ısrar, aracın daha ilk baştan burjuvaziye teslimidir. Polis arşivlerinde bile şişen klasik örgüt modellerine takılma, CD yerine taş plak dinleme inadında başkaca da bir şey değildir... Bu nedenle alternatif sosyalist araç ile araç diyalektiğinin kavranmasıyla direkt orantılıdır.

devam edecek

"laiklik ve kemalizm"

Can Erzin

Refah Partisi'nin Misyonu...

Pefah Partisi yeniden islami hareketlerin çekim merkezi olan bir parti haline geldiğinde, toplumsal-siyasal zeminde buna uygun birkaç konsept yakalamıştı. **Birincisi;** Kürdistan sorununun ivmelenmesi karşısında kimlik bunalımına düşen kitleler için Türk-Kürt çatışması dışında birleştirici ve gerilimi azaltıcı bir İslami kimliği, bu arayışlara denk düşüyordu. **İkincisi;** sosyalist hareketin geleneksel kitle tabanı olan kır ve kent yoksulları, sol'un büyük ölçüde darbe yemesi ve uluslararası sosyalist harekette meydana gelen değişiklikler sonucu bu kesimdeki etkinliğini yitirmesi; bu kitleye özellikle "sol" söylemlerle ve İslami değerleri birleştiren bir propaganda ile yönelen Refah Partisi'nin gelişmesine zemin yarattı.

İşte tüm bu etkenlerle birlikte, sistem içindeki diğer düzen partilerinin topluma hiçbir yeni projeyi sunamayışları, yapısal değişikliklere ilişkin bir yönelim bulunmayışı, Kürt sorununun tikanışı, demokrasi ve insan hakları sorunları, siyasette kirlenme, alıp başını giden yolsuzluk ve benzeri tikanıklıklar karşısında Refah Partisi'nin kendisini düzen dışı bir söylemle sunması onun daha çok kitleleşmesine ve büyümesine neden oldu. Diğer partilere dağılmış olan İslami muhalefet kesimleri de kendi "adreslerine" yönelmeye başladılar.

Sistemin Refah Partisi'ne yüklediği misyon ise çok daha farklıdır. RP'den beklenen rol öncelikle Radikal İslami muhalefetin ehlileştirilmesi ve sistem içine döndürülmesidir. Diğerleri ise sol'a ve özellikle Kürdistan UKM'ne din temelinde bir baraj örnevidir.

Bugün kapatılmak için harekete geçilen ve aleyhte yoğun bir kampanya yürütülen RP aslında düzenin önemli

sigortalarından birini oluşturdu. Bu bakımdan günümüzde "laik anti laik", "irtica tehlikesi" bağlamında bir "iç tehdit" olarak değerlendirilmesinin anlamını, militarist-bürokrasinin yeni bir konum edinme çabalarında aramak gerekir... Çünkü Refah Partisi 1995 seçimlerinde az-çok beklenen ama önlenemez biçimde birinci parti durumuna geldikten ve "büyük ortak" olarak 54. hükümetin kurulmasını üstlendikten sonra, düzenle ne derece uyumlu bir iktidar olacağını göstermek, kendisine karşı gösterilen güvensizliği aşmak için, muhalefette sarıldığı hemen tüm argümanlarından geri adım atması bunun bir göstergesidir.

Militarist-Bürokrasi'nin Tırmandırdığı Gerginlik Bilinçlidir.

Eğer RP, bir düzen partisiyse ve rejim tarafından özellikle koruyucu bir misyon yüklenmişse, o halde Genelkurmay tarafından "iç tehdit" değerlendirilmesinin odağına oturtulmasına ve hatta "darbe" ve "yönetime el koyma" gerekçesi sayılmasını nasıl açıklamak gerekir? Radikal İslami muhalefetin RP örtüsü içinde ve dışında önemli gelişmeler gösterdiği ve sistemin kendi içindeki açmazları nedeniyle de özellikle orta sınıflar tarafından alternatif olarak algılanmaya başlandığı bir gerçektir. Fakat bu sadece bir "olgu"dur, sistemin kendisi için bir "tehlike", "tehdit" oluşturduğu abartılıdır. Ayrıca ister geleneksel, isterse aktüel radikal İslami muhalefetin temel açmazı/ (bir anlamda paradoksu) devlet ve iktidar sorunlarına yaklaşımlarında durmaktadır. Türkiye'deki islami muhalefet de diğerleri gibi her şeyden önce "devletçi"dir. Devlet ve iktidar sorununu çözemeyen hiçbir hareket ise ne kadar "radikal" söylemlere sahip olurlarsa olsunlar ya marjinalleşmekten ya da asimile olmaktan kurtulamazlar.

1997 Şubatından itibaren özellikle RP hedef alınarak tırmandırılan giderek büyük bir "irtica tehlikesi" olarak gösterilen siyasal gelişmelerin hepsi bizce militarist-bürokrasinin, Türkiye'deki ayrıcalıklı, hükmedici siyasal rolüne yeni bir ideolojik politik meşruiyet kazandırma çabalarından başka bir şey değildir.

İşin aslına bakarsanız RP, hükümetin büyük ortağı olduktan sonra, muhalefetteyken belki bürokrasi için rahatsızlık verecek bütün söylemlerinden vazgeçerek aslında ne kadar devletçi ve düzene uyumlu olabileceğini göstermiştir. Hatta bu uğurda bütün imajını zedelemeyi bile göze almış, kendisine yapılan dayatmalara karşı sürekli geri adım atmışken "tehdit" ilan edilmesinin nedenini başka yerde aramamak gerekir.

Bu uğurda RP'nin "olağanüstü halin uzatılması"na karşı olduğunu bütün muhalefeti boyunca deklere etmişken, hele "çekiç gücü" için sürekli "işgal kuvveti" tanımlaması yapmış ve Türkiye'de konumlanmasına şiddetle karşı çıkmışken her ikisinin süresinin uzatılmasına o da kendinden önceki bütün iktidar partilerin yolundan giderek "evet" dediğini hatırlamak gerekir.

Eski Adalet Bakanı Mehmet Ağar'ın cezaevlerine saldırı genelgesi nedeniyle başlayan ölüm oruçlarını çok basit biçimde çözebilecekken, RP'li Adalet Bakanı, bu yolda da diğer düzen partilerini hiçbir şeyle aratmayacağını ispatlamak için 12 devrimci tutuşağın katili olmaktan çekinmedi. Daha onlarca yaran macı örneği, YAŞ'da "İslamcı subayların tasfiyesinin" bile ona ylanması yine de RP'nin hedefe konmasını engellemedi. Niçin?

Burada RP'nin tüm bu tavizleri "takiyye" denilen hile yöntemiyle, uzun vadeli bir hazırlık uğruna, devlette kadrolaşabilmek, kendilerini iktidara ve topluma alıştırabilmek uğruna verdikleri bilinçli tavizler olarak değerlendirilebilir. Böyle bile olsa buraya kadar "tehdit" olarak değerlendirmesini gerektirecek bir konum yoktur.

Genelkurmay Başkanlığında 6-7 Haziran tarihlerinde peşpeşe verilen "İrtica Brifingleri"nde çizilen tablo ise, çok daha uzun vadeli bir oluşumu ortaya koymaktadır. Bu çizilen tablo aslında Genelkurmay'ın şikayet etmek bir yana özellikle kendi iktidar dönemlerinde ağır sorumlulukları olduğunu kabul etmeleri gerektiren değerlendirmelerle doludur. Çünkü eğer "irtica" tehlikesi gerçekten "iç tehdit" değerlendirmesinde birinci sıraya konulacak kadar büyümüşse ve bunun "çok partili hayata geçişten sonra verilen tavizler"den itibaren başlatılıyorsa, bu büyümenin baş sorumlularından birini Türkiye'nin siyasal hayatında ya doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak mutlaka egemen olmuş olan TSK'nın olacağı açıktır. Fakat brifing yazarı paşalar, sanki Türkiye'nin yönetiminde hiçbir zaman söz sahibi olmamışlar gibi, sanki tüm bu oluşumlar meydana gelirken kendileri başka yerdelermiş gibi yakınmakta ve kendileri dışındaki tüm sivil kurum ve kuruluşları suçlamaktadırlar.

Oysa, 1960 darbesiyle fiilen 2 yıl, daha sonraki yıllarda da MBK'nin güdümü dolaylı olarak 65'e kadar 3 yıl dolaylı olarak iktidarda buldukları; 65-70 arasında yer yer fiili dayatmalarla siyaseti yönlendirmeye çalıştıkları; 12 mart 1971 muhtırasıyla 73 yılına kadar fiilen iktidarı yönettikleri, 74-80 arası 6 yıl ise MGK eliyle dolaylı olarak siyasetin içinde oldukları; 12 Eylül 1980 darbesiyle Milli Güvenlik Konseyi eliyle fiilen beş yıl, daha sonra Evren'in ve Cumhurbaşıkanlığı Konseyi haline gelen yönetim aracılığıyla 87 yılına kadar üç yıl doğrudan yönettikleri; ondan sonraki yıllarda ise 1982 Anayasası ile askerleştirilmiş tüm kurumlar eliyle siyasetin içinde oldukları ve özellikle MGK eliyle dolaylı olarak bütün hükümetlerin ortağı oldukları ortadayken, ortaya ne tür tablo konulursa konulsun bunların birincil sorumlusunun kendileri olduğu, olacağına kuşku yoktur.

O halde militarist-bürokrasi ortaya böyle bir tehdit tablosu koyduktan sonra neden bu sonucun sorumluluğundan kendisini ayrı tutmaktadır? Bunu kendilerini herşeye yetkili, herşeyi bilen, herşeye müdahale hakkı olan ama hiçbir olumsuz gelişmenin sorumluluğunu da kabul etmek istemeyen "orduyu yıpratmayalım" tabusu arkasına gizlenerek, her türlü eleştiri ve denetlemenin dışında kalmak kolaylığıyla /alışkanlığıyla/ açıklamak mümkündür.

Brifinglerde ortaya konan "tehdit" değerlendirmesi gerçekte bunun baş sorumluları ülkenin kaderine her zaman hükmetmiş olan askeri yönetimlerdir. TC'nin her zaman Askerler tarafından yapılmış Anayasalarla yönetildiği, halen 1982 Cuntasının dizayn etmiş olduğu hukuksal, siyasal kurumlarla yönetilmekte olduğu; ülke yönetiminde halen MGK'nin temel bir ağırlığı bulunduğu, "Olağanüstü Hal" adıyla Kürdistan'daki tüm yönetimin ise yine askerler tarafından icra edildiği değil midir? "İrticanın eğitim yuvaları" olarak tanımladıkları "İmam-Hatip Liseleri"nin kendi dönemlerinde de açıldığı ve çoğaltıldığı bir gerçektir. Dini örgütlenmelerin ve dinin siyasetten kullanılmasının, özellikle 1960 sonrası ABD'nin komünizme karşı "Yeşil Kuşak" doktrini uyarınca bizzat kendilerince de özendirildiği ve askeri bir önlem olarak düşünüldüğü bilinmiyor mu?

12 Eylül'ün generalleri toplumsal destek sağlamak için meydan meydan dolaşırken, bol ayetlerin ve din istismarının yardımına sığınmadılar mı? Üstelik bütün askeri yönetimlerde mazeret sayılabilecek ne "oy kaygısı" vardı, ne de "muhalafet

baskısı" söz konusuydu?

Genelkurmay bugün şikayetçi olduğu ve "iç tehdit" sıralamasında başa koyduğu olguların bugüne gelmesinde kendi sorumluluk payını nasıl tartışma dışı tutamazsa, aynı biçimde hep "terör sorunu" olarak tarif ettiği Kürdistan sorununun bugünlere ulaşmasındaki sorumluluğunu da eleştiriden kaçırılmaz. Zaten esas sorun da buradadır.

"3-5 terörist" denilen bir hareket karşısında "tarihte kahramanlık destanları yazmakla, az kuvvetle güçlü ordularla, yedi düvelle başetmekle" övünen bir ordu 13 yıldır çaresiz ve etkisiz kalmaktadır. Her yıl "terörün kökünü kazdığını" ilan etmekte ama her yıl daha büyük bir "terör bilançosu" açıklamaktadır. Bir türlü "3-5 eşkiya terörü" ile baş edemeyişlerinin gerekçesini son derece ileri bir ateş gücü, ileri donanımı ve NATO'nun en gözde ordusu olmasına karşılık bazen "insan haklarına bağlı kalmak zorunda oluşları"! bazen de "komşu ülkelerin teröre destek çıkışları" ile mazeret bulmaktadır...

Ünlü bir söz vardır; elinizde araç olarak sadece çekiç varsa bütün sorunlar size çivi gibi görünür.

Ordu da kendini bütün toplumsal, siyasal sorunların çözümünde tek ve biricik sorumlu gördüğünde, kaçınılmaz olarak bütün sosyo-ekonomik ve siyasal sorunlar onun gözünde bir "güvenlik" sorunu, bir "terör" ya da askeri güçle çözülebilecek bir olgu olarak algılanmaktadır.

Militarist-bürokrasi bu nedenle "Radikal/siyasal islam" olgusunu da toplumsal siyasal bir gerçeklik olarak değil, bir "güvenlik" sorunu olarak algılamaktadır. Kuşkusuz çözümü de tıpkı Kürdistan sorununda yıllardır yaptığı gibi "silah"tan başka bir şey değildir. Bütün sorunları elindeki silahla çözebileceğini sandığı bir "çivi" gibi görmektedir.

Bunun nedeni de "elindeki silahla, bu silahın tehdit ve korkutucu gücü karşısında sivillere istediği şeyi yaptrabilmiş

eğer "irtica" tehlikesi gerçekten "iç tehdit" değerlendirmesinde birinci sıraya konulacak kadar büyümüşse ve bunun "çok partili hayata geçişten sonra verilen tavizler"den itibaren başlatılıyorsa, bu büyümenin baş sorumlularından birini Türkiye'nin siyasal hayatında ya doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak mutlaka egemen olmuş olan TSK'nın olacağı açıktır.

Fakat Brifing yazarı paşalar, sanki Türkiye'nin yönetiminde hiçbir zaman söz sahibi olmamışlar gibi, sanki tüm bu oluşumlar meydana gelirken kendileri başka yerdelermiş gibi yakınmakta ve kendileri dışındaki tüm sivil kurum ve kuruluşları suçlamaktadırlar.

Aslında militarist-bürokrasi asıl darbeyi "Refahyol" hükümetine karşı değil, Susurluk Kazası'ndan sonra "demokratik istemler etrafında, sivil eylemlerle gelişen toplumsal muhalefete vurdu. Hemde daha önce yaptığı gibi, ona karşı çıkarak, yasaklayıp bastırarak değil... Sistemin en azından sorgulanması, değiştirilmesi /hem de radikal biçimde değiştirilmesi/ gerektiğine yönelik demokratik istemlerin içine girerek onu birden bire esas hedefinden saptırıp "laik/anti-laik" eksenine oturttu ve anlamından boşalttı.

yaratmak istemektedir.

Bu da hem iç hem de dış dengeler açısından en iyi "irtica/radikal islam tehlikesi" olarak görülmektedir. Bunun için de gerçekten de gelişen siyasal islam olgusunu bir "iç tehdit" derekesinde abartarak, hatta kışkırtarak bilinçli bir biçimde gerip-tırmandırarak; hem bu olgu karşısında derin bir panik havası yaratarak içerdeki laik-demokrat kesimleri, hem de kendi halindeki vatandaşları bir iç çatışma korkusuyla ürkütme; hem de İran-Afganistan-Cezayir ve benzerleri gibi bir islami devrimden cin görmüş gibi korkan ABD ve AB ülkelerini Türkiye'nin de "yakın bir tehlike" içinde göstererek; tüm bunların karşısında tek güvencenin ise yalnızca TSK olduğunu ilan etmekte ve böylece hem iç hem de dış kamuoyunun kendi ayrıcalıklı konumunu /hatta daha fazlasını/ yeniden onaylamasını talep etmektedir.

Son aylardaki tırmanışın kronolojisine baktığımızda bunun RP'nin sürekli geri adım atmasına karşılık, bilinçli olarak üzerine gidilmek suretiyle militarist-bürokrasi tarafından tırmandırıldığı görülecektir. Militarist-bürokrasinin bu süreçteki en büyük yardımcısı -hatta silahlı- ise medya oldu...

Üzüm Yemek mi Bağcıyı Dövmek mi?

İslami söylemler kullanarak birinci parti olmuş iktidar ortağı bir partinin buna uygun adımlar atması en azından biçimde

olması, kendi "doğru"larını siyasete ve topluma empoze ettirebilmiş olmasından kaynaklanmaktadır. TC tarihinde, taa Osmanlı ve öncesinden gelen Ordu-devlet bürokrasi ilişkisinin özgün yerine Stërka Rizgarî birçok kereler değinmişti. Fakat özellikle KUKM'nin geldiği boyut, dünyadaki değişimler ve TC'nin de bu bağlamda gebe olduğu sosyal-siyasal yapı değişiklikleri Ordu'nun da mevcut rolünün sorgulanmasını ve radikal biçimde değiştirilmesi gereğini ortaya koymaktadır. Bunun en yakından farkına varan ise hem bilinçli bir hesaplama hem de sınıfsal bir "iç güdü" ile militarist-bürokrasidir. Bu nedenledir ki, kendi ayrıcalıklarına, ağırlığına ve etkinliğine ilişkin bu yeni arayış ve dengelenmeler karşısında, /kısaca hızla kaymakta olan zemini koruyabilmek için/ yeni bir ideolojik-siyasal meşruiyet

de olsa bazı mesajlar vermesini için doğası olarak kabul etmek gerekecektir. Oysa RP'ye bu konuda hiç bir taviz verilmedi ama bu yapay engelleme aslında Refah'ın kitle tabanını daha da büyütmekten başka bir işe yaramadı.

Son birkaç yıldır yapılan "Kudüs Geceleri"nin birden bire "rejim sorunu" yapılacak derecede önemsenmesi, hatta Sincan'da tankların yürütülecek kerte de abartılması bu "tırmandırma" seferberliğinin ilk işaretidir.

Ardından DYP-SHP hükümetleri döneminde çok kolayca hayata geçirilebilecek bir "8 yıllık kesintisiz temel eğitim" projesinin, İmam-Hatip Liselerinin orta kısımlarının kapatılması anlamına geleceği bilinerek özellikle RP hükümetine bir MGK kararı olarak dayatılması; basının günlerce "MGK kararlarını uyguladı, uygulamadı/8 yıllık eğitim" ekseninde yaptığı press ikinci büyük hamleydi.

Bu arada irili ufaklı bir çok konuda yapılan dayatmalar özellikle 28 Şubat MGK toplantısında alınan kararlar karşısında "Refahyol" hükümeti geri adım atma eğilimindeydi. Fakat bir noktadan sonra anlaşıldı ki, RP hangi konuda ne kadar geri adım atarsa atsin, üzerine başka bir konuyla gelinecektir. Üstelik İmam-Hatip Liselerinin orta kısımlarının "Din eğitimi"ni daha da yaygınlaştırmak isteyen bir partiye adeta "zorla" yaptırılması onun intihar etmesini istemekten başka bir anlama gelmiyordu. Zaten bu konuda özellikle seçilerek yapılmış, RP'nin asla yapmayı göze alamayacağı ve mutlaka bir "gerilim noktası" olabilecek provakatif bir konuydu.

RP'nin bu gerçeği gördükten sonra kendini sisteme ispat etmek için yaptığı yaranmacılıklardan, dümensuyuna gitme politikalarından vazgeçerek birden bire tabanını hatırladı, "İmam-Hatiplerime Dokunma" kampanyası ile kontrollü bir direnişe geçtiği görüldü. Çünkü anlaşılmıştı ki o ne yaparsa yapsın daha çok tekmelenmekte, adeta kovulmaktadır.

TSK'nın bu politikası anlaşıldıktan sonra "Refahyol" muhalifi partiler, MGK kararlarının Anayasa'da nazikçe yazıldığı gibi "tavsiye" değilde "uyulması mutlaka zorunlu emirname"ler olduğunu çan çalarak ilan ettiler. Üstelik bunu RP-DYP hükümetini mahkum etme adına kendilerini de bağlayacak bir teamlı halinde deklere ettiler.

PR'nin ünlü hatiplerinin yıllar öncesi yaptıkları, hemen herkesçe bilinen propaganda kasetleri hakkında o güne kadar hiçbir yasal işlem yapılmamışken, birden bire sanki bu konuşmalar yeni yapılmış gibi yeni bir kampanyaya konu etmesi de bu sıkıştırma politikasının bir devamıydı. Kısaca "irtica" tehlikesinin ne denli büyük, ne denli toplumu yutmak için kapıda beklediği tezi gâh abartımlarla, gâh yaratılan gerginliklerle doruğa tırmandırıldı. Nihayet Genelkurmay'ın ünlü brifingleri geldi.

Gerçek bir oportünist olduğunu zaten kanıtlamış olan Erbakan-ise, bütün bu manzara karşısında "orduyla aramız çok iyidir, aramızda bir sorun yok" diye gerçeği örtbas etme gayretlerine, Genelkurmay Başkanının basın önünde ensesinden çekip öpme gayretleri gibi gülünçlüklerine rağmen, asker kanat buna her defasında kaba yanıtlar vermekte gecikmedi.

Örneğin, hemen hiçbir ciddi devlet yönetiminde görülmeyen bir tarzada, 11 subayın cenazesi orta yerdeyken "Hükümet bize ödenek vermedi" tartışması yapması; aslında kapalı kapılar ardında anında çözülebilecek bir pürüzü dramatize ederek kamuoyu önünde kritik bir anda kışkırtma malzemesi yapmaktan kendi tezlerine halıklık kazandırmaktan TC'nin güya sivil siyasal partileri de muhalefet cephesine su taşıyan ama aslında tümünü vesayet altına alan bu kılıcı bilemekten, sapına sarılmaktan da vazgeçmiyorlardı. Enbaşta da DSP ve CHP....

Sonunda öyle bir noktaya varıldı ki, bir süre önce

TÜSIAD'ın "demokratikleşme" raporunda tartıştığı MGK'nın demokrasiye uygun olup olmadığı bir yana, neredeyse "en demokratik kurum" olarak başta edilesinin zorunlu olduğu bir noktaya gelindi.

Herkes "darbe", "yönetime el konulma" korkusu yaşarken, aslında "darbe" de yönetime yeniden el koyma operasyonu da olup bitmişti bile...

Siyasal Dersler...

Aslında militarist-bürokrasi asıl darbeyi "Refahiyol" hükümetine karşı değil, Susurluk Kazası'ndan sonra "demokratik istemler etrafında, sivil eylemlerle gelişen toplumsal muhalefete vurdu. Hemde daha önce yaptığı gibi, ona karşı çıkarak, yasaklayıp bastırarak değil... Sistemin en azından sorgulanması, değiştirilmesi /hem de radikal biçimde değiştirilmesi/ gerektiğine yönelik demokratik istemlerin içine girerek onu birden bire esas hedefinden saptırıp "laik/anti-laik" eksenine oturttu ve anlamından boşalttı.

Aylarca "Artık Türkiye'de hiçbir şey eskisi gibi olmayacak!" türünden değişim müjdelleyen ilanlar veren medya, "herşeyin eskisinden de beter olduğu" bir sürece çanak tuttu! 12 Eylül Cuntasının herşeyin MGK'da belirlendiği ve tüm toplumun da buna itaat etmesi gerektiği bir noktaya taşınmasında gönüllü silahşörlük yapar duruma geldi.

Aylar önce Türkiye'de en önemli sorunun Susurlukla birlikte ortaya çıkan "çeteleşme" gerçeği olduğu ve devletin önemli bir yapısal değişim geçirmesi gerektiğine karar veren Medya, "susurluk yolsuzluklarını hiçbir biçimde ele bile almayan" Geneykurmay brifinginde yapılan açıklamalarla aydınlanmış olarak asıl tehlikenin devletteki çeteleşme, siyasetteki kirlenme, yolsuzluklar, yapısal değişimin durması vb. olmadığını, asıl tehlikenin "irtica" olduğunu öğrendiler ve alkışladılar.

Son aylarda yaşanan gelişmeler uygulamalı bir biçimde Türkiye'de siyasal partilerin seçim kazanabilecekleri, hükümet kurabilecekleri ama asla iktidar olmayacaklarını dersini verdi.

Türkiye ikinci bir ders daha öğrendi; militarist-bürokrasiye rağmen iktidar olunamayacağı gibi "muhalefet" de olunamıyordu. Muhalefet olmak gerekiyorsa onu da en iyi kendileri yapardı. Tek parti dönemine atıfta bulunanlar "Türkiye'ye komünizm gerekiyorsa onu da biz getiririz" diyen anlayışı hayata geçiriyorlardı. Basının kalemşörleri diyorlardı ki, "askerler sivil toplum örgütlerini harekete geçirdi." Nasıl bir "sivil toplum örgütleri" ise!...

Üçüncü bir ders de; Türkiye'de demokratinin diğer bir ölçütünün de militarist-bürokrasinin dayatma, vesayete ve tehditleri karşısındaki duruş olduğu gerçeği idi. Herkes bu dayatmalar rakibine yapıldığında militarist-bürokrasiyi alkışlıyor, kendisine yapıldığında ise yakınıyordu.

Örneğin; DEP'in kapatılmasına ses çıkarmayan, milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılmasına blok halinde oy vererek o günkü Askeri dayatmaya boyun eğen RP, aynı şey kendi başına gelme sinyalleri verince "demokrasilerde parti kapatılmaz..." demeye başladı.

"Sekiz yıllık kesintisiz temel eğitim" adına yapılan MGK dayatmasını demokrat olarak savunanlar, aynı MGK tüm düşüncelere tahdit koyan maddeleri dayattığında hangi yüzle buna karşı duracaklar acaba?

Sosyalistlerin Tutumu

Bu tartışmalarda sosyalistlerin tutumunu da irdelemek gerekir. Kendilerini bu olup biten tarafa dışında görmek, olgular hakkında hiçbir şey söylememek ve hepsini "iktidar tarafları arasında bizi ilgilendirmeyen bir dalaşma" gibi

görmek kuşkusuz marjinal bir davranıştır.

Hiçbir yayın organında başörtü, kılık kıyafet konusunda bile doğru dürüst açık bir tavır görülmedi. Meğer ki, bunlar "sol"un kendine özgü gündeminin dışında olsa bile ister bilinçli, ister kendiliğinden olsun toplumun gündemine getirilen ve etrafında politika yapılan olgulardır. Üstelik din/siyaset, laiklik, siyasal islam konuları da aynı biçimde devrimci tarzda ele alınması gereken, tavır konulması zorunlu olan siyasal başlıklardır.

Biz Kürdistanlı sosyalistler olarak, hem "din-siyaset" ilişkisine, hem de "siyasal islam" olgusuna Kemalistlerin yaklaştığı tarzda asla yaklaşmayız. Bu yazımızda aradaki ayrımı koymaya çalıştık.

"Türkiye'de yaşayan herkes Türktür" diyerek, ırkçı-sömürgeci politikaları şöven icraatları bu söylem üzerine bina etmek ne ise; "Türkiye'nin yüzde 99'u müslümandır" diyerek, tüm toplum üzerinde tek bir dinin dogmalarını egemen kılanın, "din" adına, "Allah" adına gerici sınıfların diktatöryasına ilahi kılıflar bulmak da aynıdır.

Toplumumuz nasıl çok uluslu, çok kültürlü ise ve "tek dil", "tek ulus" dayatması yapmak gericilikse; değişik din, mezhep inanış /veya inançsızlık/ların bulunduğu bir toplumda/dünyada tek bir dinin, o da sadece belli bir kesiminin yorumuna dayalı sistemini dayatmakda gericiliktir.

Aynı şekilde her türlü din, mezhep, felsefi inanç üzerinde de bunların diğerlerinin yaşam alanına saygılı olarak özgürce yaşamalarını, hoşgörülerini esas almak da bunlar üzerindeki diğerlerinin kısıtlayıcı ve baskıcı yönelimlerine de karşı olmak gerekir. Sosyalistler, nasıl yüzyıllardır baskı altında tutulan alevi mezhebi ve kültürüne yapılan baskılar karşısında ona sahip çıkıyorlarsa, diğer mezhep ve inanışlar karşısında da gerektiğinde aynı tutumu takınabilmelidirler.

Örneğin; başörtüsü takınan kadınların belli işlere alınmaması, öğrenim görmelerinin engellenişi ilerici değil, gerici bir baskıdır. Hiçbir anlamı yoktur. İnsanların dini inanışları veya başka nedenlerle özgürce giyinebilmeleri desteklenmelidir. Kadınları tescitli giyinmeye zorlamak ne kadar gerici ve anti-demokratikse, onları illa başörtüsü veya üniforma kıyafetlere zorlamak da aynı tür bir gericiliktir. İkisine de karşı çıkılmalıdır.

Örneğin; MGK kararlarından sonra İstanbul Fatih'te cübbeli-sarıklı avına çıkılması, insanların dini inanışlarından dolayı giyinmelerinin polisiye ve inzibat tedbirleriyle değiştirilmeye çalışılması çağdaş değil, çağdışı görünümüdür. İran'da çadur giymeyen kadınlara pasdarların attıkları jilet ne derece "uygar"sa, çarşamba'da sarıklı bir ihtiyarın mahkemeye çıkarılması da benzer bir uygarlıktır.

Dinlerin, mezheplerin hem birbirleriyle yarış/mücadelesi, hem de yeni düşünce ve felsefi görüşlerin birbirleriyle yarışmaları, ancak yine düşünsel planda, sosyal pratikte olur. Dogmalar ve hurafeler yasalarla, kılıç ve süngü zoruyla ispatlanmaz veya ortadan kaldırılamaz. O yüzden her türlü düşünce üzerinde olduğu gibi din yasakları da anlamsızdır, gericidir. Bir dinin veya mezhebin kendi "doğru"larını tüm topluma zorla empoze etmesi, bu esaslara dayalı olarak yönetmesi, azınlıkta kalan din, mezhep veya inanışı ezme bir "hak" olarak görmesi kabul edilemez.

Ne kuvvetli olmak, ne de çoğunluk olmak hak sebebi olmayacağına göre, ne yukarıdan dayatmalarla, ne de zorbalıkla toplumsal akıtlar yaratılmaz. Çok uluslu, çok kültürlü, çok dinli, çok mezhep ve inanış bulunduğu dünyamızda da hepsinin birarada, ama birbirinin hak ve özgürlüğüne saygı duyarak bir iç denge yaratmaları sosyalist demokrasi anlayışımızın temellerinden biri olmalıdır.

Özgürlük ığlığı

Tarih tekerrürden ibarettir dediler yıllar boyunca. Ve tarihi, yapanların değil yazanların eseri olduğunu öğrendiğimizde bu sözdeki alaycı acı gerçeği öğrendik. Tarih yapanların değil, yazanların yani egemen sınıfların eseriydi ve ellerinde bulundurdukları herşey gibi onu da kendi saltanatlarını sürdürmek için kullanıyorlardı. Sınıflı toplumlar tarihi bitip tükenmeyen kanlı savaşlardan ibaretti ve bu, egemen sınıfların dünya zenginliklerini ellerine geçirerek, saltanatlarını sürdürmenin biricik yoluydu. Ölen bizdik, kazanan onlar, yaşayan onlar. Onların yaşaması

Dışarda düşmana karşı kazandıklarımızı içerde kendi aramızda sürgit devam eden anlamsız kavgalarda kaybettik. Ve her seferinde bir Pirus Zaferi kahramanının edasına uygun olarak bir günah keçisi bulmada gecikmedik. Oysa her kazanımda olduğu gibi, her kaybetmede de hepimizin bir parça rolü vardı. Parçalara sığınıp kalma sevdamızdan, bütünü görme ve koruma refleksini gösteremedik.

için bizim ölmemiz gerekiyordu. Biz onlar için ölmeyi kanıksadıka, onlar bizim kanımızla rahat yaşamayı hak bellediler. Ve böylece tarih tekerrür edip durdu. Ve derken bir gerçeği daha öğrendik; milyonlarca ezilenin kanı pahasına sürdürölen bu egemenliği yıkmanın yolu kendi tarihimizi yapmak ve en önemlisi yazmaktı. Kendi tarihimizi kendimiz yapar ve yazarsak tekerrürden kurtulabilirdik ancak. Kolay değildi; bin yılların ezilmişliğiyle, tutsaklığıyla savaşarak kendi tarihimizi yapacaktık. Önümüzde büyük engeller, göremediğimiz sayısız tuzaklar vardı. Herbirini yaşayarak öğreniyorduk. Her yaşadığımız tarih oluyordu, bizim tarihimiz. Hatalarımızı , eksikliklerimizi ve yetersizliklerimizi öğrendiğimiz rehberimiz oluyordu. İşte bunun için illede yazmamız gerekiyordu. Bugün verdiğimiz savaş yarınki özgür, eşit ve yaşanır bir dünya içindi. Ve yarınlarımızı içinde barındıran bugünkü savaşımızın tek rehberi tarih dediğimiz dünlerimizdi.

Bu gerçeği öğrenmemizin üzerinden tam birbuçuk asır geçti. Bu zaman diliminde yüzlerce savaş verdik kendi tarihimizi yapmak ve yazmak için. Bu sefer kendimiz için öldük. Egemenlerin saltanatlarını sarsan zaferler de kazandık. Ama tarihi tekerrür etmekten kurtaramadık. Tarih yaptık ama yazma işini beceremedik. Köle kişiliğimizden kurtulamadık. Kendimize yeni egemenler bulmada gecikmedik. Tarihimizi onlara yazdırdık, onları putlaştırdık, onların peşinden gittik. Söylediklerini ve yazdıklarını hiç tartışmadan kabul ettik. Yanlışlar yapıldığını gördük, yanlışlar uğruna ölümlere defalarca gitme cesaretini gösterdik ama, bizi gerçek özgürlüğe ulaştıracağına inandığımız doğrularımız uğruna ölmeyi göze almadık, alamadık bir türlü. Ya yanlışlarla, tekerrür eden yanlış yöntemlerle ölmeye devam ettik,

ya da doğrularımızda direnme cesaretini gösteremeyip kaçtık, pesettik, küstük ve kendi köşemizde geleceğimizi yokeden yanlışlara seyirci kaldık. Yani tarihi tekerrür ettirdik.

İkibin yılına çeyrek kala Ortadoğu'nun orta yerinde yükselen kendi tarihini yapma ve yazma mücadelesiyle yeniden umut olduk ezilenlere ve korku saldıķ egemenlere. Tarihi şanlı direnişler kadar tarihi tekerrür ettiren ihanetlerle, işbirlikleriyle dolu bir coğrafyada, Kürdistan'da kendi tarihimizi yapmak için savaşmaya başladık. Ama yine tarihimizden öğrenemedik, yarınlarımızın anahtarı olan geçmişimize sırtımızı çevirdik. Dünü inkar eden, yarını göremeyen yeni putlar yaratmada gecikmedik. Onlar için öldük, onlar için sustuk, onlar için zindanlara düştük. Kimimiz içerde öldük, kimimiz dışarda. Kimimiz içerde direndik zulmün, zorbalığın uygulamalarına, kimimiz dışarda. Kayıplarımız kadar kazanımlarımız da oldu. Ama bu kazanımlarımızı, kan ve can pahasına kazandıığımız kanımlarımızı süreklileştirmedik, yarınlarımıza yol edemedik. Çok çabuk zafer sarhoşluklarına kapıldık. Dışarda düşmana karşı kazandıklarımızı içerde kendi aramızda sürgit devam eden anlamsız kavgalarda kaybettik. Ve her seferinde bir Pirus Zaferi kahramanının edasına uygun olarak bir günah keçisi bulmada gecikmedik. Oysa her kazanımda olduğu gibi, her kaybetmede de hepimizin bir parça rolü vardı. Parçalara sığınıp kalma sevdamızdan, bütünü görme ve koruma refleksini gösteremedik. Binyılların hücrelerimize kadar sinen köle, boyun eğen kişiliğinden bir türlü kurtulamadık. binyıllardır küçük kırıntılarla avutulmuştuk. "Benim olsun küçük olsun" sömürge kişiliği mantığından kurtulamadık. Bu mantıktan dolaydır ki kendimize sıra köşkler kurma ve her

dünyada, bilgisayar teknolojisiyle uzaklık kavramının hızla literatürlerdeki anlamını yitirdiği bir çağda, deniz içeri olup denizi bilmeyen mahiler misali aynı kavga için direnişe yatırılan, yaşama sevdalırken saklılarında seveda değil ölüm zulalayan bedenle beyin arasındaki bu sağırlar dialoğu nedir? Yıllardır beyinlerimizi sağırlaştırın bu tamtam müziklerine kulaklarımızı kapatmak neden bu kadar zor ve imkansız geliyor bize? Beyinlerle bedenlerimiz arasındaki bu aşılmaz

köşke bir "Prens" bulma konusunda zorlanmadık. Sömürgecilğe karşı mücadele eden bir halktan ziyade, sömürge elde etmeye çalışan bir karaktere büründü mücadelelerimiz. Otuzbeş milyonluk bir coğrafyada birlik içinde savaşmayı başaramadık. Benim köşküm, benim prensim teraneleriyle, yenildikçe, eski köşkerimiz darbe aldıkça yeni köşker kurmada gecikmedik. Ama yenilginin kaynaklarına inme cesaretini göstermedik. Mitoz bölünme gibi köşkerimizi ve prenslerimizi çoğalttıkça nihai hedeflerimizden de o denli uzaklaştık ve günü kurtarma politikalarıyla rahat yaşamlarımıza devam ettik. İçerde ve dışarda kanları pahasına değer yaratanları içki sofralarımıza meze yapıp, vatani kurtarma nutukları atmaya devam ettik. Bu nutuklara inanmayanları, bu nutuklarla sarhoş edemediklerimizi harcamada da gecikmedik. Literatürlerden öğrendiğimiz bütün reçetelerin yardımıyla kimini kurşuna dizmede, kimini "Opörtünist", kimini "Liberal", kimini "Kavga kaçacağı" ilan etmede zorlanmadık. Velhasıl kelam; düşmanın başaramadığını başardık. Kendi kendimizi öldürmede, beyinlerimizi iğdiş etmede düşmana hep galip geldik. Tutsaklığa karşı savaşırken en büyük tutsaklıkları kendimiz yarattık. Özgür beyinler yaratalım derken, beyinleri köleleştirmeye başladık. Böylece

düşmanlarımızın başaramadığını biz başardık. Binyıllardır bedenlerimizi tutsak ederek bizi yoketmeye çalışan düşmanlarımıza, en büyük silahımız olan özgür beyinlerimizi tutsak etmeyi başarak epey yol aldık. Ve artık öyle bir noktaya geldik ki; içerde de, dışarda da en büyük savaşımı kendimize karşı vermeye başladık.

İçerde bedenler tutsak, dışarda beyinler. İçerde ve dışarda tutsaklığa karşı kıyasıya bir mücadele. İçerde bedenler yatırılıyor özgür ve onurlu bir yaşam için zulmün, zorbalığın işkencelerine, dışarda beyinler. Ve içerisiyle dışarıyı ülkemde bir nefes alımlığı kadar yakın, soğuk ve dilsiz bir duvar hacminde uzak. Nedir bu kördöğüşü? bir nefes alımlığı yakınlığında sürgit devam eden bu sağırlık; bir duvar hacmindeki uzaklık karşısında duyulan bu mecalsizlik niye?

Ortadoğunun orta yerinde ülkem kangözü. İçerde bedenler, dışarda beyinler çürümekte, çürütülmekte. Dünyanın kan içicileri kilometrelerce uzaklıktan kanlar içinde inliyen ülkem çaresizliğini duymakta ve bir dünya hacminde uzaklıkları yakın eyleyip, leş kargaları gibi ganimetten pay almak için ülkemde cirat atarken, bizdeki bu körler ve sağırlar dialoğu, bu ölüm sessizliği niye? Özgürlük için ölüme yatırılan bedenle beyin arasındaki bu aşılmaz uzaklık ne. İçerde bedenlerimiz, dışarda beyinlerimiz mi işlevlerini yitirdi? Kapitalizmin "Post-modern" dediği bir

sandığımız duvar ne? Bütün mesele o duvarda küçük bir gedik açma cesaretimizde. O gedikten beynimize sızacak ışık bütün duvarları yıkmaya yetecek gücü ve cesareti verecek bize. Bir nefes alımlığı yakınlığındaki sağırlıklarımız ancak böyle bir hamleyle son bulacaktır. Duvarların hızla yıkıldığı bir çağda bizdeki bu duvar olma sevdası hangi şaire, yazara, bilimadamına ilham verecek? Post-modern çağların "Uygar" dünyası devası teknolojisiyle her sesi kulağımızın dibine kadar getirirken, bizdeki bu kronik sağırlık trajedisi karşısında tıbbın suçu ne?

Tıba, bilime yenik düşen "Lokman Hekim" lere bu müritçe bağlanma, sürü gibi peşlerinden gitme, derman umma karasevdamız kaç kez bizi ölümlere götürdü unuttuk mu? Tarihimiz bu ölümlerin, bu yenilgilerin yasını bile tutmamıza zaman bırakmayan kanlı sayfalarla, bu sayfaları süsleyen ihanetlerle doluyken, hafızamız nasıl bu kadar unutken olabiliyor-

Her yenilgi kanayan bir yara gibi hala sıcak bir acıyken yüreğimizde, her ölüm bir çığlıkken beynimizde Ortadoğu'nun orta yerinde bir tek ses de birleşen çığlığa, "Özgürlük Çığlığı"na karşı bu sağırlık neden?

Berfin Zilan

feminizm

g.brûsk

A-LİBERAL FEMİNİZM YA DA "BURJUVA" FEMİNİZMİ

İnsanlık tarihinde orta çağ; bilim, felsefe ve düşüncenin zincire vurulduğu, insan yaratıcılığının dinsel dogmaların ağır tasallutu altında yok edildiği, egemen zihniyetin dışına çıkanların baskı, işkence, hapis ve ölümle cezalandırıldığı karanlık bir dönem olarak anılır. Bu karanlık çağın en büyük kurbanları ise, hiç kuşkusuz kadınlar olmuştur. Bir benzetme yapmak gerekirse, Hitler mezallimi Yahudi'ler için ne anlam ifade etmişse, ortaçağ'da kadınlar için aynı şeyi ifade etmiştir: Bir farkla ki, Hitler, Yahudi'lerin fizyolojik olarak ve topyekün imhasını amaçlamıştı; kadınlara yönelik topyekün imha, insan neslinin tükenmesine yol açacağından böylesi bir cinskırım uygulanmadı, ama insan aklının alamayacağı baskı ve işkenceler yapıldı... Bir kaç yüz yıl içinde sadece cadılık suçlamasıyla dokuz milyon (9.000.000) kadının yakılarak öldürüldüğü düşünülürse, bu dönemin kadınlar için taşıdığı anlam daha iyi anlaşılır. Ki bu, "kayıtlara" geçen rakamlardır... Tarih kaleminin erkeklerin elinde olduğu(!) ve kadınlara yapılanların kaydedilmesinde hiç de cömert davranılmadığı göz önünde bulundurulursa, gerçeğin bu rakamın çok üzerinde olduğu anlaşılır.

17. ve 18. yüzyıl, insan aklının dogmaların ve fanatizmin köreltici etkisinden hızla sıyrılmaya başladığı bir dönem oldu. Dinde roform hareketi ile katolik ve ortadoks mezhebinin katı kuralları yumuşatılırken, aydınlanma çağı ile de, felsefeyi dine indirgeyen ve akli inanca ipotek ettiren skolastik tarihe gömülmüş oluyordu.

Düşünce ve kültür yaşamındaki bu değişim, kuşkusuz iktisadi gelişmelerden bağımsız değildi: Bu gelişmeler bir yandan mevcut toplumsal sınıfların yapısını dönüştürürken diğer yandan yeni toplumsal sınıfların doğup gelişmesine yol açıyordu.

Ekonomik ve toplumsal değişim talebi, politik düzeyde de kendini ortaya koymakta gecikmedi. Bu dönem, aynı zamanda bir çok düşünürün alternatif toplum projeleri geliştirdiği ve ortaya koyduğu bir süreçti. Ezilen ve yeni doğup gelişen sınıflarla, orta çağın egemen sınıfları arasındaki ideolojik ve politik hesaplaşma keskinleşirken, eski toplumun yıkıntıları üzerinden yeni bir toplumsal düzen yükseliyordu: **Kapitalizm.**

Bu gelişmeler, 15. ve 16. yüzyılda ortaya çıkan ve hızla gelişerek iktisadi yaşama damgasını vurmaya başlayan burjuvazinin çıkarlarına da denk düşüyordu. Orta çağın siyasal ve toplumsal kurumları, bu yeni sınıfın temsil ettiği toplumun gelişimi önünde baraj oluşturuyordu. Doğduğu ülkelerde krallara, aristokratlara faizle kredi verecek kadar büyük bir ekonomik güce ulaşan, deniz aşırı sömürgelerle de gelişmek için ihtiyaç duyduğu tükenmez sermaye kaynaklarına sahip olan burjuvazi, ekonomik ve toplumsal düzeydeki gücünü siyasal gücü de ele geçirecek takviye etmek ve kendini bütün alanlarda egemen sınıf olarak örgütlemek istiyordu.

Bu süreç, toplumun ezilen tüm katmanlarının "eşitlik" ve "özgürlük" taleplerini programlaştıran burjuvazinin öncülük ettiği burjuva demokratik devrimlerle sonuçlandı. Burjuvazi egemen olabilmek için tüm toplum için yakıcı talepler

haline gelen özgürlük ve eşitlik kavramlarına sahip çıkmış ve bütün bir toplumun bu şiarlar etrafında birleşmesini sağlamıştı. O, ayaklarına dolanan, gelişimini yavaşlatan ve amaçlarını "özgürce" gerçekleştirmesini engelleyen feodal sistemin iktisadi ve siyasi bağlarından kurtulmak, toplumun tek hakim sınıfı durumuna gelmek istiyordu. Bunun ancak bir tek yolu vardı: Toplumda gelişen özgürlük ve eşitlik talebine sahip çıkmak, ticaret ve yatırım için istediği özgürlüğü, bütün bir toplum için istiyor görünmek.. Bunu başardı da.

Burjuvazinin özgürlük talebinin, gerçekte emekçileri iliklerine kadar sömürme özgürlüğünden başka bir anlam ifade etmediği ise ancak devrim sonrasında anlaşılacaktı.

Burjuvazi için eşitlik ve özgürlüğün anlamı ne idiyse, erkekler için de oydu. **Rousseau** gibi dönemin en ileri düşünürlerinin bile kadınları ikinci sınıf bir cins olarak değerlendirmesi, erkeklerdeki eşitlik anlayışının tipik örneklerinden biriydi.

Kadınlara bakıştaki geleneksel anlayışta ciddi bir değişim yaratmamasına karşın, reform ve aydınlanma dönemi, kadınlar açısından da bir silkinışı, bin yılların getirdiği kölelikten kurtuluş düşüncelerinin filizlendiği bir dönem oldu. Kadınlar her ne kadar bu dönemde gelişen insan hakları, özgürlük ve eşitlik talepleri dışında görüldülerse de, onlar da bu kavramlara kendi açılarından sahip çıktılar.

Feminizm bu siyasal atmosfer içinde doğdu ve gelişti..

1666-1731 yılları arasında yaşayan **Mary Astell** cinsel kimlik bilincini geliştirmeye yönelik çalışmalarıyla ilk feminist düşünür olarak kabul edilebilir. Ama esas olarak feminizmin kurucusunun **Mary Wollstonecraft** (1759-1797) olduğu kabul edilmektedir. Fransız devriminden üç yıl sonra 1792'de

kaleme aldığı "Bir Kadın Hakları Savunusu" adlı yapıtında, Rousseau'nun kadınlarla ilgili aşağılayıcı görüşlerini eleştiren M.Wollstonecraft, denilebilir ki liberal feminizm geleneğinin de başlatıcısı olmuştur.

Kadın hareketinin siyasal bir hareket biçimini alması ise ancak Fransız Devrimiyle birlikte gerçekleşti. Devrim döneminde "Kadın Hakları Deklerasyonu"nu kaleme alan hareketin önderlerinden O.Goupes'un giyotine gönderilmesiyle, kadın hareketi önderlik düzeyinde etkin ve önemli bir siyasal kurban vermiştir.

Devrimden sonra burjuva demokrasisinin genel ve temel hakları arasında sayılan seçme, seçilme hakkının kadınlara tanınmayışı, kadın hareketlerinin, daha çok oy hakkı üzerinde yoğunlaşmalarını getirdi. Amerika, İngiltere, Fransa ve Almanya da bu yönde pek çok kadın toplantıları, kongreleri ve etkinlikleri düzenlendi.

Ama asıl olarak feminizm 19.yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan **süfrajetlerle** ünlendi ve adını daha geniş bir alanda duyurdu. **Birinci feminizm dalgası** olarak da anılan süfrajist(oy yanlıları) hareketi, başlangıçta gösteri-yürüyüş-afiş gibi etkinlikler yürütürken, daha sonra **Daily Maly'nin** öncülüğünde mülkiyete yönelik militan eylemlere (küçük çaplı kontrollü yangınlar, posta kutularını yakma, cam kırma vb.) yöneldi. Siyasal iktidarlar ise süfrajetlere oldukça tahammülsüz ve acımasız yaklaştı; yüzlerce kadın işkencelerden geçti ve hapisle cezalandırıldı.

Bugün kadınların sahip olduğu siyasi ve medeni haklarda süfrajyet hareketin küçümsenemez payı vardır. Günümüzde kadın hareketlerinin ulaştığı teorik-siyasal düzeyden bakıldığında, süfrajyetlerin yüz yıl önceki talepleri geri bulunabilir; ancak dönemin tarihsel koşulları göz önüne alındığında, o gün verilen mücadelelerin kadınların hak arama bilincinin gelişmesi üzerindeki olumlu etkileri daha iyi anlaşılır..

Süfrajyetlerin bir diğer tarihsel önemi de, bundan neredeyse yüz yıl önce **ilk bağımsız kadın hareketini** oluşturmuş olmalarıdır.

I.Dünya Savaşı sonrasında, 1930'a kadar Avrupa ülkelerinde kadınlara oy verme hakkı kabul edilince, bu kez seçilme hakkını da ön plana alan liberal feministler, bir yandan da siyasal ve toplumsal yaşamın çeşitli alanlarında erkeklerle eşit haklara sahip olma mücadelesi verdiler.

Bundan sonraki süreçte feminizmin etkisi giderek zayıfladı.. Kırklı yıllarda ve savaş sonrasında kadın hareketlerinde belirgin biçimde görülen bu durgunluk, altmışlı yılların ortalarına kadar sürdü. **Simone de Beauvoir'ın** 1949'da yayınlanan ve geniş kitleleri etkileyen "İkinci Cins" kitabını saymazsak, feminizm açısından uzun süren bir suskunluk döneminin yaşandığı rahatlıkla söylenebilir.. Bu yıllar, ulusal kurtuluş mücadelelerinin yükseldiği, soğuk savaşın ideolojik ve siyasal şekillenmeleri belirlediği bir dönem oldu aynı zamanda.

Daha çok erkek egemenliğine karşı bir tepki hareketi olarak ortaya çıkan; anti-kapitalist özler taşımakla birlikte, temel siyasal talep olarak cinsler arası eşitliği savunan feminizm, gerek ortaya çıkış nedenleri, gerek yerine getirdiği görevler bakımından devrimci-demokratik bir muhtevaya sahiptir. Tarihin en uzun süreli haksızlığına ve sömürüsüne maruz kalan; dünyada görülen işlerin üçte ikisini yaptığı halde yaratılan zenginliklerin ancak yüzde onuna, arazilerin ise ancak yüzde birine sahip olan; dünya nüfusunun yarısından fazlasını oluşturmalarına karşın siyasi ve idari birimlerde ancak yüzde bir ile yüzde beş arasında değişen oranlarda yer alabilen; şiddet olaylarının yüzde otuzuna maruz kalan; yirmi birinci yüz yılın eşiğinde hala köle özelliklerini üzerinde

taşıyan; tüm ideolojik ve siyasal oluşumların, "bilim" in ve akademik kuruluşların kendisine uygulanan baskı-sömürü ve zulmü görmezden-duymazdan geldiği bir cinsin, kendi kurtuluşunun çarelerini araması, cinsel kimliğinden yola çıkarak ideolojik-siyasal ve örgütsel aksiyonlar (feminizm) oluşturması, hatta farklılığı merkez alan kendine ait feminist bir metodoloji oluşturmaya çalışmasından daha olağan ne olabilir ki?

Yıllarca küçümsenerek bakılan feminizm (hangi versiyonu olursa olsun) olmasaydı, kadınlarla ilgili elde edilen haklar bu düzeyde olabilir miydi? Elbette sosyalist siyasal güçlerin, elde edilen genel sosyal-siyasal ve ekonomik haklarda, kazanılan medeni haklarda da küçümsenemez bir rolü vardır.. Ama kabul etmek gerekir ki, sosyalist oluşumlar içinde dahi kadın sorununda atılan olumlu adımlar, yine ancak bu yapılar içinde yer alan kadınların mücadeleleriyle mümkün olmuştur.

Ancak liberal feministler için eşitlik, medeni haklar ve politik haklarla sınırlıdır. Ekonomik ve sosyal yaşamla ilgili hak talepleri ise politik eşitliğin kapsamını aşmaz. Liberal feminizm, sömürü ve baskının ekonomik ve toplumsal kaynaklarını hedefleyen bir mücadele öngörmediği için, kapitalizmin siyasal ve toplumsal çerçevesini aşamamıştır.

Liberal feminizm, kapitalizmin toplumsal temellerine köklü bir karşı çıkışı ifade etmese de; kadınlarda aidiyet bilincini geliştirmesi, cinsel yabancılaşmanın kırılmasındaki etkisi ve onların mevcut toplumsal düzeni sorgulamalarına olumlu katkılarıyla, devrimci bir nitelik taşımaktadır.

1666-1731 yılları arasında yaşayan Mary Astell cinsel kimlik bilincini geliştirmeye yönelik çalışmalarıyla ilk feminist düşünür olarak kabul edilebilir. Ama esas olarak feminizmin kurucusunun Mary Wollstonecraft (1759-1797) olduğu kabul edilmektedir. Fransız devriminden üç yıl sonra 1792'de kaleme aldığı "Bir Kadın Hakları Savunusu" adlı yapıtında Rousseau'nun kadınlarla ilgili aşağılayıcı görüşlerini eleştiren M. Wollstonecraft, denilebilir ki liberal feminizm geleneğinin de başlatıcısı olmuştur. Ama asıl olarak feminizm 19.yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan süfrajetlerle ünlendi ve adını daha geniş bir alanda duyurdu.

Erkeklerden ayrı örgütlenmeyi temel alan radikal feministler, ayrılıkçılığın biçim ve yöntemleri konusunda değişik görüşlere sahiptirler. Cinsellik de dahil hayatın her alanında erkeklerden kopuşmak gerektiğini savunan "Lezbiyen Feministler"le, erkek düşmanlığı temelinde örgütlenen ve kendini "Devrimci Feministler" olarak adlandıran çeşitli grupların varlığına rastlanmakla birlikte, feminist hareketin ağırlıklı bölümü, kendi ideolojilerinin basit bir erkek düşmanlığı derekesine indirgenmesine karşı çıkmışlar ve ayrı örgütlenmenin ideolojik ve siyasal gerekçelerini, dayandığı maddi temelleri kendilerince açıklamaya çalışmışlardır..

B-RADİKAL FEMİNİZM

Altmışlı yılların ikinci yarısında ortaya çıkan ve süfrazetlerden sonra feminizm'in ikinci büyük dalgası olarak kabul edilen radikal feminizm, yeni bir cinsiyetçi toplum teorisi oluşturmaya çalıştı. Betty Friedan'ın 1963'de yayınlanan "Kadınlığın Esrarı" adlı eseri, akımın başlangıç tarihi olarak alınabilir. Ancak radikal feminizmin ideolojik ve siyasal bir akım olarak şekillenmesi yetmişli yılların başına rastlar.. Başlangıçta liberal feminizmin yeniden canlanması olarak algılanan radikal feminizm, kadın sorununa yaklaşımında açtığı yeni ve özgün perspektiflerle kısa sürede dönemin en çok tartışılan, görüşleri ve siyasal pratiği üzerinde en çok süpekülasyon yapılan hareketlerden biri oldu.

1969'da "Cinsel Politika" isimli kitabıyla Kate Millet, 1970'de "Cinselliğin Diyalektiği" isimli kitabıyla da Shulamith Firestone, radikal feminizmin ideolojik ve siyasal şekillenmesinde önemli rol oynadı. Millet, cinsel devrimi pek çok toplumsal sorunun çözüm kaynağı olarak görürken, kadın

sorunun anlaşılmasında psikolojik olguların önemine dikkat çekti. Güç ilişkilerinin politik boyutu üzerinde duran Millet, cinsler arasındaki güç ilişkilerinin dönüştürülmesinin asli önemi üzerinde durdu...

Bir "sınıf" olarak cinsiyeti derinliğine irdeleyen Firestone ise, daha çok biyolojik farklılığın yarattığı sonuçlar ve sorunun çözümü üzerinde yoğunlaştı. "Sosyalist görüşleri bir kenara atmış değilim" diyerek Marks ve Engels'i sahiplenen Firestone, marksizmin, özellikle, felsefi marksizmin kadın sorunu bağlamında geliştirilmesi gerektiğini savunmuştur. Firestone kimi radikal feminist yazarlar tarafından, marksist çerçeveyi aşmadığı için kadın sorununa yeterince nüfuz edememekle eleştirilmiştir.

Radikal feminizmin doğduğu süreçte Avrupa ve Amerika'da,

temel politikalarını erkek düşmanlığı üzerine bina eden kimi marjinal feminist akımlar da ortaya çıktı. Toplumsal muhalefet içinde olduğu kadar feminizm içinde de marjinalleşen ve dışlanan bu akımların arasında erkek düşmanlığını en ileri boyutlara taşıyan gruplardan biri de, 1967'de Amerika'da ortaya çıkan, daha çok erkeklerle yönelik saldırılarıyla ünlü SCUM (Erkekleri Kesme Topluluğu) adlı gruptu.

Erkeklerden ayrı örgütlenmeyi temel alan radikal feministler, ayrılıkçılığın biçim ve yöntemleri konusunda değişik görüşlere sahiptiler. Cinsellik de dahil hayatın her alanında erkeklerden kopuşmak gerektiğini savunan "Lezbiyen Feministler"le, erkek düşmanlığı temelinde örgütlenen ve kendini "Devrimci Feministler" olarak adlandıran çeşitli grupların varlığına rastlanmakla birlikte, feminist hareketin ağırlıklı bölümü, kendi ideolojilerinin basit bir erkek düşmanlığı derekesine indirgenmesine karşı çıkmışlar ve ayrı örgütlenmenin ideolojik ve siyasal gerekçelerini, dayandığı maddi temelleri kendilerince açıklamaya çalışmışlardır..

"Ayrı Örgütlenme", "Bağımsız Örgütlenme" ve "Sosyalist Örgütlerde Kadın"a ilişkin kendi görüşlerimizi ileriki bölümlerde ayrı bir başlık altında ele alacağız.

Liberal feminizm, kapitalizmin gelişme döneminin ürünüydü.. Burjuvazinin siyasal iktidara talip olduğu süreçte ortaya çıktı ve feodalizmin siyasal ve ideolojik eleştirisinden güç olarak gelişti. Burjuvazinin formüle ettiği eşitlik ve özgürlük şiarlarına kendi açılarından sahip çıkan liberal feministler, bu şiarların kadınları da içine alacak biçimde genişletilmesi için mücadele yürüttüler.. Radikal feminizm ise II.Dünya savaşıdan sonra kapitalizme karşı yükselen genel mücadele atmosferi içinde doğdu ve gelişti.. Bu süreç, aynı zamanda 68 hareketinin, Vietnam savaşı, Çin Kültür Devrimi, Küba Devrimi gibi etkenlerin bir çok ülkede kitlesel mücadeleleri ivmelendirdiği, demokratik ve sosyalist muhalefetin dünyanın her yerinde yükseldiği bir dönemdi.

Bu süreçte genel toplumsal muhalefette eş zamanlı olarak gelişen ve bir özne olarak toplumsal mücadelede kendi kimlikleriyle var almayı çalışan kadınlar, pratik mücadelede cins olarak dışlandıklarını, geri plana itildiklerini görünce, kendi bağımsız yapılarını oluşturmaya yöneldiler..

Radikal feminizme göre kadınların ezilmesi, diğer tüm baskı biçimlerinden önce varolmuştu.. Bu baskı, diğer baskı ve sömürü biçimlerinin de kökenini oluşturuyordu. İlk iktidar biçimi de yine erkeklerin kadınlar üzerindeki egemenliği idi. Kadınlar üzerindeki baskı ve egemenlik anlaşılmadan, toplumdaki diğer baskı ve sömürü biçimlerinin tam olarak anlaşılması olanaksızdı. Bu bağlamda kadınlarla yönelik baskı, diğer baskı biçimlerinin anlaşılması için kavramsal bir model oluşturuyordu.

Yine feministlere göre salt özel mülkiyetten hareketle kadınların durumunu analiz etmek mümkün değildi. Kadın sorununu salt mülkiyet ilişkileriyle açıklanması, sorunun özgün ve karmaşık yanlarını gözardı eden sığ ekonomist bir bakıştı.

Patriarka, radikal feministlerin kadın sorununun anlaşılmasında merkezi önem verdikleri bir kavram.. Radikal feministler bu kavramı daha çok, tarih boyunca sürekliliğini korumuş evrensel bir olgu olarak, ideoloji, kültür, dil ve cinsel pratikler bağlamında ele alırken; sosyalist feministler yerine göre kapitalizmden ayrı özerk bir üretim tarzı, yerine göre kapitalizme eklenmiş biçimde var olan, kadınların hem üretim hem yeniden üretim alanında harcadıkları emeğe erkeklerin el koyma biçimini de kapsayan bir kavram olarak ele aldılar. Öte yandan, kimi radikal feministler ise patriarkayı, değişik tarihsel dönemlerde ortaya çıkan üretim

tarzlarının tümünü nitelendiren, zaman dışı evrensel bir kavram olarak kullandılar.. Patriarkal feodalizm, patriarkal kapitalizm gibi..

Radikal feminizmin iddialarından biri de, sosyalist toplumsal devrimin gerçekte kadınlara kurtuluş getiremeyeceğiydi. Marksist olma iddiası taşıyan hareketlerin ve "reel sosyalist" ülkelerin somut pratik uygulamaları da, radikal feminizmin bu iddialarına haklılık kazandıracak ölçüde olumsuzlukları içeriyordu.

Yetmişlerde feminizm dalgasının ivmesi daha da yükseldi. Bu süreçte kadınlar, bilimi sadece erkek deneyimlerinin tanımlandığı bir alan olmaktan çıkarmak, kadınlara ait deneyimleri ortaya koymak, kendileri için ve kendi adlarına bilgi üretmek amacıyla bir dizi çalışma başlattılar. Doğa ve toplum bilimlerindeki cinsiyetçiliğin eleştirisiyle işe başlayan feministler, "toplumsal teori ve tarih alanındaki çalışmalara erkek bakışın egemen olduğunu, sosyal bir aktör olarak kadının rolünün gözardı edildiğini" verileriyle ortaya koydular.

Cinsiyet eşitsizliğinin kökeni ve temelleri üzerinde yoğunlaşan feminist antropologların bazıları bunu evrensel ve sürekli bir olgu olarak kabul ederken, başka bir feminist kesim, Engels'in "Ailenin Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni" adlı eserindeki tezlerinin esas alınması gerektiğini savundular.

Ekonomide daha çok emek ve değer kategorileri üzerinde durulurken; Freudcu/Lacancı psikoanalizin katkıları benimsenmekle birlikte, psikolojideki genellemelerin erkeklerin gözlemlerine dayandığı, insan normu olarak kabul edilen görüşlerin esasen erkek normu olduğu, bu yüzden psikolojinin erkek egemen ideolojinin bir parçası haline geldiği görüşü feministler arasında ağırlık kazandı.

Bilimin erkek egemen yapısını sorgulayan feminist araştırmacılar, kadın sorununun anlaşılmasını sağlayacak uygun bir metodoloji de geliştirmeye çalıştılar. Feministler arasında mevcut sosyoloji, tarih, ekonomi, felsefe ve siyasal bilimlere yönelik eleştiriler, giderek tüm bilim disiplinlerinin cinsiyetçi niteliğini sorgulayan epistemolojik bir eleştiriye dönüştü. Böylece feminist yöntem tartışmaları gündemleşti; toplumsal araştırmalarda özne-nesne, bilen-bilinen ilişkilerini yeniden tanımlamaya çalışan feminist metodolojinin varlık koşulları üzerinde kapsamlı tartışmalar başlatıldı.

İnsan toplumlarının ekonomik-siyasal ve toplumsal analizine cinsiyet ögesinin dahil edilmesini esas alan bu yaklaşım, feminist literatüre toplumsal cinsiyet kavramını dahil etmiştir. Toplumsal cinsiyeti, "cinsler arası farklılıklara dayanan toplumsal ilişkilerin kurucu bir elementi ve güç ilişkilerinin belirtilmesinin asli yolu" (Juan Scott) olarak tanımlayan feminist araştırmacılar, bugün artık "kadın sorunu", "kadın araştırmaları" kavramları yerine, genelde toplumsal cinsiyet kavramını kullanmayı tercih ediyorlar.

Daha çok akademisyen kökenli sosyalist feminist ve radikal feminist araştırmacıların sürdürdüğü yöntem tartışmalarında çeşitli görüşler ortaya çıkmasına karşın, gelinen aşamada belli bir feminist ortak literatürün oluştuğu söylenebilir.

Tüm feminist araştırmacılar doğa ve toplum bilimlerine cinsiyetçiliğin egemen olduğu görüşünde birleşirken, feminist yöntemin varlığı ve kabul edilebilirliği noktasında ayrışmaktadırlar. Kimi araştırmacılar (daha çok sosyalist feminist araştırmacılar) sınırları belirlenmiş bir feminist yöntemin epistemolojik geçerliliğinin olmadığını savunurken, radikal-feminist araştırmacıların ağırlıklı bir bölümü, feminist epistemoloji ve metodolojinin koşullarının var olduğunu savunur.

"Feminist araştırma yöntemi var mı? Feminist araştırma

sürecinde araştırmacı-araştırılan ilişkisi nasıl olmalı? Bu süreçte duygunun önemi nedir? Feminist bakışın kapsayıcılık düzeyi nedir? Bu düzey sömürge ve işçi kadınların deneyimini kapsıyor mu?

Deneyim farklılığı epistemolojik farklılık oluşturur mu?.."

Feminist yöntem tartışmalarında ortaya çıkan bu temel sorulara verdikleri yanıtlara göre başlıca üç ana görüş ve eğilim ortaya çıkmıştır.

Birinci görüşe göre feminist metodolojinin varlık koşulu yoktur. Bu görüş üzerinde, şimdilik durmayacağız.

İkincisi; ayrı bir feminist bakışın varlığını kabul etmekle birlikte sınırları belirlenmiş ve tanımlanmış bir feminist araştırma yönteminin varlığına karşı çıkan görüştür. Bu anlayışın önde gelen temsilcisi Sandra Harding'tir. Materyalist feminist bir araştırmacı olarak da kabul edilen Harding'in; yöntem, yöntembilim ve epistemolojiye ilişkin görüşleri tüm feminist düşünürleri şu yada bu ölçüde etkilemiştir. Radikal feministler de Harding'in katkılarına önemsemektedirler.

Toplumsal cinsiyet üzerine yapılan araştırmaların veri toplama tekniklerinin diğer bilim disiplinlerinden farklı olması gerektiğini savunan Harding, "bilim"e egemen olan erkek merkeziliği eleştirirken, kadın araştırmalarında "nesnellik", "tarafsızlık" gibi "bilimsel ilke"lere karşı çıkar; araştırma nesnesi olan "kadını" etkin biçimde araştırmaya katan ve onu özneleştirilen "bilinçli tarafsızlık" kavramını savunur.

Harding'e göre; bilen-bilinen, araştırma-araştırılan ilişkisinde araştırmacının (bilenin) "sınıfı, ırkı, kültürü, toplumsal cinsiyetle ilgili varsayımları, inançları ve davranışları, boyamaya yeltendiği tabloda bulunmak zorundadır". "Tarafsızlık" yaftasının, araştırmacının kültürel yargı ve edimlerini görmemizi engellediğini, ya da çarpıtarak verilmesine yol açtığını savunan Harding, araştırmanın kendisini de çözümlenmelere katmanın aslında araştırmanın tarafsızlığını artırdığını vurgular.

Feminist yöntemin varlığının kabul edilmesi; ırka, sınıfa, kültüre göre değişen farklı feminizimlerin varlığını da kabul etmemizi beraberinde getireceğini söyleyen Harding, bu anlayışı eleştirirken, tüm feministlerin onaylayacağı genel feminizmin yerine geçebilecek bir feminist ilke ve anlayış bütünlüğünün varlığını savunur.

Tüm feminist araştırmacılar doğa ve toplum bilimlerine cinsiyetçiliğin egemen olduğu görüşünde birleşirken, feminist yöntemin varlığı ve kabul edilebilirliği noktasında ayrışmaktadırlar. Kimi araştırmacılar (daha çok sosyalist feminist araştırmacılar) sınırları belirlenmiş bir feminist yöntemin epistemolojik geçerliliğinin olmadığını savunurken, radikal-feminist araştırmacıların ağırlıklı bir bölümü, feminist epistemoloji ve metodolojinin koşullarının var olduğunu savunur.

Kadın sorununun doğru algılanması, bir açıdan da yönteme ilişkin tartışmaların sonucuna bağlıdır denebilir.. Yöntem tartışmalarını dikkatle izlemek, cinsel, ulusal ve sınıfsal kimliğin sağladığı somut deneyimlerle bu tartışmalara katılmak oldukça önemli.. Özellikle ulusal sorunun yerli yerine oturtulmasında çok önemli veriler sunan bu tartışmalara, marksistlerin etkin biçimde katılması, bir zorunluluktur.

varlığını savunurlar. Harding'in saptamalarına büyük ölçüde katılan ancak, yetersizliklerini ve yanlışlarını eleştiren Stanley ve Wise, feminizmin araştırma sürecindeki analiz ve davranış destekleyen epistemolojik ilkelerin alanını şu şekilde formüle ederler.

"-Araştıran-araştırılan ilişkisinde
-Bir araştırma deneyimi olarak duyguda
-Araştırmacıların entelektüel öz geçmişlerinde
-Araştırmacı ve araştırılanın farklı "gerçeklikleri" ve kavrayışlarının nasıl bağdaştırılacağına
-Araştırma ve yazma sürecindeki karmaşık iktidar sorununda" olmak üzere beş alanda saptarlar.

Stanley ve Wise'nin üzerinde durduğu bir diğer nokta ise **etno-feminist metodolojidir**. Kadınların; ırk, ulus, sınıf ve kültürlerine göre farklı deneyimler yaşadıklarını, bu deneyim farklılığı nedeniyle gerek kadınların gerek feminizmin yekpare olamayacağı üzerinde duran Stanley ve Wise, kadınların ulus, ülke ve sınıf olarak var oluştaki farklılıklarının, toplumsal yaşam içinde karşı karşıya oldukları farklı çelişkilerin epistemolojik farklılığa yol açacağı görüşünü savunurlar.. Harding'i de, bu gerçeği göremediği için sömürge ulus kadınlarını ve siyah feminizmi anlayamadığı noktasında eleştirirler. Doroty Smith'de marksizmi benimseyen materyalist-feminist bir araştırmacı olmasına karşın, etno-metodoloji ve feminist sosyoloji kurulmasına ilişkin görüşleriyle pek çok radikal feminist düşünürle aynı noktada buluşmuştur.

Stanley ve Wise feminist teorii:
"-feministlerin sorgulamalarıyla analitik açıdan güçlendirilen, deneyimlere dayalı
-deneyimin ışığında sürekli gözden geçirilen
-düşünümsel-özdüşünümsel ve herkes için erişilebilir olan
-sadece özel kişiler olarak teorisyenlere açık olmayan
-sürekliliği yeniden yorumlanan, didiklenen, "metinler"deki gibi eleştiri üstü ve kutsal görülemeyecek bir teori" olarak tanımlarlar.

Üçüncüsü; feminist metodoloji ve epistemolojinin varlığını kabul eden görüştür. Bu görüşün savunucuları arasında görüş farklılıkları olmakla birlikte, feminist epistemolojinin varlığını kabul etme noktasında görüş birliği vardır. Sandra Coyner gibi kimi düşünürler ayrı bir bilim dalı, özel akademik bir disiplin olarak kadın araştırmaları fikrini savunurken, sosyolog Doroty Smith, Hilari Rose, Jane Flaks, Liz Stanley, Sue Wise gibi araştırmacılar başlı başına bir feminist metodolojinin

Harding gibi, feminist metodolojinin varlığını kabul eden diğer feminist araştırmacılar da, araştıran ve araştırılan ilişkisinde karşılıklı öğrenme ve yeniden kurma sürecinin söz konusu olduğunu, araştıranın taraf olması ve araştırma nesnesini dönüştürme amacı taşıması gerektiğini savunurlar. Yine buna bağlı olarak mevcut sosyolojik bilginin "iktidar ilişkilerinin bir parçası olarak bütünüyle politik olduğunu, feminist epistemolojisinin de politik olması gerektiğini ileri sürerler.

-Aile, patriarka ve ataerkillik,
-Politika ve iktidar ilişkileri açısından cinsellik
-Cinsiyete dayalı işbölümü,
-Kadınlar üzerindeki sömürü ve baskının tarihsel kökeni,
-Eş-anne-ev hizmetçisi olarak kadının konumu,
-Ayrı bir "sınıf" olarak kadın
-Üretim ve yeniden-üretim, üreme ve toplumsal çoğalma
-Farklılık ve bağımsız örgütlenme,
-Kadın merkezli bakış ve feminist yöntem, etnik farklılık ve etno-feminist bakış vb. radikal feminizmin teorik çözümlenmelerinde açılımı yapılan temel anahtar kavramlardır.

-Sömürü ve baskının ekonomik temelleri ve ev emeğinin tanımı, buna bağlı olarak;

-Değişim-değeri ve kullanım-değeri, bireysel tüketim ve üretken tüketim gibi kavramlar ise daha çok sosyalist feministlerin açılımını yaptığı, radikal feministlerin de dahil olduğu tartışmalardır. Bu tartışmalarda radikal feministler daha çok biyolojik farklılığı, cinselliğin yarattığı sorunlar ve patriarka üzerinde yoğunlaşırken; sosyalist feministler karşılığı ödenmemiş ev emeği, üretim ve yeniden üretim, patriarka ve kapitalizm arasındaki ilişki üzerine yoğunlaştılar.

Bu konulara ilişkin kendi görüşlerimizi ileriki bölümlerde yazı bütünlüğü içinde yerli geldikçe vermeye çalışacağız.

BU BÖLÜMDE SONUÇ OLARAK

Mevcut sol anlayışlara bir bütün olarak eleştirel yaklaşan radikal feministler, her alanda yeni bir cinsiyetçi teori geliştirdiler. Kendi içlerinde teorik ve ideolojik olarak homojen olmayan radikal feministler, marksizme yaklaşımlarında da önemli farklılıklara sahipler.. İçlerinde marksizmi reddedenler olduğu gibi, eleştirel yaklaşarak yeni bir sentez oluşturmaya çalışanlar da var.

Radikal feministler daha çok marksizmin felsefi yanına sahip çıkmaktadırlar. Aralarında kendini materyalist feminist olarak tanımlayanların da bulunduğu bir grup radikal feminist ve sosyalist feminist ise yaklaşık yirmi yıldır feminist metodoloji ve epistemoloji geliştirme çabası içindedir. Kadın sorununun doğru algılanması, bir açıdan da yönteme ilişkin tartışmaların sonucuna bağlıdır denebilir.. Yöntem tartışmalarını dikkatle izlemek, cinsel, ulusal ve sınıfsal kimliğin sağladığı somut deneyimlerle bu tartışmalara katılmak oldukça önemli.. Özellikle ulusal sorunun yerli yerine oturtulmasında çok önemli veriler sunan bu tartışmalara, marksistlerin etkin biçimde katılması, bir zorunluluktur.

Marks-Engels ve Lenin'in kadın sorununa ilişkin görüşlerini pek çok noktada eleştiren radikal feministlerin, eleştirilerinde ağırlık merkezini Marks'ın sınıf tahlilleri ve iktisadi analizleri oluşturmaktadır.

Radikal feminizmin kimi teorisyenlerine göre evrensel bir niteliğe sahip olan **cinsel ayırım, toplumsal gelişmenin temel dinamiği**ydi. Sınıflar mücadelesi ise toplumsal gelişmede **ikincil bir etkiye sahipti**. Kimi feministlere göre ise kadınlar

cins olarak ayrı bir sınıf oluşturuyordu ve toplumsal bir güç olarak örgütlenebilmek için oldukça güçlü bir maddi temele sahiptiler.

Feminist hareketin bazı ideologları, feminizmin marksizmi içerdiğini, hatta aştığını savunuyorlar. Marksizmin, feminizmin öne sürdüğü taleplerin önemli bir bölümünü içerdiği doğru; ancak feminizmin marksizmi bütünsel olarak içerdiği doğru bir saptama değil. Bazı feminist yazar ve ideologlar görüşleriyle marksizme çok yakın dursalar da, genelde radikal feminist hareket'in ideolojik-siyasal muhtevası ile marksizm arasında önemli görüş farklılıkları olduğu açıktır..

Bugün kadın sorununun, gerek marksist sol içinde gerek liberal-demokrat çevrelerde daha geniş kapsamlı tartışılıyor olmasında, feminizm'in etkin rolü küçümsenemez. Radikal feminizmin, kadın sorununda marksistlerin üzerinden atladığı ve göremediği çok önemli halkaları yakaladıkları bir gerçektir. Feminist Hareket, kadın sorununun daha ciddi olarak ele alınmasında marksistler üzerinde de olumlu etkiler yapmış, bu anlamda sosyalizm anlayışıyla ilgili sürdürülen tartışmalara güçlü, yol açıcı veriler sunmuştur.. İnsan ilişkilerinin tüm boyutlarıyla dönüştürülmesi ve yeniden kurulmasını esas alan sosyalizmin, bünyesinde taşıdığı teorik-siyasal ve örgütsel yanlışlarını aşmada cinsler arası ilişkiler turnusol işlevi görmüştür, görmeye devam ediyor.. Feminist hareketin gündemleştirdiği tartışmalar pek çok "doğru"yu sarsmış, tabu sayılan kavramların yeniden tartışılmasını sağlamıştır. Denilebilir ki feminizmin zorlayıcı etkisi ile gündemleşen tartışmalar bir süre sonra kendi kapsamını aşarak tüm ilişki biçimlerinde; genel olarak demokrasi, özgürlük, eşitlik, adalet, hukuk, yöntem gibi temel kavramların yeniden tanımlanmasında etkili olmuştur.

Bir çok konuda yeni ve özgün görüşler geliştirmesine karşın, gündemleştirdiği tartışmalar dikkatle irdelendiğinde, radikal feminizmin büyük ölçüde sosyalizm ve marksizmin etkisi altında büyüyüp şekillendiği söylenebilir.

Feminist hareketin kimi versiyonlarında zaman zaman karşılaşılan erkek karşıtlığından yola çıkarak, feminizmi bir bütün olarak mahkum etmek son derece haksız ve insafsız bir yaklaşımdır. Kadın sorununun kavranmasında ve kadınların mücadelede daha etkin biçimde yer almalarında feminizmin belirleyici rolünü inkar etmek mümkün değildir. Kadınlar üzerindeki ağır baskı koşullarının, yer yer erkek karşıtlığına varan bir tepkiye yol açması ise bizce olağan karşılanması gereken bir durumdur. Ezilen-horlanan kesimlerde, kendilerini ezenlerin cinsine, dinine, ulusuna karşı bir tepki ve düşmanlığın oluştuğu sıkça karşılaşılan bir olgudur. Bu tepki doğru bulunmayabilir, ancak zulme ve baskıya karşı başkaldırıcı ifade ettiği için meşrudur.. Ayrıca bunun feminist hareketlerde yaygın bir sapma olmadığını da vurgulayalım.

Feminizmi çürütmek için erkek karşıtlığı öne çıkarılırken, önemli bir yanlışta düşülmekte, **ayrılıkçılık ile karşıtlık** kavramları sık sık birbirine karıştırılmaktadır. Zaman zaman bu iki kavram arasında bilinçli bir özdeşlik kurulmaktadır.

Genelde feminizmi, özde radikal feminizmi ele alırken, bu akımın içinde ortaya çıkmış en uç ve olumsuz örnekleri öne çıkarmak, **siyasal** açıdan oportünizm, **yöntem** açısından formalizm, **etik** açıdan ikiyüzlülüktür.. Ayrılıkçılık ile karşıtlık arasında kurulan bu özdeşlik, bir fikri kolayca çürütmek için politik yaşamda sıkça başvurulan klasik burjuva yöntemidir.

Kuşkusuz feminizm "ayrılıkçıdır", hem ideolojik ve siyasal olarak hem de metodolojik olarak "ayrılıkçıdır"; erkeklerden ayrı olarak örgütlenmeyi savunur. Bazı versiyonları, bu ayrılığı cinsel kopuşa kadar vardırır. Onlara göre siyasal ve örgütsel kopuş, baskının kaynağını oluşturan cinsel kopuşla da tamamlanması gerekir. Ancak bu durumu cinsel bir tercih

olarak lezbiyenlikten ayrı tutmak gerekir. Cinsel tercih şimdilik tartışma konumuz dışındadır.

Cinsel kopuş bilinçli politik bir tutum olarak ortaya konulduğunda bundan çıkarılacak önemli sonuçlar vardır..

Erkek tarafından aşağılanan en bilinçsiz kadın bile bunun yalnız kendisine değil, hemcinslerinin tamamına yapıldığının farkındadır. Cinsel kimlik bilinci gelişen bir kadın, hemcinslerine uygulanan baskının genel ve yaygın bir uygulama

olduğunu kavradıkça, bu duruma karşı mücadele sürecine girer. Baskı ve sömürünün kökeni ve niteliğine ilişkin bakışına göre de, çeşitli mücadele biçimleri geliştirir. Bu siyasallaşma sürecinde, baskının kaynağında sadece cinsel farklılığı gören kimi kadınların, kendilerini ezenlerden cinsel olarak uzaklaşması anlaşılabilir bir olgudur.

Kendine "demokrat" ya da "sosyalist" diyen erkeklerde bile egemenlik tutkusu gören bir kadın; kendisini döven, aşağılayan ve sömüren bir cinse tepki duyuyorsa, öncelikle bunun nedenlerini anlamaya çalışmak

gerekir.. Elbette tek tek erkeklerin tavrından yola çıkarak bütün erkeklerden kopuşma noktasına gelmek politik açıdan doğru bir tutum değildir. Erkeklik, gerek biyolojik olarak, gerek sosyal ve tarihsel olarak isteyerek elde edilmiş, iradi biçimde tercih edilmiş bir kimlik değil çünkü... Ancak cinsel kopuş biçiminde kendini ortaya koyan kadın tepkileri de, tu-kaka edilerek bir kenara atılacak bir tavır değil, gayet doğal karşılanması gereken meşru ve demokratik bir tepkidir. Bu tepkiyi gösteren bir kadının tutumu; kendisini aşağılayan, ezen, horlanan bir erkekle yaşamını sürdürmek zorunda kalan bir kadının tutumundan daha onurlu değil mi?

Nedenlerini, şimdilik tartışma dışı tutacak olursak, ister siyasal açıdan, ister hümaniter açıdan bakalım, bir insanın kendisini ezen, aşağılayan biriyle yaşamayı, ona boyun eğmesi son derece küçültücü ve aşağılayıcıdır. Cinsel kimliği

Kadın sorununun kavranmasında ve kadınların mücadelede daha etkin biçimde yer almalarında feminizmin belirleyici rolünü inkar etmek mümkün değildir. Kadınlar üzerindeki ağır baskı koşullarının, yer yer erkek karşıtlığına varan bir tepkiye yol açması ise bizce olağan karşılanması gereken bir durumdur.

Ezilen-horlanan kesimlerde, kendilerini ezenlerin cinsine, dinine, ulusuna karşı bir tepki ve düşmanlığın oluştuğu sıkça karşılaşılan bir olgudur. Bu tepki doğru bulunmayabilir, ancak zulme ve baskıya karşı başkaldırıcı ifade ettiği için meşrudur..

Ayrıca bunun feminist hareketlerde yaygın bir sapma olmadığını da vurgulayalım.

yüzünden kendisine baskı yapan ve aşağılayan bir erkeğe boyun eğen bir kadının tutumu ile, **ulusal ve siyasal kimliği** yüzünden kendisine işkence yapan polise-askere-gardiyanı boyun eğen bir erkeğin tutumu arasında ne fark var? Eğer devrimci bir kadının polis ya da gardiyan karşısındaki zayıf tutumuna kızarken, erkeklerin baskı ve yaptırımlarına boyun eğişini olağan karşılıyorsak, şapkamızı önümüze koyup standartlarımız üzerinde düşünmemiz gerekiyor. Her gün her saat yaşanan bir baskı biçimine (cinsel baskıya ve sömürüye) başkaldırmasını bilmeyen bir kadından, daha farklı baskı biçimlerine (söz gelimi ulusal ve sınıfsal baskı ve sömürüye) başkaldırmasını istemek biraz "garip" bir beklenti değil mi? Bir insan, yüreğinin yarısıyla teslimiyetçi yarısıyla direnişçi olabilir mi? Olsa bile bu sağlıklı bir direnişçi tutum olur mu? İşkenceciye boyun eğmeyi son derece küçük düşürücü ve

Sömürgeleştirilmiş bir ulusun, egemen ulusa karşı milliyetçi tepkisi; ezilen-horlanan bir ulusun bireylerinin egemen ulusa yönelen tepkisi ne kadar doğal ve anlaşılabilir ise, bir kadının da erkeklerin tutumlarından hareketle, tüm erkeklerden cinsel olarak uzaklaşması o kadar doğal ve anlaşılabilirdir. Şayet erkek egemen ideolojinin tasallutu altında yapılan değerlendirmelerden, alelacele mahkum etme kolaycılığından çıkılırsa; yine kadının yaşadığı deneyimlerin ruhsal yapısında yarattığı etkilere neden sonuç ilişkileri gözetilerek önyargısız biçimde yaklaşılsa, kadınların bu tür tepkileri daha iyi anlaşılır.

katlanılmaz görebiliyorsak, evde-işte-sokakta her gün her saat karşılaşılan erkek baskısına karşı cinsel kopuşu savunan kadınların tepki ve başkaldırılarını anlamakta niçin zorluk çekiyoruz? Üstüne üstlük burada kadın kendisini aşağılayana hizmet etmek, onunla yatmak gibi çok daha alçaltıcı bir duruma yüzyüzedir. Unutmamak gerekir ki, bir insan kendisine yapılan zulümle, baskıyla insani niteliklerini yitirmez; zulme sessiz kaldıkça, boyun eğdikçe insani özünü yitirir, kişiliği parçalanır ve ruhsal olarak köleşir.

Ruhsal olarak köleşmek boyun eğmekle başlar.. Bu köleliği yıkmak, yerlebir etmek ise sanıldığı kadar kolay değildir. Bu yüzden **Franz**

karşı tepkisel bir başkaldırıdır. Her tepki gibi içinde pek çok yanlış barındırır da, mevcut duruma karşı meşru bir **direnişçi** ifade eder.. Sömürgeleştirilmiş bir ulusun, egemen ulusa karşı milliyetçi tepkisi; ezilen-horlanan bir ulusun bireylerinin egemen ulusa yönelen tepkisi ne kadar doğal ve anlaşılabilir ise, bir kadının da erkeklerin tutumlarından hareketle, tüm erkeklerden cinsel olarak uzaklaşması o kadar doğal ve anlaşılabilirdir. Şayet erkek egemen ideolojinin tasallutu altında yapılan değerlendirmelerden, alelacele mahkum etme kolaycılığından çıkılırsa; yine kadının yaşadığı deneyimlerin ruhsal yapısında yarattığı etkilere neden sonuç ilişkileri gözetilerek önyargısız biçimde yaklaşılsa, kadınların bu tür tepkileri daha iyi anlaşılır.

Radikal ve sosyalist feministlerin feminist metodoloji ve epistemolojiye ilişkin araştırma ve tartışmaları ise, S.Firestone'nin belirttiği gibi, marksizme daha fazla diyalektik katabilecek içeriktedir. Mevcut doğa ve toplum bilimlerindeki cinsiyetçiliğe yöneltilen eleştirilerin neredeyse tamamında haklı olan feministlerin, mevcut bilim disiplinlerinin var olan araştırma teknikleri ve normları ile marksist felsefeden yararlanarak geliştirmeye çalıştıkları alternatif metodoloji ve epistemolojiye ilişkin görüşleri, kapsamlı bir tartışmayı gerektiriyor. Bu konuya ilişkin kendi içlerinde hatırı sayılır teorik birikime ulaşan feministler, marksistlerin sayısız dersler çıkaracakları ve materyalist felsefeye katkı niteliği taşıyan önemli saptamalarda bulunmuşlardır. Bu saptamalar diyalektik materyalizmin kategorileriyle çelişmediği gibi, somut uygulamadaki eksiklikleri ve yanlışlıkları giderici özellikleriyle diyalektiği zenginleştirici niteliktedir.

Bilen ve bilinen arasındaki ilişkide, araştırma nesnesiyle, araştıran öznenin deneyim ve köken farkının, araştırmanın sonuçları üzerindeki etkileri; yine araştırmanın sonucu olarak ortaya çıkan ürüne mutlaka araştırmacının ulusal, sınıfsal, cinsel, siyasal ve kültürel kimlik özelliklerinin yansıtılması, bizimde katıldığımız son derece önemli saptamalardır.

Araştırmanın sonuçlarının, araştırmanın siyasal ve toplumsal kimliğiyle birlikte ele alınması; araştırmanın (bilinen) ulusu, sınıfı, cinsi, dünya anlayışının da araştırılan (bilinen) kadar sorgulanması, ortaya çıkan bilginin daha "nesnel" ve sağlıklı değerlendirilmesini sağlar. "Nesnel"liğin sonsuz hareket karşısındaki göreliliği ve "eski"me riski, bilgi'de **çokyönlülük** kavramının öne çıkarılmasını gerekli kılıyor. Bu, sonraki kuşaklara incelemelerinde değişen (değişebilecek olan) nesnellik kriterlerini, hesaba katma imkanı sağlayacaktır. Başka bir ifadeyle bilgede nesnellik; ancak bilgi kaynağına, araştıran ve araştırılana ilişkin çokyönlü bilgi sunmakla mümkündür. Bu yaklaşım, ulusal sorunun kavranılmasında, ülkesi işgal edilen sömürge insanının özgün durumunun anlaşılmasında da merkezi bir öneme sahiptir.

Yine buna bağlı olarak, yaşanan deneyimlerin ve bunun yarattığı özgül duyguların da, algılama ve kavrama süreci üzerindeki etkilerinin epistemolojide gerekli ağırlıkta yer alması, bilginin "doğru"luğunu tartışmalı hale getiren etkenlerden biridir. Daha çok aşk ve sanat gibi, bireysel tutum ve yaratının ağırlıklı olduğu alanlarda gündemleşen **duygu; algıyı ve bilgiyi etkileyen, pratik tutumun ortaya çıkmasındaki etkin özellikleriyle** epistemolojinin üzerinde yoğunlaşması gereken kavramlardan biri olmalıdır.. İnsanı ele alırken, projektör bugüne kadar daha çok ekonomik ve toplumsal koşullara çevrildi; gerek bireysel deneyimlerin gerek ekonomik-toplumsal-siyasal ve kültürel koşulların tek tek bireylerin duygu ve kişilik yapıları üzerindeki etkileri, bunun bilgi ve bilinç üzerinde yaptığı tazyik yeterince hesaba katılmadı.. İnsanı anlama üzerinde yoğunlaşan psikoloji ve psikoanaliz ile bu bilim disiplinlerinin alt dalları sosyal

Fanon, sömürge insanın sığıdığı ilk kurşunu, aslında kendi köle kimliğine sıkılmış bir kurşun olarak değerlendirir. Öyleyse köle kimliği parçalamak için, **bilinci dönüştürmek kadar, pratik etkinlikle tamamlanan fiili bir başkaldırı da şarttır..** Cinsel kopuş da bu anlamda, binyılların köleliğine

psikoloji ve klinik psikolojinin verilerinden genelde felsefe özelde de epistemoloji alanında yararlanmak gerekir.

Mensup olunan cins, ulus ya da sınıfın, algılama ve davranış üzerindeki etkileri kavranmadan, siyasal ve ideolojik tercihleri, yeterince anlamak mümkün değil. Siyasal ve toplumsal yaşamda önemli izler bırakan, bir çok lider ya da düşünürün, karşı cinsle ilişkilerinin, ulusal ve sınıfsal kökenlerinin, bu liderlerin düşünce ve davranışları üzerindeki etkileri bugün artık daha iyi görülebiliyor... Marks ve Engels'in ulusal soruna ilişkin zaman zaman içine düştükleri yanlışlarda, sorunu görmede geç kalmalarında ezen ulusa mensup olmalarının etkisi yok mudur? Marks ve Engels Polonya'lı ya da Meksika'lı olsalardı, Polonya bağımsızlık mücadelesi ile Meksika'nın işgali karşısındaki tutumları daha farklı olmaz mıydı? Aynı şekilde, kadın sorunundaki eksik ve yanlış tahlillerinde erkek olmalarının rolü yok mudur? Yine kabul edelim ya da etmeyelim, üzerinde konuşulmayan-tartışılmayan cinselliğin, çoğu kez yaşamı yönlendirdiği, zaman zaman politik tavrı belirlediği gözardı edilebilir mi?

Paylaşılan etik değerlerimiz, hukuk anlayışımız, "nesnellik" ölçülerimiz, ideolojik ve siyasal kabullerimiz sosyal ilişkilerimizin ve kişisel yaşamımızın mihenk taşı üzerinde harmanlanıyor ve şekilleniyor; böylece dış dünyamız ile iç dünyamız birbirini etkileyerek ve dönüştürerek ya uyumlu hale geliyor, ya da kimlik ve kişilik çatışmaları bir iç savaş biçiminde sürüyor... Bilimsel ve siyasal etik açıdan bakıldığında bu çatışma, ya açıkça yaşanıyor ya da psikolojik öz savunma mekanizmaları bilinci karartarak, sahtekarlık ve ikiyüzlülük devreye giriyor; bu noktadan sonra her türlü yalan ve entrika kişiliklerin ayrılmaz bir parçası haline gelerek yaşam aşağılık bir maskeli baloya dönüşüyor.

Marks'ın da belirttiği gibi bilinci belirleyen toplumsal yaşamdır. İnsan, dolaylı veya dolaysız olarak dahil olduğu toplumsal ilişkilerin karmaşık bir toplamıysa eğer, bu ilişkilerin bütününe nüfuz etmeden insanı anlamak olanaksızdır. Yaşam bir bütündür ve ona dahil olanların tümünün etkileşimiyle şekillenir. Toplumsal yaşamın bir bölümünü projektör altında tutup, bir bölümünü görmezden gelerek gerçeğin bütünlüklü olarak anlaşılması olanaksızdır. Bilgi, onu üretendenin yaşamlarından bağımsız olarak ele alınamayacağı gibi, onu yaşayanların (ulus-sınıf-cins) katılımını sağlamadan da anlaşılabilir. Sandra Coyner'in belirttiği gibi, "insana ait sorunlar bunları yaşayanların, tümü tarafından ve eşit olarak katılımları sağlanmaksızın anlaşılamayacaktır".

Artan uzmanlaşma ve işbölümünün bilgi ve bilinci daha da parçalı hale getirerek yabancılaşmayı derinleştirilmesi, gerçekliğin bütünsel bilgisine ulaşma şartlarını her geçen gün daha da zorlaştırmaktadır.. Bilim disiplinleri arasında son süreçte gelişen işbirliği ve bileşimler, bu güçlüğü aşmaya yöneliktir. Disiplinler arasındaki alan şövenizmi ve gettolaşma artık hızla yıkılmaktadır. Bu olgu toplum bilimleri için olduğu kadar, doğa bilimleri için de geçerlidir.. Einstein sağlığında karşı çıkmasına rağmen, fizikçiler bugün artık genel görelilik kuramı ile kuantum fiziğini birleştirmeden evrenin daha derinlikli olarak anlaşılacağına inanıyorlar. Doğa ve toplum bilimleri arasındaki işbirliği ve bileşimler de hızla gelişmektedir: Sosyal-antropoloji, Sosyal-psikoloji, Biyokimya, Astro-fizik vb gibi.. Otuz sene önce ortaya çıkan moleküler psiko-biyoloji bunun en son örneklerinden biridir. Bu gelişmeler diyalektiğin öngörülerini doğruluyor. Diyalektik, gerçekliğin ancak onu oluşturan ve etkileyen tüm olgularla birlikte anlaşılabilceğini yaklaşık yüzelli yıl önce belirlemiştir..

Ne varki uygulamada, "marksistlerin" tam zıt bir yöne

savruldukları, bilimden yararlanmada burjuvazinin bile gerisine düştüler.

Öte yandan araştırma sürecinde, araştıran ve araştırılan ilişkisinin, karşılıklı bir etkileşim ve öğrenme süreci olarak ele alınması komünizmin hedefleriyle örtüşen marksist pedagojinin de esas olması gereken bir yöntemdir.

Yönteme ilişkin görüşlerimizi "Marksizm ve Kadın Sorunu" başlıklı bölümde daha etraflıca ele almak üzere şimdilik geçelim.

Radikal feminist hareketi oluşturan akımların ve düşünürlerin ağırlıklı bir bölümünün içine düştüğü yanlışların başında, patriarkal baskı ve sömürüyü öne çıkarırken, patriarkayla büyük ölçüde bütünleşmiş olan kapitalizm üzerinde gerekli hassasiyetle durmamaları gelmektedir.. Bu yaklaşım, kadın sorununun ekonomik ve toplumsal temellerinin gereğince kavranılmasını zorlaştırdığı gibi, kadınlardaki anti-kapitalist mücadele bilincini zayıflatıcı bir işlev görmüştür..

Kimi feminist hareketlerde görülen bir diğer olumsuzluk da, kadın sorunu dışındaki diğer siyasal ve toplumsal sorunlara karşı duyarsızlıktır. Bu durum, kadının ilgi ve bilinç alanını daraltmakta ve iç içe geçen, birbirini etkileyen sorunların bütünsel olarak kavranılmasını engellemektedir. Bu,

kimi zaman diğer sorunlara ilgisizlik biçiminde yaşanırken, kimi zaman da kadın sorununu diğer bütün sorunların merkezine koyma gibi ikameci bir anlayış biçiminde kendini

Kadınların, mücadelelerini kendileriyle sınırlandırmaları ve diğer toplumsal sorunlara ilgisiz kalmaları, özünde erkek egemen ideolojinin başka bir biçimde yeniden üretilmesidir. Bir yandan sömürüye karşı çıkarken, kadınlar üzerindeki baskı ve sömürüye sessiz kalan, hatta bu durumdan yararlanan erkeklerin tutumları ile, kendilerine uygulanan baskılara karşı çıkarken, ulusal, toplumsal, dinsel ve benzeri diğer baskı ve sömürü biçimlerine sessiz kalan kadınların tutumu arasındaki paralelliği görmemek mümkün değil.. Her iki tutumda da sömürünün bir biçimine karşı çıkılırken, başka biçimlerine kayıtsız kalınmaktadır. Bu salt teorik bir daralma değil, mücadelenin tabanını küçültücü ve ezilenlerin mücadele birliğini kırıcı özelliğiyle pratik bir daralmadır da.

Egemen ulus feministlerinde görülen, etno-feminizmi savunan feministlerin de son dönemlerde eleştirmeye başladığı bir diğer önemli zaaf ise, sömürge ulus kadınlarının özgün sorunlarına ve çelişkilerine karşı duyarsızlıktır. Bu yaklaşım Türk feminist hareketi içinde de belli bir ağırlığa sahiptir. Ayrı örgütlenme gerekçelerini haklı olarak, sorunlarının farklılığına, çelişkilerinin özgüllüğüne dayandıran feministlerin, farklı ulusa mensup olmaktan kaynaklanan etnik özgünlükleri göremeyişleri, bir paradokstur. Açık olan şu ki; ulus, sınıf, din ve kültür farklılıklarını görmezden gelerek yapılan genellemeler, bir zamanlar sınıf söylemini öne çıkararak ulusal sorunu görmezden gelen egemen ulus sol'larının sosyal şövenizmini çağırıştırıyor.

ortaya koymaktadır. Bunun sonucu olarak, aynı sistem ve anlayış tarafından ezilen ve sömürülen diğer toplumsal kesimlerle kadınların ortak mücadele perspektifi de zayıflatılmaktadır. Oysa mücadelede kadın kimliğiyle var olma ve örgütlenmek, onların sorunlarını öncelikli görmek başka şey, mücadele alanını bununla sınırlamak başka şeydir. Burada altı çizilmesi gereken bir diğer nokta şudur: Kadınların, mücadelelerini kendileriyle sınırlandırmaları ve diğer toplumsal sorunlara ilgisiz kalmaları, özünde erkek egemen ideolojinin başka bir biçimde yeniden üretilmesidir. Bir yandan sömürüye karşı çıkarken, kadınlar üzerindeki baskı ve sömürüye sessiz kalan, hatta bu durumdan yararlanan erkeklerin tutumları ile, kendilerine uygulanan baskılara karşı çıkarken, ulusal, toplumsal, dinsel ve benzeri diğer baskı ve sömürü biçimlerine sessiz kalan kadınların tutumu arasındaki paralelliği görmemek mümkün değil.. Her iki tutumda da sömürün bir biçimine karşı çıkılırken, başka biçimlerine kayıtsız

belli bir ağırlığa sahiptir. Ayrı örgütlenme gerekçelerini haklı olarak, sorunlarının farklılığına, çelişkilerinin özgüllüğüne dayandıran feministlerin, farklı ulusa mensup olmaktan kaynaklanan etnik özgünlükleri göremeyişleri, bir paradokstur. Bu durum deneyim farklılığının yarattığı bir kavramazlık mı, yoksa ezilen ulus kadınlarının eleştiri ve uyarılarına karşın bilinçli olarak sürdürülen bir şövenizm mi? tartışılabilir.. Ancak açık olan şu ki; ulus, sınıf, din ve kültür farklılıklarını görmezden gelerek yapılan genellemeler, bir zamanlar sınıf söylemini öne çıkararak ulusal sorunu görmezden gelen egemen ulus sol'larının sosyal şövenizmini çağırıştırıyor.

Bu olgunun yöntem tartışmaları açısından bize işaret ettiği bir başka tehlike de şudur: Kuramlaştırmada salt deneyime saplanıp kalmak, gerçekliğin bütünsel bilgisine ulaşmayı önleyen bir **ampirizme** yol açabilir.. Deneyim epistemolojik açıdan abartıldığında, olgulara daha doğru bakmamızı sağlamaz, tersine, gerçekliğe daha geniş ufukla bakmamızı kolaylaştıran teorik bakışı zayıflatıcı bir işlev görür, pratikten teoriye gidişin yollarını mayınlar, işbölümünün yarattığı yabancılaşmada görüldüğü gibi, bizi yaşamın diğer alanlarındaki sorunlara yabancılaştırır.. Ampirist yaklaşım, bakışımızı sadece yaşadıklarımızla sınırlandırır; neyi yapıyorsak, neyi yaşıyorsak, onun dışındaki olguları göremez hale geliriz.. Bu durumda bir deneyim olarak kadınlığı yaşamamış olan erkeklere, kadın sorununu anlamadıkları, kadın sorununa duyarsız kaldıkları için kızmamıza gerek kalmaz!.

Bu ideolojik-teorik daralma, siyasal olarak alan şövenizmine, örgütsel olarak ise ittifakları hiçe sayan bir gettolaşmaya zemin hazırlar. Bu nokta, aynı zamanda feminizmin erkek egemen ideolojinin manyetik alanına girdiği noktadır: Kadınların siyasal olarak erkeklerle aynileşmeleri, erkek egemen ideolojiyi tersten üretmeleri, tam da bu noktada başlar; sınıf mücadelesini öne çıkararak, ulusal ve cinsel baskıyı görmezden gelen "sosyalist"lerin tutumu ile kendini salt kadın sorunuyla sınırlandıran feministlerin keşiştiği yer de burasıdır..

Özetle feminizm, tıpkı sömürge uluslarda var olan yurtseverlik bilinci gibi gerekli, ancak kendini bu özgün görevlerle sınırlı tuttuğu, diğer toplumsal sorunların çözümüne katılmadığı sürece yetersizdir. Bu daralmayı aşmanın yolu ise, yurtseverliği ya da feminizmi sosyalist bilinçle taçlandırmaktır. **Cinsellik, sınıfsallık ya da ulusallıkla sınırlanan bilinci, tüm ezilen ve sömürülenleri içine alacak biçimde toplumsal kurtuluş bilincine, yani sosyalist bilince dönüştürmek gerekir.** Bu, sosyalist siyasal mücadelenin toplumsal temelini güçlendirmekle kalmaz, bu mücadele alanlarının kendi içlerine kapanarak gettolaşmalarını da önler.. Böylece özgün çelişkileri çözmek üzere örgütlenmiş olan farklı mücadele alanları, bir yandan ortak hedeflerde mücadele birlikleri yaratırken, bir yandan da, baskı ve sömürünün diğer biçimlerine karşı aynı duyarlılık ve bilinçle kendilerini donatmış olurlar.

Bu bölümde vermeyi düşündüğümüz sosyalist feminizm ile Marks-Engels ve Lenin'in kadın sorununa ilişkin görüşleri, yazı kapsamı düşünülerek üçüncü bölüme bırakıldı..

kalmaktadır. Bu salt teorik bir daralma değil, mücadelenin tabanını küçültücü ve ezilenlerin mücadele birliğini kırıcı özelliğiyle pratik bir daralmadır da.

Egemen ulus feministlerinde görülen, etno-feminizmi savunan feministlerin de son dönemlerde eleştirmeye başladığı bir diğer önemli zaaf ise, sömürge ulus kadınlarının özgün sorunlarına ve çelişkilerine karşı duyarsızlıktır. Bu yaklaşım Türk feminist hareketi içinde de

devam edecek

DI DÎROKÊ DE MEHA TEBAX Û REZBARÎ

9 TEBAX 1925

Qetliama Raman û Reşkotanê. Rejîma kemalîst a qolonyalîst, piştî têkçûne serhildana Şêx Seîd ji bo ku Kurd careke din serê xwe ranekin li hemû deverên Kurdistanê dest bi qetliaman kirin. Di navbeyna 9 û 12'ê Tebaxa 1925'an li heremên Raman û Reşkotanê xwîna gelê Kurd hate rijandin. Kemalîstan li van hereman qetliameke mezin pêk anîn.

wek alîkî pirsê nehatin qebûl kirin. Di Peymana Sewrê de di derheqê pirsgirêka Kurd û Kurdistanê de 3 xal hebûn.

1- Wê ji aliyê dewletên Hevkar ve komîsyonek pêk bê. Ev komîsyon di nav 6 mehan de, ji rojhilatê çemê Firatê heta tixûbê Ermenîstanê çiqas Kurd hene, hejmarên wan wê tespît bike. Ji bo Kurdan wê li vê heremê otonomî bê damezrandin.

2- Dema ev komîsyona ku ji aliyê dewletên Hevkar ve pêk hatîye karê xwe xelas bike û biryar bide, pêwîst e ku, dewleta Osmanî di nav 3 mehan de divêtîyên biryara otonomîyê di pratîkê de, bi cih bine.

3- Ger netewa Kurd di nav salekê de bixwaze ji dewleta Osmanî cûda bibe û dewleteke serbixwe avabike, pêwîst e, ku Kurd ev daxwaza xwe bibin Koma Neteweyan. Hek Koma Neteweyan ji bawer bike ku gelê Kurd dikare xwe bi serê xwe îdare bike, wê demê divê hêzên dewleta Osmanî ji Kurdistanê derkevin.

Mixabin pêwîstîyên peymana Sewrê di qada pratîkê de jîyan nedît. Li du peymana Sewrê kemalîstan carek din jî Kurdan xapandin û di armancên xwe yê qirêj de bi serketin. Sewr ji bo Kurdan hêviyek bû, lê ev hêvî li Lozanê şikiya.

2 TEBAX 1973

Dr. Nûrî Dersimî çû ser dilovanîya ve. Dr. Nûrî Dersimî, di destpêka sedsala 20'an de di nav tevgera Kurd de peyvirên we yê welatparêzîyê anî cih. Ev rewşên bi rûmet û hêja di nav tevgera gel a Koçgirîyê û serhildanên Dersimî de wek pêşengekî xebitî. Dr. Nûrî Dersimî di pêvajoya serhildana Dersimî de ji bo çalakîyên navnetewî û diplomatîkî derxist derveyî welat. Dersimî, li derveyî welat jî xebata xwe domand. Di derheqê dîroka Kurdistanê de du berhemên wî yê hêja hene. Berhemên wî yê bi navê "Di Dîroka Kurdistanê de Dersimî" û "Bîranîna Min" jî nav pirtûkxana Kurdan de valahîyeke mezin tijî dikin. Welatparêz û rewşên bi rûmet Dr. Nûrî Dersimî, di 2 Tebax 1973'yan de li Urîyê bajarê Helepê çû ser Dilovanîya ve.

8 TEBAX 1993

Nûçevanê rojnameya Özgür Gündemê derhat Tepe ji aliyê qontrayan ve hate etilkirin.

9 TEBAX 1992

Nûçevan û nivîskarê rojnameya Özgür Gündemê Huseyîn Deniz li Ceylanpinarê ji aliyê qontrayan ve hate qetilkirin.

10 TEBAX 1920

Peymana Sewrê hate îmzekirin. Dewleta Osmanî di Şerê Cihanê yê Yekemîn de bi dewleta Alman re û bi hevalbendên wê re hevkarî kir û li gel wan kete şer. Di encama şerê dewleta Alman û hevalbendên xwe têkçûn. Dewletên Hevkar (Fransa, Îngiltere, Îtalya...) bi serketin.

Li du serê cihanê dewletên Hevkar bi dewleta Osmanî re di roja 10 Tebax 1920'an de li bajarê Sewrê peymanek îmze kirin. Bi şertên vê peymanê tixûbên dewleta Osmanî ji nû ve dihate kişandin.

Di wê pêvajoyê de peymana Sewrê ji bo Kurdan jî hêviyeke nû bû. Her çiqas bi temamî nebe jî, Kurdistan bi vê peymanê di platformên navnetewî de wek welatekî dihate qebûl kirin. Lê belê li gel vê erîniyê li Sewrê pirsgirêka Kurd û Kurdistanê bê Kurdan dihate ser maseya Careserkirinê (!) Lewra di guftûgeyên peymanê de nûnerên Kurd

15 TEBAX 1984

PKK'ê dest bi şerê çekdarîyê kir. Partiya Karkerên Kurdistanê (PKK), li bakûrê Kurdistanê dest bi şerê çekdarîyê kir. Gerilayên Hêzên Rizgarîya Kurdistanê (HRK), roja 15'ê Tebaxa 1984'an êrîşê Dihê û Şemzînanê kirin. Livbazîya 15'ê Tebaxê di dîroka Kurdistanê yê nêzik de rûpeleke nû vekir. Tekoşîna rizgarîya netewîya Kurdistanê gihîştê qonaxeke nû. Tarîfîya kû li du Cûnteya 12'ê Îlonê li Kurdistanê pêk hatibû şikiya.

Belê, PKK, bi beşdarîya kulmek gerilayên HRK'ê şerê çekdarîyê da dest pê kirin, lê îro bi hezaran gerilayên ARGK'ê agirê tekoşîna rizgarîya netewî li çiyayên Kurdistanê geş dikin.

18 TEBAX 1992

Şimex ji aliyê hêzên dewletê ve hate wêrankirin. Hêzên dewletê li du serhildanên navçe û bajarên Kurdistanê, bi biryarek nû li dijî mirovên bê tawan şerekî qirêj dan dest pê kirin. Di encama ev şerê qirêj de bi hezaran gundên Kurdistanê hatin wêrankirin û valakirin. Mirovên bê tawan ji gund û navçeyên xwe hatin bi dûr xistin. Şimex jî ji vê şerê qirêj para xwe girt. Di 18'ê Tebaxa 1992'yan de Şimex ji aliyê

hêzên dewletê bi tanq û topan hate bombekirin.

DI DÎROKÊ DE MEHA REZBERE (İLONÊ)

3 REZBER 1924

Serhildana Beytuşebabê.

Di pêvajoya şerê Tirk û Yewnanan de kemalistan bi derewên wek biratîya Kurd û Tirkan û biratîya gelan piştgirîya hin eşîr û hin rewşenbîrên Kurd bi dest xistibûn. Di encama şer de kemalist bi serketin. Dema kar û barên komara Tirk a nû hate sererast kirin kemalistan ew sozên ku dabûn Kurdan pir zû ji bîr kirin. Hebûna Kurd û Kurdîstanê bi carek de hate înkarkirin. Li ser vê yekê hin rewşenbîr û serokesîrên Kurdan li dijî rejîma kemalist bi armanca azadîyê dest bi xebata rêxistinî kirin. Di vê warê de damezrandina rêxistina Azadî gava yekemîn bû. Azadî, di bin serokatîya Xalid Begê Cibrî de ji bo serhildaneke mezin amedeyî dikir. Di pêvajoya amedeyîya serhildanê de, li Betuşebabê bûyerek mezin qewimî. Endamê rêxistina Azadîyê Îhsan Nûrî û sê serbazên Kurd tevî leşkerên Kurd ên ku di Alaya 18'an de leşkerî dikirin di 3'yê Rezbera 1924'an de tevî çekên xwe ji Alaya 18'yan revîyan û li dijî rejîma kemalist serhildan. Li ser vê bûyerê serokên rêxistina Azadîyê Yusuf Zîya li Bedlîsê, Halid Beg jî li Erzurumê hatin girtin.

Serhildana Beytuşebabê bi serhildana Şêx Seîd re raste rast girêdayî ye. Bi gotinek din li dijî Komara Tirk a nû serhildana yekemîn e û destpêka serhildana Şêx Seîd e.

4 REZBER 1992

Qontrayan li Batmanê wekilên DEP'ê gulebaran kirin. Di vê êrîşa qontrayan de wekilê DEP'ê Mehmet Sincar hate qetilkirin.

7 REZBER 1982

Endamê qomîteya navendî yê PKK'ê Kemal Pîr di rojîya mirinê de şehîd ket.

Li du cunteya 12'ê Rezberê bi hezaran Kurd hatin girtin. (Girtiyên Kurd bi piranî li girtîgeha Amedê hatin topkirin.) Rejîma 12'ê Rezberê hemî metodên hovîtiyê û îşkenceyê li ser girtiyên Kurd ceribandin. Girtîgeha Amedê veguherî labaratuwara îşkenceyê. Wekî tê zanîn, ji aliyê îşkenceyê ve li dinyayê zindananên Saygonê bi nav û deng in. Lê belê rejîma hov a 12'ê Rezberê rehma ji zindananên Saygonê re da xwendin. Girtîgeha Amedê ji zindananên Saygonê betir bû. Bi girtîgeha Amedê, bi îşkenceyê bi dehan girtiyên Kurd hatin kuştin, bi sedan jî

seqet man. Girtiyên Kurd, li dijî îşkenceyê û hovîtiyê li ber xwe dan. Girtîgeha Amedê bi berxwedana girtiyên nav da. Li pas diwarên bilind û tûlên rêzayî rûmeta mirovîyê hovîtiyê têkbir. Yek ji berxwedanên girtîgeha Amedê jî çalakîya rojîya mirinê yê 1982'yan e. Girtiyên Azadîyê bi armanca sekinandina îşkenceyê û ji bo mafên xwe yê parastina sîyasî di 14'ê Tirmeha 1982'yan de dest bi rojîya mirinê kirin. Endamê qomîteya navendî yê PKK'ê Kemal Pîr di 7'ê Rezbera 1982'yan de di çalakîya rojîya mirinê de jîyana xwe wenda kir û di nav şehîdên Kurdîstanê de cî girt.

9 REZBER 1984

Hunermendê Kurd Yilmaz Gûney li Parîsê çû ser dilovanîya xwe.

12 REZBER 1980

Li Tirkîyê leşkeran dest dan ser îdareya dewletê.

Berî Cûnteya Leşgerî ye 12'ê Rezberê, tevgera Kurd a rizgarîxwaz li Kurdîstanê her diçû bihêz dibû. Li Tirkîyê jî rewş bi vî awayî bû. Li bajarên mezin hêzên sosyalîst gelek bihêz xuya dibûn. Berjewendiyên burjuwazîya Tirk û berjewendiyên dewleta qolonlalîst di xeterê de bûn. Ji sedema bê îstikrarîyê kar û barên dewletê nedimeşîya. Rêvebirên artêşa Tirk, destên xwe hildan û ji bo parastina berjewendiyên burjuwazîyê di 12'ê Rezberê Kurdîstan ji aliyê artêşa Tirk ji nû ve hate kifşkirin. Axa Kurdîstana bakûr ji seran serî di bin paletên tanqan de naliya. Rêxistinên Kurd ên welatparêz û şoreşger bê hazîrî û bê hunandinî hatin girtin. Bi hezaran rewşenbîr û şoreşgerên Kurd hatin binçavkirin, ji îşkenceyê derbasbûn û ketin zîndanên. Bi hezaran jî ketin rêya mişextê; li welatên Awrupayê penaber bûn.

12 REZBER 1982

Endamê qomîteya navendî yê PKK'ê M. Hayrî Durmuş, li girtîgeha Amedê di rojîya mirinê de şehîd ket.

11 REZBER 1961

Li Kurdîstana Başûr şer ji nû ve dest pê kir.

Li du hilweşîna Komara Mahabadê Mele Mistefa Barzanî, tevî pêşmergên xwe bi meşeke dirêj û dijwar xwe spartibûn Yekîtiya Sovyetê. Barzanî tevî pêşmergên xwe 11 sal li Yekîtiya Sovyetê wek penaber ma. Di sala 1958'an de rejîma Irakê guherî. Ji bo Kurdan mercên xebata sîyasî ji nû ve pêk hatin. Li ser vê yekê Mele Mistefa Barzanî di 1958'an de tevî pêşmergên

xwe vegeyîya Kurdîstanê. Mele Mistefa, ji bo mafên Kurdan ên netewî bi rejîma Irakê re dest bi guftûgoyan kir. Rejîma Irakê sozên ku dabûn Kurdan bi cih neanî. Ji Kurdên Kurdîstana Başûr re rêyek tenê mabû; tekoşîna çekdarî. Mele Mistefa Barzanî, biryara tekoşîna çekdarî da û çiyayên Kurdîstanê ji xwe re kir war. Li Kurdîstana Başûr di 11'ê Rezbera 1961'an de şer dest pê kir.

13 REZBER 1927

Serhildana Çiyayê Agirî.

Pistî damezrandina Komara Tirkîyê, Kurd ji bo mafên xwe yê netewî bi dest xî, dest bi serhildanan kirin. Rejîma Kemalîst, serhildana Şêx Seîd bi metodên hov têkbir. Bi hezaran Kurd tevî zar û zêçên xwe hatin qetilkirin, serokên serhildanê hatin darvekirin. Gund û bajarên Kurdîstanê hatin şewitandin. Lê belê gelê Kurd, li dijî zilma dijmin serî xwar nekir; di her fersendî de serî hilda. Yek ji van serhildanan jî serhildana Çiyayê Agirî ye.

Di pêşengîya Îhsan Nûrî de esîrêr dorhêla çiyayê Agirî di 13'ê Rezbera 1927'an dest bi serhildanê kirin. Serhildanên Agirî 3-4 sal berdewam kirin. Li gor çavkanîyên ku di derheqê serhildanên Çiyayê Agirî de hatine nivîsîn, serhildan ji serî heta dawî bi awayeke bunandinî domkirîye û ji aliyê HOYBÛN'ê ve hatîye îdarekirin.

17 REZBER 1992

Sekreterê Giştî yê PDK-Î Dr. Seîd Şerefkendî hate qetilkirin.

Dr. Seîd Şerefkendî di 1973'an de bû endamê PDK'ê. Di 1980'yan de jî bû endamê buroya sîyasî yê partîyê. Piştî şehîdbûna Qasimlo, di kongreya 9'an de bû sekreterê giştî. Dr. Seîd Şerefkendî, di 17'yê Rezbera 1992'yan de li Berlînê tevî berpîrsîyarê partîyê yê Awrupayê Fetah Evdalî û berpîrsîyarê Almanayê M. Homayun Erdelan û Nûrî Dehkarî ji aliyê ajanên Îranê ve hatin qetilkirin.

20 REZBER 1992

Rewşenbîr û welatparêzê Kurd Musa Anter di 74 salîya xwe de li Amedê ji aliyê qontrayan ve hate qetilkirin.

24 REZBER 1996

Li girtîgeha Amedê qetlîam.

Rejîma qolonyalîst carek din jî rûyê xwe yê qirêj nîşanî hemû dinê kir. Hêzên dewletê bi awayeke hov êrîşê girtiyên girtîgeha Amedê kirin û 10 girtiyên ji doza PKK'ê qetil kirin.

bolşevikler ve biz kürdistanlı "bolşevikler" 2

H.İsmail Aslan

*Kulübede bir saraydakinden başka türlü düşünülür",
".....gerçek pratik dünyada kendini -
yabancılaştırma,
başka insanlarla gerçek pratik ilişkilerde kendini gösterir. Yabancılaşmanın yer aldığı ortamın kendisi pratiktir"*

"Devrimci teori olmadan, devrimci pratik olamaz" belirlemesi, tüm devrimci hareketlerin çıkış noktası olmuştur. Bolşevikler ve biz Kürdistanlı "Bolşevikler" başlıklı ilk yazımda, Büyük Ekim Devrimi'ni gerçekleştiren kadroların biçimlendirilmeleri/biçimlenmeleri ile Kürdistan'da kendini "Marksist" kabul eden kadro ve yapılanmaların biçimlendirilmeleri/biçimlenmelerini kısaca karşılaştırarak aradaki çelişkiyi sergilemeye çalışmış, Kürdistan'lı kadroların bu iddialarına uygun bir düşünce/davranış içine girmelerinin gerekliliği ile sonuçlandırmaya çalışmışım.

Gerek Bolşevik devrimini ele alışım, gerekse biz Kürdistan'lı "Bolşevikler" kavramını kullanmam bilinçli bir tercihtir. Çünkü;

a) Kürdistan'lı komünistler (ya da sosyalistler) önlerine koydukları Kürdistan Devrimi'nin azami program hedefleri, Büyük Ekim Devrimi gibi emperyalist sistemi (Orta-Doğu çapında) sarsacak dinamikler taşıyor.

b) Böylesine bir devrim, buna uygun bir strateji-taktik ve

iradi müdahaleyi gerektiriyor.

c) Böylesi bir devrim, asgari yaşam gereksinimleri bile gidermeyi "lüks" saymayı gerektiren bir fedakârlık ve kavgayı gerektiriyor.

d) Bu pratik gerçekliğe karşın, Kürdistan'lı "Komünistler" sosyalist "eleştiri", büyüklük ve gurur ile değerleri, emekleri küçümseyip, kendi müdahale edemeyişini teorize ediyor. Bundandır ki, kıyaslama yöntemimiz bu kendini tanımamayı, yabancılaşmayı açığa vurmaz. Ama bu açığa vurma eylemi bir teşhir, bir entellektüel eleştiri ve yorumlama değildir, tüm şiddeti ile süren Kürdistan'daki ulusal-toplumsal savaşa kendimizi uyarlatma/uyarlatma uğraşısıdır.

"Eğer, kendinizi iyi tanırsanız 100 -yüz- farklı savaştan bile korkmazsınız. Eğer, yalnız kendinizi bilip, rakibinizi tanımazsanız, her kazandığınız zafere karşı bir yenilgide karşınıza çıkacaktır. Eğer, ne kendinizi, ne de rakibinizi tanıyorsanız yenilgi kaçınılmazdır." Bundandır ki, sistemin eleştirisi kadar, sistemin analizi kadar, kendi analiz ve eleştirilerimiz de kavganın zorunlu boyutudur. Bu bilinçle Kürdistan'daki ulusal/toplumsal kavganın sorunlarını evrensel-ulusal miras ve deneyimler üzerinde sürdürmeye çalışacağım bu tartışmalarımda. Amaç; ne yeni teorik tezler yaratma, ne de Kürdistan aydınının tarihsel-toplumsal konumunu tespit etmedir. Amaç, KUKM'nin geldiği boyut ve onu kuşatan emperyalist-sömürgeci program ve uygulamaların yıkıcılığı karşısında maddi/pratik bir güç olarak müdahalede bulunamayan sosyalist zemindeki yapı ve kadroların, kendilerini dönüştürme eyleminde yeteneklerim ve deneylerim ölçüsünde omuz vermedir. Ancak bu omuz verme çabamda dahil olmak üzere, tüm bu ideolojik-siyasal tartışmalarda hedeflenen ise, sorunlarımızın nedeni nedir? Nasıl aşarız? Ve en önemlisi de tesbitlerimiz, düşüncelerimizi pratiğimize ve davranışlarımıza ya da pratik yaşamımıza nasıl yansıtabiliriz? sorularına yanıt aramadır. Bundandır ki, bizim sorunumuz daha çok doğru şeyler söylemek değil, bunun gerekliliğini yerine getirmektir. Bunu

amaçlamayan tüm çaba ve tartışmalar devrimci değil, lafazanlıktır....

Bu makalemizde, kendini tanıma uğraşımızın ulusal yabancılaşma boyutunu tartışacağız. Ancak bu yabancılaşma tartışmaları daha çok devrimci hareketin içinde üreyen, kendi toplumsal gerçekliğine ve değerlerine yabancılaşma boyutunun ideolojik ve asıl önemlisi yaşam ilişkisi içinde ele alacağız. Kapitalizmdeki Dini, felsefi, ekonomik, siyasal yabancılaşmalar daha geniş bir tartışmanın konusu olduğundan, biz burada daha çok devrimci hareketin içindeki pratik yabancılaşma olgusunu irdelemekle yetineceğiz. Bunu yaparken izleyeceğimiz yöntem ise Bolşeviklerin "Rus"luğu ile Kürdistan'lı "Bolşeviklerin" "Kürt"lüklerini kıyaslama temelinde olacaktır.

Ancak, devrimci hareketteki bu yabancılaşma, tarihsel süreç içinde Kürt aydın ve önderliklerinin mirası üzerinde biçimlendiğinden, bizi tartışma konumuzdan kısmen uzaklaştırırsa da öncelikle Kürt aydını ve geleneksel

Kürdistan'daki başkaldırıların temel niteliği; ya Osmanlı despotizminin ülkedeki yetkilendirdiği beyliklerin genişleme ve ulusal içerikli başkaldırılarıydı, ya da Osmanlı despotizmi tarafından yetkileri alınmış eski beyliklerdi. Başka bir deyişle bu hareketlerin önderleri Osmanlıların o süreçteki ya da geçmişteki işbirlikçileri olmalarıydı. Bu dönemdeki Kürt hareketinin hiç bir önderliğinde, feodal de olsa işbirlikçi ilişkiler içine girmemiş bir önderliğin olmamasıydı. Bu nitelik Kürt hareketlerinin önderliklerinde savaştıkları güçlerin yönetim anlayışları, ilişki biçimleri, yaşam tarzları gibi tüm yıkıcı değerleri taşımasını getiriyordu.

önderliklerin niteliği, sömürgeciler ile ilişkiler ve bunun getirdiği yabancılaşmayı irdeleyelim.

19. ve 20. yüzyılı ve Ulusal İsyan Önderliklerinin Niteliği

Kürt aydını ve geleneksel önderliklerinin 19.yy'ın başından itibaren analizini yapmanın bugünü kavramada büyük önemi vardır. Ancak bunu yaparken konuyu daha çok Kuzey-Güney Kürdistan ve Osmanlı-TC sömürgeciliği ilişkileri temelinde ele almak zorunda kalacağım. Bu yaklaşım, Kürdistan'ın paylaşılıp, birden fazla otorite, dış güçlerin hegemonyası altında olmasının Kürtlerde getirdiği bilinç yetimi ve yabancılaşmanın doğal olarak bu satırların yazarının da bünyesinde taşınmasıdır...

Kürdistan'da Kasri-Şirin Antlaşmasıyla Perslerle birlikte egemenliğini kuran Osmanlı despotizmi, İdrisi-Bitlisi aracılığıyla Kürt Feodal beyleriyle yaptığı anlaşma ile özel bir Beylerbeyliği statüsü diyebileceğimiz bir uygulama içine girmişti. Bu statü ile tamamen merkezi otoritenin atadığı Beylerbeyi (Tımar) sisteminden farklı olarak; Kürdistan'da, feodal mülkiyete el konulmamakta, feodal mülkiyet ilişkileri devam etmekte, verilen yetkiler babadan oğula geçmekte, padişah onayı atama yerini almaktadır. Beylerbeyi sisteminde, Beylerbeyi Eyalette padişaha karşı tek siyasi ve idari otorite olmasına karşın, Kürdistan'da bilinçli bir şekilde, direkt padişaha bağlı, birçok beylik ve sancak oluşturulmaktaydı.

padişaha, 8 sancak ise Diyarbakir Beyliğine bağlanmıştır. Beylik yetkilerinin babadan oğula geçmeside sık sık ihlal edilerek, beyliklerin kendi alanlarında kökleşip, kurumlaşması ve etkinlik kazanmaları engellenmiştir. Bu yönetim biçimi ayrıca kısa aralıklarlada olsa, etkin aşiret ve beylerin büyük bir bölümünün merkezi otoritenin ilişkisi içine girmesini sağlamıştır. Bu ilişkinin cazibesi ve yeniden atanma umudu, tüm yerel otoriteler arasında rekâbet ve yerelliği kökleştirmiştir.

Osmanlı despotizminin gerek 19. yy'da Balkanlarda etkinliğinin kırılıp, müslüman halklar üzerinde bir despotizme dönüşmesi, gerekse yerel feodal otoritelerinin başkaldırıların artması ve getirdiği tehdit sonucu, Kürdistan'daki yönetim aygıtında feodal beyler ve aşiret liderleri yerine Kürt dini otoriteler (Şeyhler) görevlendirilmiştir. Bu hem ideolojik etkinliğini artırmış, hem de tüm müdahale ve provakasyonlara belli bir otorite ve etkinliğe sahip olan feodal önderliklerin etkinliğini kırmıştır.

Önemli bir uygulama da, yerel otoriteyi elinde bulunduranların çocuk ve yakınlarını İstanbul'da eğitmeleri idi. Bu uygulama ile hem yerel Kürt otoritelerinin çocukları bir nevi rehin tutularak, başkaldırılmaması için şantaj aracı oluşturulmakta, hem de Osmanlı kültürü ve yaşam tarzı içinde biçimlendirilerek, asimilasyona uğratılıp işbirlikçileştirilmeleri idi.

Bir diğer önemli özellik de, Kürdistan'daki beylikleri, özellikle de Kürtlerden oluşturdukları aşiret ve Hamidiye Alayları'nı sürekli olarak diğer komşu ezilen halklara saldırtıp, hem bu halkların kendisine yönelik muhalefetini kırıp Kürtlere yöneltiyor, hem ezilen halklar arasında çatışma ve düşmanlıklar yaratıyor hem de, Kürt egemenlerini kendi suç ortağı yapıp, kendine bağımlı kılıyordu.

Bu ideolojik-siyasal yaklaşım Osmanlı despotizminin egemenliğini sağlamakta kalmıyor, Kürt halkının parçaladığı değerler üzerine ördüğü kendi değeri ile önder ve aydınlar üzerinde kalıcı etkiler bırakarak Kürt halkının gelecek süreçlerini de ipotek altına alıyordu.

Bu kuşatma içindeki Kürt hareketi 19.yy başlarında iki farklı mekanda ve nitelikte boyverdi. **Birincisi;** Ülkedeki başkaldırıları. **İkincisi;** İstanbul merkezli aydınların entelektüel-politik faaliyetleri idi.

Kürdistan'daki başkaldırıların temel niteliği; ya Osmanlı despotizminin ülkedeki yetkilendirdiği beyliklerin genişleme ve ulusal içerikli başkaldırılarıydı, ya da Osmanlı despotizmi tarafından yetkileri alınmış eski beyliklerdi. Başka bir deyişle bu hareketlerin önderleri Osmanlıların o süreçteki ya da geçmişteki işbirlikçileri olmalarıydı. Bu dönemdeki Kürt hareketinin hiç bir önderliğinde, feodal de olsa işbirlikçi ilişkiler içine girmemiş bir önderliğin olmamasıydı. Bu nitelik Kürt hareketlerinin önderliklerinde savaştıkları güçlerin yönetim anlayışları, ilişki biçimleri, yaşam tarzları gibi tüm yıkıcı değerleri taşımasını getiriyordu. Kuşkusuz bu önderliklerin dayandığı en büyük potansiyel işbirlikçi ilişkilere girmemiş beyler, aşiret liderleri ve şeyhler idi. Ama bunlardaki yerel değerler hiçbir zaman hareketlerde egemen olamadı. Bu nitelik hemen hemen bütün direnişlerde iç ihanetle, bölgesel hareket etmenin, uzlaşmanın toplumsal temelini oluşturmaktaydı. Bu toplumsal yabancılaşma dışında kalan güçler ise Osmanlı despotizminin toplumsal ilişkileri imha politikası sonucu bir özne olacak potansiyeli taşıyorlardı. Kent aydını, burjuva ve sanatkarlarındın yoksun bırakılan Kürt toplumu, dinamiklerini kır'da barındırıyordu. Kırdaki işbirlikçi olmayan feodal-dini otoriteler ise yüzyıllar boyu hem merkezi hem de yerel otoritenin imha ve ideolojik etkinliğiyle özne olamıyorlardı. Köylülüğün ise bunca toplumsal tahribat içinde

Böylelikle hem padişaha bağlıda olsa, Kürdistan'da bir merkezi Kürt otoritenin oluşumu engellenmekte, hem de iç çatışmalara zemin yaratılmaktaydı. Örneğin; Diyarbakir 19 sancağa bölünüp, önemli etkinliği olan 11 sancak direkt

ne merkezi bir başkaldırıcı örgütlemeye ne de önderlik etmeye tarihsel-toplumsal koşulları el vermiyordu. İşçi sınıfı ise hemen hemen yok denilecek düzeydeydi. Tek etkin güç, eski yerel otoritelerdi. Bunlarda yılların işbirlikçi ilişkileri içinde her yanıyla Osmanlı despotizmi üreten bir yabancılaşmayı taşıyorlardı. Bu nitelikleri tüm fedakarlık ve başkaldırlarına damgasını vurdu. Her Kürt hareketi, direnişi kadar ihaneti de içinde taşıdı...

İstanbul'daki Kürt Aydınlanması;

Osmanlı despotizminin diğer ezilen halklara yaptığı gibi, yerel Kürt beyliklerinin çocuk ve yakınlarını İstanbul'a getirterek eğitim konumlandırılması sonucu 19.yy başlarında İstanbul'da önemli bir Kürt aydın, askeri/sivil bürokrat ve öğrenci potansiyeli oluştu.

Tipki Osmanlı asilzadeleri gibi bir sefahat içinde yaşayan bu aydın kesimler, İstanbul'daki 1. ve 2. meşrutiyet ve aydınlanma hareketlerinden büyük oranda etkilenmişlerdi. Tamamen bir şehzade yaşam tarzı ile biçimlenip, Osmanlılık ideolojisi ile biçimlenmişlerdi. İttihat-Terakki'nin Türkçülük politikasını gündemleştirme sürecine kadar Osmanlı aydınları bir parçası olan bu Kürt aydınları, bu süreçten sonra Kürt kimliklerini öne çıkardılar. Panislamizm yerini, Pantürkizm alınca tamamen bir kopuş içine girdiler, ancak yaşam ilişkileri, siyasal perspektifleri yine bir Osmanlı aydını idi, kopuş kimlik ve örgütlenme alanındaydı. Balkanlarda gelişen ulusal hareketler bunların etkilenmesinde rol oynayan ayrı bir etmendi. Özellikle 2. Meşrutiyet sonrası kültürel-politik örgütlenmeler içine giren bu aydınların ortak özellikleri; yerel Kürt otoritelerinin çocukları olmalarına rağmen, ülkeden kopuk oluşları ve kendi değer ve yaşam tarzlarına yabancılaşmış tüketici Osmanlı egemen yaşam ilişkilerini, kültürünü vb. değerleri aynı biçimde bünyelerinde içselleştirmeleriydi.

Bu ortak yapılarına rağmen politik olarak bir homojenlik taşıyorlardı. Daha çok yerel dini otoritelerin çocukları ve askeri bürokrasi içinde yer alanlar ile dini kurumlarda konumlananların başını çektiği grup; Kürt hareketini Osmanlılık içinde özerklik temelinde ele alırken, daha çok feodal beylerin çocukları olan ve serbest çalışan aydın ve öğrencilerin oluşturduğu diğer gurup, bağımsızlık taraftarıydı. Ancak iki kesiminde kültür ve yaşamına egemen olan Osmanlı aristokrat kültürü, yüzlerini ülkeye dönmeye ve modern bir ulusal örgütlenmeyi programlamaya el vermiyordu. Kendi ailesel ilişkilerinde de tecrittiler.

Ordu içinde yer alan Kürt subaylar, - özellikle de Kürdistan'daki Hamidiye Alayları için de yer alanlar- TC'nin kuruluş süreciyle birlikte, tekrar gündemden düşürdükleri Türkçülük politikasını öne çıkarıp, Türk olmayanları tasfiyeye yönelince bir başkaldırı içine girdiler. Bu ordu içindeki subaylar kısmen kalmış etkinlik ve güçleriyle, feodal-dini güç merkezlerini örgütleyip bir direniş hareketi başlatmanın hazırlığına girdiler.

Ancak gerek, geçmiş işbirlikçi konumlarının getirdiği güvensizlik ve yaşam ilişkilerinin oluşturduğu toplumsal yapılarına yabancılaşmaları, gerekse önceden Kemalistler tarafından tasfiye ve etkinliklerini kırma girişimlerinin başlatılması, bu aydın ve feodal önderliklerin buluşmalarını engelledi. Özellikle Şeyh Sait İsyanının örgütleyicisi olarak öne çıkan Cibranlı Xalit Beyin yapısı bu Kürt aydınlarının tipik bir yansımasıydı. Osmanlılar adına Ermeni katliamları yapan Xalit bey "*Ermenileri öldürmekle birgün kendi boynumuzu da kesecek kılıçları biledik*" diyebilecek kadar sömürgecilerin işbirlikçilerine karşı izlediği politikayı kavramış biriydi. Ancak yıllarca tüm hücrelerine işlenen Osmanlı kültür ve yaşam

tarzı, bir başkaldırıcı örgütlemeye ne de önderlik etmeye tarihsel-toplumsal koşulları el vermiyordu. İşçi sınıfı ise hemen hemen yok denilecek düzeydeydi. Tek etkin güç, eski yerel otoritelerdi. Bunlarda yılların işbirlikçi ilişkileri içinde her yanıyla Osmanlı despotizmi üreten bir yabancılaşmayı taşıyorlardı. Bu nitelikleri tüm fedakarlık ve başkaldırlarına damgasını vurdu. Her Kürt hareketi, direnişi kadar ihaneti de içinde taşıdı...

tarzı, bir başkaldırıcı örgütlemeye ne de önderlik etmeye tarihsel-toplumsal koşulları el vermiyordu. İşçi sınıfı ise hemen hemen yok denilecek düzeydeydi. Tek etkin güç, eski yerel otoritelerdi. Bunlarda yılların işbirlikçi ilişkileri içinde her yanıyla Osmanlı despotizmi üreten bir yabancılaşmayı taşıyorlardı. Bu nitelikleri tüm fedakarlık ve başkaldırlarına damgasını vurdu. Her Kürt hareketi, direnişi kadar ihaneti de içinde taşıdı...

tarzı, bir başkaldırıcı örgütlemeye ne de önderlik etmeye tarihsel-toplumsal koşulları el vermiyordu. İşçi sınıfı ise hemen hemen yok denilecek düzeydeydi. Tek etkin güç, eski yerel otoritelerdi. Bunlarda yılların işbirlikçi ilişkileri içinde her yanıyla Osmanlı despotizmi üreten bir yabancılaşmayı taşıyorlardı. Bu nitelikleri tüm fedakarlık ve başkaldırlarına damgasını vurdu. Her Kürt hareketi, direnişi kadar ihaneti de içinde taşıdı...

geçmiş işbirlikçi konumlarının getirdiği güvensizlik ve yaşam ilişkilerinin oluşturduğu toplumsal yapılarına yabancılaşmaları, gerekse önceden Kemalistler tarafından tasfiye ve etkinliklerini kırma girişimlerinin başlatılması, bu aydın ve feodal önderliklerin buluşmalarını engelledi. Özellikle Şeyh Sait İsyanının örgütleyicisi olarak öne çıkan Cibranlı Xalit Beyin yapısı bu Kürt aydınlarının tipik bir yansımasıydı. Osmanlılar adına Ermeni katliamları yapan Xalit bey "Ermenileri öldürmekle birgün kendi boynumuzu da kesecek kılıçları biledik" diyebilecek kadar sömürgecilerin işbirlikçilerine karşı izlediği politikayı kavramış biriydi.

İbrahim Huskê Telli: Doğubeyazıt'lı olup merkezi Osmanlı despotizminin yerel yöneticiliğini yapmış, TC'nin kuruluş süreciyle ticarete başlayıp, ulusal direnişlerden uzak kalmış eski bir işbirlikçi iken, TC'nin yerel otoriteleri tasfiye hareketi üzerine Ararat'a yönelip, Ağrı İsyanının ikinci önemli ismi olmuştu.

Bilindiği gibi, İstanbul'da Harbiyeyi bitiren, Türk ordusunun yaşam ve kültür ilişkileri içinde biçimlenen, Osmanlı aristokrat ve bürokratları gibi aristokrat eş tercihi olan, Kürtlerde de erişilmez eş olarak "*Kıza Çerkez Xatune*" diye türkülere konu olan Çerkez Yaşar Hanım ile evlenmişti. Fakat isyandan sonra eşi ile ayrı yaşamak zorunda kalmıştı.

Ağrı İsyanı sırasında TC subayları ile sık sık görüşmeler yapılır. Bu görüşmelerin ilkelerinden birinde, yine çeşitli kişisel güvencelerle Ağrı liderlerine savaşı bırakmaları önerilip, Kürt liderlerinin teklifi rededip savaşı sürdüreceklerini

Metropollerdeki Kürt aydınının ülkeye dönen, mücadeleye önderlik eden, kendi ulusal-toplumsal koşulları içine dönüş yapan en ileri örnek olan İhsan Nuri Paşa'daki egemen metropol yaşam tarzının halen kendini nasıl taşıdığını, bu ilişkilerin düşmanla diyalogu nasıl sağladığı, hareketi önderliksiz bırakacak düzeyde risklere sırf bu yaşam ilişkileri içinde girdiklerini gösteren en iyimser yabancılaşma örneğidir. Aynı anlayışın, İran KDP liderini de imhaya götürdüğünü gözönüne aldığımızda, kendisini nasıl üretip, kuşaklara aktardığını da anlayabiliriz.

belirtip, toplantının bitiminden sonra, Türk subaylarından biri İhsan Nuri Paşa'ya "Sizin şahsınıza ne gibi hizmetler sunabilirim" diye sorar. Bunun üzerine İhsan Nuri Paşa "Karımı Halep'e gönderin" der. (Eşi İstanbul'dadır.) Birkaç gün sonra TC İçişleri Bakanlığı, Beyazıt Valisi aracılığıyla haber göndererek, eşi Yaşar Hanım'ın Suriye'ye gittiğini İhsan Nuri Paşa'ya bildirir. Türk subayından isteği yerine gelen İhsan Nuri Paşa, Hoybun aracılığıyla Yaşar Hanım'ı Suriye'den Tebriz'e getirtir. Tebriz'den Ağrı'ya getirmek için birkaç kez Xoy'a gider. Xoy'da tesadüfen yakalanıp karakola götürülür ve yine tesadüfen bırakılır ve nihayet Yaşar Hanım'ı Ağrı'ya getirmeyi başarır. Geleneksel önderliklerde

Kürt güçlerinin askeri kumandanı İhsan Nuri Paşa önderliğinde sivil halk ve askeri birliklerin bir kısmı İran'a geçerek İran idaresine teslim oldular. Kalan diğer askeri birlikler ise Zilan, Abağa ve Bulanık'a geçip, kısmi çarpışmalarla Türk ordusunu şaşırtıyorlardı. Türk ordu öncülerini, Ararat'ın terk edilmiş bazı tepeleri üzerinde ancak birkaç hafta kalabildiler. Sarp ve sert Ararat'ı artık kar kapladı. Türk askerleri bunun üzerine Beyazıt ve Iğdır'a döndüler.

Türk komedisi de böylece artık sona ermişti. Fakat Ararat Kürt devrimi ve Huske Telli şakayı sevmezler... Ekim ayının 27'sinde Huske Telli, tüm silah arkadaşları ile karla kaplı, sert iklimli fakat dost Ararat'ın mağaralarına tekrar yerleştiler."

Kuşkusuz Huske Telli'nin bu eylemini politik ve felsefik olarak onaylamak mümkün değil. Bu eylemin kendisi yalnız başına Kürdistan'daki geleneksel önderliklerin politik perspektif darlıklarının düzeyini ve bunların toplumsal dinamikler üzerindeki yıkıcı-imhacı niteliklerini de nasıl ulusal direnişler içinde de ürettiklerini, yenilgilerin önemli bir nedeni haline geldiklerini göstermektedir. Ama elli yıl sonra, Güney Kürdistan'da Barzani Hareketinin de İhsan Nuri Paşa ile aynı gerekçe ile (70 yenilgisinde peşmergenin tüm direnme taleplerine karşı "kurşunu düşmandan alabiliriz ama binlerce çocuk çoluk nasıl duyuracağız") deyim ulusal direnişi bırakıp çoluk çocuk ile İran'a sığınması ya da en ufak bir saldırı halinde milyonlarca Kürdistan'lın ülkelerini bırakıp, yüzlerini Avrupa ve diğer sömürgeci metropollere çevirip gözönüne getirdiğimizde; bırakılan mirasıda sorgulamamız gerekiyor. Osmanlılara karşı direnen Yunan ulusal direnişçilerinin son yenilgi noktalarında Osmanlılara çarpışma anlarında kadınlarının teslim olmak, ülkesinden kaçmak ya da Osmanlıların eline düşmektense, halaylar çekerek kendilerini uçurumlardan atıp intiharı seçtikleri tepeler "Turko Tepeleri" olarak halen Yunan ulusal bilincinde kendilerini koruduklarını gözönüne getirdiğimizde, ulusal bilinç ve direnişin yerleşmesi, kararlılık ve direnişin bir miras olarak gelecek kuşaklara aktarılması anlamında Huske Telli'nin ümitsizliğinin gelecek için ümit vadetmesini de küçümsemek gerek. Konumuza dönersek;

ifadesini bulan İbrahim Huskê Telli'nin bir aile ilişkisini ise Garo Sasuni şöyle anlatmaktadır.

"Ararat cesurane bir şekilde Eylül 25'e kadar direndi. Her türlü irtibatlar. yoksun olan Ararat liderleri, savaşa devam etmek için zorunlu olarak iki ayrı sorunu düşünmeye başladılar. İlki her türlü erzak ve yiyecek darlığı idi. Çünkü, askerlerden başka çok sayıda sivil halkıda beslemek imkansız bir hale gelmişti. İkincisi ise cephaneye ve teçhizat darlığı idi.

Ararat liderleri önce sivil halkı kurtarma ve sonrada oradaki güçlerini başka dağlık bölgelere nakledip savaşı oralarda devam ettirme çarelerini aramaya başladılar. İhsan Nuri ve bir kısım liderler bu planı uygulama taraftarı iken, en büyük lider ve Ararat'lı olan Huske Telli buna karşı çıktı. Huske Telli şu teklifi sunuyordu. Bütün kadınları, güçsüz ihtiyarları ve çocukları kılıçtan geçirsinler ki arkalarındaki bütün köprüleri yıkmış olan devrimci güçler, son nefesinin son nefesine kadar savaşınsınlar... Ve bir devrimci gaddarlığı içinde Huske Telli bu planı ilk önce kendi aile ve akrabalarına uygulayarak, Ararat, tepelerinde bir trajedinin manzarasını ortaya serdi. Bütün nüfuslu liderler ve şeyhler yaşlı gözlerle Ararat Aslanının bu ümitsiz kırımına sun vermesini rica ediyorlardı. Huske Telli'yi yumuşatmaya muvaffak olduklarında zaten 10 kadar günahsız Kürt bağımsızlık ocağının alevlerine kurban gitmişti. Bu gaddar plan böylelikle uygulanamadı.

Metropollerdeki Kürt aydınının ülkeye dönen, mücadeleye önderlik eden, kendi ulusal-toplumsal koşulları içine dönüş yapan en ileri örnek olan İhsan Nuri Paşa'daki egemen metropol yaşam tarzının halen kendini nasıl taşıdığını, bu ilişkilerin düşmanla diyalogu nasıl sağladığı, hareketi önderliksiz bırakacak düzeyde risklere sırf bu yaşam ilişkileri içinde girdiklerini gösteren en iyimser yabancılaşma örneğidir. Aynı anlayışın, İran KDP liderini de imhaya götürdüğünü gözönüne aldığımızda, kendisini nasıl üretip, kuşaklara aktardığını da anlayabiliriz. Diğer bir yaklaşım olan Huske Telli'nin yaklaşımına baktığımızda, Kürtlerde kaçmamak için ayağına çeyd vuran anlayışın bir ileri boyutta sürdürülmesidir. Ama bu boyutta sömürgeciler tarafından yıllarca bizde ayakta tutulmaya çalışılmış, körüklenmiş sömürgeci egemenliğin yaşam tarzımıza yansımalarının bir diğer boyutudur.

İdeolojiler soyut kavramlar değildir, bir dizi maddi ilişkilerle iç-içedirler. Sadece bilinçte soyut bir kavrama, ideolojik etkinliği ve egemenliği bünyeden atmamaktadır. Hatta diyebiliriz ki, yaşam içinde bu etkinlik ve ilişkilerden arınıp, ideolojik olarak kavramama bilinçsizcede olsa, soyut-teorik kavrayıştan ileridir. Geleneksel Kürt aydınları, Kürt kimliğine sahip çıkarak, ama aynı toplumsal ilişki biçimini sürdürerek bir paradoks oluşturdular. Örneğin; bunların ileri bir ögesi olan Celalettin Ali Bedirxan'ın yaşamını romanlaştıran "Bıra Qadere" bu yabancılaşmayı ve sonuçlarını yazar farkına varmasada öylesine güzel veriyor ki! Bir yandan Kürt hareketi için feda edilen değerler, diğer yandan

metropolde biçimlenme ve siyaset yapmanın yarattığı başarısızlık, sonuçsuzluk, hayal kırıklıklarıyla dolu bir yabancılaşma ve nihayet 60 yaşında pamuk tarlasında can veren sömürge aydının trajedisidir. Bağımsız Kürdistan uğraşları ve Galata köprüsü-Kadıköy özlümleri, Kürtçe gazete çıkarma çabaları ve Türk Sanat Müziği tutkusu ve bu çarpıklığın doğal sonucu olan uzlaşma eğilimi, pasifize olma ve edilgenlik...

Gerek Kürt hareketine pratik olarak önderlik eden Kürdistan'daki feodal ve dini liderliklerde, gerekse metropollerde biçimlenen bu sınıfların çocukları olan Kürt aydınlarındaki sömürgeci egemen değerler; Kürt hareketinin bölgesel ya da parça düzeyinde boy verip kalmasında, hep uzlaşmaya yönelmesinde en önemli etkidir.

Ulusal bilincin oluşmasının önündeki en önemli etmen olan bu yabancılaşma; 1914'lerden beri yenilgi ve kesintilerle olsa devam eden Güney'deki Barzani Hareketinde kendini halen yaşatıyorsa, 100 yıllık bir mücadele süreci kendi geleneğini, kendi insan ilişkilerini, kültürünü savaşta bile yaratamıyorsa, keza ona alternatif olarak çıkan YNK'de klasik metropol aydınının ülke ve savaşla buluşmasına rağmen özellikleri sürüyorsa ya da İran KDP'de iki yapısal durumun bir sentezi olan sağ bir yapı ile kendini üretiyorsa ve asıl önemlisi çok daha ileri değerlerle biçimlenmesine rağmen, Kuzey'deki hareketlerin tümünde farklı nitelikte ve boyutlardaki tasallutunu çok daha geniş irdelemek gerekir. Bu yaklaşım içinde Kuzey'deki KUKM'in de kendini üretmesini biraz daha açalım.

Sosyalist Aydın ve Örgütlenmeler Süreci

Dersim yenilgisiyle birlikte Kuzey Kürdistan'da 30 yıla yakın bir ulusal suskunluk ve asimilasyon süreci yaşandı. Güney'de bilinci diri tutup, asimilasyonu etkisiz kıldıysa da, Türkiye sınır şeridinde, özellikle de kentlerde asimilasyon politikası etkin oldu. Örneğin; Diyarbakir'de Xançepek Türkçesi ve pexas kültürü gibi yeni melez kültürler, ulusal dil, kültür ve yaşam tarzının yerini almaya başladı. Metropoller ise sömürge aydınının eğitilip, yabancılaştırılıp, kendi aydınının birer karikatürü yapılan, sömürgeci eğitim alanları oldu. Bundandır ki, genellikle varlıklı ve etkin Kürt ailelerinin çocuklarının gittiği metropol okullarında işlenen asimilasyon ile kendi değer ve yaşam tarzını küçümseyen ve bundan utanan, ulusal kimliğini yadsıyan bir yeni aydın tipi yaratıldı. Bunların ülkeye süreçle dönüşü ile Kürdistan kentleri, imrenilen bir bürokrat-aydın kesimi oluşturdular. Diğer yandan melezleşmiş bir kendin kendine has lümpen değerlerini katmış bir toplumsal ilişki oluştu. Toplum bu iki kesimin yaşam tarzları arasında sıkıştırdı. Kürt ise köylüydü, cahildi, ilkeldi, geriye... İmrenilecek değil, utanılacak bir yaşam tarzı ve kültürü temsil ediyordu vs. vs.

1960 arifesi ve başarılarında 49'lar ve 23'ler olayı Kürt Aydınlarında bir hareketlenmeyi gösteriyordu. Bunu 1960'ların başında, Kuzey'deki birkaç aydının daha çok Kuzey-Güney sınırındaki tabana ve medrese aydınlarına dayanan TKDP'yi kurmaları izledi. TKDP daha çok Irak KDP'ye lojistik destek sağlaması amacıyla Barzani'nin teşvik ve desteği ile kurulmuş, Irak KDP'ye bağlı bir seksiyon idi. 1968 dünya devrimci hareketindeki dalgalanmanın metropollerdeki etkisinden etkilenen Kürt gençleri sosyalizm ile tanıştı. Bu süreçte kendi sorunlarıyla ilgilenmeye de başladılar. Bu doğal olarak ulusal sorunun tartışmaların merkezine oturmasını getirdi. Bu süreçte, MDD ile militarist güçler desteklenip, yakarlarda Kuvva-i Milliye ve Atatürk posterleri taşıyan devrimci gençler, 68 dalgasının etkisiyle, aynı MDD tezleri, yaşam biçimi ve ilişkilerle Atatürk posteri

yerine Che Guevera posterleri taktılar. Kürt gençleride aynı yapıyla birden bire "Kürtleştiler"...

DDKO'lar bu süreçte ortaya çıktı. Bu süreçteki yabancılaşmayı pratik olarak göstermesi bakımından İsmail Beşikçi'nin bir anısını hatırladığımız kadarıyla anlatalım, şöyle diyordu; "Birgün Ankara'da beni bir eve davet ettiler. Kalabalık bir gurup Kürt genç toplanmıştı. Sohbetin bir yerinde gençlerden biri hocam seni Milletvekili adayı yapalım, işte benim şu kadar aşiretim, şu kadar olanağım, şu kadar arabam vs. var kesin kazanırsın diyordu. Yine bir diğeri söz alarak, hocam istersen bizim oradan aday ol, işte benim şu kadar aşiretim, şu kadar ilişki ve olanağım var kesin kazanırsın demekteydi. Hemen hemen büyük bölümü kendi bölgesinde aday olmamı istiyor, olanaklarının çok olduğunu belirtip hepsini seferber edeceklerini samimi olarak ifade ediyorlardı. Sohbetin bir yerinde ben kendilerine, kendi bölgelerindeki sözlü edebiyatlarını, müziklerini, hikayelerini vb. ... değerlerini kaydedip yayınlamalarını önerdim. Hepsini şaşırılmış bir düzeyde, Milletvekilliği yerine bu basit şeyi önermemi sanki yadırgıyorlardı. İsrarım karşısında, bu işin çok maliyetli olacağını, olanaklarının olmadığını söylemeye başladılar. Halbuki, beni Sömürgeci TC Paramentosuna sokmak için çok daha fazla olanak harcamayı göze almışlardı..."

Bu öğrenci gençlik DDKO'lar ile Kürdistan'daki Medrese aydınları ve yurtsever kesimlerle buluştu. Bu buluşma eyleminden kısa bir süre sonra, Dr. Şivan'ın, Türkiye'de KDP'nin kuruluşu takip etti. Şivan'ın TKDP'si, Kürt kimliğine sahip çıkan ama ideolojik yapısı, yaşam tarzı ve değerleri ile sömürgeci egemenliği bünyesinde taşıyan "Sosyalistler" ile geleneksel değerleri taşıyan Kürdistan'daki yurtseverlerin bir bileşeniydi. Kısa sürede Güney Kürdistan'da da kamp kuran Şivan'ın TKDP'si, geleneksel Kürdistan önderlik ve aydınlarının iki kesiminin daha olumlu bir yapılanmalarının bir bileşenini oluşturuyordu, bu nitelik karşılıklı etkileşimle bir sentez olma potansiyelinde içinde

Dersim yenilgisiyle birlikte Kuzey Kürdistan'da 30 yıla yakın bir ulusal suskunluk ve asimilasyon süreci yaşandı. Güney'de ki ulusal başkaldırının etkileri, Güney-Kuzey sınırında ulusal bilinci diri tutup, asimilasyonu etkisiz kıldıysa da, Türkiye sınır şeridinde, özellikle de kentlerde asimilasyon politikası etkin oldu. Örneğin; Diyarbakir'de Xançepek Türkçesi ve pexas kültürü gibi yeni melez kültürler, ulusal dil, kültür ve yaşam tarzının yerini almaya başladı. Metropoller ise sömürge aydınının eğitilip, yabancılaştırılıp, kendi aydınının birer karikatürü yapılan, sömürgeci eğitim alanları oldu.

DDKO'nun kısa süreci ve DDKO savunmaları, Kürt kimliğinin inkarını ortadan kaldıran bir ideolojik-politik düzeyde de olsa, asimilasyonu durdurup, Kürt aydınlarının kendi sorunlarına dönüşünü sağladı. 1974 sonrası 1-2 yıl içinde DDKO içinde konumlanan metropoldeki aydınların önderliğinde ve sömürgeci metropol değerleri egemen bir şekilde taşıyan Kürdistan'lı birçok örgüt kuruldu.

taşıyordu. Diğer TKDP ile de olumlu ilişkiler içinde olan Şivan Hareketi, gerek Türk MİT'inin her iki yapıdaki sızmalarıyla oluşturduğu provakasyonla, gerekse Barzani Hareketi'nin Kuzeyi kendi lojistik desteği olma ile sınırlandıran yaklaşımın getirdiği Kuzey'de silahlı bir direnişin boy vermesini engelleme anlayışı iki TKDP'ni birbirine düşürdü. Şivan'ın tasfiyesiyle birlikte bu süreç hızla güzergahından kaydırılıp, Türk Solu'nun Kürdistan'daki bir yansımaya dönüştürüldü, legalleştirilerek bu yabancılaştırma süreci tamamlandı. DDKO'nun kısa süreci ve DDKO savunmaları, Kürt kimliğinin inkarını ortadan kaldıran bir ideolojik-politik düzeyde de olsa, asimilasyonu durdurup, Kürt aydınlarının kendi sorunlarına dönüşünü sağladı. 1974 sonrası 1-2 yıl içinde DDKO içinde konumlanan metropoldeki aydınların önderliğinde ve sömürgeci metropol değerleri egemen bir şekilde taşıyan Kürdistan'lı birçok örgüt kuruldu. Büyük bölümü parçacı yaklaşımını korumakla kalmıyor, dünya ve Türkiye "sosyalist" hareketinin suni çatışmalarını da ülkeye taşıyorlardı. Birden bire melez kültürle biçimlenen kent öğrenci ve lümpenleri, "Kürt" ve "sosyalist" niteliğe dönüşüyorlardı. Tabii mahalle kavgaları, gurup kavgalarına, hatta uluslararası sınıf kavgalarına dönüşerek yeni bir yabancılaşma süreci ve problemler yumağı ortaya çıkmıştı. Toplumsal değerler, Kürt olduğu için küçümsemenin yerini, geri ilişkiler olduğu için

küçümsenmeye dönüşmüştü. Bir aydın ve gençlik gövde oluşuyordu demekler, meslek örgütleri dergalara dönüşmüştü. Her türlü perde arkası pazarlıklarla stratejiler biçimleniyor, toplumsal muhalefet istenilen düzeylere kanalizasyon ediliyordu. Bir taraftan kimin eli kimin cebinde olduğunun belli olmadığı bir düzey, diğer taraftan toplumsal yabancılaşma. Toplumsal yabancılaşma öylesine boyutlu ki, mizahlara konu oluyordu. Örneğin; Kawa-Dengé Kawa ayrımı sonrası Üç Dünya Teorisi'nin toplumsal yabancılaşmayı nasıl ürettiğini gösteren o döneme ait bir espiri/gerçeklik olayını anlatalım;

Kurtalan'da etkin olan Kawa'cılar, ayrılık sonrası hararetle bir tartışma ve çalışmaya başladıkları bir süreçte, Kurtalan'da caddede sırtında kömür küfesi, kan-ter içinde bir kömür emekçisi geçmektedir. Dengé Kawa'cı bir genç bu emekçiye sınıf bilinci taşımak için, kömürçüyü durdurup propagandaya başlar.

"Komurci, komurci tu zanî sê dinê hey e. Dinêya yekemîn emperyalistên Rusya û Amerîqa ye. Ê duyemîn dewletê emperyalistên yên din in. Yên sêyemîn dewletê peymendê emperyalist û Çîna Karker û wek me gelên bîndestî. Lazîme (Pêwîste) ku em gelên sê dinê hemberê dinê ya yeke mîn şer bikin."

Kömürçü yükün altında ezilmenin sıkıntısı ile terini silip, şöyle der, "Kurê min, minakî ez zanîm du dinê hey e. Yek ev dinê ya qirêj, yek jî axret e. Va dinêya sisê çî ye."

Kömürçünün bu cehalet ve aydınlanmak istemeyen kişiliğine kızan "sosyalistimiz", bilinç taşımaktan vazgeçerek, kömürçüye hiddetle, "Komurci, komurci here, te û barê tê..." diye hakaret ederek değneğe yönelir.

Bu metropollerden çıkış yapan örgütlenmelerden PKK ve Rizgarî her biri ayrı ayrı çıkış noktasından ve farklı-ters niteliklerde olsa, diğerlerinden ayrı özellik taşıyorlardı. Ancak bu iki yapılanma ile ilgili belirleme yapmadan önce TKDP-KUK ile ilgili bir belirleme yapıp geçelim. Diğer Kürdistan'lı örgütlenmelerin aksine Kürdistan'da ve geleneksel yapılanmaların değerleriyle oluşan TKDP, köylülükle yoğun ilişkisi olan bir partiydi. Ancak KUK olarak kendini farklı bir niteliğe dönüştürmesiyle birlikte yabancılaşmayı en üst seviyeye çıkardı. KUK süreci ile "sosyalist" görünme hastalığına düşerek, kendini diğer yapıların bir protipine dönüştürmeye çalıştı. Ancak geleneksel biçimleniş ile kadro yapısı bunu doğal olarak içselleştiremediği için, bu KUK'un siyasal-örgütsel sonu oldu. Tekrar metropolden çıkış yapan yapılara dönelim.

PKK diğer Kürdistan'lı yapılara göre Türk Sol'undan hem gecikmeli, hem de ideolojik olarak tam kopamamış kadrolarla oluşturuldu. Özellikle sol kemalist bir çizgi olan MDD'in keskin savunucularından Mahir Çayan'ı kendine rehber aldı. vs. Halbuki bu akım, Kürt gençlerinin Türk "sol"undan kopuşunda önemli rol oynamıştı. PKK Türk "Sol"unun ideolojik-siyasal etkinliğini üzerinde taşıyarak, metropol ilişki ve yaşam tarzı ile Kürdistan'a yöneldi. PKK'nin, önder kadrolarıyla Kürdistan'a yönelmesi ve legal mücadeleyi reddederek, bu düzene adaptasyonunda önemli rol oynayan legal alanlara uzak duruşu (ki bu alanları reddetmenin olumsuzluk ve eksikliklerini de 1991 serhıldanlar sonrası öne çıkan legal faaliyetlere biçim verememe, yönlendirip, KUKM'nin tamamlayıcı bir parçası haline getirememesi ile ödedi ve benzeri nitelikleri, silahlı çıkışı diğer mücadele yöntemlerinin önüne çıkararak yaklaşımı, PKK'nin tüm ideolojik bağımlılığına rağmen illegal mücadele ve kızgın kavgayı bu tarzının sentezleştirince, metropollerde edinilen yaşam tarzının gelişmesini önlemenin yanısıra, Kürdistanlı toplumsal değerlerle buluşmasını da sağladı. Bu gerçekli Türk Sol'undan tam bir ideolojik kopuş sağlamasına rağmen sömürgeci yaşam ilişkilerinden kopmasından dolayı, PKK'yi hızla Kürdistanlaştırdı. Ancak bu ikili yapısını halen sürdürmektedir. Örneğin; bugün Kürdistan'ın dört parçasında köklü ilişkilere sahip tek Kürdistanlı siyasal yapı olmasına rağmen, halen "derimi Türkiyeleştirmek" perspektifinde seyredilmektedir.

Bizim de içinde biçimlendiğimiz, Komal-Rizgarî geleneğini Biz Kürdistanlı "Bolşevikler" bölümünde tartışacağımız için konumuzun başına dönelim.

devam edecek

barış yoksa ?

Temel Demirer

Peru'nun yoksulluğuyla bilinen güneydoğusundaki Huancavelica'dan başkente uzanan 440 kilometrelik yolu günlerce at sırtında katederek, sorunlarını Devlet Başkanı Alberto Fujimori'ye ileten yüzlerce yerli 10 Eylül 1997'de Lima'daydı. Toplumsal adalet ve barış istemlerini dile getiren yerliler saldırıya uğramadılar, coplanmadılar, tutuklanmadılar, yolları kesilmedi. Yürüyüşçülerin saflarında Tupac Amaru Devrimci Hareketi (MRTA) ya da Aydınlik Yol sempatanları olmasına karşın... Toplumsal adalet ve barış için yüryenler sadece Peru'dakiler değil; tarihçi Lorenzo Meyer'in, "Meksika'da kötü fırtınalar esiyor, nüfusun yüzde 70'i yoksulluk sınırı altında yaşıyor" dediği coğrafyada Zapatistalar da barış için yollara düşmüşlerdi. Onurlu ve adil bir barış, kim isterse istesin, fırsattı. Barış isteyen Komutan Yardımcısı Marcos, "Hükümetin verdiği sözleri tutmadığı takdirde, Chiapas'ta silahların tekrar patlayacağı"nın altını çiziyordu. Yolları kesilmedi Zapatistalar'ın, 1996'da parlamentodaki söylevinde "Terörist örgütlerin varlığını kanla bastıracağız" diyen Meksika Devlet Başkanı Ernesto Zedillo tarafından... Bu örnekler, Musa Anter Barış Treni'nin başına gelenlerin Türkiye'sinde insana çok acı geliyor

değil mi? EZLN'İN BARIŞ KONVOYU Zapatista Ulusal Kurtuluş Ordusu (EZLN), Meksika ordusunun Chiapas'tan çekilmesi, bölgede yaşayan yerlilere haklarının tanınması ve demokrasi talebiyle, San Cristobal De las Casas'dan başkent Mexico City'ye yürüyeceğini açıklaması üzerine Meksika Hükümeti, yürüyüşçülerin maske kullanmaması ve silahsız olması şartıyla konvoyu izin vereceğini açıkladı. Açıklama karşısında Marcos, yürüyüşün maskeli olacağını vurgulayıp, "Tabii ki maskeli yürüyeceğiz. Meksika'da Meksikalıların istedikleri giysiyi giymelerini yasaklayan herhangi bir kanun yoktur. İsyançı komutanların giydiği kar maskesi, isyanımızın bayrağı ve simgesidir. Sivil ve barışçıl siyasi bir gelişmeye yönelik olsa bile silahlarımızı bütünüyle bırakamayız. Çünkü koşullar ve hükümetin stratejisi silahlı, maskeli, yeraltında kalmamızı ve Meksika siyasi sisteminin silahlarına karşı savaşmamızı bize dayatıyor. Yüzlerini kapatmaya ve maske giymeye hazır olan herkesi yürüyüşe davet ediyoruz" dedi. Onurlu ve adil bir barış isteyen Komutan Yardımcısı Marcos, "Hükümetin verdiği sözleri tutmadığı takdirde, Chiapas'ta silahların tekrar patlayacağı"nın altını çizip, parlamentodaki söylevinde "Terörist örgütlerin varlığını kanla

bastracağız" diyen Meksika Devlet Başkanı Ernesto Zedillo'yu bir kez daha köşeye sıkıştırdı. Hükümetin yerlilerin yerleşim bölgelerindeki askeri varlığının protestosu, 6 Eylül 1996'da kesintiye uğrayan barış görüşmeleri sırasında kabul edilen, ama sonra reddedilen yerli hakları ve demokrasi konusunun kabul edilmesi için düzenlenen yürüyüşün amacı, hükümeti zorlamaktı. Meksika'da yaşayan yerliler, çiftçiler ve köylülerin haklarını elde etmek ve ülkede zenginlerle yoksullar arasındaki büyük uçurumu ortadan kaldırmak için mücadele eden EZLN, düzenlenen yürüyüş ve halk toplantısı ile hükümeti anlaşma masasına oturtmayı amaçlıyordu. Zapatistalar'ın yürüyüş kolunda çok sayıda Chiapaslı Maya yerlisi vardı. 8 Eylül 1997'de başlayan yürüyüşe 1111 kişi katıldı. Zapatista konvoyunu uğurlayan Marcos, yürüyüşçülere, Meksika bayrağı ile Zapatistalar'ın siyah ve kırmızı renkli bayrağını verdi. Yaklaşık elli kamyonundan oluşan konvoyu geleneksel yerli elbiseleriyle katılanların yüzlerinde kar maskeleri vardı. Lacandon ormanlarından başlayan yürüyüş kolu, önce 300 kilometreyi katederek San Cristobal de Las Casas kentine ulaştı. Yürüyüşe katılan diğer yerli komiteleri temsilcileriyle, demokratik kitle örgütü üyeleri ve 'Kilise İnsan Hakları Komitesi' temsilcileri Zapatistalar'la burada buluşarak, yürüyüş konvoyuna katıldılar. Meksika'lı devrimci Emiliano Zapata'nın mirasçısı EZLN konvoyu, 83 yıl sonra komutanlarının izlediği yoldan (Oaxaca, Guerra, Puebla, Morelos eyaletlerinden) geçip, 1200 kilometrelik yol katederek başkent Mexico City'e ulaştılar. Zapatistalar'ın yürüyüşü, 1995 Ocak'ındaki Zapatista ayaklanmasından sonra, en büyük EZLN eylemi olarak nitelendi. Yürüyüşü izleyen gazeteciler, konvoyu, "Tıpkı ataları Mayalar gibi sessiz, disiplinli ve esrarengiz bir havada yürüyorlar" diye tanımladı. Yol boyunca beş bin kişinin katıldığı yürüyüş beş gün sürdü. Yürüyüş sırasında, askeri bir kışla önünde duran konvoyun, "Yaşasın EZLN", "Yaşasın Komutan Yardımcısı Marcos" sloganları atması gerginliğe yol açsa da yürüyüş engellenmedi, engellenmedi. Yürüyüşçüler, bu tünelin sonunda barış ışığını gördüklerini, ancak barışa ulaşmak için hükümetin taleplerini kabul etmesi ve sivil toplum örgütlerinin de bu konuda çaba harcaması gerektiğini ifade ettiler. Yürüyüş katılanlardan biri, Reuters haber ajansına yaptığı açıklamada, "Umuyoruz ki bu yürüyüşün ardından Chiapas ve tüm ülkeye barış gelir.

Başkent Mexico City'e ulaştığımızda, orada bizi karşılayacak hava, barışın neresinde olduğumuzu bize gösterecek" dedi. EZLN Komutanları'ndan Ezequiel de, "Buradaki kadın ve erkek yoldaşların tümü biliyor ki, biz başkent Mexico City'den kazanmış olarak dönüp, mücadelemize devam edeceğiz" dedi. Yürüyüş, tüm kolların katılımıyla 13 Eylül 1997 günü Mexico City'nin ana meydanı Zocalo'da 40.000 kişinin katıldığı mitingle sona erdi. Daha sonra EZLN'nin siyasi örgütlenmesi Zapatista Ulusal Kurtuluş Cephesi (FZLN), Mexico City'deki mitingin ardından, çeşitli ülkelerden temsilcilerin katıldığı bir halk toplantısı düzenledi. Komite yetkililerinden Avalia, toplantıya 4.000'den fazla Meksikalı ile 26 ülkeden temsilcilerin de katıldığını açıkladı. Toplantıdaki konuşmasında Yoldaş Isaac, hükümetin Zapatista gerillalarıyla mücadele adı altında, yoksul güney halkına karşı topyekün bir yok etme planının hayata geçirmek istediğini belirterek, "Yerlilerin yaşadığı bölgelerde, hükümetin silahlanma oranında son aylarda büyük bir artış olmuştur. Hükümet destekli paramiliter gruplar, devlet tarafından silahlandırılırken, 'beyaz koruculuk' adı

altında örgütlülüğümüzü tehdit etmeye yönelik çabalarına hız kazandırmıştır" dedi. Komutan Yardımcısı Marcos toplantıya gönderdiği mesajda şunlara işaret etti: "Biz barışın yakınımızda olduğunu düşünüyorduk. Ancak şimdi görüyoruz ki, hükümetin barış gibi bir kaygısı yok. Meksika'nın güneydoğusunda Zapatistalar silahlanmayı sürdürerek kavgaya her an hazır olacaktır." Zapatistalar'ın barış eylemiyle, Meksika'da dünyanın sonu gelmedi. Sadece, kan dökülmesini engellemek için onurlu ve adil barış yolunda küçük ama önemli bir adım atıldı; sorunlar çözülmediyse, bir kez daha gözler önüne serildi; fena mı oldu? MUSA ANTER BARIŞ TRENI Musa Anter Barış Treni, Almanya'nın aktif katkılarıyla engellendi. Barış talebinin, AB üyesi Almanya'nın, demokrasi ve barış konusundaki ikiyüzlü "çifte standart" lılığının sergilenmesi yanında; sosyal-şoven "Sevr ya da Manda Treni" yaygaralarına yaşamın verdiği anlamlı bir yanıt! Ancak Barış Treni'ni engelleme çabaları, enternasyonal dayanışmayı güçlendirmekten başka bir işe yaramadı. Barış Treni'ni engellemek için tüm demokratik kural ve hakları ihlâl eden TC-Almanya ittifakının

engelleme manevraları, uluslararası barış güçlerinin anlamlı ve kapsamlı dayanışmasıyla boşa çıkartıldı. Bu anlamda engelleme çabasının, pratik sonuçları itibarıyla iflas ettiğinden söz edebiliriz. Örneğin 26 Ağustos 1997'de Belçika'nın başkenti Brüksel'de, Barış Treni girişimcilerinin Bristol Otel'deki konferans salonunda düzenlediği basın toplantısına Belçikalı Milletvekili Ludo Sannen, İspanyol Prof. M. X. Vega Buxan, Prof. Halûk Gerger, Hannover Çağrısı'ndan Giesela Penteker, 1996 yılı Nobel Barış Ödülü sahibi Doğu Timorlu insan hakları savunucusu Jose Ramos Horta, ANC Milletvekili Gassan Solomon, Alman SPD Milletvekili Wilma Zimmermann, İsviçreli Sosyalist Parti Milletvekili F. Blanc-Khun ve İsveçli eski parlamenter Oswald Sederkvist, gazeteci Ragıp Zarakolu, Ragıp Duran, Doğan ve İnci Özgüden ile Sanatçı Şanar Yurdatapan katıldılar. Hannover Çağrısı adına basın toplantısının açılış konuşmasını yapan Dr. Giesela Penteker, "Kürt halkının sesini dinlediklerini, bu nedenle Türk hükümetine diyalog mesajını götürmek istediklerini" belirtip, "Bu trende oturup birlikte gitmek büyük bir fikirdi. Barış yönünde ilerleme nasıl sağlanırdı, onu

tartışacaktır" dedi. Doğu Timorlu Horta ise, Kürt illerini ülkesi Doğu Timor'a benzeterek, "Kürt halkının sorunu ve mücadelesi, Doğu Timor, Filistin ve Tibet halklarının sorunları ve mücadelelerinden farklı değildir" diyerek, Almanya'nın treni engellemesini kınadı. Güney Afrika'da ANC'nin yıllarca verdiği mücadeleyle, Kürtler arasında benzerlikler olduğunu ifade eden Güney Afrika Milletvekili Gassan Solomon, Barış Treni'ni desteklemek için geldiğinin altını çizerek, "Barış Treni'ne ismi verilen Musa Anter bugün yaşamış olsaydı, Nelson Mandela'nın yaşında olacaktı" diye konuştu. Haluk Gerger ise, Barış Treni'nin engellenmesini kabul etmeyeceklerini ve barışın sesini duyurmak istediklerini ifade ederek, "Biz, Kürtler ve demokratik muhalefetle müzakere yapmaya gidiyoruz" dedi. "Kürt halkının demokratik ulusal mücadelesini destekliyoruz" diyen İspanyol Prof. M. X. Vega Buxan, Musa Anter Treni'nin barış yolunda bir adım olabileceğine dikkat çekerek, engellemeyi protesto etti. Belçikalı AP milletvekili Ludo Sannen de, "Barış Treni'ni engelleyen Almanya'yı protesto ediyorum. Bu engelleme AB idealleriyle çelişkilidir. Engellemeyle AB ile Türkiye halkı arasındaki barış köprüsü olumsuz etkilendi. Barışa indirilen darbe olumsuz oldu. Bütün halklar gibi Kürtlerin de kimliğini-kültürlerini özgürce geliştirmeleri gereklidir ve haklıdır" dedi. İsveçli eski Sol Parti milletvekili Osvald Sederkvist ise, Barış Treni'ni engelleyenlerin, mahkûm olduğunu ve barış yürüşünü engelleyemeyeceklerinin altını çizdi. İsviçreli Sosyalist Parti Milletvekili Blanc-Khun da, "Partim ve CARITAS Barış Treni eylemini destekliyor. Son anda Türkiye ve bazı devletlerin bu treni engellemesinden üzüntü duyuyoruz. Kürtlerin barış ve demokrasi talebini yasaklayanlar yanlış yaptı. Treni destekledik diye bize terörist diyorlar" derken, milletvekili kimliğini göstererek, şunları söyledi: "Bakin ben kimlikli bir teröristim ve bu kimlikle trene binecektim. Barış Treni'ni destekleyenlerin terörizm ile ne gibi bir bağlantısı olabilir? Biz barış,

demokrasiyi ve diyalogu destekliyoruz. Aksi nasıl düşünülür?" Konuşmacıların, dediklerinde yalan-yanlış olan ne? Ama sonrası da malum: Coplar, engellemeler, gözaltılar vb'leri!

BARIŞ YOKSA YIKIM VE YOKSULLUK VARI

Onurlu ve adil bir barış'ın olmadığı yerde, savaş herkesi yakıp kavurmaz mı? Örneğin 1984'ü takip eden 12 yılda 26.000 kişi öldü. Ölenlerin 4.209'u güvenlik güçleri, 18.019'u PKK'li, 4.245'i sivilerdi. 5.040 sivil de yaralandı. 1997 Ocak ayına kadar 2759 köy yıkıldı, yakıldı. 3.000'den fazla "faili (belli ama!) meçhul" denilen infaz yaşandı. 1996 yılı bütçesinin yüzde 38'i OHAL'e harcandı. OHAL'deki askeri harcamalar yıllık 10 milyar dolara, günlük 1 milyon 250 bin dolara ulaştı. Kürt kökenlilerin yaşadığı köylerdeki nüfusun yüzde 85-90'ı kentlere göç etti. Yaklaşık 5 milyon insan yerinden yurdundan oldu. 1980'lerin başında 40.000 olan Süryani nüfusu 5.000'in altına düştü. Sadece 1994 yılının

Haziran ayında 40.600 dönüm orman ve arazi yangını saptandı. 1995-1996 yılında da orman yangınları sürdü. 1990'dan bu yana 430 kişi işkencede öldü. 1983-1994 yılları arasında cezaevlerinde işkence sonucu ölen tutuklu sayısı 230 kişidir. 1996'da 2368 kişi işkence iddiasıyla başvurdu. Bu rakamın 2022'si İstanbul'daydı. 83'ü çocuk, 292'si kadındı. 96 kişi kendilerine cinsel tacizde bulunulduğunu söyledi. Terörle Mücadele Yasası'nın devreye girmesiyle birlikte Genel Kurmayın suç duyuruları sonucu 700'e yakın insan hakkında soruşturma açıldı. 500'ü aşkın gazeteci, insan hakları savunucusu ve vicdani redçi mahkemelerde yargılanıyor. Yaklaşık 160 kişi düşünce suçlusu olarak cezaevlerinde tutuluyor. 1992'den bu yana 21 gazeteci öldürüldü. Düşünce suçlarını içeren dava dosyalarının sayısı 7.000'e ulaştı. 1992'den bu yana 47 siyasi parti yöneticisi öldürüldü. Kuruluşundan bu yana 13 İHD yöneticisi ve üyesi öldürüldü. 1997

yılında 11 İHD yöneticisi gözaltına alındı, 6 dernek şubesi kapatıldı. 1990-1997 yılları arasında 184 sivil toplum kurumu, 13 siyasi parti kapatıldı. 1981-1995 arası 44 kişinin hastalık ve saldırı sonucu öldüğü cezaevlerinde sadece 1996'da yaklaşık 50 tutuklu ve hükümlü öldü. Kasım-1996'da Diyarbakır Cezaevinde 11 tutuklu dövülerek öldürüldü. 1991'den bu yana 104.069 kamu çalışanı için dava açıldı. Bu davalardan 12.642'si halen sürüyor. 4.305 sendikali sürgün edildi. 10 sendikali açığa alındı. 1.889 sendikalinin işine son verildi. 100.000 üyeli Eğitim-Sen'in 70.000 üyesi hakkında soruşturma açıldı. 100 üye 2-18 ay hapis cezasına çarptırıldılar. (Cumhuriyet Dergi, No:579, 31 Ağustos 1997, s.12-13-14) İş bunlarla bitmiyor: Kirli savaş Türk(İye) toplumunu yoksulluk, çürüme, lumpenleşme ve sosyal-şovenizm felaketine mahkûm ediyor; sonuç herkesin gözleri önünde; görülmüyor mu? Örneğin Türkiye'de paylaşım sürekli emekçilerin aleyhine geliyor. 1982'deki 100 liralık gelirin 31 lirasını 511.000 emekçi alırken 500 büyük firma 69 lirasını alıyordu.

1996'da ise 100 liradan emekçilerin aldığı pay 17.2 liraya düşerken, 500 büyük firmanın payı 82.8 liraya kadar tırmandı. Oysa Türkiye'de verimlilik sürekli yükseliyordu. 1982 yılı 100 kabul edildiğinde 1996'da verimlilik 301'e, yani üç katına çıkıyordu. Emekçiler, bolluk içinde katmerlenen yoksulluğa mahkûm ediliyordu. Öte yandan Diyarbakır'lı zenginlerin bölüşüm pastasından aldıkları pay, yoksulların aldıkları payın 7.3 katı olsa da, bu oran, Türkiye genelinde 11 kat. İlk bakışta olumlu gibi gelen bu oran gerçekte hiç de içaçıcı değil. Çünkü 1994 yılında Türkiye genelinde kişi başına düşen yurtiçi milli hasıla 1.712 dolar iken Diyarbakır'da 1.485 dolardı. Gerçi Diyarbakır'ın pastadan az pay alması yeni bir gelişme değil. 1911-1912 yıllarındaki Osmanlı gelir ve harcamalarından İstanbul hariç imparatorluğun kişi başına geliri 0.85 lira olduğu görülüyor. Bu dönemce Diyarbakır'da kişi başına ortalama gelir ise 0.51 lira idi. Yıllar eşitsizliği azaltmıyor. İnsanları katmerli yoksulluğa mahkûm eden kirli savaşın finansmanı için, özelleştirme gazına basılıyor. Örneğin Sanayi Bakanı Yalın Erez, "Kafama koydum artık vakit kaybetmeyeceğim. (...) 1997 sonuna kadar eldeki sanayi kuruluşlarını kiralama yoluyla özelleştirmeyenleri pencereden atarım" (Hürriyet, 13 Eylül, 1997, s.9) diyor! Türk(iye) egemenleri, yüzyüze oldukları ekonomik açmazlar karşısında şimdi özelleştirmeye sarılıyorlar. Gerçekten de Türkiye 1980 sonrası başlayan ve 1990'ın ardından derinleşen küreselleşme politikalarıyla, sıcak para akımı sonucunda borç krizi tehdidiyle sarsılıyor. 80 milyar dolara ulaşan dış borç yükü, 4.2 katrilyon liraya ulaşan iç borç stokuyla "bozguna" uğrayan Türkiye ekonomisi, gelir dağılımındaki adaletsizlikte dünyada ön sıralara (1996'da dünya 26'ncısı) çıktı. 1996 sonu itibariyle dış ticaret açığı 20 milyar dolar civarındadır. DİE'nün verilerine göre, 1994 itibariyle nüfusun en düşük gelir grubundaki yüzde 20'si milli gelirin yüzde 4.9'unu alırken, en yüksek yüzde 20'lik gelir grubu ise milli gelirin yüzde 54.9'una el koyuyor.

BARIŞ YOKSA BASKI VE SUSURLUK VAR! İş bunlarla da bitmiyor! Adalet Bakanı Oltan Sungurlu'nun, "Bugün aydınlatılmamış ve faili meçhul birçok cinayet var. Bunların çeşitli mafya

çeteleri tarafından yapıldığı öne sürülüyor. Eğer böyle ise Türkiye'de mafyanın etkisi, tehlike boyutlarından daha ötede" (Cumhuriyet, 26 Ağustos 1997, s.4) diye betimlediği Türkiye'de; Necmettin Erbakan'ın Başbakanlığı döneminde imzalayıp, 9 Ocak 1997'de Resmi Gazete'de yayımlanan "Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi" (BKYM), Mesut Yılmaz'ın 1 Eylül 1997 tarihli "Hizmete Özel" genelgesiyle uygulamaya konuluyor! BKYM yönetmeliği, kriz yönetiminde kilit rolü MGK Genel Sekreteri'ne veriyor. MGK Genel Sekreteri, "Kriz yönetimi faaliyetlerini Başbakan (veya krizden sorumlu Devlet Bakanı) adına koordine etmekten ve BKYM'nin devamlı faal halde tutulmasından, sistem içerisinde yer alan birimlerin bilgilendirilmesinden sorumlu olacak" denilerek otoriteriyenlik katmerlendiriliyor. Bu otoriteriyenlik ardında görünmeyen derin devlet gerçeği gizlidir. Görünmeyen derin devletin susturmak istediği Susurluk'tur! Sus-pus-uruluk'a ya da Suss! Uruk'a dönüşen Susurluk, görünmeyen devletin A takımının icraatıdır. Kaldı ki Çiller, 16 Eylül 1997'de Sakarya DYP örgütünün yemeğindeki konuşmasında, "Susurluk' olayını sahipleniyoruz" (Yeni Yüzyıl, 17 Eylül 1997, s.1) deyip, ekliyor: "Ben Susurluk'u değil, devleti koruyorum." (Milliyet, 18 Eylül 1997, s.16) Kolay mı? Susurluk, görünmeyen derin devlet demektir! Susurluk, Türkiye'nin sırtındaki yük, gövdesindeki deli gömleği ve alınına sürülmüş karadır! Susurluk, sistemin ta kendisidir! Susurluk bir suç manzumesidir; ama uçlu Susurlukçular güçlüdür! Susurluk mızrağını, görünmeyen "kutsal" derin devlet çuvalına sığdırmışlardır! Tüm bunlar; kan, gözyaşı, acı, baskıya yol açmıyor mu? O halde, onurlu ve adil barış istemini engelleyenlerin neye ve kime hizmet ettiği ya da Zapatistalar'ın Meksika'daki barış yaptıkları vurgusunun, Anadolu'da kimler tarafından anlamsızlaştırıldığı görülüyor mu? "NE YAPMALI"? Tüm bunlara karşın devrimci barış talebinden vazgeçilemez. O halde Roger Garaudy'nin, "Yirminci Yüzyılda Marksizm" adlı yapıtında, "En güç iş, her zaman, problemleri çözmek değildir. Kimi zaman onları ortaya koymak da en güç iş olabilir. Tartışmaya götüren sözler söylemeyi göze almalı; yeter ki yaşamsal sorunlar ortaya konulabilsin",

uyarısını unutmadan; devrimci barışı yakalamak için, tartışmaya götüren sözler söylemeyi göze almak, yaşamsal sorunları ortaya koymak gerekiyor. Bu yolda, bir İspanyol savsözündeki gibi, "Yolcu, bil ki yol diye birşey yoktur, yollar sadece yürümekle yaratılır..." Devrimci barışa yönelik yürüyüşün saflarını sıklaştırarak, yolları yaratmak gerekiyor. Ama bu yolda, M.Ö. 11. yüzyılda Xsentius'un, "Yapamayacağın şeylerin yapabileceklerini engellemesine izin verme. Rüzgârın yönünü değiştiremediğin zaman, yelkenlerini rüzgâra göre ayarla. Çünkü dünya karşılaştığın fırsatlarla değil, gemiyi limana getirip getiremediğinle ilgilenir" diyen pragmatizmine prim vermeden; William Burroughs gibi, "Yapılması mümkün olan tek şey, yapmayı istediğim şeydir" denmelidir. Xsentius'un pragmatizmine prim veren sonbahar esrikliğiyle, William Burroughs'un formülasyonuna sırt dönülürse, kara kış eşiktedir. Türk(iye) toplumunda yabancılaşarak-yalnızlaşan bireyin, özel olanla kamuya ait olan arasındaki ayrımı, tanımlamakta güçlük çektiği ve otoritenin egemen sosyal-şoven söylemi doğrultusunda biçimlendirildiği koşullarda; barış konusundaki suskunluk, insan olmak ve kalmak isteyenlerin harcı değildir; sessiz sedasız ve kendi halinde olamayız. Yüzü insan(lık)ın acılarına dönük olmak, devrimci barışı savunmak suç mudur? O halde, bu "suç" a talip ve taraf olarak, insan(lık)ın mahkûm edildiği karanlıklara başkaldırılmalıdır. Unutulmasın karanlık, körler ve hırsızlar içindir! Siyasette otorite'lik ve sosyal-şovenizm, ekonomide serbest piyasa yağması Türkiye'nin kaderi değildir! Susurluk Olayları Sonrası (SOS) Türkiye yol ayrımındadır. Susurluk, yol ayrımında önemli kilometre taşı, turnusol kağıdı ya da laboratuvarıdır. Onun için umutsuzluk yüklü sorulara takılmadan, özgürlüğün doğrudan eylemine mal olmuş vicdanı olarak, Türkiye'deki "fiili hukuk"un, resmi ideoloji hukuk(suzluğ)u olduğunu anlatmak ve Susurlukçuların aklayan Türk(iye) yargısı da yargılanmalıdır!

13

Stërka Rizgarî'yi ● oku-okut ● bîxwîne-bjêde xwendin

KÜRT AYDINLANMASI VE ALEVİLİK

H.Kaya

Son bir kaç yıldır kamuoyunda en çok tartışılan konulardan biri aleviliktir. Özellikle Sivas'ta devlet gözetiminde 37 aydının yakılarak katledilmesinden sonra

Devletin Alevi politikası Cumhuriyetten günümüze ufak tefek rotüşler geçirdiyse de özünde bir değişikliğe uğramış değil. Devlet esas olarak KUKM ile bağlantılı olarak yeni birtakım projeler hazırlama uğraşı içerisindedir. Cem evlerinin, Alevi ibadethanelerinin 70 yıllık gizli yasaktan sonra "özgürleşmeler"i, Alevi Partisinin kurulması, Alevi kurultayları, mantar gibi biten vakıflar, Hacı Bektaş törenlerine devlet erkanının ricali vb. tüm bunlar elbette Kürtlerle bağlantılı gelişmelerdir. Artık sağır sultan bile devletin Kürt Alevileri KUKM'den uzak tutmak için bu "tavizleri" verdiğini biliyor.

Alevilik meselesi üzerine tartışmaların dozajı yükseldi. Sömürgeci devlet ve burjuva partileri, kendi sorunlarına ilişkin son derece duyarlı hale gelen Alevi kitlelerini yeniden sisteme eklemek, taleplerini sistem içine çekerek terbiye etmek için kolları sıvadılar.

Devletin Alevi politikası Cumhuriyetten günümüze ufak tefek rotüşler geçirdiyse de özünde bir değişikliğe uğramış değil. Devlet esas olarak KUKM ile bağlantılı olarak yeni birtakım projeler hazırlama uğraşı içerisindedir. Cem evlerinin, Alevi ibadethanelerinin 70 yıllık gizli yasaktan sonra "özgürleşmeler"i, Alevi Partisinin kurulması, Alevi kurultayları, mantar gibi biten vakıflar, Hacı Bektaş törenlerine devlet erkanının ricali vb. tüm bunlar elbette Kürtlerle bağlantılı gelişmelerdir. Artık sağır sultan bile devletin Kürt Alevileri KUKM'den uzak tutmak için bu "tavizleri" verdiğini biliyor.

Cumhuriyetten günümüze kadar toplumsal kesimler içinde en çok baskı gören ve devlet tarafından en çok katledilenler alevilerdir. Koçgiri ayaklanmasından Dersim'e kadar tarihin ender olarak rastladığı katliamlardan birini Kemalist Türk Cumhuriyeti Kürt Alevilere karşı gerçekleştirdi. Kemalist Cumhuriyet resmi din kitaplarında Aleviliği sapıklık olarak lanse ederken, Hanefiliği devletin resmi mezhebi olarak kutsamıştır. Osmanlı'dan devraldığı politikaları olduğu gibi sürdüren devlet, Kürt Ulusal Kurtuluş Hareketinin Alevi Kürtleri etkilemesinden dolayı derin endişeler karşısında Alevileri kabul etmek zorunda kalmıştır.

Devletin Kürt Alevilere bakışı nettir. Kürt Alevi Türkleştiği oranda kabul görecektir, aksi durumlarda geleneksel politika ile yani katliam politikası ile cezalandırılacaktır. Devlet sünni Kürtleri bugüne kadar nasıl ki dinci-gerici partilere yönelttiyse, Alevi Kürtleri de Sol Kemalist partilere yöneltmiştir.

Böylelikle hem sünni Kürtlerin uluslaşmasını hemde Alevi Kürtlerin "bakın sünni Kürtler Şeriatçı partileri destekliyor" diyerek sünni Kürtlerle birlikte KUKM etrafında birleşmelerini engellemiştir. Dersim'de CHP ve diğer sosyal şöven inkarcı grupların örgütlenme zemini bulması, Urfa'da Refah Partisi ve diğer dinci grupların kitleleşmesi başka ne ile açıklanabilir?

İslam dini bugüne kadar Kürt uluslaşmasını engelleyen en ciddi kültürel faktör oldu. Bir çok ulus özellikle de Araplar, Farslar ve Türkler İslam dinine kendi renklerini kazımayı becerdiler. Kendi uluslaşmaları ve başka ulusları köleleştirmek için İslam dininden muazzam derecede yararlandılar. Kürtler ise ne yazık ki İslam'dan sadece negatif olarak etkilendiler. Dikkat edilirse Kürdistan'ı bölen ve Kürtlere vahşet uygulayanlar bu Müslüman ülkelerdir. Bu durumun değişmesinin zamanı gelmedi mi?

Kürdistanlı Partiler ve Alevilik

Düşmanın politikaları bilinmektedir. Kürtlüğe, Aleviliğe yaklaşımını yıllardan beri halk bizzatıhi yaşayarak öğreniyor. Ancak önemli olan düşmanın yaklaşımı değil, elbette ki düşman düşmanca yaklaşacaktır. Önemli olan sorunun esas sahiplerinin, ve bu sorundan doğrudan etkilenenlerin yaklaşımıdır.

Kürt Aydınları, Kürt siyasetçileri bugüne kadar kendi ülkelerinin sorunlarına ciddi bilimsel bilgiler üretmede başarılı bir grafik çizemediler. Varolan sorunlara burun kıvrarak, duygusal tepkiler vererek ya da küçümseyerek bir yerlere varamayacağımız artık gün gibi ortaya çıkmıştır. Sömürgeci güçlerle mevcut çelişkilerimiz antagonisttir (uzlaşmaz) bununda çözümü bellidir; Kürdistan'da askeri işgalin kırılması ve Kürt Ulusunun Kendi Kaderini Tayin Edecek şartlara sahip olması. Ancak bizim sorunlarımız

tartışma

bununla bitmiyor. Sorunların çözümünü bağımsızlık sonrasına ertelemek ise hiç doğru değildir.

İç Sorunlar

Bir defa Kürt toplumu yekpare bir toplum değil. Kürt toplumu çok dinli, çok dilli, çok lehçeli, çok mezhepli ve bölgesel farklılıkları; ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel olarak yaşayan bir toplumdur. Bu, moda deyimiyle bizim realitemizdir. Güney Kürdistan'da yaşanan çatışmalar, KDP'nin Behdinan'da, YNK'nın Soran'da örgütlenme zemini bulması herhalde tesadüf olmasa gerek. Kürt toplumunun doğal parçaları durumuyla olan bu olgulara aslında sorun demek doğru değil, bunlar birer sorun olarak değil bizim toplumsal ve kültürel zenginliğimiz olarak kabul edilmelidir. Ancak bunlar böyle kabul edilip buna uygun çözümler üretilmediği için, sömürgeci devletler bizim birtakım farklılıklarımızı kullanarak bizi toplumsal bir iç çatışmanın eşiğine kadar getirmeyi becerdiler.

Tarihsel Arka Plan !

Kürdistan'da ki değişik toplumsal kesimler arasında varolan sorunların tarihsel arka planına baktığımızda bugünü daha iyi anlayabiliyoruz. Tarihsel olarak ilk çelişmelerin ortaya çıktığı dönem **Hamidiye Alayları'na** tekabül etmektedir. Bilindiği gibi **Hamidiye Alayları** Sultan Abdulhamid tarafından çok yönlü kullanılmak üzere oluşturulmuştu. **Hamidiye Alayları** hem, Ermeni ulusal hareketine, hem Kürt uluslaşmasına karşı zamanı geldiğinde kullanılmak üzere organize edilmişti. Ancak **Hamidiye Alayları** bu talihsiz rollerinin yanı sıra Kürdistan'da başka amaçlar için de kullanıldı. Özellikle Sünni ve Alevi Kürtlerin ortak yaşadığı bölgelerde, **Hamidiye Alayları'nın** Paşaları emirlerindeki bu güçleri kendi egemenlik sahalarını genişletmek ve maddi çıkarlar elde etmek için de kullandılar. Alevilere "Kürt" orjinliler tarafından en sistemli baskılar bu dönemde meydana geldi. Bunun sonucu olarak Şeyh Said ayaklanmasına Kürt Aleviler destek vermedikleri gibi Kemalistlerle işbirliğine yöneldiler. Daha sonra Dersim ayaklanmasında da Sünni Kürtler Dersim'e yardım etmediler. Cumhuriyet dönemi ilk ulusal dalgalanma da böylelikle yenilgiyle sonuçlandı. Yenilginin sonucunda ise hem sünni Kürtler hemde alevi Kürtler

aynı yazgıyı paylaşmak zorunda kaldılar. Katliam, sürgün ve soykırım olarak.

Şimdi artık tarihe bakarak ortak geleceğimize dönük dersler çıkarmanın zamanıdır. Etrafımıza şöyle bir baktığımızda İslamın egemen din olduğu ve farklı mezheplerin olduğu tüm toplumlarda mezhep çatışmaları yaşanmaktadır. Pakistan, Irak, Bangladeş, Lübnan, vb.

Basit gibi görünmesine rağmen çok ciddi bir sorun olan mezhepler sorunu kuşkusuz sadece İslam'a özgü bir sorun değil. Büyük toplumsal gelişmeler kaydeden Avrupa toplumlarında bile bu sorun henüz tam olarak çözülebilmemiş değil, İrlanda sorunu bunun tipik bir örneğidir.

Sonuç Yerine

Kısacası Kürt siyasal hareketleri bir bütün olarak kendi iç farklılıklarımızı kabul etme cesaretini göstermeli ve farklı kesimlerin geleceğin Özgür ve Bağımsız Kürdistan'ın da tüm haklara sahip eşit yurttaşlar olarak yaşayacaklarının garantisini bu günden atacağı pratik adımlarla göstermelidir. Kurmancî nasıl bizim dilimizse Zazaki'de Sorani'de bizim dilimizdir. Herhangi birisinin bir diğerine üstünlüğü olamaz. Aynı durum Mezhepler ve dinler olayı içinde geçerlidir. Bağımsız Kürdistan'da Alevilik ve Sünniliğin eşit muamele göreceğinin garantisini bizlerin bugünden yapacağı çalışmalarla mümkün hale gelebilir.

Uzun yılların önyargılarıyla oluşmuş yaklaşımları etkisizleştirmek elbette kolay değildir. Ancak bir büyük uyumun oluşabilmesi için, farklılıkları aynı potaya sokmak yerine her kesimin kendi farklılıklarıyla özgürce örgütlenebileceği, kendi dinsel, kültürel, kurumları aracılığıyla kendisini ifade edebileceği bir ortamı yaratmak için özellikle siyasal örgütlerimize büyük görevler düşmektedir.

Kürt toplumunun yaklaşık üçte birini Alevi Kürtler oluşturuyor. Dinsel inançlarını bile serbestçe yerine getiremeyen bir topluluk elbette ki, belirli oranlarda güvensizlik taşıyacaktır.

Ayrıca Aleviliğin Sünniliğe nazaran birçok konuda daha hoş görülmesi ve daha ileri olmasında aydınlık bir Kürdistan için büyük bir avantajdır. İslam toplumlarında işsizlik, ekonomik zorluklar, yoksullaşma, kapitalist kültüre uyum sağlayamamanın kitleleri dinsel gericiğe batığa sürüklediğini Türkiye ve geçmişte de İran pratiği doğrulamaktadır. Dolayısıyla Kürdistan'da Alevilik ciddi programlarla

"pragmatist politika ile değil" KUKM ile barışık hale geldiğinde, toplumumuzda ciddi bir tehlike olan dinsel gericilikte daha kolay barajlanacaktır.

Sonuç olarak Kürt toplumunun topyekün olarak Ulusal Kurtuluş Mücadelesine katılması ancak bütün topluma sunulacak ve tüm toplumu kapsayan, farklılıkları kabul eden ve onlara eşit yaklaşan politik önderliklerle mümkün olacaktır. Bu role aday yegane güç ise hiç kuşkusuz Kürdistan'lı Devrimci Sosyalist güçlerdir.

Kürt siyasal hareketleri bir bütün olarak kendi iç farklılıklarımızı kabul etme cesaretini göstermeli ve farklı kesimlerin geleceğin Özgür ve Bağımsız Kürdistan'ın da tüm haklara sahip eşit yurttaşlar olarak yaşayacaklarının garantisini bu günden atacağı pratik adımlarla göstermelidir. Kurmancî nasıl bizim dilimizse Zazaki'de Sorani'de bizim dilimizdir. Herhangi birisinin bir diğerine üstünlüğü olamaz. Aynı durum Mezhepler ve dinler olayı içinde geçerlidir. Bağımsız Kürdistan'da Alevilik ve Sünniliğin eşit muamele göreceğinin garantisini bizlerin bugünden yapacağı çalışmalarla mümkün hale gelebilir.

Said-i Kurdi'den Said-i Nursi'ye Ulusal Mücadele

T. Çelêng

Uluslaşma rüzgarının çok güçlü estiği Osmanlı'nın son dönemlerinde Kürtler yine bir geç kalmışlık içerisindeydiler. Öyleki, Osmanlı'nın tüm halkları bağımsız devlet olma mücadeleleri verirken Kürtlerin durumları hayli ilginçti. Kendilerini göbekten Osmanlıya bağlı hisseden Kürtler, ne yapacaklarını düşünürken bir yığın fırsatlar kaçırmışlardı. Bir süre Osmanlılık fikriyatına kan taşımışlar fakat bir gerçeklik olmadığı pratikte görüldükten sonra İslamcılığa dümen kırarak, bir defa daha ısrarla kendi gerçekliklerinden kaçmışlardır. Bu dönem cılız da olsa bağımsız bir ülke düşüncesini taşıyanlar varsa da, onların da ülkeden kopuk olmaları, Kürt halkı ile kuvvetli bağlarının olmaması istiklalçileri başarısızlığa götüren sebepleri oluşturmuştur.

Uluslaşmanın yaşandığı 1900 yıllarında, Kürtlerin devlet olamamalarının altında bir çok neden yatar. Feodal düzen, aşiretsel yapı, ulusalçı merkezi örgütlenmenin eksikliği, aydınımızın rolü, din faktörü, dış etkenler.... Hepsinin bu başarısızlıkta ayrı ayrı katkıları vardır. Burada konumuz uluslaşma sürecinin önemli Kürt şahsiyetlerinden biri olan Said-i Nursi'nin kimliğinin, siyasi düşüncesinin ve bunun ulusal mücadeledeki etkisinin bilinmesi, sömürgecilerle aynı dinden olmanın nasıl bir tek taraflı esareti dayattığının görülmesi anlamında öğretici olacaktır. Tarihsel kişiliklerimizi sahiplenmek, doğruları ve yanlışlarıyla bu toprakların gerçekliği olduğunu kabullenmek, hem ulusal bilinç açısından yararlı olacaktır, hem de bunun sömürgeciler tarafından kullanılmasının önüne geçilmiş olacaktır.

Bir bütün olarak değerlerimize sahip çıkmak, tarihimizden siyasal sonuçlar çıkarabilmek en önemli ödevlerimiz arasındadır. Çünkü, sömürge-sömürgeci ilişkisini devam ettirmek için egemenler sürekli olarak bir yandan askeri zor, bir yandan da ideolojik iknanın tesisi için çabalarlar. Her ne kadar sömürge ilişkisi askeri işgalle hayata geçse de buna süreklilik veren sömürgecilerin oluşturduğu "rıza"nın sömürge ulusun üzerindeki etkisidir. İki taraf içinde sorun askeri zor'dan ziyade ideolojik hegemonyanın zihinlere tahakkümünün sağlanması veya boşa çıkarılmasıdır. Bunu pratiğe geçirmek için

sömürgecilerin yaptıkları ile sömürülen ulusun yaptıkları bir zıtlık sergiler. Sömürgeciler, halkı ulusal değerlerinden koparmak dillerini unutturmak, kişiliklerini parçalamak, tarihlerini yok saymak isterken sömürülen ulus da yapılmak istenenlerin tersine ulusal değerlerini daha bir önemser, diriltmeye çalışarak ilk önce beyinlerdeki işgali yıkmaya çabalar. Kürtlerin tarihine de baktığımızda bu politikaların sıklığı ile karşılaşırız. Ulusal değerlerin ayaklar altına alınması tarihinin ve dillerinin yok sayılması, tarihi şahsiyetlerin kimliklerinin gizlenmesi.... gibi bir yığın oyunlarla sömürge statüsü pekiştirilmeye çalışılır. Bugün bile yapılanlar ortadadır; tarihsel kişiliklerimizden ulusal bayramlara, renklerimizden müziklerimize kadar bir yığın değerimiz asimilasyonla, tahrifatla veya kendilerine maletmeyle karşı karşıyadır. Buna dur diyebilmenin yolu, yanlışları ve doğrularıyla tüm değerlerimize sahip çıkmaktan, bunları bir potada eritebilmekten ve ulusal kurumsallaşmalarına dönüştürebilmekten geçiyor.

Said-i Nursi Kimdir?

Nurculuk hareketinin fikir babası olan Said-i Nursi 1876 yılında Bitlis'in

Hizan ilçesinin, İsparit kazasına bağlı Nurs köyünde doğmuştur. Babası bir din adamı olan Mirza Efendi ile Nuriye Hanımın yedi çocuğundan biridir. Said-i Kürdi, Meşhur Molla Said, Bediüzzaman... adları ile de bilinir. Zeki, inatçı, dikbaşlı ve asi bir mizaca sahipti. Eğitimini Bitlis'te ve Nakşibendi medreselerinde yapmıştı. Öğrenim dili ağırlıklı Arapça olmak üzere Kürtçe idi, Türkçeyi yirmili yaşından sonra öğrenmiştir. Belinde hançeri ve üzerindeki ulusal kıyafetleriyle halka mal olmuş bir kişiliktir. 21 Mart 1960 yılında Urfa'da vefat eden Said-i Nursi, yaşamı baskılar, sürgünler ve mahpuslarda geçmiştir. Bütün ömrü inancı uğruna kavgayla geçmiş, kişisel çıkar peşinde koşmamış bir fikir adamıydı.

Bir Kürt şahsiyeti olarak Said-i Nursi'nin üstlendiği rolü anlayabilmek için yaşamını irdelememiz gerekiyor. Hayli ilginç bir kişilik olan Said-i Nursi'nin bir dönem daha belirgin olan ulusal yanının zaman içinde İslamcı fikirleri sonucunda nasıl "unutulduğunu" göreceğiz. İşin üzücü yanı bu unutmaya eyleminin mimarının kendisi olmasıdır. Said-i Nursi'nin yaşamı ve fikirleri dönemsellik arzeder ki, bunu kendisi de yazılarında belirtmiştir.

Eski Said:

Doğumundan 1926'ya kadarki döneme tekabül eder. Said-i Kürdi olarak anılan bu dönemde siyasetle aktif derecede meşgul olur. "Siyaset yoluyla dine hizmet hissini taşıyordum" diye bahseder.

Yeni Said:

1926-1949, Şeyh Said Ayaklanması sonucunda Batıya sürgüne gönderildiği dönemden başlar. Siyasetten tamamen kendisini menettiği bu süreçte Risale-i Nur Külliyyatı'nı yazmaya başlar. Kuran'ın yorumlanması olarak ele alabileceğimiz bu eserlerde modern bilimle İslami öğretiyi harmanlamaya çalışır. "Tarikatsız cennete giden yoktur, imansız cennete giden yoktur" fikriyle "imanı kurtarmak zamanı" diyen Said-i Nursi, gayesini hayata geçirmek için çubuğun ucunu kültürel İslama bükür.

1949 yılına kadar süren dönemde "Büsbütün ahiret ehli Yeni Said olarak dünyadan elimi çektim" diye yazar. Tam bir derviş yaşamına sığınır, gazete bile okumaz.

Üçüncü Said:

1949 sonrasında ölümüne kadarki dönemdir. Bu devre, siyasileri irşad tarihiyle, onlara doğru yolu göstermek ve onları dine hizmetkar yapmak için çalıştığı devredir. Nurcuların artık bir aksiyon olarak görüldüğü dönemdir. Anti-komünist söylem ve devletle yumuşan ilişkiler Üçüncü Said döneminde başlar. Ulusal yanlarını tamamen sildiği dönemdir de diyebiliriz.

Said-i Nursi'nin Yurtseverliği...

Said-i Nursi'nin Kürt kimliğine sahip çıktığı ve bunun için çalıştığı dönem Eski Said dönemidir. Her ne kadar Yeni Said ve Üçüncü Said dönemlerinde Kürtlüğünü inkar etmişse de Kürtlerle alakadar olmaz, ağırlıklı olarak yazılarını "imani kurtarmak", kur-anı yorumlamak çerçevesinde geliştirir.

Eski Said döneminde Said-i Kürdi'yi Abdülhamit istibdatına karşı İttihat Terakki saflarında bir hürriyetperver olarak görürüz. Ateşli bir muhalif olan Bediüzzaman, 1907 yılında İstanbul'a gittiğinde, Sultan Abdülhamit'e Kürdistan'daki eğitim sisteminin Kürt halkının ihtiyaçlarına cevap vermediğini belirtmiş, Van yöresinde bir üniversite kurulmasını önermiştir. Özellikle öğretim dili konusunda sıkıntılardan bahsederek Kürt öğretmenlerce ve Kürt dilinin kullanılmasyla eğitimin faydalı olacağını söylemiştir. Yine bu dönem İstanbul'da yaşayan Kürtlerin çocukları için ilkokul açma projesini de savunmuştur.

Said-i Kürdi bu yıllarda Kürt kurumlarında yer almış, çeşitli gazetelerde Kürtlerle ilgili yazılar yazmıştır. Kürdistan'ın her tarafında mektepler açmayı, bilgisizliğe karşı savaşmayı öneriyor, ayrılıkçılığa karşı çıkarak Osmanlılığı övüyordu. Kürtçe eğitime önem verdiğinden, Kürt Neşri-i Maarif Cemiyetinin kurucuları arasında yerini almıştır. Kürdistan Teali Cemiyeti'nin kurucuları arasında yer alsada, aktif görevlerde bulunmamıştır. Bu

dönem Şark ve Kürdistan, Kürt Teavün ve Terakki Gazetesi, Volkan, Tanin, Serbesti, Mizan, Misbah gibi gazetelerde yazıları yayınlanmıştır. Şark ve Kürdistan gazetesinde "Kürtler Yine Muhtaçtır" adlı yazısı, Kürt Teavün ve Terakki Gazetesinde "Ey Kürt Halkı (Ey Geli Kurdan!) ve "Kürtler İçin Gerekli Olan Nedir?" yazıları çıkmıştır. Kürtçe olarak ifade ettiği "Ey Geli Kurdan!" da din/milliyet/insanlık kavramlarını sentezleştirir, "ittifakta kuvvet, ittihadta hayat, kardeşlikte saadet, hükümette selamet vardır" der. Ve ardından "bizim üç düşmanımız var: fakirlik, cehalet ve okumamışlık, düşmanlık ve ihtilaf olarak gösterir. Yazısını "okumak, okumak, okumak!... El ele vermek, el ele vermek, el ele vermek!" diye bitirir. "Kürtlere gerekli olan nedir?" yazısında ise, ulusal birlik ve dini uyanış ile birlikte uygarlık düzeyinin yükseltilmesi için teknik sanatları öğrenmek ve ileri gitmek diye belirtir. Said-i Nursi'nin İstanbul dönemleri Dr. Abdullah Cevdet, Bedirhanzade Mithat Bey, Halil Hayali Efendi, Liceli Kürdizade Ahmet Ramiz, Müküslü Hamza... gibi Kürt yurtseverleriyle farklı zamanlarda birliktelikleri olmuştur. Said-i Nursi yukarıda ismini verdiğimiz üç örgüt (Kürt Neşri-i Maarif Cemiyeti/Kürt Teavün ve Terakki Cemiyeti/Kürdistan

hazırladığı biyografik "Bediüzzaman'ın Tarihçe-i Hayatından Bir Hulasadır" çalışmasıdır. Yine 1918 yılında, İttihat yayınevini sahibi Liceli Kürdizade Ahmet Ramiz yazdığı önsöz ile Said-i Nursi'nin "İlki Mekteb-i Şehadetnamesi" veyahut "Divan-ı Orfi ve Said-i Kürdi" adlı eserlerini basar. Bu iki Kürt şahsiyeti de Said-i Kürdi'den övünçle bahseder.

Abdülhamit'in alaşağı edilmesinden sonra İttihat Terakki yönetimin diğer haklara karşı "menfi bir milliyetçilikle" hareket ettiğini sezen Said-i Nursi, İttihat Terakki'yi gizli Türkçülük yapmakla suçlamış, buna karşı muhalefete çekilmiştir. "Volkan" gazetesi yazılarında İttihatçıları yermiş, her halkın diline ve geleneklerine saygı duyulmasını, geliştirilmesini önermiş, Türkçülük politikasını eleştirmiştir. İttihat Terakki karşısında İttihad-ı Muhammedi Fırkası saflarında yer almıştır.

31 Mart olayına karıştığı iddiasıyla yargılanmıştır. Kesin deliller elde mevcut değilse de gerek fikri yapısına gerekse de "Volkan" gazetesindeki yazılarıyla tezatlık oluşturmaz. Osmanlı'nın yabancı işgaline karşı, Halifeyi kurtarmak ve şeriatı korumak için Kuvvay-i Milliye'cileri desteklemiştir. Balkan savaşına katılmış, Ruslara karşı savaşır düşmüştür.

Bolşevik Devriminin karmaşası arasında esareten kurtulup İstanbul'a dönmüş ve oradan da Bitlis ve Van'a gelerek kendisini tamamen mağaraya çekerek, her şeyden elini eteğini çekmiştir. Yeni Said döneminin başlangıcında sayılabilecek olan bu derviş yaşamından onu, Şeyh Said ayaklanması alikoyuştur. Bir ara ilk Meclisin açılışından sonra Ankara Hükümeti tarafından davet edilirse de Said-i Nursi gittiği Ankara'da umduğunu bulamamıştır. İnsanların dinden uzaklaşmış, namazı boşlamış olduğunu görünce gerisin geriye Ereğ Dağına dönmüştür.

Said-i Nursi'nin belkide en tartışmalı yanı, Şeyh Said ayaklanması ile olan ilgisidir. Yazdıklarından çıkardığımız bu İsyana katılmadığı hatta caydırmaya çalıştığı yönündedir. Buna rağmen kendisini sürgüne gönderilmesinden kurtaramamıştır. Ama yine de bu durum değişik çevreler tarafından tartışılmaktadır. Aslında sorun katılıp-katılmamasından ziyade, daha çok Şeyh Said İsyanının tanımlanmasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. İslami çevreler, Şeyh Said Hareketini ulusal bir ayaklanmadan ziyade, dini bir hareket olarak ele alırlar ve Said-i Nursi'nin bu kıyımamempatı ile baktığını öne sürerler. Şayet Şeyh Said İsyanı ulusal bir ayaklanma olarak ele alındığında ise bu harekete katılmadığı yönünde vurgu yaparlar. Tartışmaları bir yana bırakarak, Şeyh Said İsyanı içinde dini motifleri barındıran ulusal bir ayaklanmadır diyebiliriz ve buna Said-i Nursi'nin uzak durmuş olduğunu söyleyebiliriz.

Said-i Nursi'nin, Şeyh Said İsyanı sonrası hayatı Batı illerine sürgündür. "E'üzü billahi mineşşeytanı vessiyaset" dediği, "şeytanın şerinden olduğu gibi siyasetten de Allah'a iltica" ettiğini belirttiği Yeni Said döneminde, günlerini Risale-i Nur'ların yazımıyla geçirir. Bu dönem baskıyla, mahkemelerle, mapuslarla geçer. Fakat nedeni daha çok Kemalist Cumhuriyetin Jakoben laiklik anlayışından kaynaklanan sorunlardır. Bir bütün olarak Said-i Nursi'nin hayatına baktığımızda kişiliğinde Kürt ve İslam olarak iki öge görürüz. Kürt yanını kimlik düzeyinde söyleminde taşısada, baskın ve belirleyici olan yanı İslami düşüncelerdir. Said-i Nursi, ilk başlarda Osmanlı imparatorluğunun parçalanmasından korkuyordu, bu dönem Osmanlıcılığı ağır basar, Osmanlı bayrağı altında bir milliyet anlayışını savunur. Daha sonraları bu görüşün yerini İslamcılık alır. İslama bağlı bir kişilik olan Said-i Nursi hiç bir zaman Kürdistan fikrine meil vermemiş, bağımsızlıkçı düşüncenin yakınında bile

durmamıştır. "İslamın bayraktarlığını yapan Türk Milleti", "Türkleri zorda bırakmama", "Türkler, İslamiyete çok hizmet etmiştir" gibi düşünceleri onun olaya ne kadar İslami açıdan baktığını gösterir. İslami düşünceleri ilk başlarda var olan Kürt kimliği boyutunu bile köreltmıştır. Kürt ayaklanmalarının hiçbirine manen bile destek sunmamış, hatta Kürtlere ait her şeyin yok sayıldığı tehcir dönemlerinde bile sesini çıkarmamıştır. Kafasında var olan Kürtlüğünü, İslami ideolojiyle bilinç altının derinliklerine gömmüştür. İslami fikirleri uğruna bir ömür harcayan Said-i Nursi, Abdülhamit döneminde payına Toptaşı tımarhanesi, İttihat Terakki döneminde Divan-ı Harp, TC zamanında ise sürgünler-mapuslar düşer. İslami yanının hakkını vererek yaşamını sürdüren Said-i Nursi için Kürtlüğünün hakkını vermiştir diyemeyeceğiz, çıkışı itibarıyla bir olumluluk taşısa da zaman içinde Kürtlerin özlem ve taleplerini yok saymıştır.

Said-i Nursi'nin ölümünden sonra Nuru Hareket bölünmeler yaşamıştır, nedenlerine baktığımızda ise, ustalarının farklı dönemlerini kendilerine kılavuz kabul etmelerinden kaynaklanan sorunlardır. Erzurum ekibi de diyebileceğimiz Türkçü kanat (Fetullahçılar ve Kırkinci Hova çevresi) Beduüz zaman'ın Kürt yanını inkar etmişler, aşırı devletçi bir yaklaşımla Türk İslam siyaseti gütmüşlerdir. Üçüncü Said dönemine vurgu yapan Yeni Asya ve Yeni Nesil grupları daha çok Said-i Nursi'yi Demokrat Parti millitani olarak algıladılar ve o siyasi çizgiyi sıkı bir şekilde takip ederler. Eski Said dönemine sahip çıkan Tenvir ve Envar Neşriyat çevreleri ise, Kürt sorunu konusunda daha duyarlı davranırlar ve ustalarının Kürt yanını savunurlar. Yukarıda bir kısmını saydığımız Nuru grupların Said-i Nursi'nin eserlerini basarken yaptıkları tahrifatlara da dikkat çekmek gerekir. İlginç olan yapılan tahrifatların hepsinin Said-i Nursi'nin eski Said dönemindeki Kürtlerle ilgili yazıları olmasıdır. Bir iki örnek verirek, Kürdistan : Şark, Said-i Kürdi: Said-i Nursi, Kürtler : Şarklılar, Kürt kıyafetinde: Şarki Anadolu kıyafetinde, Kürdistan : Vilayat-ı Şarkiye.... gibi eklemeler-çıkarmalarla Türkçü bir zihniyet sergilenmiştir.

Sonuç olarak önümüzde cevaplanması gereken bir kaç soru vardır. İlk olarak Said-i Nursi'yi Kemalistler gibi "mürteci" diye karalayıp atamayız. İki açıdan, birincisi, her şeyiyle Kürtlerin bir değeridir, ikincisi;

din bir olgudur ve ona düz bir mantıkla yaklaşamayız. Özellikle ulusal mücadelenin içinde olan Kürtlerin bu yanlışa hiç düşmemeleri gerekir. Diğer yandan insanların inançlarıyla-ibadetleriyle uğraşmak, onları baskılamak bizlerin işi hiç değildir. Yine Said-i Nursi özelinden yola çıkarak Kürtlerin devlet olamamalarında "İslamın" olumsuz işlevini görebiliriz. Özellikle sömürgecilerinde aynı dinden olmasının dezavantajı Kürtlerin bir şanssızlığıdır. Sömürge statüsünün devamında Kürtlere karşı kullanılan İslamın "ümme anlayışı" ya da "İslamiyetin kılıcı Türkler" gibi tanımlamalarla bu statü sürdürülmüş, Türklere kutsal bir paye biçilmiştir. Bu yüzden Kürtler bu açmazlarından kurtulmak için her ayaklandıklarında, ayaklanmanın içine bir din motifi koymuşlardır. Bu bazen "din elden gidiyor" bazen de "halifenin kurtarılması" adı altında ayaklanmaya geniş kesimlerin katılmasını sağlamak için kullanılmıştır. Tabiki buna Kürdistan'da şeyhlerin geniş kesimler üzerindeki saygınlıklarını da eklemek gerekir. Sömürücüyle aynı dinden olmanın sıkıntısı Kürtler hep yaşamışlardır. Türklere karşı ayaklandıklarında bir suçluluk duygusu taşımışlar, Türklere ise ayaklanmaların hep bir yabancı oyunu olduğunu, aynı dinden-din kardeşi olduğumuza dem vurmüşlardır. Öne çıkartılan "sünnetsiz", "Ermeni oyunu", "ingiliz parmağı" gibi yaftalamalarla özünde dinsel duyguların sömürülerek, kafaların karıştırılması amaçlanmıştır.

Kaynaklar

- Rohat, "Unutulmuşluğun Öyküsü; Said-i Kürdi", Fırat Yay. Eylül 91
- Malmisanij, "Said-i Nursi ve Kürt Sorunu", Doz Yay. Kasım 91
- Naci Kutlay, "İttihad Terakki ve Kürtler", Beybün Yay. Ocak 91
- İsmail Göldaş, "Kürdistan Teali Cemiyeti", Doz Yay. Kasım 94
- Şerif Mardin, "Bedüzzaman Said Nursi Olayı", İletişim Yay. Temmuz 94
- Said Nursi, "Risale-i Nur'dan İçtima Reçeteler", Tenvir Neşriyat 90
- Tuncay Özkan, "Bir Gizli Servisin Tarihi", Ad Yay. Mayıs 96
- Yeni Zemin Dergisi, Sayı: 15 Mart 94
- Dava, Sayı: 24 Mart 92, Sayı:51 Haziran 94
- Matbûat, Sayı: 19 Haziran 96

DEVLETİN CEZAEVLERİ POLİTİKASINA KARŞI ÖRGÜTLÜLÜĞÜMÜZÜ YÜKSELTELİM

TC Devletin geleneksel olarak zindancı bir devlet olduğu biliniyor.. TC her türlü muhalefeti ya **jeosid** ve **sürgünle** ya da **zindanla** etkisizleştirmeye çalışırken çoğu zaman bu eylemlerine yasal kılıf hazırlama gereği bile duymamıştır. Zindanlar kelimenin tam anlamıyla birer işkence merkezi haline getirilirken, polisteki işkenceli sorgu süreçlerinin bütün yöntemleri değişik biçimlerde cezaevlerine de taşınmıştır. Özellikle Kürdistan cezaevlerinde işkence kışla disiplini altında uygulanmış; çoğu zaman tutsaklar üzerinde akılalmaz bir vahşet politikası uygulanmıştır. Devletin buna ilişkin temel politikası, tutsakları zihinsel olarak çökertmek ve teslim almak olmuştur. Bunu yapamadığı noktada ise, sürekli baskı altında tutarak işlevsizleştirmek, sakat bırakmak ya da imha etmek olmuştur.

Tutsakların yargılamaları da tam bir hukuksal komedi durumdadır. Yargılamalar, her zaman siyasi iktidarların idari tasarrufu altında yapılmış, mahkemelere düşen görev, sadece önceden belirlemiş cezalara yasal kılıf hazırlamak olmuştur. Bugünkü yargılamalar **İstiklâl Mahkemeleri**'nin günümüze uyarlanmış modern biçimden başka bir şey değil.

Cezaevlerinde ön bini aşkın siyasi tutsak, yaklaşık elli binde adli tutuklu bulunmaktadır. Tutsaklar sürekli baskı altında tutulmakta, ölümüne direnişlerle, şehit vererek, sakat kalarak elde ettikleri hakları sık sık gaspedilmekte; uzun süren direnişlerden sonra kabul edilen bu haklar aradan kısa bir süre geçmeden, tekrar provakasyon ve saldırılarla ortadan kaldırılmaktadır..

Bugün tutsakların büyük bölümü sağlıklarını yitirmiş durumdadır. Tedavileri yaptırılmadığı gibi, hastahanelere ve mahkemelere gidiş gelişler eziyete dönüşmüş, bu gidiş-gelişlerde tutsaklara saldırılmaktadır.

Tutsaklar ise, kendilerine dayatılan bu politikalara karşı açlık grevi, ölüm oruçları, mahkemeleri boykot ve çeşitli fiili direnişlerle yanıt vermektedirler.

Türkiye ve Kürdistan zindanlarında durum bu iken; kamuoyunun, devletin cezaevlerine yönelik bu politikalarına karşı yeterince duyarlı olmadığı, adeta bu uygulamaları kabullendiği de ayrı bir gerçekliktir. Kuşkusuz bu duyarsızlık cezaevleriyle sınırlı değil, çok daha genel bir duyarsızlığın parçasıdır.

Demokratik kamuoyunun, sosyalist ve demokrat çevrelerin, sivil toplum kuruluşlarının da cezaevlerindeki gelişmelere ilgisi oldukça yetersizdir. Baskıyı, zulmü, haksızlığı, işkenceyi kanıksama ve alışma gibi son derece tehlikeli bir anlayış gelişmektedir. Bunun en somut örneklerinden biri, demokratik kurum ve kuruluşların, cezaevlerindeki açlık grevlerinin, ancak otuzlu günlerinde harekete geçmesi ve ölümleri engelleme adına kimi girişimlerde bulunmanın adeta alışkanlık haline getirilmiş olmasıdır. Devlet açısından da bu neredeyse rutin bir politika haline gelmiştir. Önce tutsakların bir takım hakları gaspediliyor, saldırı için yeni provakasyonlar tezgâhlanıyor, tutsaklar kendilerini savunmak için açlık grevine başlıyor; ardından otuz günlük bir sessiz bekleyiş; tutsaklar, onurları için adım adım ölüme giderken, direnişleri haber konusu bile yapılmıyor; tutsaklar sınırlı olanaklarıyla gazetelere verdikleri ilanlarla kendilerine reva görülen uygulamaları ve bunlara karşı başlattıkları direnişlerini

kamuoyuna ancak duyurabiliyorlar; ölüme iyice yaklaşıldıktan sonra, DKÖ'lerden ve ailelerden oluşan heyetlerin görüşme ve aracılıkları cezaevleri idareleri tarafından "lütfen" kabul edilmiş oluyor; on beş gün de bu görüşmeler sürüyor, sonuçta tutsakların bir takım talepleri kabul edilerek eylem bitiriliyor. Bir iki aylık bir rahatlama sonra yeniden hak gaspları, yeniden saldırılar, provakasyonlar ve katliamlar..

Kuşkusuz dışarıda olduğu gibi içeride de mücadele kesintisiz sürdürülecektir. Ancak devlet tutsaklara karşı hiç bir hukuk kuralı tanımadan böylesine pervasızca saldırabiliyorsa, bunda tutsakların cezaevlerini kapsayan örgütlülüklerine ve izledikleri politikalara ilişkin kimi iç nedenleri bulunmakla birlikte, asıl olarak kamuoyunun ve dışarıdaki muhalefetin caydırıcı bir etkisinin olmayışı durmaktadır.

MGK toplantılarının her zamanki değişmez gündemlerinden birini Kürdistan, diğerini ise cezaevleri oluşturmaktadır. Son dönemlerde MGK merkezli kararlar çerçevesinde cezaevlerine yönelik saldırı ve provakasyonlar daha da yoğunlaştırılmış, bir çok cezaevinde bugüne kadar uygulanamayan kimi programları hayata geçirebilmek için devlet, tüm gücüyle seferber olmuştur. Özellikle Sağlıkçılar ve Buca gibi tutukevlerini tasfiyesi, hücre tipi cezaevleri projesinin uygulanması, mücadelenin öncü kadrolarının kitleden yalıtılması, sürgün ve itirafçılaştırma gibi politikalara hız verilmesi, bunun somut göstergeleridir.

Devletin her zamanki başlıca politikalarından biri, toplumsal muhalefetin öncü kadrolarını tutsak olarak kitleden yalıtılmaksa, ikincisi de tutsak aldığı bu kadroları içeride de işlevsizleştirmektir.

Peki devlet bu kadar titiz bir şekilde cezaevleri olgusu üzerinde dururken, devrimci-demokrat basın olarak bizler, DKÖ'ler, sivil, toplum kuruluşları, siyasi ve toplumsal muhalefetin diğer kurum ve kuruluşları, siyasi yapılanmalar tutsaklara ne kadar sahip çıkabiliyoruz? Onlar için neler yapıyoruz? Çıgıllıklarına ne kadar kulak veriyor, destansı direnişlerine ne kadar sahip çıkabiliyoruz?

Evet, cezaevlerinin tam bir nazi kampına dönüştürüldüğü günümüzde, hepimizin bu sorular üzerinde enine boyuna düşünmemiz gerekiyor.

Bunun bize yüklediği ilk temel görevlerden biri cezaevleri ve tutsakların içinde buldukları durumu kamuoyunun gündeminde sürekli canlı tutmak ve buna bağlı olarak dış kamuoyunun etkin desteğinin örgütlendirilmesinde aktif olarak yer almaktır.

Bu sorumluluğumuzun gereği olarak bu sayıdan itibaren öncelikle tutsakların görüşleri olmak üzere, aydın ve demokratların, hukukçuların, tutsak yakınlarının, demokratik kurum ve kuruluşların devletin cezaevleri politikalarına ilişkin görüş ve anlayışlarını tartışmaya açıyoruz. Başta tutsaklar olmak üzere, tüm yurtsever-demokrat ve sosyalistler, kişi, kurum ve kuruluşları yazı ve makaleleriyle bu tartışmaya katkıda bulunmaya çağırıyoruz.

Bu tartışmalar; gerek cezaevlerinde gerek dış kamuoyunda ortak anlayış ve eylemliliklerin gelişmesine, tutsakların içinde buldukları durumun daha iyi kavranmasına bir nebze de olsa katkıda bulunacaksa amacına ulaşmış olacaktır.

12 eylül ve cezaevleri gerçeği

g.brûsk

Imha-sürgün-işkence ve hapis Türk devletinin yetmiş yıldır değişmeyen karakteristik özellikleridir. Kürtlerin daha çok soykırımlarla, sürgün fermanlarıyla tanıdığı devlet, Türkiye emekçi yığınlarının karşısına da hep baskıcı ve işkenceci bir kimlikle çıkmıştır..

TC, başından beri askeri bir devlet olarak varolmuş, toplumu da asker-sivil bürokratlar eliyle kışla disiplini altında "modernleştirmeye" çalışmıştır. İttihatçı ve itilafçı artığı paşalarla birlikte osmanlı yıkıntıları üzerinde "yeni" bir devlet kuran M.Kemal ve şürekası, burjuvazinin ekonomik ve toplumsal yaşamda henüz egemen güç olmadığı bir tarihi momentte, tüm toplumu devlet eliyle yukarıdan aşağıya doğru şekillendirmek için kolları sıvadı.. Toplumu katı bir devlet baskısı altında terörize eden, devlet biçimi ve ideoloji olarak kemalizmde ifadesini bulan yeni siyasal erk; ekonomiyi, adli ve idari yapıyı, eğitim kurumlarını **korparatif** tarzda örgütlenirerek yönetimi "baş komutan" tek şefte merkezileştirdi; parlamento dahil tüm "sivil" kurumlar, asker elbisesini çıkaran şefe bağlı "sivil" paşalara teslim edildi.

Bu süreç içinde kurulan bütün hükümetler askeri vesayet altında varlıklarını sürdürmüş, sivil bürokrasiyle

birlikte, Genel Kurmayın emir eri gibi çalışmıştır. 1950'li yıllardan sonra hükümetler üzerindeki askeri vesayet kısmen azalmış da, 27 Mayıs ve 12 Mart müdahaleleri, askeri bürokrasinin "sivil" siyaset alanındaki ağırlığını yeniden artırmıştır. Özellikle "Kürt Sorunu", dış politika, kalkınma gibi doğrudan ya da dolaylı olarak "güvenlik"le irtibatlandırılan stratejik konular Genel Kurmay'ın insiyatifine bırakılırken, sivil hükümetlerin bu alanlardaki rolü fügenanlığın ötesine geçmemiştir.

12 Eylül ise, devleti bütün kurum ve kuruluşlarıyla köklü biçimde yeniden yapılandırmış ve askeri bürokrasinin emrine sokmuştur. 12 Eylül'de demokratik ve sosyalist muhalefete karşı militarist hegemonyayı olabildiğince genişleten darbeci generaller, bir yandan da uluslararası kapitalizme entegre olmaya çalışan tekelci burjuvazinin ihtiyaç duyduğu ekonomik ve siyasal düzenlemeleri süratle gerçekleştirdiler.

Askerler, militarist-bürokratik diktatörlüğü kalıcı kılacak bütün yasal ve fiili düzenlemeleri gerçekleştirdikten sonra, **iktidarı** MGK'ya, **siyasal sorumluluğu** ise "sivil" hükümetlere devrederek geri çekildiler!

Ulusal ve toplumsal muhalefetin

direncini kırmak, süpekülatif sermayenin alanlarını daraltmak, kaynakları tekelci burjuvazinin kasalarına akıtacak "ekonomik liberalizasyonu" gerçekleştirmek ve fredmancı-monetarist para politikalarıyla uluslararası sermaye ile bütünleşmek ve benzeri amaçlarına ulaşmak için askeri darbeye büyük ihtiyaç duyan tekelci burjuvazi, gelinen aşamada artık siyasal liberalizasyon da talep etmeye başlamıştır. Dün "ekonomik liberalizasyonu" gerçekleştirmek için her türlü muhalefeti ezecek koyu bir askeri rejim isteyen burjuvazi, bugün artık siyasal demokrasinin gereğinden sözeder olmuştur..

Burjuvazinin belli bir bölümü, - özellikle de uluslararası sermayele bütünleşmiş olan kesimi- iktisadi girişimlerinin önünü tıkayan ve kaynakları sonuçsuz bir savaşta tüketen askerlerin siyasal tasarruflarını daraltma eğilimi içine girerken, ırkçı-milliyetçi ideolojiyle manipule edilen kitleler ile, savaştan beslenen ve son on yıl içinde bir hayli palazlanan rantiyer kesim değişim taleplerine şiddetle karşı çıkmaktadırlar.

Türkiye'de gittikçe derinleşen ekonomik ve siyasal kriz, çıkış yolu bulamayan ordunun siyaset üzerindeki ağırlığını artırırken, "sosyalist" muhalefetin kendini siyasal iktidar alternatifi olarak ortaya koyamaması, "sivil" hükümetlerin biribirleriyle ayrılan partiler arasında el değiştirmesine yol açıyor.

Öte yandan on dört yıldır devam eden savaş, siyaset ile ekonomi, iktidar ile burjuvazi, toplumsal sınıflar ile siyasal partiler arasındaki ilişkileri değişime uğratmış, klasik sınıf-devlet ilişkileriyle izah edilemeyecek yeni ilişki biçimleri ortaya çıkarmıştır.. Büyük ölçüde sömürge Kürdistan olgusunun belirlediği ve şekillendirdiği bu yeni ilişkiler, Türkiye'deki faşizm olgusunun da; üzerinde yükseldiği kitle tabanı ve iktidarla ilişki biçiminin yeniden değerlendirilmesini zorunlu kılıyor.

Siyasal refleksi ve psikolojisi bütünüyle sömürge savaşına uyarlanan TC, bütün organ ve kurumlarıyla, büyük burjuvazinin belli bölümünün de artık talep etmeye başladığı değişime direnç gösteren bir özellik kazanmıştır. İrkçı-milliyetçi ideolojiyle tıkabasa doldurulmuş bir kadro, bürokrasinin bütün kademelerine yerleştirilmiş; yasamadan yürütmeye, yargıdan kamu maliyesine kadar bütün alanlar asker kafalı ırkçı kadrolara teslim edilmiştir.

Uyuşturucu kaçakçılığı gibi bütün gayri meşru alanlar da, dolaylı ya da

TC, başından beri askeri bir devlet olarak varolmuş, toplumu da asker-sivil bürokratlar eliyle kışla disiplini altında "modernleştirmeye" çalışmıştır. İttihatçı ve itilafçı artığı paşalarla birlikte osmanlı yıkıntıları üzerinde "yeni" bir devlet kuran M.Kemal ve şürekası, burjuvazinin ekonomik ve toplumsal yaşamda henüz egemen güç olmadığı bir tarihi momentte, tüm toplumu devlet eliyle yukarıdan aşağıya doğru şekillendirmek için kolları sıvadı.. Top'umu katı bir devlet baskısı altında terörize eden, devlet biçimi ve ideoloji olarak kemalizmde ifadesini bulan yeni siyasal erk; ekonomiyi, adli ve idari yapıyı, eğitim kurumlarını korparatif tarzda örgütlenirerek yönetimi "baş komutan" tek şefte merkezileştirdi; parlamento dahil tüm "sivil" kurumlar, asker elbisesini çıkararak şefe bağlı "sivil" paşalara teslim edildi.

dolaysız olarak yine bu kadrolar tarafından kontrol edilmekte, bütçede resmi olarak savaşa harcanan kaynakların dışında, bir o kadar da bu alanlardan kaynak transferi yapılmaktadır..

Savaşın boyutu çürümeyi derinleştirirken, devlet gün geçtikçe daha çok askerileşti. "Milli Güvenliği"

tehdit eden öncelikli hedefler arasında "bölücülüğün" yanı sıra "irtica"nın da eklenmesi, askerlerin "mutlak" siyasal egemenliğine "meşru" bir dayanak daha sağladı.. Refah-Yol örneği öne çıkarılarak devlet bekasının sivilere emanet edilemeyeceği ispatlanmaya çalışılırken, irtica demogojisi ile kamuoyu vicdanında askerlerin rejimin biricik güvencesi olduğu bir kez daha tescil edilmiş oldu(!). Bununlada kalınmadı; faili meçhul cinayetler, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı, kumar, fuhuş vb. gibi tüm gayri-meşru pisliklerin merkezinde duran ordu, demokratik ve temiz topluma(!) geçişi sağlayacak, bu yöndeki bir değişime öncülük edebilecek tek güç olarak sunulmaya başlandı. Öyle ya, gerektiğinde "komünist", gerektiğinde "islamcı", gerektiğinde ise "faşist" olan generaller, demokratikleşme ve temiz toplum(!) taleplerinin yükseldiği bir dönemde niçin "demokrat" olmasın? M.Kemal'in din ve hilafet kurtarıcısı, Mareşal Çakmak'ın "komünist parti" merkez komite üyesi, Hitler yenilgisinden sonra da "milli şef" in birdenbire kırk yıllık "sol"cu kesildiği hatırlanırsa, generallerin ağa babalarından hiçte geri kalmadığı, batıya şantaj için "komünist" parti kuran, Lenin'le flört eden M.Kemal'in bu makyavelist politikaya geleceğini kusursuzca sürdürdükleri anlaşılır..

Evet, biraz tarih bilgisi olanlar generallerin ne yapmaya çalıştığını anlıyor. Peki, ya "demokrat"larımızda filizlenmeye başlayan ordu aşkına ne demeli? Askerler stratejik tehditler arasında "dinci irtica"yı da ekleyince, medyanın harekete geçirdiği "laik irticacılar", "sol"cularımızla birlikte Türk ordusunda yeniden "ilericilik", "devrimcilik" keşfetmeye başladılar.. Cenazesi kaldırıldığı zannedilen kemalist "sol"culuk, askeri marşlar eşliğinde ve bütün ihtişamıyla(!) yeniden hortlatıldı. Her tarafından dökülmeye başlayan, gırtlığına kadar kana ve pisliğe bulaşan Türk ordusu, büyük bir gayretkeşlikle ve elbirliğiyle aklanmaya başlandı.. "İrtica" heyulasına karşı "devrimci seferberlik" ilan eden Doğu Perinçek ve ekibi, orduyu temize çıkarmak için MIT ve Genel Kurmay'ın hazırladığı senaryoları büyük bir başarıyla uyguladı. Bu "sol"cularımıza göre bütün bu pisliklerden ordunun haberi(!) bile yoktu; her şey kişisel menfaat sağlayan, "sivil" siyasetçilerden de destek bulan kontrolsüz bir çetenin işiydi; ordu "bağımsızlığı", "laikliğin" güvencesi, Atatürk Türkiye'sinin, demokratik hukuk devletinin bekçisiydi ve devletin bir an önce bu çetelerden

temizlenmesini istiyordu(!).. İktidali medyası ile kemalist "sol"cular, böylece askere bir kez daha selam dururken, MGK şakşakçılığı, adeta günün modası haline geldi.

Bu atmosferi Türkiye'de ve uluslararası arenada kendisi için fırsat olarak değerlendiren askeri bürokrasi ise, anti-fundamentalist rüzgarı da arkasına alarak "sivil" yaşam üzerindeki tasarruf alanlarını biraz daha genişletti.. MGK'nın belirlediği siyasal çerçevenin dışına çıkma gayreti içine giren sivil hükümetleri postmodern darbelerle hizamesafeye sokan askerler, bürokratik kıskacıları da iyice sıkıştırarak, iş başına gelen yeni hükümetlerin hareket alanlarını biraz daha daralttı. MGK sekreterliğinin koordinatörlüğünde çalışmak üzere oluşturulan BKM (Başbakanlık Kriz Merkezi), hükümetlerin işlevini tamamen göstermelik hale getirdi. Refah-Yol Hükümeti döneminde kararlaştırılan ve çok geniş yetkilerle donatılan BKM(Başbakanlık Kriz Merkezi)'nin görev kapsamı içinde duran "milli güvenliğin" tanımı öylesine genişletildi ki, bazı ekonomik ve sosyal politikaların dışında neredeyse tüm siyasal yetkiler askerlere devredildi..

TÜRKİYE VE KÜRDİSTAN'DA CEZAEVLERİ GERÇEĞİ

TC geleneksel olarak zındancı bir devlettir. Her türlü muhalefeti ya jenosid ve sürgünle ya da zindanla etkisizleştirmeye çalışmıştır. Çoğu zaman bu eylemlerine yasal kılıf hazırlama gereği bile duymamıştır. Zindanlar ise kelimenin tam anlamıyla her zaman birer işkence merkezi olmuştur. Kürdistan'da siyasi kimliğin yanı sıra ulusal kimliklerinden ötürü de tutsaklara eşine ender rastlanan işkence yöntemleri uygulanmış, çoğu zaman adli-siyasi ayrımı yapılmaksızın tüm Kürt tutsaklara akılalmaz bir vahşet politikası uygulanmıştır.

Bugün tutsakların büyük bölümü sağlıklarını yitirmiş durumda. Hastahane ve mahkemeye gidiş-gelişlerde dahi tutsaklara saldırılmakta, kelepçeli yolculuklar dayak-hakaret sağanağı altında tam bir eziyete dönüştürülmektedir. Ayrıca hasta ve yaralı tutsakların tedavileri yapılmamakta, bulaşıcı hastalıklara elverişli bir zemin yaratılmaktadır.

Tutsaklar kendilerine dayatılan bu uygulamalara karşı; açlık grevleri, mahkemeleri boykot, sayım vermeme gibi eylemlerle yanıt verirken; özel eğitilmiş polis-asker ve gardiyanların

çoğu kez ölümlerle sonuçlanan fiili saldırılarına karşı da barikatlarla, fiili direnişlerle kendilerini savunmaya çalışıyorlar. Son iki yıl içinde açlık direnişleri ve devletin fiili saldırıları sonucunda kırk'ın (40) üzerinde tutsak katledildi; sadece Diyarbakır-Buca ve Ümraniye cezaevlerinde yirmi'ye(20) yakın devrimci tutsağın ölümüyle sonuçlanan toplu katliamlar yaşandı..

Başta Kürdistan cezaevleri olmak üzere bugün bir çok cezaevi hala nazi kamplarından farksızdır. Kamuoyunun her zaman dikkatinin üzerinde toplandığı bir kaç cezaevini saymazsak, cezaevleri esir kamplarını aratır durumdadır.

Tutsakların yargılamaları da tam bir hukuksal komedi olmuştur. Yargılamalar militarist-bürokratik diktanın siyasi ve idari tasarrufu altında yürütülmüş, yargıçların görevi, önceden belirlenmiş cezalara yasal kılıf hazırlamakla sınırlı kalmıştır. DGM'ler, tıpkı İstiklal Mahkemeleri gibi siyasi ve askeri erkanın emir komutasıyla kararlarını oluşturan icra organları gibi çalışmışlardır. Bugünkü DGM'ler İstiklal Mahkemeleri'nin 1990'lı yıllara uyarlanmış daha modern halinden başka bir şey değil. İlk iş olarak Başbakanlık Kriz Merkezi Yönetmeliğini (BKMY) uygulamaya koyarak bu kurulun faaliyetlerini fiilen başlatan yeni hükümet, cezaevlerini de yeniden gündemin baş köşesine oturtmuştur.

Eli bir çok devrimci tutsağın kanına bulaşan ünlü "Ağustos Genelgesi"nin mucidi eski Adalet Bakanı Oltan Sungurlu'nun yeniden Adalet Bakanı olmasıyla birlikte, **hücre tipi cezaevleri** de yeniden gündemleşmiş, bir yandan hücre tipi yeni cezaevleri inşa projeleri hızlandırılırken, diğer yandan mevcut bazı cezaevlerini hücre tipine dönüştürme faaliyetleri başlatılmıştır.

Bugün cezaevinde on bini aşkın siyasi tutsak, yaklaşık elli bin adli tutuklu bulunuyor. Tutsakların ölümüne direnişlerle elde ettikleri haklar, daha bir kaç ay geçmeden yeni provakasyon ve saldırılarla gaspedilmektedir. Yüzlerce şehit ve yaralı verilerek kazanılan mevzilerle sürekli ve sistemli biçimde saldırılarak, tutsaklar **savunma** düzeyine kilitlenmektedirler..

Aynı merkezden yönlendirilen sistemli ve çok yönlü bir saldırı programıdır bu..

Devletin tutsaklara yönelik programın hedeflerini beş maddede özetlemek mümkün:

Devletin birinci hedefi, işkence ve baskıyı süreklileştirerek cezaevlerini yaşanmaz hale getirmek ve devrimci

tutsakları **sindirmek**tir. Korku ve yıldınlık aşılanmış, sindirilmiş beyinlere çok daha kolay egemen olacağını hesaplamaktadır. Diğer programlarını uygulayabilmesi bir ölçüde bu politikasının başarısına bağlıdır.

İkinci hedefi, hücre tipi cezaevlerini devreye sokarak ve tutsakları sürekli ve sistemli biçimde saldırı altında tutarak ekonomik, sosyal ve siyasi yaşamlarını organize ettikleri **komünleri** ambargo altına almak, siyasi ve ideolojik çalışma ve üretim faaliyetlerini ortadan kaldırmaktır.. Böylece tutsakları cezaevi koşullarında bütünüyle **atıl ve işlevsiz** bırakmayı amaçlamaktadır.. Toplumsal muhalefet ile devrimci öncüyü ancak bu şekilde birbirinden yalıtılabileceğini düşünmektedir..

Üçüncü hedefi, "böl-yönet" politikasıyla tutsakların birliğini parçalamaktır.. Bu amaçla muhalefet güçlerini birbirinden yalıtlayıcı ve parçalayıcı bir politika izlemektedir.. Aynı cezaevinde bulunan değişik örgütlere farklı yöntemler uygulaması, ideolojik ve siyasi farklılıkları öne çıkarması bütünüyle tutsakların birliğini kırma amacına yöneliktir. Böylece bölünmüş ve güçten düşürülmüş bir muhalefeti teslim almak çok daha kolay olacaktır.

Dördüncü hedefi, cezaevleri arasında dayanışmayı kırmak, tüm cezaevlerini kapsayan genel ve topyekün direnişin koşullarını ortadan kaldırmaktır. Topyekün bir direnişin caydırıcı ve sonuç alıcı etkisinden çekinen devlet, değişik cezaevlerinde farklı programlar uygulayarak tutsakların talep, program ve eylem birliğinin temellerini zayıflatmakta, cezaevlerini tek tek düşürme taktiği uygulamaktadır.. Bir cezaevine yönelik hak gasplarına girişirken, başka cezaevlerinde nispeten daha ılımlı politikalar uygulamasının asıl nedeni budur. Cezaevleri geneli için çıkarılan yönetmeliklerin tüm cezaevlerinde aynı anda uygulamaya konmaması da bu planın parçasıdır.

Devletin beşinci hedefi ise; saldırı ve hak gasplarını süreklileştirerek kamuoyunu baskıya alıştırmak ve zulmü kanıksamasını sağlamaktır. Duyarlılıkları köreltilmiş, zulmü ve baskıyı kanıksamış bir toplumun yaratılması devletin başlıca amaçları arasındadır.

Her şeye rağmen tutsaklar siyasi kişiliklerini ve onurlarını korumak için direnişlerini kararlı biçimde sürdürüyorlar; zihinsel olarak asla teslim alınamayacaklarını bir çok kez destansı direnişlerle dosta da, düşmana da gösterdiler.

Kuşkusuz zindanlardaki direniş ve

mücadele anlayışları ile, tutsakların içine düştüğü zaaf ve yanlışların olumsuz etkilerinin de enine boyuna değerlendirilmesi ve gereken derslerin çıkarılması gerekiyor.. Komünal yaşam biçimlerinin, mücadele araç ve yöntemlerinin, yenilgilerin nedenlerinin titizlikle irdelenmesi gerekiyor. Sadece

TC geleneksel olarak zındancı bir devlettir. Her türlü muhalefeti ya jenosid ve sürgünle ya da zindanla etkisizleştirmeye çalışmıştır. Çoğu zaman bu eylemlerine yasal kılıf hazırlama gereği bile duymamıştır. Zindanlar ise kelimenin tam anlamıyla her zaman birer işkence merkezi olmuştur. Kürdistanda siyasi kimliğin yanı sıra ulusal kimliklerinden ötürü de tutsaklara eşine ender rastlanan işkence yöntemleri uygulanmış, çoğu zaman adli-siyasi ayırımı yapılmaksızın tüm Kürt tutsaklara akıllalmaz bir vahşet politikası uygulanmıştır.

yiğitlikleri-kahramanlıkları değil, teslimiyet ve ihanetleri de aynı cesaretle ortaya koymamız, kendimizi acımasızca sorgulamamız gerekiyor. Pratik mücadelenin nirengi noktalarından biri olan zından direnişleri de, başlatılan özeleştiriyeniilenme ve atılım kampanyasının dışında tutulamaz.

Sterka Rızgarı'nın bu sayısında başlatılan ve önümüzdeki sayılarda da devam edecek olan tartışmalar içinde sanırım direniş anlayışı ve çıkarılan dersler üzerinde enine boyuna durulacaktır..

Bu nedenle biz bu yazıda daha çok tutsakların birliği ve dış kamuoyunun desteği üzerinde duracağız.

Gelinen noktada cezaevleri arası birlik, artık direnişlerin kaderini belirleyecek bir önem kazanmıştır. Hangi cezaevine yönelik olursa olsun, devletin gerçekleştirdiği saldırıları doğrudan kendilerine yapılmış kabul eden ve ona göre harekete geçen bir bilincin tutsaklar arasında yerleşmesi şarttır. Herhangi bir cezaevine yönelik saldırıya tüm cezaevlerinin birlikte yanıt vermesi, son derece etkili ve caydırıcıdır. Son iki yıl içinde yaşananlar bunu açık biçimde kanıtlamıştır.

A-CEZAEVLERİ ARASINDA BİRLİK VE DAYANIŞMA

Tutsakların birliğini iki açıdan ele almak gerekiyor.

Birincisi, aynı cezaevinde bulunan farklı örgüt ve partilerin ortak bir direniş programı ve uygulama planı üzerinde anlaşması..

İkincisi, Kürdistan ve Türkiye cezaevlerinin ortak bir eylem ve hareket planı üzerinde anlaşması...

Direnişlerin başarıya ulaşması, kalıcı ve uzun vadeli mevziler kazanılması her iki düzeyde sağlanacak birlik ve dayanışma ile mümkündür.

Tek tek cezaevleri özgülünde bulunan farklı örgüt ve partilerin oluşturacakları birliğin biçim ve içeriğine, PRK-Rızgari Dava Tutsaklarının metinlerinde yeterince yer verildiği için ayrıca üzerinde durmayacağız.

Cezaevleri arasındaki birlik ve dayanışmaya gelince;

Gelinen noktada cezaevleri arası birlik, artık direnişlerin kaderini belirleyecek bir önem kazanmıştır. Hangi cezaevine yönelik olursa olsun, devletin gerçekleştirdiği saldırıları

doğrudan kendilerine yapılmış kabul eden ve ona göre harekete geçen bir bilincin tutsaklar arasında yerleşmesi şarttır. Herhangi bir cezaevine yönelik saldırıya tüm cezaevlerinin birlikte yanıt vermesi, son derece etkili ve caydırıcıdır. Son iki yıl içinde yaşananlar bunu açık biçimde kanıtlamıştır.

Düşman, cezaevlerini tek tek düşürmekte, deyim yerindeyse tutsakların ortak hareket gerekçelerini zayıflatıktan sonra onları tek tek avlamaktadır. Bir cezaevinde uygulamaya konan saldırı programına, protesto ilanı ya da bir-kaç günlük açlık greviyle yanıt veren diğer cezaevleri, çok geçmeden aynı programın bu kez kendilerinin kaldığı cezaevinde uygulamaya konduğunu görünce yanlırını farketmekte, ne var ki bir şeyler yapabilmek için çoğu kez iş isten geçmiş olmaktadır..

Oysa artık devlet herhangi bir cezaevine yönelik özel bir program uygulamaya kalkıştığında, tüm cezaevlerinin birden ayağa kalkacağını, bütün cezaevlerini içine alan genel ve yaygın bir eylemlilik sürecinin başlayacağını bilmelidir. Devrimci tutsakların ideolojik ve siyasal olarak asla teslim alınamayacağı bir çok kez devlete gösterildi. Bundan böyle, artık herhangi bir cezaevine yönelik başlatılacak saldırının, tüm cezaevlerini içine alacak kitlesel bir direnişin fitilini ateşleyebileceği de bilinmelidir.

Bunun için Kürdistan ve Türkiye cezaevlerini kapsayan bir birlik vakit geçirmeden örgütlenmelidir. Cezaevleri arasında etkin ve sürekli bir bilgi paylaşımı sağlanmalı, tüm cezaevlerini içine alan bir koordinasyon kurulu oluşturulmalıdır. Bu kurulun çalışma programı ve yöntemi netleştirilmeli; hangi durumlarda harekete geçileceği, ne tür uygulamalarda ortak eylem başvurulacağı, hareket planıyla birlikte belirlenmelidir.. Söz gelimi, sürgün, fiili saldırı, itirafçılıştırma, hücre tipi cezaevi vb. uygulamalar, anında genel cevap verilecek durumlar olarak belirlenebilir. Yine kimi hak gaspları da belli bir bilgi alışverişinden sonra duruma göre ortak eylem nedeni olabilir. Eylemlerin biçim ve niteliği mutlaka belirlenmeli, bütün örgüt ve partiler arasında ortak bir dil yakalanmalıdır; farklılıklar değil ortak noktalar öne çıkarılmalı, birliği zedeleyici dayatmacı yaklaşımlardan kaçınılmalıdır. Büyük-küçük örgüt ayrımı yapılmaksızın nesnel olarak burjuvazinin saldırılarına hedef olan ve tutsak düşen herkes kucaklanmalıdır. Burada önemli olan birlik ruhunun yakalanması ve bir direniş programı

üzerinde anlaşılmasıdır.. Bu dayanışma ruhu, bütün cezaevlerinde büyük bir moral ve güven kaynağı olacak, etkili dalga dalga yayılarak demokratik kamuoyuna da yansiyacaktır..

Genel direnişin dayandığı ve üzerinde yükseldiği hukuksal zemin de bellidir; şayet hukukta genellik ve eşitlik ilkesi geçerli ise, o halde hakların en ileri olduğu cezaevleri örnek alınarak diğer cezaevlerine de aynı hakların verilmesi ve yine tüm cezaevlerinde aynı sistemin uygulanması talep edilmelidir.. Ortak eylemliliklerle ilgili diplomasiye de bu hukuksal zemin üzerinden yükselerek çıkarılabilir.

Tutsakların tek tek cezaevleri özgülündeki iç birliğinin sağlanması ve yine buna koşut olarak cezaevleri arasındaki birlik ve dayanışmanın oluşturularak eş zamanlı hareket geçilmesi, ortaya muazzam bir potansiyel çıkaracak, bu da düşmanın programlarını boşa çıkartacaktır.

B-DIŞ KAMUOYUNUN DESTEĞİ

Cezaevlerinin iç birliği ve cezaevleri arası birlik kadar önemli olan bir üçüncü olgu da, etkin bir dış kamuoyunun örgütlenmesi ve cezaevleri direnişleriyle uyumlu olarak harekete geçmesidir.

Tek tek cezaevlerinin mücadele hedefleri ile cezaevleri genelinin hedefleri bütünleştirilirken, dış muhalefetle de, mücadele ve hedef birliğinin sağlanması son derece önemlidir.. Başka bir ifadeyle cezaevleri direnişlerinin program hedefleri ile, dış örgütlenmenin program hedefleri uyum ve birlik içinde olmalıdır..

Bu noktada tutsaklara büyük iş düşüyor: Her ihlali, her hak gaspını ve saldırıyı belgelendirmek, uygulamalar ve taleplere ilişkin sürekli ve sistemli biçimde kamuoyunu bilgilendirmek dış kamuoyunun örgütlenmesinde son derece önemlidir.

Ne yazık ki, bugün dış kamuoyunun durumu iç açıdan değil. Bu nedenle tutsaklar, daha önce yaptıkları gibi, dışlarının örgütlenmesine ve harekete geçirilmesine bizzat katılmalıdırlar.

Onlar İçeride Direniş Destanları Yazıyor.. Ya Dışarıdakiler..

Evet, bedenleri tutsak olsa da onlar yüreklerinde ve beyinlerinde özgürlüğün coşkusunu taşıyorlar, yığınlara aşılana korkuyu, yılgınlığı ve umutsuzluğu paramparça ederek, içerden dışarıya öfke, coşku ve umut taşıyorlar..

Onlar dört duvar arasında özgürlük

kavgasının kilometre taşlarını döşerken, "çocuklar korkusuzca ve özgürce oynayabilsin" diye "ömürlerini namuslu günlere armağan ederken", bizler onlar için ne yaptık, ne yapıyoruz?

Örgütlü-örgütsüz tüm devrimciler, aydınlar, demokratlar olarak hepimizin zıندانlardaki tutsaklara karşı görev ve sorumluluklarımızla ilgili sarsıcı bir özleştiriyeye ihtiyacımız yok mu?

Tutsaklar bedenlerini açlığa yatırırken, barikatların ardında, asker ve gardiyan postalları altında, ring arabalarında, mahkemelerde insanlık onurunun ölmediğini düşmana gösterirken, bizler bu direnişlerin neresinde durduk? Ne yaptık?

Sen, ekonomik ve sosyal durumu perişan, ezilen ve sömürülen işçi ve memur,

Sen, sefalet içinde ne yapacağını bilemez durumda yaşayan çaresiz işsiz,

Sen, özerk ve demokratik üniversite isteyen öğrenci ve bilim insanı

Sen, insan hakları kuruluşlarında çalışan hümanist ya da demokrat,

Sen, demokratikleşmeyi savunan hukukçu,

Sen, devletin dez-informasyonunu boşa çıkarmaya çalışan devrimci yayıncı,

Sen, erkek baskısına ve iktidarına karşı mücadele eden kadın,

Sen, kendini tüm insanlığa karşı sorumlu addeden aydın ya da sosyalist,

Sen, namusu haczedilmiş, ülkesi işgal edilerek büyük bir hapis haneye çevrilmiş yurtsever Kürt,

Sen, zorla yerinden-yurdundan edilen, sömürgeci ve emperyalist metropollere sığınmak zorunda kalmış mülteci,

Sen, işkenceyi-zıندانı yaşamış, eski tutsak,

Kendi taleplerinin ile tutsakların özgürlük talepleri arasındaki kopmaz bağı artık görmek, onların acılarını yüreklerinizde ve beyinlerinizde hissetmek zorundasınız.. Zıندانında, dört duvar arasında, bilinç ve inancından başka kendini savunacak hiç bir silahlı olmayan tutsaklara yapılan işkence ve zulmün, insanlığımızdan neler alıp götürdüğünü, bir şeyler yapmamanın insan olma özelliklerimizi nasıl her geçen gün biraz daha çürüttüğünü anlamak, kavramak zorundayız; sadece kendi yaşadığımız sorunlara duyarlı olmakla, değil sosyalist, demokrat bile olamayacağımızı iyice bilince çıkarmak zorundayız.

Devrimci tutsakların onca direnişine rağmen devlet cezaevlerine böylesine pervasızca saldırebiliyorsa, bunun sorumlularından biri de biziz; devlet bizim örgütsüzlüğümüzden, tepkisizliğimizden cesaret alıyor..

Öyleyse her şeyden önce dönüp kendimize, ulusal ve toplumsal mücadelenin gücüne, siyasal örgütlenme düzeyine, demokratik kamuoyunun dışarıda çizdiği tabloya bakmamız, ve bu duruma sert bir nedensellik müdahale etmemiz gerekiyor.

Evet kamuoyu cezaevlerine yönelik devlet politikalarına karşı kör ve sağır durumda. Kuşkusuz kamuoyunun duyarsızlığı sadece cezaevleriyle sınırlı değil, çok daha genel bir duyarsızlığın parçasıdır.. Dağ başlarında özgürlük meşalesi taşıyan gerillaların taşıdığı siyasal mesajları, Kürdistan'dan yükselen bağımsızlık ateşini fabrikalara, kent varoşlarına, sokaklara, evlere taşıyamayanlar, elbette zıندانlardan yükselen özgürlük çığlıklarının anlamını da kavrayamazlar.

Dış kamuoyunun sergilediği bu tablo, aynı zamanda genel siyasal örgütlenme düzeyi ile emekçi kitlelere devrimci bilincin ne ölçüde taşınabildiğinin de bir göstergesidir.

Cezaevlerinde yaşananlara karşı bu kör ve sağır tutum, artık vehamet boyutlarına ulaşmıştır... Genelde toplumsal mücadelenin en ileri öğelerinin, mücadelenin öncü müfrezelerinin toplandığı cezaevleri sahipsizdir.

Zıندانlardan yükselen sesler, toplumda gerekli yankıyı bulmamakta, tutsakların direniş çığlıkları cezaevi duvarlarına çarparak gerisin geri dönmektedir. Tutsakların direnişlerine sahip çıkmak bir yana, sınırlı imkanlarla kamuoyuna ulaştırdıkları bilgileri içeren basın açıklamaları ve ilanlar dahi demokrat basın tarafından çoğu kez yayınlanmamakta, ya da ancak parayla yayınlanmaktadır. Dış kamuoyunda oluşan tepkinin aile çevreleri ile insan hakları kuruluşlarının bir kaç temsilcisiyle sınırlı kalması, devleti yeni saldırılarıyla cesaretlendirmektedir. Yani kamuoyunun caydırıcı etkisi yok denecek kadar azdır. Bu durumda bütün yük tutsakların omuzlarına yıkılmakta, bu da direnişlerde ödenen bedelleri ağırlaştırmaktadır.

Kamuoyunun içinde bulunduğu bu durumun nedenlerini-niçinlerini ayrıca değerlendirmek, siyasal örgütlerin sorumlulukları üzerinde daha sonra enine boyuna durmak üzere şimdilik geçelim..

Artık bu fasit dairenin yıkılması, pamparça edilmesi gerekir. Gerek siyasal örgütler, gerek legal devrimci demokratik kuruluşlar cezaevlerine yönelik güçlü ve örgütlü bir dış muhalefetin örgütlenmesi için tam bir seferberlik başlatmalıdır.

Yeni hükümet kapsamlı bir saldırının

sinyallerini veriyor. Görüldüğü kadarıyla hücre tipi cezaevlerini uygulamak için hummalı bir hazırlık içinde. Bu amaçla dokuz (9) pilot cezaevinin belirlendiği gelen haberler arasında.. Pilot cezaevleri olarak Uşak, Nazilli, Ceyhan gibi, DKÖ etkinliklerinin yoğun olduğu büyük metropollerden ve ailelerden uzak cezaevlerinin seçilmesi, esas olarak topyekün bir direniş önüne geçmek içindir.. Devlet, kamuoyu ilgisinin nispeten daha düşük olduğu "taşra" cezaevlerinden başlayarak tek tek avlama senaryosunu uyguluyor. Hücre yapımının hızla sürdürüldüğü Ceyhan cezaevindeki tutsakların uyarı ve direnişlerinin ise, gerek diğer cezaevlerinde gerek kamuoyunda henüz yeterli yankıyı bulmadığı anlaşılıyor. Bunun, Sağmalcılar, Bursa, Ankara, Buca gibi cezaevlerini kuşatma ve yanlışlaştırma harekâtı olduğu, sıranın çok geçmeden bu cezaevlerine de geleceği unutulmamalıdır.. Son iki yılda Buca, Ümraniye ve Diyarbakır cezaevlerinde yaşanan katliamlar, önümüzdeki süreçte de tekrarlanabilir. Bu amaçla sahnelenebilecek provakasyonlara karşı hazırlıklı olmak gerekir.

Bu kez tutsakları direnişleriyle başbaşa bırakmayalım. İçerideki örgütlülüğe paralel olarak bizlerde dışarda ortak bir direniş programı etrafında birleşelim.

Cezaevlerinde yaşanan trajedi, insan hakları kuruluşlarını, tutsak aileleri derneklerini, baroları ve tabipler odasını doğrudan ilgilendiriyor. Yine aynı şekilde hemen her ilde oluşturulmuş olan demokrasi platformlarının, sendikaların, partilerin ve tek tek aydınların omuzlarına büyük sorumluluklar yüküyor.

Bütün bu kesimleri kucaklayacak, Kürdistan ve Türkiye cezaevlerine yönelik açık-legal ve merkezi bir cezaevleri birimi acilen oluşturulmalı ve bu birim ihtiyaç duyulduğu kadar alt komisyonlar oluşturarak derhal çalışmalara başlamalıdır. Hukuk, sağlık, basın ve informasyon, pratik etkinlikler, diplomasi, görüşme ve müzakere komisyonları vb. gibi..

Küçük grup hesaplarından, kurum ve partiler arası rekabetlerden çıkılmalı, tutsakların çektiği eziyetlerden ticari şirketler gibi kâr sağlama anlayışından artık vazgeçilmelidir.

Zıندانlardan yükselen direniş bayrağını rüzgarsız bırakmayalım...

İçerde zulme karşı ören barikatları, dışarıdaki eylemliliklerle aşımaz kalelere dönüştürelim.

GIRTÎGEH; YEKÎTÎ, BERXWEDAN, SERKEVTÎN

Nevzat Sağnîç

Di dîroka mrovahîyê de pirsgrêkekê grîng jî girtîgehî.

Mrov bi grelemperî dikare bibêje ku, girtîgeh, cîyê zordarî û stemkarîya refa serdeste. Ref (çîn), netewe an jî civatên serdest jibo ewlekarîya sazûmana xwe, pêşî dad paşî girtîgeh sazandine.

Tê zanîn ku di serdestpêka mrovahîyê de girtîgeh tunebûn. Lewra pevçûnên civakî tunebûn. Piştî afirandina sazûmanên refî pevçûnên civakî dest pê kirin. Di nav civatan de ji alîkî ve birçî, tazî û belengazî; jî aliyê din ve jî dewlemendên pir mezin peyda bûn. Dewlemend, ango refa serdest jibo ku xwe û sazûmana xwe bikaribe biparêze pê çaran geran. Pêşî hêzek çekdar afirandin.¹ Bi destê vê hêzê ref û civatên bindest perçiqandin. Bi vê awayî nakokiyên civakî kûrtir kirin. Kûrayî û dijwarîya nakokîyan rêya şerên civakî vekirin. Pranîya van şeran, di navber refên serdest û bindest de domand. Refên serdest bi hêzên çekdar, serhildan û berxwedanên civakî vemirandin. Jibo ku girsên bindest berxwe nedin û serê xwe hilnedin dad hate afirandin.² Armanca vê dadê, hereşe (tehdit) kirina refên bindestbû.

¹ Tê zanîn ku ev hêzên har serdestpêka dewletêne.

² Zagonên, *Solon* û *Hamurabî* mînakên dada refa serdestin.

Kesê ku zordarîya dewlemendan nepejirand bi vê dadê hate daraztin û li ser rîknê vê dadê ketne zindanan.

Ji kûraya dîrokê vir ve rîknê dada civatên refî û netewên serdest neguhêrîye. Bêşik, li ber berxwedanên civakî hinek guherînên pçûk çêbûne. Lê ev guherîn bandorê li ser bingeha dadî ne kirîye. Mînakek ku mrov bibêje; demên berî ew kesên ku dizî dikirin destê wan dihate birîn. Iro di nava granîya civatên dinê de kesên ku dizî dikin destê wan nayê birîn. Şûna destbirîne cezayê gran didene dizan. Êdî cezayê xespê (gaspê) dardakirin nine, şûna vê jî cezayên gran hildaye. Çawa ku di herdu mînakên de jî dixwiyê, destavêtina malên dewlemendan, li gor dada wan ji berî heya îro di nav sûncê gran de hatiye pejirandin. Heya ku di nava civatan de, refên serdest û bindest hebin û heya ku birçî û belengazî bidome wê sûncên vaha jî bidomin.

Girtîgeh û dad pergalekê berevanîyêye. Ev pergala li gor sazûmana civakî drûv digire. Gava ku kedkar û karker serdest bibin, ev pergala dibe çekekê wan û refa gumre dişewitîne. Gava ku gumre serdest bibin, ev çek kedkar û karkeran dişewitîne. Jibo rakirina girtîgehane pêwîste ku civat û refên serdest an jî bindest nemînin, ji

holê rabin.

Li kij derê dinê, kedxwarî, xwîmijî, zordarî û stemkarî hebe, bêşik li wir girtîgeh jî henin. Zêdebûn û kûrbûna nakokiyên civakî, zêdebûna girtîgehane jî bi xwe re tine. Ango heke di welat an jî dewletekê de pir neheqî hebin, li wir girtîgeh jî pirin. Li Ewropê kêmbûna girtîgehane jî kêmbûna neheqîyan tê.

Ev yek rewşê Komara Tirkîyê û girtîgehên wê jî kifşe dike. Li her navçê hebûna girtîgehek dijwarîya nakokiyên civakî dide nîşanê me. Dîsa, heke ku di dewletekê da jî şêst hezaran pirtir girtî, hingî wan jî firar hebûn ev îşareta pîrbûna neheqîyane.

Emê di vê nivîsandina xwe de li ser neheqîyên KT'yê nesekinin. Lewra neheqîyên Komara Tirkîyê pir eşkereye û herkes jî qenc pê dizane. Emê hinek li ser rewşê girtî û girtîgehane bisekinin.

Di nava şerekê man û nemanê de, dijmin qasî ku dikare bikuje dikuje, yên ku nikare bikuje têxe girtîgehane. Li herderê dinê wiloye. Heke ku jî tîrsa nakokiyên civakî nebûya, civatên serdest dijminê xwe di girtîgehane de xwedî ne dikirin. Wê tevan bikuştana. Bi rastî Komara Tirkîyê jî vê yekê qenc dizane. Gava ku nekaribe bibêje; "çatîşmada ölü ele geçirdi" şervanan digire û tavêje zindanan. Heke ku çara wê hebe an înfaz dike an jî dibêje; "di pevçûnê da mirî kete dest" Mantixa dijminatîyê eve.

Ew kesên ku îro di girtîgehane dene, jî bê çaretîya dijminê girtîne. Roja ku çare bikeve destê wê, bêşik wê temamê girtîyan di nav bîst û çar demjimêran de bikuje. Lê, hê di mercên îro de ev çare di destên Komara Tirkîyê de tune.

Belê, jî aliyê dijmin ve girtîgeh cîyê xweparastin û korkirina hiş û hîdama şoreşgerî û welatparêzîyêye; jî aliyê me ve jî di nav mercên girtîbûnê de domandina berxwedanê û xwe nûkirinêye.

DI GIRTIGEHA DE MERCEN BERXWEDANE

Di nav têkoşîna rizgarîya netewan de li herderê jîyanê cîyê berxwedanêye. Berxwedan tenê li qontarê çîyan an jî bi serbestî şolkirin nine. Berxwedan li her cîyê, li her mercêye. Girtîgeh jî yek ji van cî û mercane. Rêzanîya (polîtîqa) dijmin li ser teslîmgirtina girtîyan ava bûye. Di nava şerekê de ketina dest bûyerekê şerêye. Gava ku şoreşgerê an jî welatparêzekî dikeve dest, raste ku bedena wî di destê dijmin deye. (Di rêzîka xwezayê de, hergav yên zexim dikare bedena yên jar teslim bigire.) Bi bedena xwe ketina destê dijmin

tiştêkêye, bi hiş û hidam ketina destê dijmin tiştêkê dine. Ya grîng ewe ku, di nava hiş û hidama zanîstî de domkirina berxwedanêye. Da ku dijmin bizane, dikare bedena me teslîm bigire lê nikare hiş û hidamê me teslîm bigire. Geleke qenc bê zanîn ku ketina dest dawîya her tiştê nine. Ev yek serdestpêkeke. Serdestpêka têkoşînek nû, jîyanek nûye...

Di piraniya girtîgehan de endamên rêxistinên curbucur hene. Rêzanîya her rêxistinê li gor bîrobawerîya xwe dimeşe. Lê di mercên girtîbûnê de bîrobawerî li ser yek tiştê kom dibe: **BERXWEDAN!**... Belê berxwedan. Lewra bê berxwedan tu tiştêkê naçe serî. Lewra berxwedan mercên domandina jîyanêye. Lewra berxwedan jîyan pixweye...

Berxwedan di nav di drûvan de pêwîste. Drûva yekemîn; berxwedane tenê bi serê xweye. Ya duyemîn berxwedana pevrayîye.

Drûva yekemîn; herkes xwediyê nasnamekêye, xwediyê kesîtiyekêye. Ev kesên ku têne girtin, gava ku bi tenê serê xwe jî bibin geleke nasname xwe û kesîtiya xwe biparêzin. Bi serhişkî, bi serhingî geleke xwe, doza xwe û nasname xwe biparêzin. Ew kesa ku vaha bîponîje (melheze bike); "çawa be ez tenê serê xwe me, dijmin çî li min dike bila bikê ne grînge, ezê paşî bi hevalên xwe re berxwedanek grîng bidim "an jî" ez tenê me, bî min tenê tiştê nabe, dijmin çî bibêje ez bîpejirînim jî ne grînge, bi min tenê tiştê nabe." Ev ponijî, ponojîna teslîmbûnêye. Teslîmbûna bi hiş û hidame. Geleke qenc bête zanîn ku herkes wilo bîponîje, kesê ku teslîmê dijmin nebûye namîne. Ev yek dijminê êdî dîn u har dike. Geleke dijmin qenc bizanibe ku, bi dijwarîyê, bi tundiyê serî bî me re dernaxe. Agirê azadî û rizgarîyê jî dilê me dernakeve. Bedena me di destê wan deye, lê hiş û hidama me di destê me deye. Divê neyê jîbîrkirin ku di her mercê de teslîm nebûn, morala (rewşa) dijmin dişkîne, rêya azadîyê nêzîktir dike.

Drûva duyemîn; drûva duyemîn berxwedana pevrayîye. Çawa di her têkoşînê de, mercên serkevtinê ya yekemîn pevrayî û hevkarîye, wilo di mercên girtîgehan de jî mercên serkevtinê pevrayî û hevkarîye. Bê van mercan serkevtinê bê guncane. Raste, bîrobawerîya her rêxistinê cuda cudaye, lê di têkoşînek man û nemanê de bîrobawerî li ser yek tiştê ava dibe: ew jî; li ber dijmin xweparastin û teslîm nebûne. Pîrî caran di mercên girtîgehan de xweparastina rêxistinî sernakeve. Ev

Belê, ji aliyê dijmin ve girtîgeh cîyê xweparastin û korkirina hiş û hidama şoreşgerî û welatparêzîyêyê; ji aliyê me ve jî di nav mercên girtîbûnê de domandina berxwedanê û xwe nûkirinêye.

berxwedan dîpeşkîle û pêşkilîn kêra dijmin tê; bi vê awayî dijmin pirtir hov û har dibe. Mînakên berwedanên vaha pirin. Emê li ser yek mînakê bisekinin.

Di sala 1994'ê de em nêzîkê 30 kesên, ji doza PRK/Rizgarî'yê girtîgehek Tirkî de "girtî" bûn. Di dawîya 94'an de jibo mafên girtîyan berxwedanek greva birçîbûnê hatibû sazandin. Di rojên dawîya birçîbûnê de rêxistînek Tirkî, li ser hinek sozan bi dewletê re li hev hatin. Wê gavê em jî hatibûna dawîya berxwedanê, dewleta Tirkî mercên me wê îro siba bîpejiranda; li ser li hev hatina rêxistina ku me jê dabaş kiribû, dewletê xwe giran kir û xwe jî gûftêgûyê paş ve kêşa. Bi vê awayî greva birçîbûnê 10 roj zêdetir ajot. Heke ku ew rêxistin bi dewletê re li hev nehatiya, him berxwedana birçîbûnê drêj ne dibû û him jî mercên li hev hatinê wê pir qencîtir bibûya. Di dawiyê de me bi dewletê re peymanek pejirand. Dewletê sozên ku dabû wê rêxistinê pêk nanî, ew rêxistin jî wekî girtîyên din bûne xwediyên mafên gelemperî. Ango, xwediyê mafên ku me bi destê zorê ji dewletê standibû...

Ji vê mînakê jî qenc tê zanîn ku li tu derê, nemaze di mercên girtîgehan de bi tenê serê xwe serkevtinê bê guncane. Li ber dijmin pevrayî û hevkarî tiştêkê grînge.

XWE NÛKIRIN

Xwe nûkirin û berxwedan ji hev naqetin. Herdu bihev re dimeşin. Lewra yên ku berxwe nedin, xwe nû bikin jî kêra tiştêkê nayê. Heke ku berxwedan pratîk be, xwe nûkirin, jî teorîye. Teorîya bê pratîk kêra tiştêkê nayê. Wusane xwe nûkirin çîye?

Xwe nûkirin zanîne. Zanîna zanîstîye.

Di mercên girtîgehan de hingî berxwedanan, xwe nûkirin jî grînge. Wilo grînge ku, bê xwe nûkirinê gavên zanîstî û nûdemî nayên avêtin. Xwe nûkirin tenê xwendin nine. Zanîna jîyanek nûye. Zanîna jîyanek pevrayîye. Hev hînkirin û ji hev hîn bûne. Li ser doza welat, lîser dozên refî û li ser pîrsgirêkên dinê hûr bûne. Lêgerîn û pêgerîna çara pîrsgirêkên civakîya. Hînbûna têkoşîna li ber dijmine. Qenc nasîna stratejî û taqtîkane; jibo armanc û stratejîyê hînbûna li kîj derê danîna kêjan taqtîkêye.

Girtîgeh jibo çoçgoran mîna dibistanekêye. Ya rastî dibistan pixweye. Di dîroka Kurd û Kurdistanê de jî girtîgehan cîyekê grîng girtîyê. Digel hemû nexweşî û neqencîyan, pîrî caran peywîra dibistanîyê pêk anîye. Dijmin jî vê yekê baş dizane. Ji vê zanînêye ku li ser "girtî" yan tundî û dijwarîyên sodret didomîne. Dijmin bi van çalakîyên xwe divê ku "girtî" yan jî hînbûn û zanabûnê dîr bêxe. Divê ku girtîgeh mîna dibistanekê neyê bikaranîn. Ev rêzanîya dewletê ji demê borî heya îro didome, ji vir wê de jî wê bidome.

Hinek rêxistin, tenê dikarin xwe di nav çalakîyan de îfade bikin û xwe bi van çalakîyan bidene nasîn. Hînbûn û zanabûn karê wan camêran nine. Jibo çalakîyan çî ji destê wan bê teksîr nakin. Bûyerên pçûk an jî mezin jibo wan firq nake. Her bûyer li gor wan serdestpêka çalakîyekê nûye. Heke bûyer tunebin, pixwe bûyeran diafirînin. Bêşik çalakîyên rêxistinên vaha, bandorê li ser hemû girtîgehan dike, rewşa "girtî" yan diguharîne û herkes ji van çalakîyan paya xwe hildide. Tiştê pîrî sodret, di nav rêxistinên "çep" de pêşbazîya çalakîyan heye. Ev pêşbazî dibe sedemên çalakîyên pîrî çêwt. Jibo ku rêxistînek, xwe jî rêxistinên din "çepîr" û "radîqaltîr" bide nîşan û bi vê awayî endam û sempatîzanên xwe "têr" bike çîqas çalakîyên sodret hebin bikartînin. Piraniya van çalakîyan zerarekê gran dide têkoşînê. Dîsa praniya van çalakîyan pêşîya hînbûn, zanabûn û berxwedanên jidîl dixitimîne. Di navbera rêxistinanan de bawerî û ewlekarîyê diherifîne.

Hinek rêxistin jî, heya ku dijmin deriyê wan neşkîne û dest pê kuştinê neke, dengê xwe dernaxin, çalakîyan nasazînin û di nav çalakîyên sazandî de cîyên xwe nagirin. Jibo van camêran jî çalakî, ji hînbûn û zanabûnê dûrketine.

Çawa ku me li jorê jî dabaş kiribû, girtîgeh dibistanî. Di vê dibistanê de li gor rewşa girtîyan, li gor rewşa têkoşînê û li gor dem û mercan, him çalakî, ang

berxwedan, him hînbûn û zanabûn di hîmbêzê hev de geleke bimeşe. Li gor mercan, carna çalakîyên berxwedanan, carna karên hînbûnê dikeve pêşî. Di her mercê de, bîrobawerîya her çi dibe bila bibe çalakî, an jî her çi dibe bila bibe karê hînbûnê tiştêkê ne raste, çewte.

Tiştêkê grîng jî eve; geleke tu rêxistin di nav mercên xwe de nenêre rêxistinên din. Merc û girsên her rêxistinê mîna hevdu nine. Di pranîya girtîgehan de girsên çepên Tirk jî qadroyan pêk tî. Lê belê, ya TRNK ê wilo nine. Di girtîgehan de girsên TRKK ê jî gel pêk tî. Ango piranîya "girtî" yê TRNK ê qadro ninin. Ew çalakîyên ku qadro dikarin hildin û bikarbinin, raste ku girsên gel nikarin hildin, jî wan re pir tî.... Rastîya han di girtîgehan de rewşa "girtî" yê TRNK ê jî kifşe dike. Sedem vîye ku, geleke tu rêxistin li ser rasteqîniya xwe na, li ser rasteqîniya gelemperî bîponîje û li gor wan rastîyan gavên jidil bavêje. Herkes dizane ku, barê qadroyan û barê sêmpatîzanan ne mîna heve û ne hingê heve jî.

Di girtîgehan de tu "girtî" tenê bi serê xwe nine. Çarenûsa hemû girtîyan bi hevdu ve grêdayîye. Zilm û tadayî li kî bête kirin, geleke wekî ku li mrov hatiye kirin bête pejiandî. Lewra li ber çalakîyên dewletê bêdeng mayî tenêla kesî qenc nake, di rojen pêş de xiraptir dike. Ew çalakî jîbo dewletê dibe mînakekî û rojek kin de wê li serê herkesê biqewime. Dîtina çewt eve; "yên ku lê zilm û tadayî tê kirin hevalên min nine, jî rêxistina min jî nine, wusane ev çalakî min eleqeder nakê". Ev dîtinekê gelemperîye û di dîroka dîr û nêzik de şoreşgeran jî wê dîtîne pir zêrê girtîne û pir îza kêşane. Dîtina rast vahaye; "her girtî, her çîqas ku hevalên min nebe jî, lê çarenûsa me bi hevdu ve grêdayîye, em hevalên çarenûsiyêne, yê ku îro tene serê wan, wê siba bête serê min jî, wusane li ber her celeb zilm û tundiyê berxwedanê karekê pêwîstîye."

Digel rastî û çewtîyan, pîrsgirêkên girtîgehan tu car xilas nebûye û nabin jî. Lewra "girtîyên azadiyê" mixrike vê sazûmanêne. Heya ku sazûman nepeşîle û neguhere girtîgeh wê di rîjêve de bimîne. Me li jorê dabaşa rêzana dewletê kiribû. Rîknê rêzana dewletê ruxîn û teslîmgirtîne. Jîbo ku "girtî" biruxin çi jî destê dewletê teksîr nake. Li ser girtîyan leyzbazîyên sodret li dar tîxe. Gava ku di nav guncana dewletê de bibe, radide li ser "girtî" yan wan dike an jî birîndar dike. Li girtîgehên Bucayê, Ûmranîyeyê û

Amedê kuştina 17 kesan mînaka vê yekêye. Ev kuştîna han bi eşkere û li ber çavê herkesê qewimîye. Yek jî kuştîna xef heye. Qenc tê zanîn ku girtîgeh derîyê hemû nexweşîyane. Bi rastî di girtîgehan de her clep nexweşî peyda dibin. Piranîya van nexweşîyan jî mercên girtîgehan tî. An jî dewlet pixwe dibe sedemê van nexweşîyan. Ji ber vê yekêye ku tenduristîya hemû girtîyan xirabeye. Kesên ku girtîgehan de mane baş dizanin ku li wir bijîjk tunin, cîyên ku bijîjk hene vêga derman tunin. Jîbo nexweşîyên gran çûna nexweşxanan pir zore. Dewlet zûbizû kesî naşîne nexweşxanan. Ji ber van yekê salê jî 10 kesan pirtir mirov di girtîgehan de dimirin. Ev mirin jî celebêkê kuştînayêye.

Dewlet ew peymanên ku bi "girtî" yan re îmza kiriye, tucar jî sê mehan pirtir ne pejiandîye. Dewlet hergav di dawîya grevên birçîbûnê de peymanek dipejirîne, zêdayî di nava sê mehan di rîknê peymanê diherifîne û mafên girtîyan tev paş ve hildide. Ji vî yekê armanc ewe ku girtî jî nû ve dest pê grevêkê birçîbûnê bikin. Lewra di her grevê de bedena "girtî" yan hinekî jî dihele, jar dibe û li ber nexweşîyên sivik de jî nikare xwe nû bike, rêya mirinê vedike, ev jî dilê dewletê xweş dike. Sedem vê yekêye ku dewlet peymanan diherifîne, zor dide ku "girtî" bikevîne greva birçîbûnê. Dewlet di van grevan de jî, heya roja paşî rûnane masa lihevhatîne. Bi gelemperî rojek-du roj bimîne jî mirinan re, ew gav rûdine gûtegiyê. Armanc kifşeyê; bedena girtîyan çîqas pir bêşe û biruxe ew qas kêra dewletê tî. Bi vî awayî jî kuştînayên xef didome. Dewlet qenc dizane ku girtîgeh jîbo şoreşgeran mîna dibistanekêye. Û pevraya "girtî" yan hînbûn û berxwedanê zeximtir dike. Çend sale lê dixebite ku "girtî" yan teslîm hilde û rewşa girtîgehan li gor xwestînan xwe biguherîne. Lê belê politîqaya teslîmgirtîne li çeperê "girtî" yan dikeve û dipeşkile. Belê, şoreşger tene kuştin; lê teslîm nabin. Mafê xwe û sengerên (mezîyên) xwe zeximtir û şidayitir dikin. Îro lê digere ku bi leyzekê din girtîgehan teslîm bigire. Di girtîgehan de jî saza nivîngehiyê daborê saza hûcretîyê armanca vê politîqayêye. Dixwaze ku bi vî awayî "girtî" yan jî hev biqetîne, da ku bikaribe li ser wan serwerî bike, berxwedanan bişkîne, hînbûna zanîstîyê jî holê rake.

"Girtî" yê di girtîgehan de amadê leyzen vahane. Bi rastî amadê hemû

Xwe nûkirin tenê xwendin nine. Zanîna jîyanek nûye. Zanîna jîyanek pevrayîye. Hev hînkirin û jî hev hînbûne. Li ser doza welat, liser dozên refî û li ser pîrsgirêkên dinê hûr bûne. Lêgerîn û pêgerîna çara pîrsgirêkên civakîya. Hînbûna têkoşîna li ber dijmine. Qenc nasîna stratejî û taqîtkane; jîbo armanc û stratejîyê hînbûna li kîj derê danîna kêjan taqîtkêye.

leyzanin. Lê ev leyza dawî wê serê KT'yê û serê girtîyan pir bêşîne. Bêşik di dawîya vê leyzê de jî wê îrada şoreşgerî serbikeve. Çare û rêyek din tune...

Ji serî heya li vir me dabaşa "girtî" yan kir û vî peyvê jî nava neynûkê derxist. Lewra endamên TRNK ê "girtî" ninin. Ew şervanin û di serekê de hêsîr (dil) ketine. Statûya "girtî" bûnê jî wan re teng tî, li bedena wan nayê. Ya rast statûya hêsîrtîyêye. Li gor peyman û dada navnetewî jî ya rast eve. Lê mîna hemû rastîyan KT'yê vî rastîyê jî xef dike û napejirîne. Gava ku tê hesaba wî dibêje; "şerek sivik didome" gava ku nayte hesaba wî dibêje, "ez ketime pê çend terorîstan." Geleke dewleta Tirk rojekê zû vî rastîyê biperjirîne û statûya hêsîrtîyê bide nîşanê şervanên TRNK ê.

Me pir bi kurtasî û bi çend sernaman rewşa girtîgeh û "girtî" yan hilda destê xwe. Bi rastî li ser "girtî" û girtîgehan hêj pir tiştê ku nehatiye gotin heye. Ew sernamên ku me jorê jê dabaş kiriye hewcê vekirinêne. Lê belê kûr, dîr û drêjaya wan mijaran jî hidudên (sînorên) nivîsandinekê vaha dibore. Di demên pêş de heya ku jî me bê emê li ser pîrsgirêkên girtîgehan bisekinin, zanîn û serdahatiyên xwe bi xwendevanên xwe re pay bikin. Di nav xweşîyê de bimînin.

Stêrka Rizgarî'yi ● oku-okut ● bîxwîne-bide xwendin

bir direnişin anatomisi

21 Eylül 1995 tarihinde Buca cezaevine, 24 Eylül 1996 tarihinde de Diyarbakır cezaevinde tam bir toplu katliam gerçekleştirilmiş, DHKP-C davasından yargılanan üç tutsak ile PKK davasından yargılanan onbir tutsak bu saldırılarda yaşamını yitirmişti.

Buca katliamının-direnişinin ikinci yıl dönümünde, bu sürecin arka perdesini irdeleyen, "Bir Direnişin Anatomisi" başlıklı yazıyı yayınlıyoruz. Cezaevlerine yönelik provakasyonların yeniden gündemleştiği günümüzde, bu metnin yeni gelişmelerin daha iyi anlaşılmasını sağlayacağını düşünüyoruz.

21 Eylül 1995 günü Buca cezaevinde bir katliam yaşandı. Asker, gardiyan, ve özel Harekat Timlerinin saldırısıyla; Turan KILIÇ, Yusuf BAĞ ve Uğur SARIASLAN yaşamlarını yitirirken, çoğu ağır olmak üzere kırk kişi de yaralandı. Katliam öylesine planlı ve programlıydı ki aylar öncesinden geliyorum diyerek geldi. Belleğimizi zorlayarak birkaç ay öncesine dönelim.

ÖZGÜRLÜK EYLEMİ VE 20 TEMMUZ DİRENIŞİ,

17 Temmuz günü DHKP-C davasından dört tutsak özgürlük eylemini gerçekleştirdiler. Aynı günlerde çeşitli hak gasplarından ötürü, cezaevi yönetimi ile tutsaklar arasında gerginlikler yaşanıyor. Tutsakların hayatlarını ortaya koyarak kazandıkları kimi haklar törpülenmeye kimi haklar da tamamen gaspedilmeye başlanmıştı (101 Nolu belge) 17 Temmuz olayının yaşandığı günün akşamı, sayım bahanesiyle 4.koğuşa giren gardiyanlar tutsaklara saldırmış, saldırı sonucu dört kişi ağır yaralanmış, bunlardan TKP/ML dava tutsaklarından Osman KAAAN hastaneye kaldırılmıştı.¹ Hızını alamayan cezaevi yönetimi, bu kez 18 Temmuz günü arama bahanesiyle tüm siyasi koğuşlara girmiş, asker ve gardiyanlar tarafından koğuşlar adeta talan edilmişti; bulabildikleri tüm değerli eşyaları almış, mutfaktaki bütün eşyaları kırıp parçalamış, kuru yiyeceklerin tümünü birbirine katmış ve kullanılmaz hale getirmişlerdi. (108 ve 109 nolu belgeler). Bununla da yetinmeyen

yönetim, aynı gün koğuşlar arası ilişkileri de kesmişti. (131 nolu belge) Avukat görüşmelerine yeni kısıtlamalar getirilerek savunma hakkı engellenmiş, aile ziyaretlerine yeni kuralların getirilmesinin yanı sıra, daha önce beş saat olan ziyaret hakkı bir saate indirilmişti; önceleri dedektörle aranan ayakkabıların çıkartılarak aranması dayatılmış, hastane ve mahkeme gidiş-gelişlerinde çift kelepçe uygulamasına geçilmişti. Kısacası tutsakların Açlık Grevleriyle hayatlarını ortaya koyarak kazandıkları tüm haklar gasp edilmişti. 19 Temmuz günü ise DGM'ye giden iki tutsak hem jandarmalar tarafından dövülmüş hem de kapı altında gardiyanların saldırısına uğramışlardı.

Yaşanan sorunların çözümü için tutsak temsilcileri tarafından cezaevi yönetimine yapılan her başvuru sonuçsuz kalıyordu. 19 Temmuz günü PRK/Rızgari dava tutsakları bu yaptırımları aşmak üzere bir öneri paketi hazırlayıp diğer tutsaklara gönderdi. İlk tepkiler olumluydu; öneri paketini görüşmek üzere biraraya gelmesi isteniyordu. Aynı gün DGM'de duruşması olan DHKP-C davasından bir tutsak ayakkabı çıkarmaya jdareyi gardiyanlarca dövülerek mahkemeye götürülmeden koğuşuna geri getirilmişti. Yine aynı günlerde DGM'ye çıkarılan bazı tutsakların ayakkabı yaptırımını kabul etmeleri bu uygulamaların devam ettirilmesinde ve diğer hak gasplarının kalıcı hale getirilmesinde jdareyi cesaretlendirmişti. PRK/Rızgari dava tutsaklarının işi zorlaşmıştı; çünkü sonraki gün onların mahkemesi vardı ve direniş ya da teslimiyet onlarda kilitlenecekti. 20 Temmuz günü yaptırımlara karşı koyacakları tavir bu

anlamda tarihi ve önemliydi. Bu ağır sorumluluğu 19 Temmuz günü bir komün toplantısıyla karara bağladılar; kararlarında bedeli ne olursa olsun hiçbir yaptırıma uyulmayacağı, ayakkabı çıkartılmasında simgeleşen dayatmaları direniş noktası haline getirecekleri, nice bedeller ödenerek tutsaklara miras bırakılan direniş geleneğinin devam ettirilmesinin tarihsel bir görev olduğunu, düşmana hak gaspları ve keyfi uygulamalar karşısında devrimcilerin sessiz kalamayacakları, hiçbir yaptırıma boyun eğmeyecekleri bir kez daha gösterilecekti.

PRK/Rızgari dava tutsakları 20 Temmuz günü saat 13.00'de DGM'ye götürülmek üzere koğuşlarından çıkarıldılar. Kapı altında üst araması yapıldıktan sonra ayakkabılarını çıkarttırmak istediler. Bunu kabul etmeyen tutsaklar ile yönetim arasında tartışma başladı. Tutsakların direnmesi üzerine, tehdit unsuru olarak askerler getirildi. Yönetim tarafından her durumda askerlerin tehdit unsuru olarak kullanılmasının önüne geçilmesi gerektiğinin bilincinde olan tutsaklar direnişlerini sürdürdüler. Bunun üzerine başta savcı ve müdürleri olmak üzere, cezaevinin tüm personeli askerlerle birlikte tutsaklara saldırdılar. Kalaslar, joplar, kayışlar ve tekmelerle öldüresiye dövüldüler. "... PRK/Rızgari dava tutsaklarının dövülmesine slogan ve kapı vurmalarla karşılık veren 3. koğuştaki TİKB, DHKP-C, TDKP, TKP/ML, TKP-ML davalarından bayan tutsaklara gardiyanlar saldırdı. Gardiyanlar sabun, cam, ateş ve sloganlarla geri püskürtülürken yedi arkadaş çeşitli yerlerinde yaralandı" (Alinteri, sayı; 52, 16, 08, 1995).

PRK/Rızgari dava tutsakları, kaşları, dudakları patlamış; yüzü gözü yarılmış ve kan revan içinde mahkeme heyetinin önüne çıkartıldılar. İlk kez böyle bir manzaraya tanıklık eden heyet şoka uğramıştı. Avukatların bile kendilerini toplamaları epey bir zaman almıştı. Aileler

¹ 138 ve 139 nolu belgeler

mahkeme salonunda bağrışıp duruyorlardı. Avukatların dayatmasıyla tüm tutsakların durumu tek tek tutanaklara geçirildikten sonra, mahkeme heyeti C.Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunmayı ve tutsakların acilen hastaneye sevkini kararlaştırdı. Hastane yerine cezaevine getirilen tutsaklar, yolda ve kapı altındaki diğer dayatmalara karşı da fiili direniş göstererek siyasal ve psikolojik üstünlüklerini sürdürdüler ve cezaevi yönetimine geri adım attırdılar. Hemen tümü, ağır yaralı olan tutsaklardan sadece beşi hastaneye götürülürken, diğerleri ölüme terk edildi. Hastaneye götürülenlerin ise ikisi serumlu, sondalı bir şekilde yeniden koşullarına atıldı.

Özgürlük eylemini gerçekleştiren dört DHKP-C dava tutsağının yerine geçenler 21 Temmuz günü tutuklanarak cezaevine getirilmişlerdi. Ancak yönetim onları adli tutukluların koşullarına yerleştirmişti. Bunun üzerine 6 ve 7. koşullarda bulunan DHKP-C ve TDKP dava tutsakları ilk barikatı kurdu. 3,4 ve 5. koşullarda bulunan TKP/ML, TKP-ML- TİKB, TDKP, MLKP, DHKP-C (3. KOĞUŞ BAYAN TUTSAKLARA AİTTİR.) dava tutsakları bu direnişi desteklemek amacıyla barikat kurdular. PRK/Rızgari dava tutsakları bir gün önce saldırıya uğrayıp tümü ağır şekilde yaralandığından barikat kuramadılar. Ancak olası bir-saldırıya karşı çeşitli girişimlerde bulunarak direnişi desteklediler. "Bu da yeni bir dayatmaydı. Bunun üzerine aileleri almak ve savcıyla görüşmek için ilk barikatı kurduk. Barikat kurduğumuz gece ve sabahı sayım vermedik.. Gece boyu tekrarlanan itfaiye, asker, özel tim, bayan polis "yakarız, yıkarız, yine de açarız" tehditleri yerini uzlaşma çağrılarına bıraktı." (Alinteri, aynı sayı). Yönetimin adli koşula yerleştirdiği tutsakları, pazartesi günü siyasal koşullara getireceği sözünü verdikten sonra barikat eylemi sona erdirilmişti.

23 Temmuz günü PRK/Rızgari dava tutsakları, kamuoyu, demokratik kitle örgütleri, sivil toplum kuruluşları ile uluslararası kurum ve kuruluşlara bir açıklama ve çağrı göndererek; Buca'da olup bitenlere dikkatleri çekip tavrı almalari istenmişti. Olayı görmezlikten gelmenin işkencecilere güç ve cesaret vererek, Buca'da vahim olayların çıkmasına neden olacağını, tutsaklara yapılan işkencelerin mahkeme kararı, yargıç gözlemi ve doktor raporlarıyla sabit olduğunu, böylesi aleni bir işkencenin gelecek için tehlike sinyalleri verdiğini, ileride olup biteceklerin önüne geçebilmek için bugünden harekete geçilmesi gerektiği sık sık

Tutsakları teslim almayı hedefleyen bu hareket, PRK/Rızgari dava tutsaklarının bilinçli ve kararlı direnişleriyle geri püskürtülmüş, sistemi bir bütün olarak yeniden, teşhir etmiştir. Sömürgeci Türk hukuk sisteminin özel savaş aygıtı olan DGM' bile, devrimci direnişe tanık olmuş, bunu tutanaklarına geçirmek zorunda kalmıştır. Omurgaları, kaburgaları kırılan, ciğerleri yırtılan ve sakat bırakılan 22 tutsağın mevzilerini terk etmemeleri sömürgecileri şaşkına çevirmiştir. Kürdistan dağlarında gerilla mevzilerine çarpıp dağılan, bozguna uğrayan ve şaşkına dönen sömürgeci sistem, Buca zindanlarında da ellerinde bulunan tutsaklardan aynı biçimde mukabele görmesinin paniği içine düşmüştür. Kendi küçük beyinlerinin içine hapsolan cezaevi yönetimi, tutsakları teslim almayı beceremeyince süt dökmüş kediye dönmüştür.

vurgulanmıştı (102, 103, 104, 105, 106, 107 ve 110 nolu belgeler). Ancak, gerek sivil toplum kuruluşları ve gerekse İnsan Haklarından sorumlu Devlet Bakanlığı, Adalet Bakanlığı gibi resmi kurumlardan da hiçbir ses çıkmamıştı.

PRK/Rızgari davasından yargılanan YRNK tutsağı Ahmet GÜVEN aynı gün yaptığı basın açıklamasında 20 Temmuz saldırısını şöyle yorumlamıştı: "Tutsakları teslim almayı hedefleyen bu hareket, PRK/Rızgari dava tutsaklarının bilinçli ve kararlı direnişleriyle geri püskürtülmüş, sistemi bir bütün olarak yeniden, teşhir etmiştir. Sömürgeci Türk

hukuk sisteminin özel savaş aygıtı olan DGM' bile, devrimci direnişe tanık olmuş, bunu tutanaklarına geçirmek zorunda kalmıştır. Omurgaları, kaburgaları kırılan, ciğerleri yırtılan ve sakat bırakılan 22 tutsağın mevzilerini terk etmemeleri sömürgecileri şaşkına çevirmiştir. Kürdistan dağlarında gerilla mevzilerine çarpıp dağılan, bozguna uğrayan ve şaşkına dönen sömürgeci sistem, Buca zindanlarında da ellerinde bulunan tutsaklardan aynı biçimde mukabele görmesinin paniği içine düşmüştür. Kendi küçük beyinlerinin içine hapsolan cezaevi yönetimi, tutsakları teslim almayı beceremeyince süt dökmüş kediye dönmüştür. İnsanlık suyunu her gün her dakika işleyen bu yönetim Türkiye'de "sosyal-demokratik" adına politika yapanların da yeniden ve kesin olarak maskelerini düşürmeye yetmiştir. 20 Temmuz olayı ne ilktir ne de son olacaktır. Kürdistan'da sömürge savaşı sürdüğüçe, Türk emekçi sınıf ve katmanları üzerinde katmerli sömürü çarkı döndükçe, 20 Temmuz'lar daha çok yaşanacaktır. Sömürüye, baskıya ve işkenceye sessiz kalmak onu onaylamaktır. Her türlü belge ve kanıtlarıyla, işlenen insanlık suçu orta yerde durmaktadır. Ya sistemden hesap sorulacak, ya da sessiz kalınarak sistem onaylanacaktır. Tercih demokrasi mücadelesi verdiğini söyleyenlerin önündedir." (111 nolu belge).

Hak gaspları devam ediyor ve cezaevi yönetimi bir türlü görüşmelere yanaşmıyordu. Avukat görüşmelerine getirilen kısıtlama ve ayakkabı çıkarılmasına tepki olarak, temsilciler dışında avukata çıkılmıyordu. Koşullar arası alış-veriş çeşitli dayatmalarla delinmesine rağmen hala sürüyordu. Aile ziyaretlerine getirilen keyfi uygulama ve kısıtlamalara tepki olarak, ziyaretlere çıkılmıyor, yönetim protesto ediliyordu. 26 Temmuz günü yönetim bir adım daha geri atarak ayakkabı çıkartılmasını kaldırmış, koşullararası alış-veriş kısmen serbest bırakmıştı. Diğer tüm hakların geri alınması için savcıyla görüşme talebinde bulunulmuş ancak savcı buna yanaşmamıştı. Bunun üzerine PKK dışındaki tüm tutsaklar gece sayımı vermeme eylemini başlatmıştı. 28 Temmuz günü savcı, sorunları görüşmek ve çözmek için bir haftalık süre istediğinden eylem durdurulmuştu.

Aynı gün arama bahanesiyle asker ve gardiyanların koşullarda yine talan ve yağmaya yönelmeleri yetmiyormuş gibi devrimci değerlere de saldırması bardağı taşıran son damla olmuştu. Değerlerine sahip çıkan tutsakların üzerine asker saldırtılınca, tutsaklar karşı saldırıyla yanıt verdiler. İlk saldırı anında ellerinde

bulunan dört DHKP-C dava tutsağını diğer tutsaklardan tecrit ederek koğuştan çıkardılar ve işkencelerle hastanelik ettiler. Ancak diğer tutsakların karşı saldırısıyla asker ve gardiyanlar birçok yaralı vererek, koğuştan kaçmak zorunda kaldılar. Panik içinde kaçan gardiyanlar korunmak için malta kapısını kapayınca cezaevi 1.müdürü, üç gardiyan, üç başgardiyan ve sivil giyimli bir asker içeride kaldı. Tutsaklar ikinci bir saldırıya karşı önlem olarak barikat kurdular. DHKP-C'nin bulunduğu koğuşların yanısıra TKP/ML, TKP-ML, TDKP, MLKP, TIKB'nin de içinde bulunduğu koğuşlar barikat kurdular. "PRK/Rızgari'nin sağlık durumu elvermediğinden, barikat kuramamış, fakat idareye açıktan meydan okuyarak desteğini sürdürmüştür." (Alinteri, aynı sayı). Amacına ulaşan barikat eylemi yirmidört saat sürdü ve görüşmelerle sona erdirildi. (112, nolu belge) ikitelli medyasıyla yerel basın bu olayı da, her zamanki gibi çarpıtarak kamuoyuna "isyan" olarak sundu.

20 Temmuz saldırısıyla ağır yaralananlardan Murat Satık ve Yaşar Avcı 28 Temmuz günü hastaneden apar-topar cezaevine getirildiler. Durumları oldukça ağır olan bu iki tutsağın durumu dilekçelerle çeşitli yerlere iletmeleri de hiçbir sonuç vermedi (113 ve 115 nolu belgeler).

Hak gaspları devam ederken saldırılarda yoğunlaşmıştı. Sömürgeci burjuva diktatörlüğü Buca'yı teslim alarak, cezaevlerine yönelik tutsakları teslim alma programını hayata geçirmek istiyordu. Buca'daki tutsakları direnişlerini sürdürerek bu programı paçavraya çevirmek zorundaydılar. Üç hafta boyunca ziyarete çıkmama eylemi, Ağustos ayının ilk günlerinde tüm siyasal tutsakların akşam sayımı vermeme eylemiyle birleşince yönetim tutsaklarla görüşmek zorunda kaldı. 4 Ağustos'ta geçici bir çözüm bulundu; bir saate indirilen aile ziyareti üç buçuk saate çıkarıldı; iç ziyaret üstündeki tüm kısıtlamalar kaldırıldı, jandarma işkencesinin önlenmesi için çaba gösterme sözü verildi, avukat görüşmelerindeki kısıtlamalar için Baro ile birlikte yeni bir düzenleme yapılacaktı. Cezaevi savcısı yıllık iznini(!) kullandığından, kalıcı çözümler (!) için onun dönüşü beklenecekti.

20 Temmuz saldırısı ve onu takip eden günlerden çoğu ağır yaralanmalarla sonuçlanan diğer saldırıların yönetici ve yönlendiricilerinin hala cezaevinde yönetimde olmaları ve haklarında hiç bir koğuşturmanın yapılmaması kaygı vericiydi. 23 Ağustos günü 8 TIKB dava tutsağı da DGM dönüşü saldırıya

Hak gasplarının iadesi yönünde hiçbir şey gözlenmediği gibi kısıtlamalar devam ediyor, tutsaklar hastaneye götürülmediğinden ölümle pençeleşiyorlardı. Sağlıksız koşullardan dolayı başgösteren bulaşıcı hastalıkların önüne geçilemiyor, tedaviler için gereken ilaçlar verilmiyordu. Kaza'ya hastaneye götürülenler ise ağır işkencelere tabi tutuluyor, tedavi edilmeden geri getiriliyordu. (119, 120 ve 121 nolu belgeler).

uğramış ve ağır yaralanmışlardı. Kamuoyunun dikkatini bu saldırılara çekmek ve olayı gündemde tutmak üzere, yirmiiki PRK/Rızgari dava tutsağı ile sekiz TIKB dava tutsağının kanlı giysileri dışarıya çıkarıldı; ailelerin de katıldığı bir toplantıyla izmir LHD'de basına gösterildi (116, 117 ve 121 nolu belgeler ile 27.08.1995 tarihli Evrensel Gazetesi).

21 EYLÜL KATLIAMI/DİRENİŞİ

Hak gasplarının iadesi yönünde hiçbir şey gözlenmediği gibi kısıtlamalar devam ediyor, tutsaklar hastaneye götürülmediğinden ölümle pençeleşiyorlardı. Sağlıksız koşullardan dolayı başgösteren bulaşıcı hastalıkların önüne geçilemiyor, tedaviler için gereken ilaçlar verilmiyordu. Kazara hastaneye götürülenler ise ağır işkencelere tabi tutuluyor, tedavi edilmeden geri getiriliyordu. (119, 120 ve 121 nolu belgeler). Tüm bu olup bitenlerle ilgili C.Başsavcılığı'na yapılan suç duyuruları ya yanıtız kalıyor ya da görevsizlik veya takipsizlik kararı veriliyordu. (135 nolu belge).

Tutsaklar 28 Ağustos günü beşyüz imzayla basına, kamuoyuna ve baskı guruplarına bir açıklama göndererek

cezaevinde olup bitenlerden haberdar etti (118 nolu belge). Özellikle açlık grevleri döneminde tutsaklarla yönetim arasında arabuluculuk yapan ve alınan hakların garantörlüğünü üstlenen İzmir Barosu Başkanı Kasım SÖNMEZ ve tüm Baroya defalarca çağrı yapıldı; dilekçeler verildi. Ancak Baro içeriden yükselen çığlığı duymazlıktan geldi.

5 Eylül'de cezaevi savcısı Yaşar ASLAN'ın yıllık izni (!) bitti. Yaptırımları konuşmak üzere tutsak temsilcileri tarafından kendisine yapılan çağrılara nihayet 11 Eylül günü yanıt vererek, gasp edilen hiçbir hakkı geri vermeyeceğini belirtmiş, temsilcilere "ne yaparsanız yapın!" diyerek diyalog yolunu bütünüyle kapatmıştı. Toplantıdan ayrılan temsilcilere "sayım vermenizi tavsiye ederim!" biçiminde bir tehdit savurmayı da ihmal etmemişti. Aynı gün cezaevinin tümü akşam sayımlarını vermeme başladı. Bunun yanısıra gece ve gündüz periyodik olarak "Buca'da Hak Gaspına Son!" ve "Buca'da Keyfi Yönetime Son!" sloganları atılmaya başlandı. Bu iki eylem, cezaevini yeniden görüşmelere oturtmak amacını taşıyordu.

12 Eylül günü DHKP-C davasından bir tutsağın, mahkeme dönüşü jandarmalar tarafından işkenceye tabi tutulması üzerine, aynı davadan tutsakların bulunduğu 6.koğuş maltayı işgal etti. Diğer kapılarda kırarak neredeyse tüm tutsakların maltaya çıkmasını sağladılar. Jandarma yarbayı, cezaevi savcısı ve C.Başsavcı yardımcısı tutsak temsilcileriyle görüşüp, tutsaklara bir daha işkence yapılmayacağı yönünde söz verdiler. Bunun üzerine malta işgaline son verildi.

PKK dava tutsakları DHKP-C dava tutsaklarının kendilerine sormadan koğuş kapılarını kırmış olmasını "iradenin çiğnenmesi" biçiminde değerlendirip eylemden çekildiler. Ve aynı akşam diğer temsilcilere haber vermeden sayım vermeye başladılar. Bu olumsuz bir gelişmeydi ve kaygı vericiydi. Cezaevi yönetimi karşısında tutsakların bu aynı durumu, direniş programını zora sokmuş, yönetimi daha da pervasızlaştırmıştı. PRK/Rızgari'nin girişimlerine ve tutsak temsilcilerinin tüm çabalarına rağmen PKK ikna edilemedi. Oysa, DHKP-C, eylem programında bulunan bir talep için kendi başına eylem geliştirmiş olmasının yanlışlığını kabul etmişti. Ancak, PKK yine de bu tutumunda ısrarcı olmuş ve birlikte eylem biçiminin dönüştürülmesini de güvensizlik gerekçesiyle kabul etmemişti.

18 Eylül günü jandarma araması yapıldı. Aramaya, yüzbaşının yanısıra,

12 Eylül günü tutsak temsilcileriyle yapılan görüşmelerde bulunan jandarma yarbayı da gelmişti. Arama yapılan tüm koğuşlara giren yarbay, inceden inceye koğuşları inceliyor; ranzaların sağlam olup olmadığını ve koğuşların zayıf noktalarını tespit etmeye çalışıyordu. 1.Koğuşta gördüğü Güney Kürdistan kentlerinden biri olan Erbil fotoğrafı üzerinde yorumlar yaparak, oralara gidip kaldığını söylemesi dikkat çekiyordu. (Aynı yarbay 21 Eylül katliamında başrolleri oynayanlardan biriydi.)

Akşam sayımlarının verilmemesi de görüşmelerin yolunu açmadı. Bunun üzerine 19 Eylül gününden itibaren sabah sayımları da verilmeyerek, yönetimin görüşmelere çekilmesi ve diyalogun sağlanması amaçlandı. Ancak yönetim sabah sayımı vermeme eylemine, yeni hak gaspları ve yaptırımlarla yanıt verdi; yemekhane ve havalandırma kapılarını açmadı, yemek ve iyeş vermeyerek tutsakları açlığa mahkum etti; avukat görüşlerini yasaklayarak direnen koğuşların dış dünyayla ilişkilerini kesti. Gelen avukatlara ise "tutuklular sizinle görüşmek istemiyor" biçiminde gerçek dışı açıklamalarda bulundu.

17 Eylül günü Gaziemir TANSAS'ta bomba patlamış, beş kişi yaşamını yitirmişti. Sonraki gün gerek yerel basın ve televizyon kanalları ve gerekse Milliyet Gazetesi, olaydan Buca Cezaevi'nin haberdar olduğunu, eylemi sloganlarla kutladıklarını söylüyorlardı. Bir komplo adım adım hazırlanıyordu. Siyasal konjoktürde bu komployu uygulamak için elverişliydi. Konuyu yakından bilen kişi ve kuruluşlar olaya ve olabilecek seyirci kalmayı yeğliyorlardı. Sadece tutsak aileleri Milliyet Gazetesi'nin İzmir Bürosu'na giderek yalan haberi protesto edip, cezaevinden yükselen sloganların günler öncesinden başladığını, bunu tutsaklar ve cezaevi yönetimi arasındaki sorunlardan kaynaklandığını, Gaziemir olayıyla ilişkilendirilmesinin yanlış olduğunu söylüyorlardı. Gazete yetkilileri ise haberi cezaevi yönetiminden resmi olarak aldıklarını, resmi kaynaklara güvenmek durumunda olduklarını belirterek komplonun nereden ve nasıl tezgahlandığını açık açık belirtiyorlardı.

Ayrıca 20 Eylül tarihinde, direniş programı uygulamadıkten hükümetin istifa etmesi hükümet krizini siyasal gündemin başına oturttu. Bürokrasideki kilitleme ve dikkatlerin hükümet boşluğu üzerinde odaklaşması pek çok siyasi ve toplumsal olay gibi Buca zindan direnişini de gölgelemişti.

Onlarca asker, bir arkadaşın başına üşüşmüş tekmelerle, kalaslarla, joplarla vuruyorlardı. Yüzü tanınmayacak durumdaydı; her tarafı kan içindeydi. Ellerin kelepçelemişler ve kelepçelerinden tutarak sırtüstü yerde sürüklüyorlardı. Askerlerin sayısını söylemem mümkün değil, çok kalabalıktilar. Yerde yatan arkadaşları hem sürükleyerek, hem de döverek kapı altına doğru götürdüler ve peş peşe kanlar içinde üstleri çıplak arkadaşları zincirlerle sürükleyerek, döverek taşımaya başladılar. Arkadaşları koğuşta öldüresiyeye dövmüşlerdi.

PRK/Rızgari dava tutsakları gerçekleştirilme olasılığı oldukça yüksek olan bir komplo ve saldırıyı belgelemek amacıyla 19 ve 20 Eylül tarihinde İzmir C.Başsavcısına suç duyurusunda bulunarak, yönetimin bilerek ve isteyerek gerginliği tırmandırdığını, diyaloga yanaşmadığını, olacaktan cezaevi yönetiminin sorumlu olduğunu açıklıyorlardı (122 ve 123 nolu belgeler). Kayıtlara geçen bu belgeler, cezaevi yönetimi hakkında soruşturmada önemli bir işlev gördü.

21 Eylül günü hastaneye gitmek zorunda olan bir tutsağın dilekçesine yanıt verilmemesi tutsakları düşündürmüştü. (124 nolu belge). Aynı gün cezaevi savcısı Yaşar ASLAN'ın Cumhuriyet Gazetesi'nde bir demeci çıkıyordu; "sorunları insançil yollarla çözmekten yana olduğunu" söylüyordu. Bu, saldırının ve katliamın son habercisi olmuştu. Aynı gün sabah saatlerinde İzmir Barosu bir kaç temsilci göndererek arabuluculuk yapmak istemişti. Ancak cezaevi savcısı Baro yetkililerini yanıltarak tutsakların kimseyle görüşmek istemediğini açıklamıştı.

Saat 13.00'e doğru, başlarında cezaevi

savcısı, müdürler ve jandarma yarbayı olmak üzere yüzlerce asker, gardiyan ve özel hareket timi maltayı doldurmaya başladı. PRK/Rızgari, YRNK, TIKB, TKP/ML,, TKP-ML, TDKP, DHKP-C, MLKP ve EKİM dava tutsaklarının içinde bulunduğu 1, 3, 4, 5, 6 ve 7. koğuşlar aynı anda barikat kurarak olası bir saldırıya karşı direneceklerini ortaya koydular.

Vahşetin boyutlarını gören 2. Koğuştaki PRK/Rızgari dava tutsaklarından bir bayan, anlatımlarında şöyle diyordu: "Bu arada ben kapı aralığında maltayı görebiliyordum. Elleri kalas ve odunlarla joplar bulunan yüzden fazla jandarma ve gündüz vardiyasında bulunan tüm gardiyanlar maltadaydı. Dört-beş tane de itfaiye vardı. Ardından telsiz sesleriyle sivil polisler gelmeye başladı. Cezaevi savcısı Yaşar ASLAN, 1. Müdür Vedat ENGİN ve dış güvenlik jandarma bölük komutanı maltada hem yürüyor hem de konuşuyorlardı; büyük bir olasılıkla saldırının nasıl olması gerektiğini planlıyorlardı. Daha sonra itfaiye hortumunu çekerek 7.koğuşa doğru gittiler. Bir müddet uğraştılar, ancak barikatı yaramadılar. Askerlerin ve gardiyanların koşuşturmalarından ve bağırarak "açılmıyor!, açamadık!" deyişlerinden anladım bunu. Bir süre sonra "6.koğuşa gireceğiz!" diye bağırma başladı ve güçlü bir nesneyle bir yerlere vurmaya başladılar. Biz ne olduğunu görmüyorduk ama, bütün cezaevi o sesle inliyordu. Sonra aniden ses kesildi. O sırada savcı bizim koğuşun önünde idi ve "suyu açın!" diye kapı altındakilere bağırma başladı. Bir-iki dakika sonra ise "suyu kesin!" diye bağırıldı. Saldırıyı bizzat savcı yönetiyordu. Bu açıp kapama işlemi yaklaşık on dakika sürdü. Bir müddet sonra ise, üstü tamamen ıslanmış gardiyanlar görüldü. O sıra saat 15.30'du. Çünkü saatime bakmıştım. ıslanan gardiyanlar "açamıyoruz!" deyip geçiyorlardı. Tam bu sırada elinde ağır bir metal kutu ve gaz maskeleri bulunan jandarmalar 6.koğuşa doğru gittiler. Cezaevi tekrar o korkunç ses ve gürültüyle sarsılmaya başladı. Savcı ve 1.Müdür sürekli maltada dolaşp duruyor, saldırıyı yönetiyorlardı. Özellikle savcı Yaşar ASLAN cezaevinde hiç görmediğimiz sivil giysili bir takım adamlara birşeyler anlatıyor ve bir yerleri tarif ediyordu. 3. koğuşun önünde bekleyen askerler ise birbirlerine kol nasıl kırılır! dersleri veriyorlardı. Saat 16.00'ya doğru bir koşuşturma başladı. Elleri çeşitli aletler ve testelerle gardiyan ve askerler 6.koğuşa doğru koşurdular. Ardından güçlü patlama

sesleri duyuldu. Sadece sekiz tanesini sayabildim. Olduğumuz yerde donup kalmıştık. Ne olduğunu kavrayamıyorduk. Çok korkunç bir sest; kulakları sağır edercesine ardi ardına patlayıp duruyordu. Hemen pencerelere fırladık. 6 ve 7. koğuştan dumanlar yükseliyordu. Yoğun, kara bir duman vardı ortalıkta. İçimizde olayları bilememenin belirsizliğinden dolayı sıkıntılar vardı. Bu arada ben tekrar kapı aralığından maltaya baktım. Maltada bir koğuşurma ve sevinç dalgası vardı "açtık!" diyorlardı. Asker ve gardiyanlar 6. koğuşun bulunduğu tarafa gittiler. 7. koğuştan "işkenca yapmak şerefsizliktir!" sloganı gelmeye başladı. İşte o an barikatın açıldığını anladık. Ancak arkadaşları bir türlü maltada göremedim. Sanırım yarım saat ya da kırkbeş dakika öylece bekledik. Ardından arkadaşlar tek tek görmeye başladı. Bundan sonrasını anlatmak çok güç. İki-üç cm.lik bir aralıktan gördüklerim tam bir vahşetti. Anlatılması, kavranması çok güç bir durumdur.

Onlarca asker, bir arkadaşın başına üşüşmüş tekmelerle, kalaslarla, joplarla vuruyorlardı. Yüzü tanınmayacak durumdaydı; her tarafı kan içindeydi. Ellerini kelepçelemişler ve kelepçelerinden tutarak sırtüstü yerde sürüklüyorlardı. Askerlerin sayısını söylemem mümkün değil, çok kalabalıktılar. Yerde yatan arkadaşları hem sürükleyerek, hem de döverek kapı altına doğru götürdüler ve peş peşe kanlar içinde üstleri çıplak arkadaşları zincirlerle sürükleyerek, döverek taşımaya başladılar. Arkadaşları koğuşta öldüresiye dövmüşlerdi. Bu hallerinden belliydi. Arkadaşlardan biri "kan kokusunu alıyormusunuz?" dedi. Bu arada gözümü zemine takıldı. Zemin kıpkırmızıydı. Yoğun, ağır bir kan kokusu koğuşa girmeye başladı. Yanımdaki arkadaşlardan biri kusarak gitti. Maltada iri kıyım bir asker başını duvara dayamış kusuyordu. Başka bir asker ise, yerdeki arkadaşları tekmeleyerek "ulan! kanınız bile pis kokuyor!" diye bağıırıyordu. Genç bir asker ise ağlamaya başladı. O sırada öbür askerler ona küfrederek dışarıya attılar. Bu arada koğuşlardaki tutsaklar tüm güçleri ve öfkeleriyle "işkenca yapmak şerefsizliktir!" sloganını atıyorlardı. Benim gördüğüm manzara ise korkunçtu. Hayatımda ilk defa bu kadar çok kan, öldüresiye dövülen insanlar görüyordum, hayatımın en kötü anlarını yaşıyordum. Tam karşımda bir arkadaş yerde yatıyor, birkaç asker ise postallarıyla sürekli kafasına ve gözüne vuruyordu. O ise cansız yatıyor, ancak

darbelerden dolayı vücudu sarsılıyordu. Bir arkadaş ise ayakta duruyor, yürümeye çalışıyordu. Bu sefer askerler ona saldırıp "nasıl ayakta kalırsın?" diyerek dövmeye başladılar. O ise inatla ayağa kalkıyordu. sonunda cansız yere yığıldı. Bu arada bir gardiyan elindeki kartlarla sayım yapmaya çalışıyor, ancak kimliklerini çıkaramıyordu. Sonunda

Hastane asansörleri tam bir işkencahaneye çevrilmişti. Bizleri bu asansörlerde yarım saat, bir saat bekleterek özellikle yaralı bölgelerimizin üzerine darbeler indiriyorlardı.... Bütün bu olanların yanı sıra saat ve yüzük gibi özel eşyalarımızı da yağmalamayı da ihmal etmiyorlardı. Elbise ve ayakkabılar dahil bütün özel eşyalarımın akibetinden şu ana kadar bilgi alamadım."
(137 nolu belge)

arkadaşlara isimlerini sormaya başladılar. Kimseden ses çıkmıyordu. Askerler çıldırıyor, hayvani sesler çıkararak arkadaşları tekliyorlardı. Sonunda elleri kelepçeli olan on-oniki arkadaşın sevke gideceğini söylediler. Ardından dayak faslı yine başladı ve onlarca asker arkadaşların üzerinde yürüyüp, tepinerek "Ne Mutlu Türküm Diyene!" sloganını atmaya başladılar. Gardiyanlar ve İl Müdürlük paçalarını sıvamış kanlara bulaşmamaya çalışarak bir aşağı, bir yukarı koğuşturuyorlardı. Askerlerden biri sevke gideceklerin tedavisine başlansın dedi. Ardından askerler maltadan çekildi. Her yer kandı. bizim kapı bile kan içindeydi. Bu sefer maltada faşist görüşlü olarak bilinen gardiyanlar toplandı, yerde cansız yatan arkadaşları dövmeye başladılar. Bu arada bazı gardiyanlar arkadaşları kelepçelerinden çekip sürükleyerek kapı altına bırakıyorlardı. Yine böyle bir arkadaş sürükleyerek taşıyan bir gardiyanın önünü bir başka gardiyan keserek "bırak çocuğunu, kendisi yürüyerek gitsin" dedi. Gardiyan,

arkadaşları birden bırakınca kafası olanca hızıyla yere çarptı. Hiç hareket etmiyordu. Ancak onu inatla yürütmeye çalışıyorlardı. Diğer arkadaşları da sürükleyerek kapı altına taşıdılar. Bir anda ortalık ölüm sessizliğine büründü. Bir süre sonra maltadan inleme sesleri gelmeye başladı. Epey sonra doktorlar maltada belirdi. Kasalarla serum taşınyordu. "Damara giremiyorum, vücudu serum kabul etmiyor, bunları hastaneye götürmek lazım!" diye bağıırıyorlardı. Arkadaşları sedyelere ve battaniyelere koyarak taşımaya başladılar. Bu işi adli tutuklular yapıyordu. Onların de üstü-başı kan içindeydi. Çoğu arkadaşın yüzü tanınmayacak durumdaydı. Sonra tüm arkadaşları maltadan çıkardılar.*

Saldırının bilançosu: üç ölü, kırk yaralıydı. Ancak bu sayı yeterli olmayacak ki, hastaneyi polis ve askerler günlerce işgal altında tutarak ölü sayısını artırmak istediler.

6. Koğuştan yaralı bir DHKP-C dava tutsağının hastanede yaşadıkları ile ilgili anlatımları ise şöyleydi: "Gözlerimi açtığımda Yeşilyurt Devlet Hastanesi'nin röntgen odasında filmim çekiliyor. Gözlerimi açtığım gibi askerler "bu ölmemiş!" diyerek üzerime çullandılar. beni kaldırıp filim makinasının üzerine attılar. Tekrar bayılmıştım. Kendime bir daha geldiğimde yoğun bakım odasındaydım. Ellerim ve ayaklarım karyolaya zincirlenmişti. Çevremde kafaları parçalanmış, ayakları-kolları kırık arkadaşlar vardı. Hiç birini tanımadım. Çünkü kimsenin yüzü gözükmeyecek ve tanınmayacak şekildedeydi. Hepimizin kolunda serum vardı. Asker ve sivil polis olduğunu tahmin ettiğim kişiler insanların kollarındaki serumları kapatıyorlardı. Saldırıdan sağ çıkan insanların burada öldürmek istiyorlardı. Öldürmek kastıyla Sedar KARABULUT, Bernar SATAR, Erdal ARIKAN ve Nevzat KALAYCI'yı arıyorlardı. Ellerindeki fotoğraflarla insanları teşhis edemediklerinden bizlerden soruyorlardı. Kimsede yanıt vermeyince saldırmaya başladılar. Hatta bir arkadaşımızı sedyeden yere attılar. Olaya müdahale eden doktor ve hemşirelere "bunların sağlığıyla ilgilenmeyin, bırakın hepsi ölsün!" diyorlardı. Yatalak durumda olan arkadaşlara tuvalet ihtiyaçları için gereken malzemelerin verilmesini engelliyor, her şeyi işkenca aracı haline getiriyorlardı. Bize getirilen yiyecekler bile el koymaktan çekinmiyorlardı. Karşımıza geçip bunları yemekten özel bir zevk alıyorlardı. Bunların hiçbirisi insan değildi. Özel eğitilmiş işkenca ekibiydi. Hastane asansörleri tam bir

işkencehaneye çevrilmişti. Bizleri bu asansörlerde yarım saat, bir saat bekleterek 2 özellikle yaralı bölgelerimizin üzerine darbeler indiriyorlardı.... Bütün bu olanların yanı sıra saat ve yüzük gibi özel eşyalarımızı da yağmalamayı da ihmal etmiyorlardı. Elbise ve ayakkabılar dahil bütün özel eşyalarımın akibetinden şu ana kadar bilgi alamadım." (137 nolu belge)

Tutsaklara yönelik saldırı vahşet boyutuna ulaşmış ve aleni bir katliama dönüştürülmüştü. İçerde tutsakları katliama tabi tutanlarla dışarıda tutsak ailelerine saldıranlar kimliklerini gizleme gereğini duymayacak kadar pervasızlaşmışlardı. "Sosyal-demokrat" CHP'liler ile faşist MHP'liler omuz omuza vererek bir katliamın daha altına imzalarını atmışlardı.

Üç şehit, kırk yaralıyla süren katliam, direnişçi hareketleri yıldırınmamış, PRK/Rızgari, YRNK, TİKB, TKP/ML, TKP-ML, DHKP-C, TDKP, MLKP ve EKİM davası tutsakları barikatlarını daha da güçlendirerek eylemlerini sürdürmüşlerdi. Devrimcilerin kararlılıklarına bir kez daha çarpan devlet, geri adım atmış, tutsaklarla masaya oturmak zorunda kalmıştı.

Katliamın yapıldığı gün İzmir C.Başsavcısı Melih TARI "Buca Kapalı Cezaevi'nin 1, 3, 4, 5, 6, 7. koğuşlarında bulunan terörist nitelikli bir kısım tutukluların 19. 09. 1995'den itibaren mevzuata göre kabul edilemez bir takım istekleri bahane ederek; sayım vermeyerek kapıları kapatmışlardır" diye bir açıklama ile katliamı savunmuştur. Ancak sonraki günler savunduğu bu görüşün tersi bir tavıra girmek durumunda kalmış, başka bir deyişle devrimci irade karşısında boyun eymek zorunda kalmıştır. Nitekim tutsak temsilcileriyle yapılan üç toplantıda bulunmuş ve tutsakların taleplerini "mevzuata aykırı" bulmayarak kabul edenler arasında yerini almıştır. Toplantılara ilk gün Adalet Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı İrfan BACAĞIZ, İzmir C.Başsavcısı Melih TARI, Başsavcı yardımcısı, İzmir Barosu Başkanı Kasım SÖNMEZ ve Baro yönetiminden Zeynep ŞİŞLİ katıldılar. Bu toplantıda tutsak temsilcileri görüşmelerin devamı ve barikatların kaldırılmasının önkoşulu olarak Baro başkanının da içinde bulunacağı bir komisyonun hastanedeki tutsaklarla görüşerek doğru bilgi getirmelerini istediler. Bu koşul aynı gece yerine getirildi. Yine tutsak temsilcilerinin o gün Buca katliamı ile ilgili basın

Üç şehit, kırk yaralıyla süren katliam, direnişçi hareketleri yıldırınmamış, PRK/Rızgari, YRNK, TİKB, TKP/ML, TKP-ML, DHKP-C, TDKP, MLKP ve EKİM davası tutsakları barikatlarını daha da güçlendirerek eylemlerini sürdürmüşlerdi. Devrimcilerin kararlılıklarına bir kez daha çarpan devlet, geri adım atmış, tutsaklarla masaya oturmak zorunda kalmıştı. Katliamın yapıldığı gün İzmir C.Başsavcısı Melih TARI "Buca Kapalı Cezaevi'nin 1, 3, 4, 5, 6, 7. koğuşlarında bulunan terörist nitelikli bir kısım tutukluların 19. 09. 1995'den itibaren mevzuata göre kabul edilemez bir takım istekleri bahane ederek; sayım vermeyerek kapıları kapatmışlardır" diye bir açıklama ile katliamı savunmuştur. Ancak sonraki günler savunduğu bu görüşün tersi bir tavıra girmek durumunda kalmış, başka bir deyişle devrimci irade karşısında boyun eymek zorunda kalmıştır.

toplantısında gözaltına alınanların derhal bırakılmasını istedi. Görüşmelerde bulunan C.Başsavcısı emniyete telefon açarak gözaltındakilerin savcılığa çıkarılmasını istedi ve sorunu çözeceğine dair temsilcilere söz verdi. İkinci günkü, yani 23 Eylül günündeki toplantıya ise bunların yanısıra, Müsteşar Yusuf Kenan DOĞAN ve Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürü de katıldı. 24 Eylül günündeki toplantıya sadece İzmir Barosundan

gelenler değişti; Kasım SÖNMEZ yerini Mustafa UFACIK'a, Zeynep ŞİŞLİ ise Hülya ÜÇPINAR'a bıraktı. Tutsak temsilcilerinin isteği üzerine Buca Cezaevi İzleme ve Dayanışma Komitesinden, ÇHD izmir Şube Başkanı Avukat Ercan DEMİR ile yine aynı komiteden bir başka Avukat da üçüncü gün görüşmelerine katıldılar. Görüşmeler sonucunda; sürgünler kaldırıldı. Cezaevi yönetimi hakkında soruşturma açılıp yönetimden uzaklaştırılması, 6.koğuşun onarılarak tedavisi tamamlananların kendi koğuşlarına verilmesi, askerlerin aramalarda içeriye sokulmaması, içerdeki hastaların tedavi ve ilaç sorunlarının çözülmesi, "isyan" bahanesiyle soruşturma açılmaması, katliamla ilgili olarak bakanlık müfettişlerinin yapacağı soruşturmalarda temsilcilerin de görüşlerinin alınması, Aile ziyaretlerinde sözlü beyan alınarak içeri alınması, işkencelerin yapılmaması, avukat ziyaretleri üzerindeki tüm kısıtlamaların kaldırılması, aile ziyaretlerinin 12.00-17.00 saatleri arasında yapılması, ziyaretçisi gelmeyenlerin de ziyarete çıkabilmesi, tüm cezaevinin 6.koğuşa "geçmiş olsun" ziyaretine gitmesi konularında mutabakat sağlanmış, ancak aramlara askerlerin sokulmamasının Bakanlık Genelgesi ile ilgili bir sorun olduğu gerekçesiyle bu konunun yeni bir genelgeyle düzeltme sözü verilerek, askerlerin sadece aramalarda gözlemci sıfatıyla bulunacağı taahhüdü verilmişti. (Daha sonraki ilk aramada askerlerin bulunmaması dikkati çekmişti.) Bunun üzerine tutsaklar barikatlarını açarak sayımlarını verdiler.

Militarist, bürokratik diktatörlük cezaevi içinde siyasi ve psikolojik olarak geri püskürtülmüşken, dışarıda durum neydi? 22 Eylül cuma günü cezaevi önünde toplanan izmir Demokrasi Platformu temsilcileriyle tutsak aileleri ve avukatlara saldırmış, onbiri avukat olmak üzere toplam elliüç kişi gözaltına alınmıştı. Sonraki gün yargıç karşısına çıkarılan bu kişilerin yargılanmasını izlemeye gelenlerde saldırılmış, izleyicilerden üç kişi yaralanarak hastaneye kaldırılmıştı. Baskılar karşısında geri çekilmeyerek, İzmir'de kötü bir geleneği yıkan İnsan Hakları savunucuları ve tutsak aileleri 24 Eylül günü 500 kişilik bir kitleyle bir basın açıklaması yapıp katliamı ve sonraki baskıları lanetlemişlerdi. Aynı gün "Buca Cezaevi ile Dayanışma ve İzleme Komitesi" kurularak, İzmir'de demokratik bir baskı gurubu daha oluşturuluyordu.

Buca katliamını yaşayan, ya da bizzat gözlemleyen tutsaklar ise 25 Eylül'den itibaren başta kamuoyu olmak üzere, çeşitli kişi ve kuruluşlara da gönderdikleri açıklamalarla katliamı ve arkasındakileri sorgulamaya başladılar (125, 126, 127, 128, 129, 130, 136, 137 nolu belgeler).

Şapka düşmüş, kel gözük müştür. Sömürgeci burjuva diktatörlüğü "ayıp"larını gizleme çabasındaydı. Bir idari soruşturma da bile kirli çamaşırlarının belgelenmemesi için elinden geleni yapmaya çalışıyordu. Nitekim gelen müfettişlerin çeşitli yöntem ve bahanelerle tutsaklarla görüştürülmemesi bu "psikoz"un ürünüydü. Tutsakların 2 Ekim günü İzmir C. Başsavcılığı'na bu konuyla ilgili yaptığı suç duyuruları da sonuç vermiyordu. (132 ve 133 nolu belge). Bu bir suç ortaklığıydı ve bu ortaklığa devletin her kademesi katılmıştı. Nitekim savcı Yaşar ASLAN'ın "izin" dönüşünün hemen akabinde gerçekleşen katliamın, onun "iznini" nerede ve nasıl geçirdiğini düşündürüyordu.

Buca cezaevi üzerinde oynanan oyunlar bitmiş benzemiyor. 3 Ekim 1995 tarihli Hürriyet Gazetesi Ege ekinde manşetten verilen bir haber komplo senaryolarının devam ettiğinin işaretiydi. Ancak komplocuların dışları Buca'da çekildiğinden olacak ki, daha önceki basın açıklamalarından farklı olarak kimliklerini "gizliyorlardı". Haberde, cezaevinin artık tutsaklar tarafından yönetildiğini, atamaların bile onlar tarafından yapıldığını, arama yapılmadığından büyük firarların söz konusu olabileceğinden söz ediliyordu. Kuşkusuz tutsaklar bu komplo için de tepkilerini göstererek kamuoyunu bilgilendirdiler (134 nolu belge). Ancak bugüne kadar Buca Cezaevinden yükselen ses yeterli yankıyı bulamadı. Artık böyle olmaması umuluyordu.

SONUÇ OLARAK

Bilindiği gibi 12 Eylül askeri darbesiyle birlikte demokratik ve sosyalist muhalefete yönelik çok yönlü bir imha hareketi başlatıldı. Bu imha hareketinin önemli odaklarından biri de cezaevleriydi.. Zindanlara doldurulan onbinlerce devrimci tutsak MGK'da planlanan çok yönlü saldırı programlarının hedefi oldu. Cezaevleri işkence ve sorgulama merkezleri haline getirildi. Polis merkezleriyle cezaevleri arasındaki fark neredeyse bütünüyle ortadan kalktı. Tutsaklar, vahşet boyutlarına varan baskı ve işkencelere maruz kaldılar; fiziksel olarak ele geçmiş

Şapka düşmüş, kel gözük müştür. Sömürgeci burjuva diktatörlüğü "ayıp"larını gizleme çabasındaydı. Bir idari soruşturma da bile kirli çamaşırlarının belgelenmemesi için elinden geleni yapmaya çalışıyordu. Nitekim gelen müfettişlerin çeşitli yöntem ve bahanelerle tutsaklarla görüştürülmemesi bu "psikoz"un ürünüydü. Tutsakların 2 Ekim günü İzmir C. Başsavcılığı'na bu konuyla ilgili yaptığı suç duyuruları da sonuç vermiyordu. (132 ve 133 nolu belge). Bu bir suç ortaklığıydı ve bu ortaklığa devletin her kademesi katılmıştı. Nitekim savcı Yaşar ASLAN'ın "izin" dönüşünün hemen akabinde gerçekleşen katliamın, onun "iznini" nerede ve nasıl geçirdiğini düşündürüyordu.

olan tutsakları, zihinsel olarak da teslim alma operasyonuydu bu...

Devrimci tutsaklar ise, teslim olmamak ve insanlık onurlarını korumak için ölümüne direndiler. Bu uğurda yüzlerce şehit verildi, binlercesi sakat kaldı. Destansı direniş örnekleriyle devlete birçok alanda da geri adım atırlı.

Ancak devletin zindanlara yönelik saldırısı hiçbir zaman durmadı; kimi zaman azalarak, kimi zaman artarak sürekli ve sistemli bir biçimde devam etti... Tutsak direnişlerinin kırılabilmesi ve cezaevlerinin teslim alınabilmesi için her yol denendi. Ama her defasında uyulanmak istenen programlar devrimci tutsakların direniş ve iradelerine

çarparak geri tepti.

Sömürgeci TC devletinin tutsakları teslim alma politikaları boşa çıkarıldıkça, yeni programlar devreye konuldu. Son yıllarda uygulanmak istenen yeni cezaevleri projeleride bunun bir parçasıydı. Buna göre tutsaklar tek kişilik hücrelerde oluşan özel tip cezaevleriyle birbirlerinden izole edilecek, böylece direnişleri kırılarak etkisizleştirilmiş olacaktı. Hesap buydu... Eskişehir Özel Tip Cezaevi ile uygulamaya konan bu proje, devrimci tutsakların kararlı direnişleriyle kırıldı. **Eskişehir-Aydın Direniş hattında** iki şehit verilerek devlet geriletildi... Özel Tip Cezaevleri programını askıya alan devlet, son bir yıldır bu projeyi yeniden gündeme sokmuş durumda. Ümraniye Cezaevinin açılması, Eskişehir Özel Tip Cezaevini yeniden açma girişimleri bu programın birer parçasıydı. MGK, MIT ve hükümet üçlüsünün koordinasyonu ile hazırlanan, Yeni Cezaevi Programı medyanın doğrudan jenosid kundaklayıcısı tutumuyla son aylarda gündemin baş sıralarına oturdu.. Kürdistan'da Antep ve Diyarbakır Cezaevlerinde geçen yıl uygulanan sürgün ve tasfiyeden sonra Türkiye'de de bu programın başlıca hedefi Sağmalcılar ve Buca Cezaeviydi. Bu iki cezaevi Türkiye'de ve Kürdistan'da uygulanmak istenen programın önünde engel olarak görülüyordu.

Buca Cezaevinin teslim alınması için ön görülen programlar son iki yıl içinde daha da öne çıkarılarak adım adım uygulanmaya başlanmıştı. Ancak 94 yılının son ayında tutsakların başlattığı ve 46 gün süren süresiz Açlık greviyle bu hesaplar boşa çıkarılmıştı. Fakat Açlık Grevinin üzerinden bir kaç ay geçmeden, tutsakların hayatlarını ortaya koyarak kazandıkları haklar yeniden gasp edilmeye başlandı.

Böylece Buca Cezaevinde yeni bir süreç başlamış oldu. Cezaevi Yönetimi kimi hakları kısıtlayarak tutsakların nabzını ölçmeye, değişik davalardan tutsaklara farklı davranışlar göstererek güçlerini bölmeye, bir anlamda daha kapsamlı saldırıların alt yapısını oluşturmaya çalışıyordu. Tutsaklar ise kısıtlamalara çeşitli direniş biçimleriyle yanıt veriyorlardı. Bu durum 17 Temmuz Özgürlük Eylemine kadar bu şekilde devam etti. Özgürlük Eylemi, devletin uzun süredir, Buca Cezaevinde uygulamak istediği saldırı ve tasfiye programının gerekçesi yapıldı. Bu amaçla 17 Temmuz'da düğmeye basıldı ve geriye sayma işlemi başlatıldı. Bundan sonraki süreç metnin önceki bölümlerinde etraflıca anlatıldı.

17 Temmuz'da başlayan ve 21 Eylül katliamı-direnîşi ile gelinen süreç, zindan direnişleri tarihi açısından, enine boyuna değerlendirilerek gerekli dersler çıkarılmalıdır. Böyle bir değerlendirme bu yazının kapsamını aşacağından, burada öncelikle gerekli gördüğümüz birkaç olguya vurgu yaparak bu yazıyı noktalayalım:

Buca katliamının-direnîşinin Buca özgülünü aşan çok daha geniş bir anlamı vardır.

Birincisi: Buca'da yaşananlar sadece Buca cezaeviyle sınırlı bir saldırı değil, genelde cezaevlerine yönelik hazırlıkları yapılan daha kapsamlı bir saldırı programının parçası olarak görülmelidir ve hiç kuşkusuz Kürdistan'da yükselen özgürlük ve bağımsızlık mücadelesiyle, Türkiye'deki siyasal ve toplumsal muhalefete karşı acımasız şekilde sürdürülen saldırılardan ayrı düşünülemez. Direnişin sonuçları da yine aynı şekilde hem dışardaki mücadeleyi hem de tüm cezaevlerini doğrudan ilgilendiren ve etkileyen bir niteliğe sahiptir. Buca direnişiyle devletin cezaevlerine yönelik saldırı programının önüne bir baraj çekilmiş, tutsaklar devlete açıkça "**cesetlerimizi çiğnemedem programınızı uygulayamazsınız**" mesajını vermiş oldular. Daha da önemlisi, fiziksel olarak tutsak düşseler de siyasal olarak asla teslim olmayacaklarını bir kez daha gösterdiler.

İkincisi; Buca direnişi "dört hak talep edildi, üç şehit kırk ağır yaralı verildi ve bu haklar kazanıldı" gibi "kar-zarar mantığı" ve "esnaf felsefesiyle" değerlendirilemez. Buca olayı hak kazanma mücadelesinin ötesinde siyasal boyutlarıyla birlikte ele alınarak değerlendirilmelidir.

Tutsaklık koşullarında "kayıp-yenilgi", "zafer-teslimiyet" kavramlarına çok titiz yaklaşılmalıdır. Tutsaklığın kendisi, tutsağı fiziksel olarak düşmanın nesnesi haline getirebilir. Yeni düşman, tutsakların bedenleri üzerinde her türlü uygulama olanaklarına sahip olabilir; ancak bu, ne düşman için bir zafer ne de tutsak için bir teslimiyettir. Tutsak, düşünce ve beyniyle nesneleşmediği sürece, o kendisi için kelimenin gerçek anlamında bir **öznedir**; bedeni tutsak alınmış ama beyni özgürdür. Tutsak için teslimiyet, düşmanın uygulamalarına gönüllü olarak razı olmak ve boyun eğmek noktasında başlamaktadır. Bu anlamda şehit vermek, sakat kalmak sonuçta bir kayıp olsa da, siyasal olarak ne bir yenilgi ne de teslimiyettir. Hatta birçok durumda siyasal kazanım ancak şehit ve sakatların omuzlarında

Sömürgeci burjuva diktatörlüğü tutsaklara yönelik "teslim alma" amacında somutlaşan programını uygulayabilmek için yeni taktikler, yeni yöntemler deneyecektir. Unutulmamalı ki, düşmanın yeni saldırıları karşısında, ancak birleşik ve örgütlü bir güç olarak durulursa ve yine içerdeki ile dışardaki mücadelenin hedefleri bütünleştirilirse bu saldırı programları boşa çıkarılabilir. Her türlü saldırılara karşı temel şiar ise direnmek, direnmek ve yine direnmek olmalıdır. Zindandaki devrimci tutsaklar yürekleri ve beyinleriyle bir kez daha haykırdılar: "bizleri tutsak almış olabilirler ama asla ve asla teslim alamayacaklar. DOST DA DÜŞMAN DA BUNU BÖYLE BİLE..."

yükselmek durumundadır. Her türlü araç ve olanağa sahip olan düşmanın, cezaevlerini teslim almak programıyla, bilinç ve iradelerinden başka hiçbir silahlı olmayan tutsakların direnme arasındaki irade savaşında düşmana geri adım attırıyorsa, bedel ne olursa olsun siyasal açıdan kazanılmış bir zafer söz konusudur.

Bu açıdan bakıldığında Buca'da devrimci tutsaklar, Türkiye ve Kürdistan cezaevlerinde yaygınlaştırılmak istenen sürgün, tasfiye ve teslim alma programında önemli bir gedik açmışlardır. **Buca'da kurulan barikatlar yalnızca Buca Cezaevi yönetiminin saldırılarına değil, genel olarak zindanlara yönelik başlatılan saldırılara karşı örülen bir barikat niteliği taşımaktadır.** Bu direnişle yalnızca

gasbedilen haklar kazanılmamış, sürgün ve tasfiye programı boşa çıkarılarak devlet bu noktada geri püskürtülmüştür.

Üçüncüsü; devlete, ne Buca'nın ne de devrimci tutsakların bulunduğu diğer cezaevlerinin teslim alınamayacağı açık ve net bir şekilde gösterilmiştir. Devlet, cezaevleriyle ilgili öngördüğü kendi programını yeniden gözden geçirme noktasına getirilmiştir. Yüzlerce şehit çıkmadan programını uygulama şansının olmadığını görmüştür. Tutsak temsilcileriyle yapılan görüşmelerde Adalet Bakanlığı Müsteşarı da bunu açıkça ifade etmiştir.

Dördüncüsü; devrimci tutsakların **mücadele ve direniş birliklerinin** önemi de bir kez daha yakıcı biçimde anlaşılmıştır. Devrimci örgüt ve partilerin grup dayatmalarından çıkarak, **ortak bir direniş ve mücadele programında** anlaşmaları; bu programın uygulanması için işlerliği oturmuş, görev ve hakların sınırları belirlenmiş ortak bir yönetim oluşturmalarının gereği çıplak biçimde görülmüştür. Ve bunun, hakların korunması ve geliştirilmesinin yegane güvencelerinden biri olduğu bir kez daha anlaşılmıştır.

Son söz olarak şu söylenebilir: Buca'da tutsaklar devrimci direniş geleneğine şanlı bir halka daha eklemişlerdir. Ancak bu, tutsakları rehavete sürüklememelidir. Devletin burada durmayacağı, yeni saldırılara yöneleceği akıldan çıkarılmamalıdır. Sömürgeci burjuva diktatörlüğü tutsaklara yönelik "teslim alma" amacında somutlaşan programını uygulayabilmek için yeni taktikler, yeni yöntemler deneyecektir. Unutulmamalı ki, düşmanın yeni saldırıları karşısında, ancak **birleşik ve örgütlü bir güç** olarak durulursa ve yine içerdeki ile dışardaki mücadelenin hedefleri bütünleştirilirse bu saldırı programları boşa çıkarılabilir. Her türlü saldırılara karşı **temel şiar ise direnmek, direnmek ve yine direnmek olmalıdır.**

Zindandaki devrimci tutsaklar yürekleri ve beyinleriyle bir kez daha haykırdılar: "bizleri **tutsak almış olabilirler ama asla ve asla teslim alamayacaklar.**

DOST DA DÜŞMAN DA BUNU BÖYLE BİLE...

4 Ekim 1995

Buca Cezaevi
PRK /Rızgari
Tutsakları

Izmir DGM'de görülen PRK-Rizgarî ve YRNK Davası
4 tutsağa İDAM 12 tutsağa ağır hapis cezası ile sonuçlandı

"ne idam, ne de hapis cezaları Özgür ve bağımsız Kürdistan inancımızdan vazgeçiremez"

Sönmez, Nadir Kalkan'ın yaptığı Kürtçe savunmalarının tercüme edilmesi heyet tarafından kabul edilmedi. Heyetin ısrarla Türkçe savunma yapılması istemini rededen tutsaklar, Kürtçe savunmalarına izin verilmemesi halinde duruşma salonunu terkedeceklerini bildirdiler. Kürtçe savunma taleplerinin tekrar reddedilmesi üzerine tutsaklar Kürtçe slogan atarak mahkeme salonundan çıktılar. Bu sırada mahkeme heyeti başkanın, "bu dava bizi aşıyor, biz

1994 yılından bu yana İzmir DGM'de görülmekte olan PRK-rizgarî ve YRNK davası geçtiğimiz günlerde sonuçlandı.

Savcının mütaala verdiği 42 sanıklı davada; YRNK Gerillası olarak yargılanan 4 kişi hakkında 125. maddeden idam, PRK-rizgarî örgütüne üye oldukları iddiasıyla 13 kişi hakkında 169. maddeden 3 yıl 9 ay ağır hapis, 2 kişi hakkında, 168/2'den 15'er yıl ağır hapis cezası, 20 sanık hakkında ise beraat kararı verildi.

YRNK (Yekîya Rizgarîya Netewîya Kurdistan) gerillası olarak yargılanan Ahmet Güven, Ramazan Akdağ, Kadri Sönmez, Nadir Kalkan idam cezasına; PRK-Rizgarî örgütüne üye olmak iddiasıyla Nevzat Sağrıç, Mine Sağrıç, Kadri Satık, A.Haydar Özdemir, Neslihan Karatay, Ülkü Fazilet Bozkurt, Saime Sefer, Kadri İssi, Metin Göktepe,

Neslihan Göktepe 3 yıl 9 ay; Murat Satık 12,5 yıl, Kadir Eraslan ise 15 yıl ağır hapis cezalarına çarptırılırken; İzzettin Koç, Naciye Koç, İskender Eraslan, Mehmet Ermiş, Terzan Adıbelli, Yaşar Yağcı, Alikemal Yıldız, Songül Diribaş, Ahmet Öncü, Berzan Kılıçarslan, Zeynel Akın, Metin Yavuz, Vahit Zeydan, Rıdvan Karatay, Seyfettin Karatay, Veysi Özbaltacı, Gurbet Adıbelli, Fesih Yılmaz, Recep Aydemir, Suphi Orak, Hüseyin Barış, Abdullah Saydın, Melahat Filiz, Alışan Kılıç hakkında beraat kararı verildi.

Duruşmada idam cezasına çarptırılan Ahmet Güven hazırlamış olduğu 51 sayfalık Kürtçe savunmasının okumasına mahkeme heyeti tarafından izin verilmedi. Yine idam cezasına çarptırılan Ramazan Akdağ, Kadri

davadan çekiliyoruz" açıklaması üzerine alelacele mahkeme heyetinde değişiklik yapılarak yeni heyet oluşturuldu.

Avukatların değişiklik konusundaki itirazlarını dikkate almayan heyet, savcının mütaalasına katıldığını bildirdi ve verilen cezaları okuyarak duruşmayı sonuçlandırdı.

Izmir Barosu Avukatlarından Çetin Bingöballı yaptığı açıklamada; "bu davada bir kez daha görüldü ki Türkiye'deki yargı bağımsız değildir. Heyet değişikliğine karşın yaptığımız itirazların hiç biri mahkeme heyeti tarafından dikkate alınmadığı gibi insanın en temel haklarından biri olan savunma hakkı da heyet tarafından gaspedildi. Cezaların onaylanması halinde DGM'nin işleyişi konusunda Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na (AIHK) başvuracağız" dedi.

SERHAT'ın

"Kavga Sıcağı Gülüşlü"

asi çocuğu

20 Eylül 1994'de BAGOK/YEDİSU'da
"BAĞIMSIZ-BİRLEŞİK-SOSYALİST KÜRDİSTAN"
şiarıyla şehitler kervanına katılan takım komutanı

Dr.BAGER (Kasım TOSUN) YOLDAŞA...

Bugün 20 Eylül 1997. İnançların uğruna, bir daha hiç ayrılmamacasına ülkenin topraklarıyla kucaklaşmanın üçüncü yıldönümü. Avuçlarımda giderken bıraktığın emanetin sıcaklığı; yüreğimde ve beynimde inançları uğruna ölümsüzleşen güzel bir insanın yaşamını paylaşmış olmanın gurur ve sorumluluğuyla sana bu satırları yazıyorum.

Senin öykünü yazma iddiasını taşımıyorum. Sen ve senin gibi inançları uğruna ülkemin bereketli topraklarına tohum olan binlerce güzel insanın asıl öyküsünün nasıl ve hangi araçlarla yazılacağını biliyorum. Ve birgün muhakkak bu öykü yazılacak. Şu an, sadece seni tüm "Kavga Sıcağı Gülüşlü" insanlarla paylaşmak, onları da seninle tanıştırmak istiyorum, hepsi bu...

Seni; ucuz kahramanlıkların yapıldığı, "keskin" nutukların atıldığı, renklerin birbirine karıştığı-karıştırıldığı, ak ile karanın sık sık yer değiştirdiği, herkesin çok ucuz bir şekilde "Komünist, sosyalist, devrimci" gibi yaftalarla kendini kamufle ettiği öğrenci ortamında tanıdım. Diğerlerine benzemiyordun. Her ortamda değişmeyen ilkeli yaşamınla, insanları dinlerken gösterdiğin saygı, sevgi ve sabırla yoğrulu içtenlikle, bir tek gereksiz söze yer vermeyen sade ve ikna edici üslubunla, disiplinli yaşamınla, alçak gönüllülüğünle insana güven ve huzur veren durgun bir su gibiydin.

Seni tanıdıkça, bilinç, inanç ve kararlılıkla büyüttüğün sevdanı daha iyi anladım. Bu kadar güzel özellikleri, bu sevdaya olan bağlılığınla kendinde somutlaştırmıştın. Dile kolay; beş yıllık bir emekle büyüttüğün, kıskançça ölümüne bağlı olduğun bir sevdadaydı seninkisi. Beş yıl önce karar vermiştin yüreğinde ve beynindeki bilinç ve inancın rehberliğinde, elinde silah ülkenin dağlarında sömürüye, zulme ve zorbalığa karşı dişe diş savaşmaya. Öylesine gönül vermiştin ki bu kavgayla; sadece bilinç ve silahla değil, yeteneklerinin elverdiği donanımlarla kavganın ateş hattına gitmek istiyordun. Büyük bir inançla ülkemin dağlarında sömürgeci ordulara karşı dişe diş bir mücadele veren o cesur ve yiğit insanların tıbbi yetersizliklerden dolayı bazen kör bir kurşuna, bazen doğa koşullarına, hastalıklara yenik düşüp, öfkelerini ve mermilerini bitirmeden mevzilerini terkedip, kavgadan ayrılmak zorunda kalmalarına gönülün razı olmuyordu. Bu yüzden doktor olarak "ONLAR"ın yanına gitmeye karar vermiştin. Beş yıllık tıp eğitimi boyunca ne metropollerin o cafcıflı yaşamı, ne de mesleğinin sana düzen içinde vaat ettiği rahat yaşam seni bu sevdadan vazgeçirebildi. Ve o büyük gün; yıllarca özlemle, sabır ve inançla beklenen "Sevgiliyle Buluşma Günü" geldiğinde, durgun bir su gibi olan yaşamının içinde saklı duran o büyük fırtınayı (BAGER:FIRTINA) görüp ürttüm!

Evet "Kavga Sıcağı Gülüşlü" ASİ ÇOCUK...Bir gün bana "Özgürlük deyince aklına ne geliyor?" diye sormuştun. Belki çocukluğuma duyduğum özlem, belki de yüzyıllardır ülkemin coğrafyasında dağa, taşla, ota, suya, hayvana, bir tek canlıya bile yaşam hakkı tanımayan sömürüye, vahşete, talana duyduğum öfke ve acıyla: "Ülkemin buram buram bahar kokan, ot kokan, su, kuş, ilde ille insan kokan ovalarından dağlarına, dağlarından serin yaylalarına doğru bir tayın sırtında dört nala dolaşmak, Ağrı'dan, Cudi'den taa Zağroslar'a kadar..." demiştin. "O dağlara ben de gitmek istiyorum. Ama bir fırtına gibi esip, ülkeme ait olmayan herşeyi; zulmü, zorbalığı, talanı, sömürüyü önüme katıp ait oldukları yere sürmek istiyorum. Belki o zaman sen de düşünüyü gerçekleştirsin ülkem kadar hüznü "Kara Kız" derken yaşadığın öfkeyi ve gülüşünde saklı duran acıyı şimdi daha iyi anlıyorum. Sen üstüne düşeni fazlasıyla yaptın fırtına yürekli yoldaşım. Üstelik; ülken kadar hüznü Kara Kız'ın yüreğine ve beynine öyle güzel şeyler emanet edip gittin ki, O, şimdi onlardan aldığı güçle bendine sığmayan bir su gibi, Fırat ve Dicle gibi çağıl çağıl denizlere, okyanuslara ulaşmak için akıyor. Senin gibi güzel insanları erken yitirmenin burukluğunu taşısa da bir yanında, diğer yanı, bir daha hiç sönmeyecek "ÖZGÜRLÜK ATEŞİ"nin etrafında onlarla halaya durmak inanç ve umuduyla bahar bahçe...

Evet yüreğimin ve beynimin saklısında yaşayan ve ebediyen yaşayacak "Kavga Sıcağı Gülüşlü" dostum, bugün 20 Eylül 1997. Ve ben her 20 Eylül'de gülüşündeki kavga sıcağını gözlerimdeki asi isyanla tutuşturup, sana mavi kuş kanadında bir selam göndereceğim. Taa ki o büyük günde bir daha hiç ayrılmamacasına kavuşuncaya dek...

Her bahar yanibaşında açan kardelen olacağı. Rahat uyu kalbimin fırtına yürekli yoldaşı...

*Al bunu,
bu sadece bir yürek,
tut avucunun içinde
Ve tan yerleri ışıırken
Aç elini
doğan gün ısıtsın onu...*

Hıva Zerya

14 Ağustos 1997 günü İzmir DGM'de görülen PRK-rizgarî ve YRNK davasında 4 idam ve ağır hapis cezaları verildi.

Kılıç keskinliğinde bir irade ve vuruş gücüne sahip olanlar ancak; an'ı, tarihi kavgayla, eylemle kazanabilirler; zirveleri, özgürlüğü fethedebilirler.

Sömürgeci burjuvazi duvarlar arkasında bırakılan bedenlerin teslim alınacağı hayaliyle yaşamaktadır. Ama unutulmuş, inancın teslim alınamayacağı ve son sözün henüz söylenmemiş olduğudur.

Sömürgecilerin verdiği ne idam, ne de hapis cezaları bizleri ÖZGÜR ve BAĞIMSIZ KÜRDİSTAN inancımızdan vazgeçiremeyecektir.

Kürdistan, Türkiye ve Avrupa'dan
ANTI-SÖMÜRGEÇİLER

24.9.1996 tarihinde Diyarbakir E Tipi Cezaevi'nde katledilen 10 tutsağı, katledilişlerinin 1. yıldönümünde saygıyla anıyoruz.

zindan
şehitleri
ölümsüzdür

Bursa, Buca, Ankara, Nazilli,
Gebze, Burdur, Uşak, Ceyhan,
Samandağı, Siirt, Çankırı
zindanlarındaki
PRK-Rizgarî Tutsakları

İZMİR ARYA KÜLTÜR VE SANAT MERKEZİ'NE ÖZGÜRLÜK!

İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından Arya Kültür ve Sanat Merkezi Sanatçı ve çalışanlarına verilen hapis cezalarını şiddetle protesto ediyoruz. Tek amacı Kürt Halkının kültürel değerlerini korumak ve geliştirmek olan bir kültür merkezine bile tahammül edemeyen sömürgeci Türk Devleti; şunu çok iyi bilsin ki, hiç bir ceza ve hiç bir baskı ezilen sömürge ulusların mücadelesini durduramayacaktır. Tarih buna taniktir.

Sömürgeci Mahkemelere bir kez daha sesleniyoruz;

Bizi zindanlara tıkaabilirsiniz ama beynimizi asla teslim alamayacaksınız.

Anti-Sömürgeci bilinç bir daha silinmemek üzere Kürt Ulusunun hafızasına yerleşmiştir.

Sahtekar af maskaralıklarıyla kamuoyunu aldatamazsınız. "Düşünce suçlularını" ceza ertelemeleriyle, imaj yalanlarıyla oyalayamazsınız. Binlerce "düşünce suçlusu" zindanlarda ömür çürütürken hiç kimseyi kandıramazsınız.

Düşünceye özgürlük!

Arya Kültür ve Sanat Merkezi çalışanlarına özgürlük!

Recep Maraşlı, İsmail Beşikçi ve tüm " düşünce suçlularına" özgürlük!

ALMANYA'DAN ANTI-SÖMÜRGEÇİLER ADINA

TAHİR KAY , ALI HAYDAR ÖZDEMİR , SEDAT DEĞERTAŞ
İMAM ÜNSAL , EKREM DURAN , MEHMET DURAN , TİMUR KANAT,
BÜLENT KARA , MURAT AKAN , SAHİP HAN , AYDIN ÇİÇEK ,
ALI KUTLU , RONI ACAR , SÜLEYMAN TEKİN , FİLİZ MENGİ ,
SÜLEYMAN PAKSOY , YÜKSEL DOĞAN , HAYRİ KUTLU,
EYÜPHAN KILBAŞOĞLU , ÖNDER ÇİÇEK , HAYDAR ALPAY ,
VEYSEL TURAN , TURGUT TURAN , YUSUF TURAN , ERDEM BEYAZŞAHİN.

“tutsak edilen nedir vurulan ne?
hangi ip özgürlüğü asabilir ki?
geleceği vurabilirmi kurşunlar
NADİR mücevherler gibi umutlarımız
ve kavgaya olan sonsuz *GÜVEN*'imizle
ve *KADRİ*'ni bilerek şehitlerimizin,
AKDAĞ'lar gibi uzanıp ülkem in koynunda
kim hapsedebilir ki *MURAD*'ımızı
alev bakışlarıyla büyüdükçe çocuklar”

recep maraşı 26 ağustos 1997
ulucanlar Cezaevi

stêrka
rizgari
KOVARA SİYASİ Ü ÇANDA MEHI